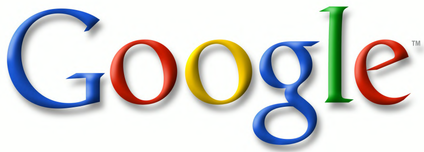

Historiske Fortællinger

om

Islændernes Færd

hjemme og ude,

udgivne

af

det Kongelige

Nordiske Oldskrift-Selskab

i Bearbejdelse

efter de islandske Grundskrifter

ved

N. M. Petersen.

Andet Bind.

Kjøbenhavn.

Trykt i S. L. Møllers Bogtrykkeri.

1840.

Fortælling

om

Gunlaug Ormstunge

og

Skjald-Rafn.

1. Myremændene.

Blandt Egil Skallegrimsens Efterkommere eller Myremændenes Æt have været mange smukke og dygtige Idrætsmænd, som Kjartan Olaffen, Vigabarde og Skule Thorstensen; ogsaa berømte Skjalde, som Bjørn Hitdælakappe, Præsten Einar Skulesen, Snorre Sturlesen og mange andre. Egils og Asgerdes Søn Thorsten Egilsen boede paa Gaarden Borg i Borgefjord efter sin Fader. Han var en stor Høvding, en rig Mand, mild og sagtmodig; lignede hverken i Vært eller Styrke sin berømte Fader, men besad mange Kundskaber og en dannet Forstand; han var en tækkelig Mand, med hvidt Haar og smukke Øjne; og uagtet han baade i Fødsel og Formue overgik alle sine Naboer, var han dog meget elsket af Almuen. Hans Kone hed Jofride, hvis Fader Gunnar Hliffen var en af de vaabendygtigste Mænd og af de raskeste Bueskytter paa Island; den anden var nemlig Gunnar paa Hlidarende[1], den tredie Stenthor paa Øre[2]. Da Jofride fik Thorsten, var hun kun atten Aar gammel, og da havde hun allerede været gift før, nemlig med Tunge-Ods Søn Thorod, og hun var da Enke; hendes Datter af første Ægteskab hed Hungerde, og blev opfødt paa Borg hos Thorsten. Jofride var en mandig Kvinde, og havde i sit andet Ægteskab adskillige Børn.

2. Thorsten Egilsens Drøm.

En Sommer lagde der et Skib ind i Mundingen af

[1]) Om ham handles i Njalssaga. [2]) Om ham i Eyrbyggjasaga.

Gufaa. Styrmanden[1] hed Baard, og var en Nordmand; han var rig og temmelig til Aars, og en klygtig Mand. Thorsten red ned til Skibet; han plejede som Høvding at befale der, hvor Kjøbstævne eller Marked holdtes, og denne Rettighed udøvede han ogsaa her. Østmændene[2] fik sig Ophold hist og her, hvor de kunde komme an, men Styrmanden tog Thorsten selv imod, da han bad ham derom; og han var nu hos ham om Vinteren, temmelig tilbageholden, men vel anseet hos Thorsten. Denne Østmand havde megen Gammen af Drømme. Om Foraaret sagde Thorsten en Dag til ham, om han havde Lyst til at ride med ham op under Valfjeld[3], hvor Indvaanerne i Borgefjord havde deres Tingsted, thi han havde hørt, at Boderne der vare brøstfældige. Østmanden sagde Ja, og de rede tre tilsammen foruden Thorstens Huskarle, til de kom op under Valfjeld til en Gaard, som laa der, hvor der boede en fattig Bonde, ved Navn Atle, der var Thorstens Landsæde[4]. Ham befalede Thorsten, at han skulde følge med dem, og tage Skovl og Spader med. Da de nu vare komne til Boderne, gave de sig alle til Arbejde, satte Væggene i Stand, og gjorde Boderne ved; men da det var en hed Solskinsdag, bleve Thorsten og Østmanden meget trætte. Da de nu vare færdige med Arbejdet, satte Thorsten og Baard sig i Døren; og den første faldt i Søvn, og sov meget urolig. Baard sad hos ham, og lod ham drømme ud i Ro; og da han vaagnede, var han meget mødig. Østmanden spurgte ham, hvad han havde drømt, siden hans Søvn var saa urolig, men Thorsten vilde ikke

---

[1]) eller Skipperen, Skibsføreren.

[2]) Saaledes kaldte Islænderne de Norske, forbi de kom til dem fra Østen. [3]) eller Vatsfjeld; et lille Bjerg i Nærheden af Borg.

[4]) Fæstebonde.

indlade sig derpaa, og svarede, at Drømme havde intet at betyde. Da de rede hjem om Aftenen, spurgte Østmanden imidlertid endnu en Gang, hvad det var han havde drømt, og Thorsten svarede: „Skal jeg fortælle dig min Drøm, saa skal du ogsaa raade[1] den, og sige mig hvad den betyder.“ Baard lovede, at han vilde see hvad han kunde. „Min Drøm var,“ vedblev da Thorsten, „at det forekom mig jeg var hjemme paa Borg, jeg sad udenfor Karldøren[2], og saae op paa Husene; og paa Mønningen saae jeg en fager og dejlig Alft[3], som det forekom mig hørte mig til, og som jeg holdt meget af. Men ned fra Fjeldene kom der flyvende en stor Ørn, der fløj hen og satte sig ved Alften, og kjælede for den, og hun, tyktes mig, syntes vel derom; jeg lagde Mærke til, at Ørnen var sortøjet og havde Jernkløer, men en flink Fugl syntes den mig at være. Dernæst saae jeg en anden komme flyvende fra Sønden; den fløj hid til Borg, satte sig paa Husmønningen hos Alften, og vilde ligeledes lokke for hende; ogsaa det var en stor Ørn. Men strax derpaa tyktes mig, at den Ørn, der var kommen først, begyndte at rejse Fjedre, da den anden kom til, og de stredes skarpt og længe, og jeg saae hvorledes de begge blødte, men det blev Enden paa deres Strid, at de faldt begge, hver til sin Side, ned af Huset, og vare da begge døde; men Alften sad alene tilbage, og var meget bedrøvet. Og derefter saae jeg endnu en Fugl komme flyvende fra Vesterkanten; det var en Falk; han satte sig hos Alften, og lod meget blid imod hende; hvorpaa de begge fløj bort i samme Retning, som han var kommen fra, og da vaagnede jeg. Denne Drøm er sagtens umærkelig,“ sluttede han, „og har vel Hensyn til

[1]) udtyde den. [2]) den Dør, som Mandsfolkene gik ud og ind af.
[3]) Svane.

Vindene, at de ville mødes fra de Verdenskanter, fra hvilke jeg saae Ørnene komme." Baard sagde: „Det er ikke min Mening." „Saa lad mig da høre," sagde Thorsten, „hvad du efter dit Skjøn finder deri." Hvorpaa da Baard sagde: „Disse Fugle maa være store Mænds Fylgier[1]; din Kone maa være frugtsommelig, og vil føde et smukt og fagert Pigebarn, som I begge ville holde meget af; til denne din Datter ville gjæve Mænd bejle, som have hjemme paa de Kanter, Ørnene kom flyvende fra; de ville bære stor Kjærlighed til hende, og derpaa strides om hende, og begge tilsætte Livet derover; og saa vil en tredie Mand bejle til hende fra den Kant Falken kom flyvende, og ham vil hun blive gift med. Nu har jeg tydet din Drøm saaledes som jeg tror det vil gaa." Thorsten svarede: „Det er en slet og uvenlig Udlæggelse af min Drøm, og det maa jeg rent ud sige dig, du forstaar ikke at raade Drømme." „Ja, ja da," sagde Baard, „du vil selv komme til at erfare, hvorledes det gaar." Fra den Tid kunde Thorsten ikke ret lide Østmanden, der rejste sin Vej om Sommeren, og heller ikke har mere at gjøre med denne Fortælling.

3. Helga den Fagres Fødsel.

Om Sommeren vilde Thorsten ride til Tings, og sagde, før han tog hjemmefra, til sin Husfrue Jofride: „Du er nu med Barn; hvis du kommer ned med en Pige, skal hun udsættes, men bliver det en Dreng, skal han leve." Thi den Gang, medens hele Island endnu var hedensk, var det saaledes en Skik, at fattige Folk, der havde en stor Børneflok, lode deres Børn udsætte, endskjøndt det alligevel ansaaes for

[1]) eller Skytsaander, Væsener, som troedes at følge Mennesket fra Fødselen til Graven, og som undertiden aabenbarede sig i synlige Skikkelser.

en meget slet Gjerning. Jofride svarede ham derfor ogsaa: „Det er et overilet Ord af en saadan Mand, som du, og noget som du aldrig vil kunne bære over dit Hjerte, du, der er saa rig og vennesæl.“ Men Thorsten svarede: „Du kjender mit Sind, og veed, at det ikke vil gaa godt, naar min Villie ej bliver opfyldt.“ Derpaa red han til Tings, men Jofride fødte imidlertid et overmaade fagert Pigebarn. Kvinderne vilde bringe hende det, men hun sagde, det behøvedes ikke, og lod Faarehyrden, der hed Thorvard, kalde, og sagde til ham: „Du skal tage min Hest, lægge Sadel paa, og bringe dette Barn over til Hjardarholt til Thorgerde Egilsdatter, og bede hende opføde det hemmelig, saa at Thorsten ikke faar noget at vide deraf. Jeg holder saa inderlig meget af dette Barn, at jeg ikke nænner, det skal udsættes. Her er tre Mark Sølv, som du skal have til Belønning, og Thorgerde skal forskaffe dig en Skibslejlighed og forsyne dig med Levnetsmidler til at fare vester over Havet.“ Thorvard gjorde som hun befalede, red til Hjardarholt med Barnet, og overgav det til Thorgerde, der lod det opføde hos en af sine Landsæder i Hvamsfjorden, og Thorvard forskaffede hun Skibslejlighed i Skeljavig i Stengrimsfjord[1], saa han om Sommeren rejste bort. Da Thorsten nu kom hjem fra Tinget, sagde Jofride til ham, at Barnet var udsat, som han havde befalet, men om Hyrden sagde hun, at han var løbet sin Vej, og havde stjaalet hendes Hest og taget den med sig. Thorsten svarede, at hun havde handlet ret, og fik sig en anden Hyrde til sine Faar.

Nu hengik der ser til syv Aar, i hvilke intet af dette kom op; da red Thorsten efter Indbydelse til et Gjæstebud

[1]) En Havn ved den lille Gaard Skeljavig i Stengrimsfjord i Strandesyssel.

hos sin Maag, Olaf Hoskuldsen paa Hjardarholt, som den Gang var den mest ansete af Høvdingerne der vesterpaa. En af Gildesdagene sad Thorgerde i Høisædet og talte med sin Broder Thorsten Bonde, imedens Olaf var i Samtale med andre Mænd; lige over for dem paa Bænken sade tre unge Møer. Da sagde Thorgerde: „Hvorledes, min Broder, synes du om disse tre Møer, der sidde her lige over for os?" „Meget godt," svarede han, „men den ene er dog langt fagrere, end de andre; hun har Olaf Paas Tækkelighed, men vi Myremænds skjære Hud og Ansigtstræk." Thorgerde sagde: „Deri har du Ret, min Broder, at hun har skjær Hud og Aasyn efter os af Myremændsslægten; men det om Olafs Tækkelighed passer ikke, thi det er ikke hans Datter." „Hvorledes skal jeg forstaa det," svarede Thorsten, „da hun jo dog er din Datter?" „Kjære Broder!" sagde hun, „naar jeg skal sige Sandheden, saa er denne fagre Pige din Datter og ikke min;" hvorpaa hun fortalte ham alting, hvorledes det var gaaet til, og bad ham tilgive hende og hans Husfrue, at de saaledes havde skuffet ham. Thorsten svarede: „Jeg kan ikke vredes paa eder over dette, og det gaar her, som i de fleste Ting, at Skjæbnen vil raade, og I have paa en god Maade udslettet min Misgjerning; mig synes saa godt om denne Mø, at jeg anseer det for en stor Lykke at eje saa fagert et Barn; hvad hedder hun?" „Hun hedder Helga," svarede Thorgerde, „Helga den Fagre kalde de hende." Thorsten sagde: „Gjør nu alting i Stand saaledes, at hun kan tage hjem med mig." Thorgerde gjorde saa; ved Afskeden blev Thorsten fulgt ud med mange gode Gaver, og begav sig hjem med Helga, der nu paa Borg blev opdraget med megen Omhu og Kjærlighed, og var meget afholdt baade af sin Fader og Moder og alle andre.

4. Gunlaug Ormstunge fæster Helga.

Paa denne Tid boede Illuge hin Svarte oppe paa Hvidaaside[1] paa Gaarden Gilsbakke; han var den største Høvding i Borgefjord næst efter Thorsten Egilsen, en særdeles mægtig Mand, meget haardsindet, og en god Støtte for sine Venner. Med sin Kone Ingeborg havde han mange Børn, blandt hvilke vi her nævne Sønnerne Hermund og Gunlaug, begge haabefulde Børn, og den Gang vorne. Gunlaug i Særdeleshed udviklede tidlig sin Legemsstyrke og Vært; han havde lysegult, glat Haar, sorte Øjne, men en mindre veldannet Næse, dog behagelige Ansigtstræk; han var smal i Midie, hærdebred, velskabt, og meget krigersk af Udseende i al sin Færd; af Sind var han tidlig fremstræbende og heftig, haard og paastaaende; en stor Skjald, men som saadan temmelig bidende, og derfor kaldtes han Gunlaug Ormstunge[2]. Da han var femten Aar gammel, bad han sin Fader om Rejsepenge, og sagde, han vilde fare udenlands at see andre Folks Sæder. Men Illuge Bonde vilde ikke ret indlade sig derpaa, og mente, at han vilde ikke blive godt antaget udenlands, da han endnu ikke ret havde lært at skikke sig blandt sine egne. Kort efter, da Illuge en Morgen var staaet op, og gik tidlig ud, saae han, at hans Udebur[3] var lukket op, sex Varesække vare lagte ud, og Hestene stode sadlede. Han blev meget vred; og i det samme kom Gunlaug til, og sagde, at det var ham, der havde taget Sækkene ud. „Hvad vil du med dem?“ spurgte Illuge. „Jeg vil have dem til min Rejse,“ svarede Sønnen. „Du skal ingen Myndighed tiltage dig,“ vedblev Faderen, „imod min Villie,

---

[1]) Landstrækningen langs med Bredden af Hvidaa.

[2]) Slangetunge. [3]) Det Udhus, hvori allehaande Varer og Fødemidler bleve gjemte.

og ingenstedes rejse førend jeg vil;" hvorpaa han igjen kastede Sækkene ind i Huset. Da red Gunlaug sin Vej, og kom om Aftenen til Borg, hvor han bad Thorsten Bonde, at han maatte blive der, hvortil han fik Lov; og han fortalte da Thorsten, hvorledes han var kommen i Uenighed med sin Fader. Thorsten sagde, at han maatte blive der saalænge han vilde, saa han forblev der et Aarstid, og lærte Lovkyndighed af Thorsten, og var ogsaa vel liidt af alle andre. Jævnlig fornøjede han og Helga sig med at lege Tavl, og fattede strax Godhed for hinanden, hvilket siden viste sig. De vare næsten jævnaldrende. Helga var saa fager, at de kyndigste Mænd have anseet hende for den dejligste Kvinde paa Island; hendes Haar var saa stort, at hun kunde hylle hele sit Legeme deri, og saa fagert som slaget Guld; der gaves ikke i Borgefjord og vide andenstedes saa ønskeligt et Parti, som Helga den Fagre. En Dag, da man sad i Stuen paa Borg, sagde Gunlaug til Thorsten: „Der er endnu et Kapitel i Loven, som du ikke har lært mig, og det er, hvorledes man skal fæste sig en Kone." Thorsten svarede, at det var en ringe Ting, og lærte ham Fremgangsmaaden. Da sagde Gunlaug: „Lad os nu see, om jeg har forstaaet det ret! Jeg vil nu tage dig i Haanden, og lade som om jeg fæstede mig din Datter Helga." Thorsten svarede, at det behøvedes ikke; men Gunlaug greb strax hans Haand, og sagde: „Føj mig nu dog deri!" „Saa gjør da, som du vil," sagde Thorsten, „men det skulle alle vide, som her hos ere stædte, at dette skal være en aftalen Sag[1], og der skal ikke være nogen Underfundighed under." Derpaa nævnede Gun-

[1]) Jeg har her benyttet dette i gammel Dansk hyppig forekommende Udtryk, der betyder en Sag, der aldrig skal tales mere om, der skal være, som om den aldrig havde fundet Sted.

laug sig Vidner, og fæstede sig Helga, og spurgte Thorsten, om det saaledes var ret og lovligt i alle Maader? hvorpaa den anden svarede, at han havde baaret sig godt ad; og alle de Tilstedeværende havde megen Gammen deraf.

5. Gunlaug rejser udenlands.

Kristendommen blev antaget paa Island, og alle Indbyggerne lode deres gamle Tro fare. Imidlertid opholdt Gunlaug sig i tre Aar snart paa Borg, snart hjemme hos sin Fader paa Gilsbakke. Han var nu atten Aar gammel, og hans Uregjerlighed begyndte at sætte sig. Kort efter bad han atter sin Fader, at han maatte rejse udenlands, og denne havde nu intet derimod, da Sønnen tyktes ham at tee sig bedre. Illuge red derfor hjemmefra hen til en Mand, der hed Ønund Festargarm, der havde sit Skib staaende ved Mundingen af Gufaa, og kjøbte sin Søn Halvpart i Skibet, hvorfor Gunlaug takkede ham, da han kom hjem. En af Illuges Hjemmemænd og hans nære Frænde, som var bleven opfødt der paa Gaarden, ved Navn Thorkel Svarte, gjorde sig rede til at rejse udenlands med Gunlaug, og sørgede for, at alle Varer og deslige blev bragt ombord paa Skibet, førend Gunlaug kom; thi medens de andre gjorde alting i Stand, opholdt han sig paa Borg, og havde mere Lyst til at tale med Helga, end at arbejde med Kjøbmændene. En Dag spurgte Thorsten ham, om han vilde ride med ham op til hans Heste i Lange-Vatnsdal, hvortil Gunlaug strax var villig. De rede ene to til de kom op til Thorstens Sæter, hvor der stode fire af hans Stodheste, røde af Farve, men Hingsten især var meget smuk. Thorsten bød Gunlaug den[1];

---

[1]) Som en Ven og Velynder af Gunlaug vilde Thorsten give ham en eller anden god Foræring, førend de skiltes ad. Denne Dannished var almindelig.

men denne svarede, at han behøvede ingen Heste nu, da han vilde rejse udenlands. De rede nu videre til nogle andre Stodheste, en graa Hest med fire Hopper, den bedste der var i Borgefjord. Og denne bad Thorsten Gunlaug at modtage. Men Gunlaug svarede, at han ligesaa lidet vilde have denne, som den anden. „Men hvorfor," udbrød han, „byder du mig ikke det, som jeg gjerne vil have?" „Hvad er det?" sagde Thorsten. „Din Datter Helga den Fagre," svarede Gunlaug. „Det lader sig ikke i en Hast afgjøre," sagde Thorsten, og gav sig til at tale om andre Ting; hvorpaa de igjen rede hjemad langs med Langaa. Da sagde Gunlaug: „Jeg ønsker dog at vide, hvorledes du vil svare mig paa min Bejlen til din Datter Helga." „O, jeg bryder mig ikke om din Snak," sagde Thorsten. „Det er mit Alvor," svarede Gunlaug, „og ikke Snak, men du maa vide, hvad du vil svare." „Du skulde først vide hvad du selv vilde," sagde Thorsten, „har du ikke besluttet at rejse udenlands, og nu lader du som du vil bejle til en Kvinde; I passe ikke sammen, du og Helga, siden du er saa ustadig, og det er noget, som ikke kan lade sig gjøre." „Hvor højt vil du ud med din Datter," sagde Gunlaug, „naar det, Illuge den Svartes Søn kan byde hende, ikke tykkes dig nok? og hvem er her i Borgefjord, som kan byde hende en højere Lykke, end han?" Thorsten svarede: „Jeg anstiller ingen Mandjævning[1], men var du en saadan Mand, som din Fader, saa vilde du ikke blive afviist." Gunlaug sagde: „Hvem her i Borgefjord vil du da heller give din Datter, end mig?" Thorsten svarede: „Her er godt Mandvalg: Thorfinn paa Raudamel[2] har syv

---

[1]) Sammenligning af Mænd, deres indre og ydre Egenskaber, deres Dygtighed, Formue, o. desl. Saadanne Sammenligninger plejede, især i Gilderne, at anstilles til Moro. [2]) Rødemæl.

Sønner, alle saa dygtige og dannede Mænd, som nogen kan ønske sig, og som ikke staa tilbage for dig." Gunlaug sagde: „Ingenlunde kan Thorfinn lignes med min Fader, da selv du staar noget tilbage for ham; hvad vil du for Exempel sætte imod det, at han paa Thorsnæsting vovede sig imod Thorgrim Gode og hans Sønner, og uden nogen andens Hjælp drev det igjennem, som Striden var om[1]." Thorsten svarede: „Jeg fordrev Ønund Sjonas Søn Steinar fra mine Enemærker, og det var ikke noget ringe Foretagende[2]." „Ja," sagde Gunlaug, „det kunde du takke din Fader Egil for, ellers var det næppe lykkedes dig; og for faa Mænd skal det tage en god Ende, at forskyde mig som Svigersøn." „Brug dine Trusler," svarede Thorsten, „deroppe mod Fjeldbyggerne[3], herude paa Myrerne kommer du ingenvegne dermed." Om Aftenen kom de hjem; men næste Morgen red Gunlaug op til Gilsbakke, og bad sin Fader ride med sig paa Frieri til Borg. „Du er dog ogsaa et vankelmodigt Menneske," sagde Illuge; „nylig har du besluttet at reise udenlands, og nu falder det dig ind at du vil gaa paa Frieri; men jeg veed, at Thorsten vil ikke synes derom." „Jeg vil gjøre det alligevel," sagde Gunlaug, „og du faar ingen Fred for mig, førend du følger med." Illuge red da selvtolvte ned til Borg, og Thorsten tog meget venskabelig imod ham. Om Morgenen efter gav Illuge sig i Tale med Thorsten: „Jeg og min Søn har et Ærende til dig," sagde han. „Lad os gaa her op paa Bakken," svarede Thorsten, „og der tale med hinanden." De gjorde saa, og Gunlaug gik med dem. Da

[1]) Denne Strid med de saakaldte Kjallaklinger, hvorved Illuge lagde sit Mod og Dristighed for Dagen, fortælles i Eyrbyggjasaga.

[2]) Denne Strid er fortalt i Fortællingen om Egil. See 1. B. S. 278 fgg.

[3]) hvor Gunlaug nemlig havde hjemme.

sagde Illuge: „Min Søn Gunlaug fortæller mig, at han har beilet hos dig til din Datter, og jeg kommer nu for at høre, hvad der skal blive af den Sag; hans Slægt og hvad han kan vente sig af Gods, kjender du, og jeg skal fra min Side ikke spare paa noget, hvorved han enten kan faa fast Ejendom eller om jeg kan skaffe ham et Godord, hvis det kan befordre Sagen." Thorsten svarede: „Jeg finder ikke noget at udsætte paa din Søn, uden at han forekommer mig saa ustadig; dersom han lignede dig i Sind, saa skulde jeg strax sige Ja." „Men det vil dog," svarede Illuge, „gjøre et Brudd imellem os, hvis du ikke finder mig og min Søn passende til dit Svogerskab." „Nu," sagde Thorsten, „for dit Ords og for vort Venskabs Skyld skal din Søn have Løfte paa min Datter, men hun skal ikke være hans Fæstemø; hun skal vente paa ham i tre Aar, og imidlertid skal Gunlaug fare udenlands, og danne sig efter andre Mænds Sæder; men kommer han da ikke her tilbage, thi jeg maa tilstaa, at jeg sætter ikke saa ganske Lid til hans Stadighed, saa skal jeg være løst fra al Forpligtelse." Og efter at denne Bestemmelse var taget, skiltes de ad. Illuge red hjem, men Gunlaug ned til Skibet. Og da de fik Bør, sejlede de til Havs, kom til Norge, og sejlede ind i Throndhjem til Byen Nidaros, hvor de lagde Skibet i Havn, og lossede deres Varer.

6. Gunlaug i Norge.

Over Norge regjerede den Gang Erik Jarl Hagensen og hans Broder Svend. Erik Jarl havde sit Sæde paa sin Fædrenegaard Lade[1], og var en mægtig Høvding. Skule Thorstensen, Thorsten Egilsens Søn paa Borg, var den Gang hos Jarlen, var hans Hirdmand, og stod i megen An-

[1]) Det berømte Jarlesæde i Throndhjem, hvor disse Jarlers Fader, Hagen Jarl, boede.

seelse. Gunlaug og Odun Festargarm gik med tolv Mand ind paa Lade. Den første var iført en graa Kjortel og hvide Sokkebrog[1]; han havde en Byld paa Foden nede paa Vristen, hvoraf der flød Blod og Voer, naar han gik. De gik hen for Jarlen, og hilste ham sømmelig. Han kjendte Odun, og spurgte om Nyt fra Island; hvorpaa denne fortalte hvad han vidste. Jarlen spurgte derpaa Gunlaug, hvem han var? og han sagde ham sit Navn og sin Æt. „Skule Thorstensen!“ sagde derpaa Jarlen, „hvor har han hjemme, denne Mand, paa Island?“ „Herre,“ svarede Skule, „tager vel imod ham! det er en Søn af den bedste Mand paa Island, Illuge den Svarte paa Gilsbakke, og han er min Fosterbroder[2].“ Jarlen sagde: „Hvad er det du har paa Foden, Islænding?“ „Det er en Byld, Herre,“ sagde han. „Og du halter dog ikke?“ sagde Jarlen. „Skulde jeg halte,“ svarede Gunlaug, „saalænge begge mine Fødder ere lige lange!“ Da sagde en af Jarlens Hirdmænd, ved Navn Thoraren: „Han slaar stort paa, denne Islænding; det var ikke af Vejen, om vi forsøgte ham noget.“ Gunlaug gav ham et Ojekast, og sagde:

Her er Hirdmand een,
fuld af lutter Meen;
tror ham ej for snart,
han er ond og svart.

Da vilde Hirdmanden gribe til sin Öxe, men Jarlen sagde, han skulde være rolig, sligt skulde man ikke lægge paa Hjerte. „Hvor gammel er du, Islænding?“ vedblev han. „Atten Aar,“ svarede Gunlaug. „Saa vil jeg haabe, du bliver ikke

[1]) eller Leistebrog, Benklæder og Strømper, som gik ud i eet, hvad de Tyske kalde Hosen. [2]) Da Gunlaug havde opholdt sig saa meget paa Borg, saa vare de ligesom opfostrede sammen.

atten til," sagde Jarlen. Gunlaug sagde, men noget lavt: „Ønsk du ikke mig Ondt, men tænk hellere paa dig selv!" „Hvad er det du der mumler, Islænding?" spurgte Jarlen. „Saadan som jeg tænker det burde være," svarede Gunlaug, at førend du ønsker Ondt over mig, skulde du heller bede om Lykke for dig selv." „Hvorom da?" sagde Jarlen. „At du ikke," svarede Gunlaug, „skulde faa en saadan Død, som din Fader Hagen Jarl[1]." Jarlen satte sig ned, var ganske blodrød, og raabte: „Griber ham, denne kaadmundede Daare!" Da gik Skule hen til Jarlen, og sagde: „For min Søns Skyld, Herre, giv Manden Fred, og lad ham drage bort!" Jarlen sagde: „Saa lad ham skynde sig herfra, og aldrig mere komme i mit Rige, hvis han har sit Liv kjært." Da fulgte Skule ud med Gunlaug, og ned paa Bryggen, hvor der just laa en Englandsfarer, færdig til at lægge ud. Der fik Skule Gunlaug og hans Frænde Thorkel Svarte ombord; men det andet Skib overgav Gunlaug tilligemed sit Gods til Ødunø Omsorg. De sejlede nu ud til Englands Hav, og kom om Høsten til Bryggerne ved London, hvor de satte Skibet op.

7. Gunlaug i England.

Den engelske Konge Edelred Edgersen opholdt sig just denne Vinter i London. Der herskede den Gang samme Sprog i England, som i Danmark og Norge; thi Sproget i England blev først forandret, da Vilhelm Bastard[2] erobrede Landet; fra den Tid blev Valsken[3] herskende, eftersom han

[1]) der, forfulgt af Olaf Tryggvesen, fandt Tilflugt hos sin Frille, men blev dræbt af sin egen Træl (en i og for sig haanlig Dødsmaade) i den Jordhule, hvori hun havde skjult dem.

[2]) Vilhelm Erobrer. [3]) Det valske Sprog.

havde hjemme i Valland[1]. Gunlaug gik strax til Kongen, og hilste ham vel og værdig. „Hvad Landsmand er du?" spurgte Kongen, hvorpaa Gunlaug sagde det, og vedblev: „Jeg er dragen langvejs fra, Herre, til eder, fordi jeg har digtet et Kvæde om eder, og ønsker I vilde høre det." Dette behagede Kongen, hvorpaa Gunlaug fremsagde Kvædet med Tække og Fynd, og Omkvædet deri var saaledes:

Englands tapre Krigerskarer
skjerme Lovens tro Bevarer;
som en Engels, sendt fra Gud,
lydes, Edelred, dit Bud.

Kongen takkede ham for Kvædet, og gav ham til Digterløn en Skarlagenskappe, der helt igjennem var foret med fortrinligt Skind og besat med Guldhægter ned i Skjødet; og han gjorde ham tillige til sin Hirdmand, saa at Gunlaug om Vinteren levede vel anseet hos Kongen. En Dag hændte det sig om Morgenen tidlig, at Gunlaug i en Gade mødte tre Mænd, hvis Formand, der kaldte sig Thorgrim, var en stor og stærk Mand med et afskrækkende Ydre. Han sagde til Gunlaug: „Hør engang, Nordmand! Du kunde nok laane mig nogen Penge." Hvortil Gunlaug svarede: „Dette er saa en egen Sag; hvorledes skulde jeg laane dig Penge, som jeg slet ikke kjender noget til?" Da den anden imidlertid vedblev med sin Begjering, og lovede at betale Pengene tilbage paa en vis bestemt Dag, saa gav Gunlaug ham dem, og sagde, at han vilde vove det paa det samme. Men kort efter, da Gunlaug kom til Kongen, og fortalte ham Laanet, sagde Kongen: „Der har Du baaret dig meget uforsigtigt ad; dette er en meget ond Mand, en stor Ransmand og Viking; giv dig ikke i Kast med ham! Pengene skal jeg erstatte

[1]) den nordvestlige Del af Frankrig; her Normandiet.

dig." Hertil svarede Gunlaug: „Slet stod det til med dine Hirdmænd, hvis vi skulde anfalde uskyldige Mænd, og derimod lade os træde under Fødder af slige Voldsmænd; aldrig skal det skee." Da han derfor kort efter traf Thorgrim, krævede han sine Penge, men den anden svarede, at han vilde ikke betale. Da kvad Gunlaug:

Vil du ikke, Voldsmand frække!
Malmegalder[1] skal dig stække,
du, som fremmed Gods med Svig
vil forholde træskelig.
Vide skal du, at den unge
Gunlaug kaldtes Slangetunge;
stikke kan han; naar han vil,
kan han ogsaa djærvt slaa til.

„Lad da Loven[2] skille os ad," vedblev han; „enten skal du betale mig mine Penge, eller møde mig paa Holm[3] efter tre Dages Frist." Heraf lo Vikingen, og sagde: „Det er endnu aldrig faldet nogen før dig ind, at æske mig til Holmgang, hvor megen Skade jeg end har tilføjet dem; jeg modtager din Udfordring." Da Gunlaug nu fortalte Kongen, hvorledes det var gaaet, sagde denne: „Dette vil ikke løbe vel af, thi denne Mand døver alle Sværd. Du maa nu følge mit Raad; det Sværd, som jeg her giver dig, skal du kjæmpe med, men vise ham det, som du ellers bruger." Gunlaug takkede Kongen meget; og da nu Holmgangen skulde

[1]) Galder er en Art af Trylleri; Malmegalder, Vaabenmagt.

[2]) Ved Loven mener han her den i Norden og, efter hvad man af dette Sted maa slutte, ogsaa i England herskende, at enhver, der ikke ad Rettens Vej kunde erholde sin Ejendom, havde Lov til at æske sin Modstander til Tvekamp.

[3]) Tvekamp eller Holmgang holdtes oprindelig paa en Holm eller Ø.

gaa for sig, spurgte Thorgrim, hvor det Sværd var, som han agtede at stride med? Denne viste ham det, og trak det ud; men det Sværd, som Kongen havde givet ham, havde han hængende paa Armen i en Lykke. Da Vikingen saae Sværdet, sagde han: „Det er kun lidet, et saadant Vaaben er jeg ikke bange for;“ hvorpaa han hug til Gunlaug, og splittede næsten ganske hans Skjold. Gunlaug hug strax igjen til ham med Kongens Sværd; men Vikingen, som troede, at han vilde bruge det, han først havde viist ham, dækkede sig ikke engang, og fik saaledes et dødeligt Saar. Ved denne Begivenhed indlagde Gunlaug sig megen Berømmelse saavel i England, som andensteds. Om Foraaret, da Sejladsen begyndte, bad han Kong Edelred om Orlov til at sejle bort. Kongen spurgte ham, hvor han da vilde hen? hvortil Gunlaug svarede, at han vilde udføre sit Forsæt og Løfte, hvilket han udtrykte i følgende Vers:

Lovet har jeg vist at gjæste
trende Konger af de bedste,
tvende Jarler; og mit Ord
er ej Sne, der faldt ifjor.
Og naar jeg min Hjemstavn skuer,
da skal Ormebedets[1] Luer
straale fra min Arm, hvis Slag
hørtes før i Kampens Brag.

Kongen gav sit Samtykke, og forærede ham en Guldring af syv Øres Vægt, men bad ham tillige om at komme tilbage om Høsten.

8. Gunlaug i Irland, Norge og Sverrig.

Gunlaug sejlede nu med nogle Kjøbmænd fra England til Dublin, hvor Kong Sigtryg Silkeskjæg regjerede; han

[1]) Ormens Bed eller Slangens Leje, Guldet.

var en Søn af Olaf Kvaran og Dronning Kormlød, og var just den Gang nylig kommen til Regjeringen. Gunlaug gik strax ind for Kongen, hilste ham ærbødig, og blev vel modtaget. Derpaa vedblev han: „Jeg har et Kvæde at bringe eder, Konge, og beder, at jeg maa faa Lyd til at kvæde det.“ Kongen sagde: „Der har endnu aldrig nogen bragt mig et Kvæde; visselig vil jeg høre det!“ Hvorpaa Gunlaug kvad en Drapa, hvis Omkvæd var:

Graadig Rovfugl glad
giver Sigtryg Brad.

Deri forekom ogsaa følgende:

Hvem jeg hædre vil,
Ord jeg har dertil;
han er Kongmænds Kjøn[1],
Kvarans bolde Søn.
Ikke Gram[2] mod mig,
(gjæv han teer jo sig)
det jeg vel tog vare,
vil paa Guldring spare.
Sikling[3]! sig for sandt,
om du hørte grant
Kvædets stolte Gang;
det er Drapa-Klang.

Kongen takkede ham for Kvædet, kaldte sin Skatmester til sig, og spurgte ham, hvad Løn han skulde give derfor? „Hvad mener I, Herre?“ svarede denne. „Naar jeg giver ham to Knarrer,“ sagde Kongen, „er det en god Betaling?“ „Det er for meget, Herre,“ svarede Skatmesteren; „andre Høvdinge give en eller anden Kostbarhed til Bragmaalsløn, et godt Sværd eller Guldringe.“ Derpaa forærede Kongen

---

1) Slægt. 2) Konge. 3) Konge.

ham en hel ny Klædning af Skarlagen, en med Guldhægter besat Kjortel, en Kappe med ypperligt Skind, og en Guldring af en Marks Vægt. Gunlaug takkede ham for Gaverne, og seilede efter nogen Tids Ophold til Ørkenøerne, hvor Sigurd Jarl Lødversen regjerede. Ogsaa ham bragte han et Kvæde, hvilket var en Flok[1], for hvilken Jarlen gav ham en stor sølvbeslagen Øxe til Kvædesløn; men uagtet Jarlens Tilbud vilde han ikke blive der, da han agtede sig til Sverrig. Han gik da ombord hos nogle Kjøbmænd, der seilede til Norge, og kom om Høsten til Kongehelle i Vigen. Herfra fik han sig en Veiviser op til Vestergøtland, og kom til Kjøbstaden Skara. Sigurd Jarl, som havde sit Sæde der, var allerede til Alders; ogsaa for ham fremsagde Gunlaug et Kvæde, der var en Flok, hvormed Jarlen var saa vel fornøiet, at han bad ham blive hos sig om Vinteren, hvilket Tilbud Gunlaug modtog. Om Vinteren holdtes der et stort Julegjæstebud, og Dagen før Jul kom der tolv Mænd fra Norge; det var Sendebud fra Erik Jarl, som skulde bringe Sigurd Jarl Foræringer. Jarlen modtog dem vel, og gav dem Julen over Sæde hos Gunlaug; der herskede megen Munterhed ved Gilderne. Gøterne talte da iblandt andet om, at der var ingen større og berømtere Jarl, end deres Sigurd, hvorimod Nordmændene mente, at Erik var langt fremmeligere; herom kom de op at tvistes, og valgte Gunlaug til Voldgiftsmand. Da kvad han følgende:

Hvilken Jarl der var
kjækkest, naar ham bar
Bølgens Ryg? Saa fritte
de i Hallens Midte.
Erik seierrig

[1]) en mindre Lovsang, end en Drapa.

saae i Norges Vig
under Ders Klynge
større Vover gynge.

Begge vare vel fornøjede med Afgjørelsen, men især de norske Sendebud. De droge efter Julen tilbage igjen med Foræringer til Erik Jarl, hvem de da ogsaa fortalte Gunlaugs Afgjørelse. Jarlen, som fandt, at Gunlaug ved denne Lejlighed havde viist ham Hengivenhed og Venskab, ytrede da, at Gunlaug skulde finde frit og trygt Ophold i hans Rige; hvilket Gunlaug siden spurgte. Sigurd Jarl skaffede ham efter hans Begjering en Vejviser til Tiundaland i det egentlige Sverrig.

9. Gunlaug drager til Kong Olaf den Svenske i Upsal.

Over Sverrig regjerede den Gang Kong Olaf den Svenske, en Søn af Kong Erik Sejersæl og Skøglar-Tostes Datter Dronning Sigrid hin Storraade; det var en mægtig og anseelig Konge, der gjorde meget af Pragt. Gunlaug kom til Upsal om Foraaret, da de Svenskes almindelige Ting holdtes der. Paa samme Tid opholdt Islænderen Rafn Ønundsen sig hos Kongen. Hans Fader Ønund boede paa Gaarden Mosfjeld, var en rig Mand, og havde Godordet der sønder paa Næsset; han var gift med Geirny, en Sønnedatter af Molde-Gnup, der havde nedsat sig i Grindavig. Deres Sønner Rafn, Thoraren og Eyvind vare alle haabefulde Mænd, dog var Rafn den ypperligste iblandt dem, en stor, stærk Mand, af smukt Udseende og en god Skjald. Saasnart han var fuldvoxen, foretog han sig Rejser imellem Island og Norge. Nu opholdt han sig, som sagt, hos Kong Olaf Svenske. Da nu Kongen havde modtaget Gunlaug vel, og spurgt ham, hvem han var, og Gunlaug havde sva-

ret, at han var en Islænder, saa vendte Kongen sig til Rafn, og sagde: „Hvad Slægt er denne Mand af paa Island?“ Hvorpaa der rejste sig en stor, rask udseende Mand paa den lavere Bænk, gik hen for Kongen, og sagde: „Herre! Han er af god Slægt, og selv en af de raskeste Mænd.“ „Saa lad ham da gaa hen, og tage Plads hos dig!“ sagde Kongen. Hvorpaa Gunlaug sagde: „Jeg har digtet et Kvæde, Herre! til eder, og ønsker at I ville høre det.“ Men Kongen svarede, at der nu ikke var Lejlighed til at høre paa Kvæder, det var bedst først at tage Sæde. De gjorde da saa; og Gunlaug og Rafn gave sig i Samtale med hinanden, og fortalte hinanden om deres Rejser. Rafn fortalte, hvorledes han Sommeren før var dragen fra Island til Norge, og i Begyndelsen af Vinteren fra Norge til Sverrig; og de bleve snart gode Venner. Men en Dag, da Tingtiden var ude, vare de begge, Gunlaug og Rafn, stædte for Kongen. Da sagde Gunlaug: „Nu vilde jeg ønske, Herre, at I vilde høre paa mit Kvæde!“ „Ja nok,“ sagde Kongen. „Nu vil ogsaa jeg fremsige mit Kvæde,“ sagde Rafn, „med eders Tilladelse!“ „Ogsaa det,“ svarede Kongen. „Men dog jeg først,“ sagde Gunlaug, „med eders Tilladelse, Herre!“ „Nej,“ sagde Rafn, „mig tilkommer det først at fremsige mit Kvæde, da jeg først er kommen til eder.“ „Naar,“ sagde Gunlaug, „har man nogensinde hørt, at vore Fædre kom sammen, og at min fulgte efter din? Aldrig! Og heller ikke nu skal det blive Tilfældet med os to.“ „Lad os i det mindste,“ sagde Rafn, „vise saa megen Belevenhed[1], at vi ikke give os til at trættes derom, men lade Kongen raade derfor.“ Kongen sagde: „Gunlaug skal da kvæde først, thi han vil blive mest fortør-

[1]) Grundskriftet bruger paa dette Sted det franske Ord: kurteysi, *courtoisie*.

net, hvis han ikke faar sin Sag frem." Herpaa kvad Gunlaug sin Drapa; og da han var færdig, sagde Kong Olaf: „Nu, Rafn, hvorledes er dette Kvæde digtet?" „Godt, Herre!" svarede denne; „det er et stort Kvæde, men noget stift, som Gunlaug selv er af Sind." „Nu skal du fremsige dit Kvæde, Rafn!" sagde Kongen. Han gjorde det. Og da det var ude, sagde Kongen: „Nu Gunlaug, hvorledes er Kvædet digtet?" „Godt, Herre!" svarede han; „det er et fagert Kvæde, som Rafn er selv, men temmelig hverdags; og hvorfor," vedblev han, „digter du kun en Flok¹ om Kongen? Tyktes dig ikke, han var en Drapa værd?" Rafn svarede: „Lad os nu ikke tale mere derom, der kommer vel den Tid, da vi kan begynde herpaa igjen;" og hermed ophørte deres Samtale. Kort efter blev Rafn Kong Olafs Hirdmand, og bad om Orlov til at rejse bort. Kongen tillod ham det. Og da han var færdig, sagde han til Gunlaug: „Det skal nu være ude med vort Venskab, siden du saaledes vilde nedsætte mig her for Høvdingen; og engang vil den Tid komme, da jeg skal tilføje dig ligesaa stor Vanære, som du agtede at tilføje mig her." „Din Trusel forskrækker mig ikke," svarede Gunlaug, „aldrig skulle vi mødes saa, at jeg i Anseelse staar tilbage for dig." Kong Olaf gav Rafn gode Gaver ved Skilsmissen, hvorpaa han drog bort. Han rejste om Vaaren over til Throndhjem, gjorde sit Skib færdigt, og sejlede om Sommeren til Island, hvor han landede i Leyruvaag nedenfor Heden. Hans Frænder og Venner modtoge ham med Glæde, og næste Vinter blev han hjemme hos sin Fader.

Den Gang var Skapte Thorodsøn Lavmand over Island. Hans Moder Ranveig var en Sønnedatter af Molde-

¹) en Flok er, som nys blev bemærket, en Art kortere mindre kunstigt og derfor mindre hæderligt Digt, end Drapaen.

Gnup, saa at Skapte og Ønunds Sønner vare Søstersønner, og der herskede god Forstaaelse imellem alle disse Frænder. Om Sommeren mødtes Rafn og Skapte paa Altinget, hvorpaa Rafn sagde til den anden, at han vilde have hans Hjælp til Frieri hos Thorsten Egilsen, til hvis Datter Helga han vilde beile. Skapte indvendte vel, at hun jo allerede var lovet bort til Gunlaug Ormstunge, men Rafn svarede, at den Tid, som var aftalt imellem dem, var nok nu udløben, og at Gunlaugs Overmod var blevet endog større end før, saa han vilde næppe agte paa sit Løfte. Skapte lod da sin Fætter raade, og de gik med et stort Følge til Thorsten Egilsens Bod. Han modtog dem vel, og Skapte sagde: „Min Frænde Rafn vil beile til din Datter Helga; hans Æt er dig vel bekjendt, saavel som hans Formue, hans egen Dannished, og den Bistand han tør vente af sine mange Frænder og Venner.“ Thorsten svarede: „Gunlaug har allerede faaet Løfte paa hende, og jeg vil holde alt det, som den Gang blev aftalt.“ Skapte vedblev: „Ere ikke nu de tre Vintre forløbne, som da bleve bestemte imellem eder?“ „Jo,“ sagde Thorsten, „men Sommeren er endnu ikke forbi, og Gunlaug kan komme tilbage endnu i Sommer.“ „Men hvad Haab,“ sagde Skapte, „kan vi gjøre os, hvis han ikke er kommen ved Sommerens Ende?“ Thorsten svarede: „Vi ville mødes her igjen næste Sommer, og da see, hvorledes Sagerne staa, men nu nytter det ikke at tale mere herom.“ Saaledes skiltes de ad, og man red hjem fra Tinget. Det blev imidlertid ikke ubekjendt, at Rafn beilede til Helga, som Gunlaug havde Løfte paa. Gunlaug kom ikke tilbage denne Sommer. Og den næste Sommer dreve Skapte og Rafn paa Altinget med al Iver paa Frieriet, og sagde, at Thorsten nu var løst fra alle sine Forpligtelser mod Gunlaug.

Thorsten svarede, at han havde kun faa Døtre at forsørge, og vilde ikke gjerne, at de skulde blive nogen Mand til Skam eller Skade; han vilde derfor først tale med Illuge Svarte. Det gjorde han da ogsaa, og sagde til ham: „Tykkes dig ikke, at jeg nu er løst fra alle mine Forpligtelser mod din Søn Gunlaug?“ „Saa er du visselig,“ svarede Illuge, „hvis du vil være det, og jeg seer ikke hvad jeg kan gjøre herved, da jeg ikke ret kjender Gunlaugs Omstændigheder.“ Thorsten gik da tilbage til Skapte, og de kjøbsloge[1] saaledes med hinanden, at Brylluppet skulde staa om Vinternætterne[2] hos Thorsten paa Borg, hvis Gunlaug ikke kom ud; men Thorsten skulde være løs fra al Forpligtelse mod Rafn, hvis Gunlaug kom og krævede sin Brud. Derefter red man hjem fra Tinget; den ene Uge forløb efter den anden, men Gunlaug kom ikke, og Helga saae med Bedrøvelse sit Giftermaal imøde.

10. Gunlaugs Rejser og Hjemkomst.

Om Gunlaug er nu at fortælle, at han rejste fra Sverrig til England den samme Sommer, som Rafn drog til Island, og fik ved Skilsmissen gode Gaver af Kong Olaf. Kong Edelred modtog ham vel, og han var der om Vinteren i megen Anseelse. Den Gang regjerede Knud Svendsen, kaldet den Mægtige[3], over Danmark; han havde nylig overtaget Riget som sin Fædrenearv, og truede bestandig med at gjøre et Tog til England, hvor hans Fader Svend, førend han døde der vesterpaa, havde vundet et stort Rige. Paa samme Tid var der ogsaa i England en stor Hær af danske

---

[1]) underhandlede om Vilkaarene ved Giftermaalet; dette var nemlig et Kjøb, en Handel imellem Brudens Fader og hans Svigersøn eller dennes Slægtninge. Bryllup betyder egentlig Brudkjøb.

[2]) ved Vinterens Begyndelse. [3]) Knud den Store.

Mænd, under Anførsel af Høvdingen Heming, en Søn af Strutharald, og Broder til Sigvalde Jarl; han holdt da det Rige, som Kong Svend havde vundet, hans Søn Kong Knud tilhaande. Om Sommeren bad Gunlaug om Orlov til at drage bort; men Kongen svarede, at det sømmede ham lidet, nu da England truedes med Ufred, at forlade Kongen, hvis Hirdmand han var. Gunlaug lovede da at blive, men udbad sig Orlov til næste Sommer, hvis de Danske ikke kom. Denne Sommer led, og Vinteren efter, og de Danske kom ikke. Efter Midsommer fik Gunlaug da Orlov af Kongen, og sejlede til Norge, til Erik Jarl paa Lade, som modtog ham vel, og bød ham være hos sig. Gunlaug takkede Jarlen for Tilbudet, men svarede, at han havde et vigtigt Ærende paa Island, da han skulde besøge sin Fæstemø. Hertil svarede Jarlen, at alle de Skibe, der agtede sig til Island, vare nu borte; men en Hirdmand gjorde opmærksom paa, at Halfred Vandraadeskjald laa ude under Agdenæs[1] endnu igaar. Dette fandt Jarlen rimeligt, da han først for tre Dage siden var sejlet bort, og han lod da Gunlaug bringe ud til Halfreds Skib. Halfred tog med Glæde imod ham; det var langt ud paa Sommeren; de fik strax Bør fra Landet, og morede sig tit med hinanden. Halfred sagde til Gunlaug, om han havde spurgt, at Rafn Ønundsen havde bejlet til Helga den Væne? Gunlaug svarede, at han havde hørt noget derom, men intet nøjagtigt. Halfred fortalte ham da hvad han vidste, samt hvorledes mange mente, at Rafn var en ligesaa dygtig Mand, som Gunlaug. Denne svarede med en Vise:

Om Storm og Slud en Uge lang
imellem Skjær gjør Tiden trang,
det vil kun lidet sige;

[1]) ved Mundingen af Throndhjemsfjord.

men det mig græmmer, det nedslaar,
hvis Rygtet, som jeg hører, gaar,
at jeg for Rafn maa vige.

Halfred vedblev da: „Jeg vil ønske, Kamerad! at det maa gaa dig bedre med Rafn, end det gik mig. Jeg kom for nogle Aar siden med mit Skib til Leyruvaag, og skulde betale en halv Mark Sølv til Rafns Huskarl, men forholdt ham den; da red Rafn til os med fyrretyve Mand, og hug Landtovet over, saa at Skibet drev op paa Stranden og havde nær sat til, jeg maatte da overgive Rafn Selvdømme, og betalte en Mark, og det er alt hvad jeg kan fortælle om mine Handeler med ham." Deres Tale faldt derefter paa Helga, og Halfred roste meget hendes Skjønhed. Gunlaug kvad da følgende Vise:

Ifald han vil, den kjække Mand!
min Guldmø gilje, aldrig kan
det vorde ham til Gammen;
thi mindes vil min Liljemaar,
at i vor aarle Ungdoms Vaar
vi legte Tavl tilsammen.

„Dette er godt digtet," sagde Halfred. De landede fjorten Dage før Vinteren i Hraunhavn ved Melrakkeslette[1], og skibede Ladningen op. Der paa Sletten var en Bondesøn ved Navn Thord, der idelig gav sig i Brydeleg med Kjøbmændene, og ingen kunde staa sig imod ham. Det kom sig da ogsaa saa, at Gunlaug skulde brydes med ham; om Natten før paakaldte Thord Thor til Sejer, og om Morgenen, da de brødes, slog Gunlaug begge Fødderne fra Thord, saa han gjorde et svært Fald, men den Fod, som Gunlaug stod paa, gik af Led, saa at han faldt tilligemed Thord. Da sagde

[1]) nordpaa i Things-Syssel.

denne: „Maaskee det ikke gaar dig bedre ved en anden Lejlighed." „Ved hvilken da?" sagde Gunlaug. „I den Sag med Rafn Onundsen," svarede Thord, „hvis han nu til Vinternætterne faar Helga hin Væne; jeg var tilstede i Sommer paa Altinget, da dette blev aftalt." Gunlaug svarede ikke noget. Hans Fod blev da forbunden, og trukken i Led, og svulmede meget op. Gunlaug og Halfred forlode Sletten en Uge før Vinteren, og kom til Gilsbakke den samme Løverdagsaften, da de paa Borg sade ved Gildet. Efter at Illuge med Glæde havde modtaget sin Søn, vilde denne strax ride ned til Borg, men hverken Illuge eller nogen af de andre fandt det raadeligt. Gunlaug blev fast ved sit Forsæt, men hans Fod var i en saadan Tilstand, at han, hvor lidet han end vilde vedgaa det, var aldeles uskikket til at rejse, hvorfor der heller ikke blev noget af. Halfred red om Morgenen hjem til Hreduvatn i Norderaadal[1], hvor hans Broder Galte Ottarsen bestyrede deres fælles Ejendomme.

11. Gunlaug møder Helga; og holder Tvekamp med Rafn i Oxaraa.

Om Rafn fortælles, at han sad og holdt Bryllupsgilde paa Borg; men de fleste sige, at Bruden var meget nedslaaet, saa det gik her, som det hedder i Ordsproget, at længe mindes det, som man i Ungdommen nemmer. Saa gik det ogsaa hende. Rafn drog derpaa hjem til Mosfjeld med sin Kone Helga, men de havde kun været der en kort Stund, førend Helga vaagnede en Morgen tidlig, medens Rafn endnu sov, og han lod ilde i Søvne; og da han vaagnede, fortalte han Helga sin Drøm, og kvad følgende Vise:

Haardt saaret, tyktes mig, jeg laa
i dine Arme, og jeg saae,

[1]) i Myresyssel.

o hulde Brud, din Seng saa rød
af Saarets Dugg[1], der stedse flød.
Forgjæves med din hvide Haand
du søgte, hulde Liljevaand,
at stemme Fossens Strøm. O siig,
mon det ej varsler Døden mig?

Helga sagde: „Det skulde jeg aldrig sørge over, ilde har I sveget mig, og Gunlaug maa være kommen hjem.“ Hun græd da meget, og kort efter spurgtes Gunlaugs Hjemkomst. Helga viste sig nu saa stird imod Rafn, at han ikke kunde holde hende der hjemme, men maatte drage med hende tilbage til Borg, og alligevel havde han kun liden Glæde af deres Samliv. Om Vinteren efter skulde der staa et Bryllup paa Gaarden Skaanø[2], da Sverting, en Sønnesøn af Molde-Gnup, skulde ægte Hungerde, en Datter af Tungeods Søn Thorod og hans Kone Jofride. Hungerdes Frænde Thorkel paa Skaanø indbød ogsaa Illuge Svarte og hans Sønner; men da Illuge gjorde sig færdig til Rejsen, sad Gunlaug inde i Stuen, og gjorde slet ingen Anstalter dertil. Illuge gik hen til ham, og spurgte, hvorfor han ikke lavede sig til, men Gunlaug svarede, at han vilde ikke rejse med. „Jo vist skal du det, min Søn!“ sagde Illuge, „tag dig ikke sligt saa-ledes til Hjerte, at du harmes for en Kvindes Skyld; lad, som du ikke bryder dig derom, det er mandigt, og der vil aldrig skorte dig paa Kvinder at vælge imellem.“ Gunlaug fulgte da sin Faders Villie, og Gjæsterne samlede sig til Gildet. Illuge og hans Sønner blev der anviist Plads i det ene Højsæde, Thorsten Egilsen, hans Maag Rafn og Brudgommens Følge i det andet Højsæde, lige over for Il-luge; Kvinderne toge Sæde paa Tværbænken, og Helga den

[1]) Blodet. [2]) i nordre Rejkedal søndenfor Hvidaa.

Fagre sad hos Bruden. Tit og ofte verlede Helga og Gunlaug Øjekast, saa det gik, som det hedder i Ordsproget, at Øjnene røbe, om Kvinde elsker Mand. Gunlaug var da vel klædt, og bar hin gode Dragt, som Kong Sigtryg havde givet ham, saa han baade i denne Henseende og formedelst sin Styrke, Vært og Skjønhed udmærkede sig fremfor andre Mænd. Der herskede kun liden Glæde under Gildet. Den Dag, da man lavede sig til at tage bort, gik Kvinderne hver ad sine Veje, for at berede sig til Hjemrejsen; og ved denne Lejlighed gik Gunlaug til Helga, og de talede længe sammen. Da kvad Gunlaug denne Vise:

Ormstunge under Fjeldes Tag[1]
har aldrig seet en solklar Dag,
fra den Tid af det lyktes Rafn,
af Helgas Husbond at faa Navn.
Hin hvide Høld, din Fader prud
(for Penge blev den unge Brud
bortgivet) agted ej min Tunge;
saa glemte jeg at sjunge.

Og end kvad han:

O væne Vingefn[2]! Skjaldens Bryst
har tabt sin Ro, hans Virkelyst
er død; og voldet har den Færd
din Fader og din Moder kjær,
som avlede i Elskovs Vaar
saa vennehuld en Dagens Maar[3].

[1]) Himlen. [2]) Gefn er et af Kjerlighedsgudinden Frejas Navne, egentlig den som giver, yder; Vinens Gefn er da Omskrivning paa en Kvinde. [3]) Dagens Maar eller Mø, d. e. Lysets Mø, den Yndige, Blide. Jeg har optaget dette Udtryk efter Kjæmpeviserne; det er det samme som hint bekjendte Dronningenavn Dagmar eller Dagmor. Mar eller Maar er det samme Ord som Ordet Mø (mær), den Rene, Klare.

Lad denne Skrud, und mig den Lykke!
din hulde Skabning smykke!

Da forærede Gunlaug hende den Kappe, som han havde faaet af Kong Edelred, og som var en stor Kostbarhed; hun takkede ham meget derfor. Derpaa gik Gunlaug ud, og der vare mange Heste komne i Tunet. Han sprang op paa en af dem, red i fuld Fart over Tunet hen til det Sted, hvor Rafn stod, saa han maatte springe til Siden. „Hvorfor springer du nu af Vejen, Rafn?" sagde han, „denne Gang har du intet at frygte af mig, men du veed, hvad du har fortjent." Rafn svarede med et Vers:

Piles Ull[1]! det kan ej sømme
sig for os paa Strid at finde
for en Fylla[2]; hugblød Kvinde
kun forskjønne Elskovsdrømme.
Mangen slig livsalig Kvinde
(prøv det kun, far ud paa Voven!)
vil du hist i Bøgeskoven
under Sydens Himmel finde.

Gunlaug svarede: „Man siger saa; og maaskee der gives mange saadanne Kvinder, men jeg tror det ikke." Imidlertid løb Illuge og Thorsten til, for at forhindre al Strid imellem dem. Gunlaug kvad da:

Lødfagre Ormdags hulde Eyr[3]
(mit Ord de flog i Vind og Vejr)

---

[1]) Ull eller Uller, Bueskydningens Gud; hans Navn bruges derfor passende i Omskrivningen paa en Mand. [2]) Fylla, Frejas Terne, staar for enhver smuk Kvinde. [3]) Ormens Dag eller Ild er Guldet; Eyr, en Gudindes Navn; Guldets Gudinde, en sædvanlig Omskrivning paa Kvinden.

han fik, som de min Jævning kvæde[1],
for Gods og Guld; da svandt min Glæde.
Mig standsed Folkekongens Ord,
at ej paa Hvalens Vej[2] jeg foer;
derfor min Tunge nu forstummer,
og Sorg er selv min Slummer.

Derefter rede begge Parter hjem, og der forefaldt intet Mærkeligt den Vinter; men efter at Helga var kommen sammen med Gunlaug, kunde Rafn ikke mere nyde Godt af hendes Omgang.

Næste Sommer red man til Tings, mange i Følge som sædvanlig: Illuge Svarte med sine Sønner Gunlaug og Hermund, Thorsten Egilsen og hans Søn Kolsvend, Ønund fra Mosfjeld med alle sine Sønner, samt nysnævnte Sverting. Skapte var da endnu Lovmand. En Dag paa Tinget, da dette var meget talrigt og alle Rettergangssagerne vare tilende, krævede Gunlaug sig Lyd, og sagde: „Er Rafn Ønundsen her tilstede?" Han svarede Ja. „Du veed," vedblev derpaa Gunlaug, at du har taget min Brud, paa hvem jeg havde Løfte, og yppet Fjendskab imod mig; derfor æsker jeg dig til Holmgang her paa Tinget efter tre Dages Frist, her paa Øxeraaholm[3]." Rafn svarede: „Det er et Bud, som man kunde vente af dig, og jeg er færdig, saasnart du vil." Nu vare vel deres Frænder paa begge Sider meget misfornøjede dermed; men det var den Gang Lov, at enhver, der paa en eller anden Maade troede sig fornærmet, maatte æske sin Modstander til Holmgang. Efter tre Nætters Forløb gjorde de sig derfor rede til Holmgangen. Illuge

[1]) Rafn, som de ansaae for hans Ligemand, for ligesaa dygtig som han. [2]) Havet. [3]) hvor Tvekampe paa Altinget plejede at holdes.

Svarte ledsagede med et stort Følge sin Søn til Holmen, men Lavmanden Skapte fulgte Rafn, saavel som hans Fader og andre hans Frænder. Da Gunlaug gik ud paa Holmen, kvad han følgende Vise:

Færdig jeg er, paa Alvangs[1] Ø
(Gud give Lykke dertil!) min Mø
at vinde med straalende Sværd;
ramme ham skal en Ufærd!
Til Tænderne ned skal jeg kløve
hans lokkede Tinding, og prøve
at skille hans Hoved fra Bul,
saa trille det maa over Muld!

Hvortil Rafn svarede med en anden:

Skjalden veed ej, hvilken Skjald
Lykken føjer; Kampens Gjald
snart skal lyde, dragne ere
Saarets Segler[2], hvast de skjære.
Da vil hun, som dobbelt led
ved vor Strid og Kjærlighed,
hun, paa een Gang Mø og Enke,
paa den Faldnes Mandbom tænke.

Hermund holdt Skjoldet for sin Broder Gunlaug, men Sverting for Rafn; den, der blev saaret, skulde løse sig af Holmen med tre Mark Sølv. Rafn, som den der var udæsket, havde det første Hug. Han hug da i den øverste Kant af Gunlaugs Skjold, men da han havde hugget stærkt til, saa sprang hans Sværd itu under Hjaltet, og Spidsen deraf, som sprang tilbage fra Skjoldet, traf Gunlaug paa Kinden, og gav ham et, skjøndt overmaade let, Saar. Begges Frænder og mange andre Mænd løb da imellem dem. Gunlaug

[1]) Altingets. [2]) Sværdene.

sagde: „Nu erklærer jeg Rafn for overvunden, da han er vaabenløs;" men Rafn sagde: „og jeg erklærer dig for overvunden, da du er saaret." Gunlaug var da særdeles heftig og meget vred, og sagde, at Striden var endnu ikke afgjort. Men hans Fader Illuge sagde, at de for denne Gang ikke skulde fortsætte den. Da svarede Gunlaug: „Jeg vil da ønske, min Fader! at Rafn og jeg maa mødes en anden Gang saaledes, at du er for langt borte til at skille os ad." Saaledes skiltes de da for denne Sinde, og man gik tilbage til sine Boder. Næste Dag blev det i Lovretten vedtaget som Lov, at alle Holmgange skulde være afskaffede paa Island, hvilken Beslutning blev tagen efter de bedste Mænds Raad, som da vare tilstede, og det var de kyndigste, som den Gang vare i Landet. Denne Holmgang imellem Gunlaug og Rafn var saaledes den sidste, der er holdt paa Island. Tinget selv var et af de mest besøgte trende Ting, af hvilke det andet holdtes efter Njals Indebrænden, og det tredie efter Slaget Heidarvig[1].

En Dag da Brødrene Hermund og Gunlaug gik hen til Øxeraa for at to sig, gik der en Flok Kvinder paa den anden Side af Aaen, og iblandt dem Helga den Fagre. Hermund sagde da til Gunlaug: „Seer du Kvinderne og din Veninde Helga der paa den anden Side af Aaen?" „Vissélig seer jeg hende," svarede Gunlaug, og kvad da følgende Vise:

Til Kval for Mænd paa Verdens Ø
blev Kvinden født; den gyldne Mø
at eje, var mit Haab; med Føje
for hende gav jeg hen mit Øje.
Men nu det er til liden Tarv,

[1]) Disse mærkelige Begivenheder omtales i andre Sagaer.

nu det fortærer Sind og Marv,
med kummerfulde Blik at skue
paa Svanemøens Skjønhedslue.

Derpaa gik de over Aaen, og Helga og Gunlaug taledes ved en Stund; og da de igjen gik tilbage, stod Helga og stirrede længe efter Gunlaug. Han saae da tilbage over Aaen, og kvad følgende Vise:

Under Tankens lyse Himmel[1],
som en Vaarnats Stjernevrimmel,
funkle hendes Blik, og skinne
hen paa mig fra Braaers Tinde.
Men Braamaanens[2] Straaler blide
volde dog kun Sorg og Kvide,
Sorg for mig og Sorg for hende,
som jeg traar[3], og ej kan vinde.

Derefter red man hjem fra Tinget, og Gunlaug var hjemme paa Gilsbakke. En Morgen, da han vaagnede, vare alle de andre i Huset staaet op, og han alene laa endnu og hvilede sig i den lukkede Seng indenfor Bænken. Da kom tolv fuldvæbnede Mænd ind i Stuen; det var Rafn Ønundsen. Gunlaug sprang strax op, og greb efter sine Vaaben, men Rafn sagde til ham: „Du har aldeles ingen Fare at frygte; dette er mit Ærende hid: I Sommer paa Altinget æskede du mig til Holmgang, og fandt da selv, at Striden ikke blev afgjort. Nu vil jeg byde dig, at vi begge fare udenlands i Sommer, og holde Holmgang i Norge; der ville vore Frænder ikke hindre os.“ Gunlaug svarede: „Det er et mandigt Forslag, og et Kaar, som jeg gjerne vil modtage; kom hid og tag til Takke hos os med hvad du ønsker!“ Rafn

---

[1]) Panden. [2]) Braa er Øjenlaag eller Øjenhaar; deres Maane, Øjet. [3]) attraar, higer efter.

takkede for det gode Tilbud, men afslog det dog for denne Gang, og red bort, og saaledes skiltes de ad. Deres Frænder paa begge Sider vare meget misfornøjede over dette, men de kunde ikke gjøre noget derved, da de begge selv vare saa opsatte derpaa, og desuden maatte Skjæbnens Villie heri, som i alt andet, gaa i Opfyldelse.

12. Rafns og Gunlaugs Tvekamp i Norge.

Om Rafn er nu at fortælle, at han gjorde sit Skib færdigt i Leiruvaag. To Mænd, ved Navn Grim og Olaf, hans Fader Ønunds Søstersønner, og begge brave Mænd, ledsagede ham. Alle hans Frænder tyktes at lide et stort Tab ved hans Bortrejse, men han angav som Grund til, at han havde æsket Gunlaug til Holmgang, at han havde ingen Glæde af sit Ægteskab med Helga, og sagde, at en af dem nødvendig maatte falde for den anden. Saasnart han fik Bør, sejlede han til Havs, og kom med sit Skib til Landskabet Throndhjem, hvor han biede Vinteren over, uden at høre noget til Gunlaug; han ventede der ligeledes om Sommeren, ja opholdt sig endnu næste Vinter i Throndhjem paa det Sted, som hedder Livänger[1].

Gunlaug Ormstunge tilligemed Halfred Vandraadeskjald gik til Søs fra Sletten[2], men bleve meget silde færdige, og kom kort før Vinteren til Ørkenøerne. Sigurd Jarl Lødversen herskede den Gang over Øerne, og hos ham tilbragte Gunlaug Vinteren, og da Jarlen om Foraaret vilde begive sig paa et Hærtog, drog Gunlaug med ham. De hærgede om Sommeren vide omkring paa Sydersøerne og i Skotlands-

[1]) Nu Levanger i det gamle Landskab Skaun eller Skogn. Dette Sted er ogsaa senere bekjendt af sit aarlige Marked, og kaldes vel derfor i Grundskriftet: Kjøbing. [2]) Melrakkasletté.

fjorde[1], og holdt mange Feltslag, i hvilke Gunlaug stedse viste sig som en tapper, rask og uforfærdet Mand. Sigurd Jarl vendte tidlig paa Sommeren tilbage; men Gunlaug begav sig ombord hos nogle Kjøbmænd, der sejlede til Norge, kom til Throndhjem, og tilbragte Begyndelsen af Vinteren hos Erik Jarl paa Lade. Jarlen, der allerede var vel bekjendt med den hele Handel imellem Rafn og Gunlaug, sagde til denne, at han gjorde Forbud paa, at de holdt Kamp med hinanden der i hans Rige. Gunlaug svarede, at han jo havde at befale, og forblev der om Vinteren, men gav sig ikke synderlig af med nogen. Nu hændte det sig en Dag, at han gik ud med sin Frænde Thorkel Svarte; de gik et Stykke Vej bort fra Gaarden, og fandt paa en Mark en Kreds af Mænd, indenfor hvilken der stode to andre med Vaaben, og fægtede med hinanden. Den ene af dem skulde forestille Rafn, den anden Gunlaug; og de Omkringstaaende sagde, at Islænderne havde en stakket Hukommelse, og vare sene til at mindes deres Løfter. Gunlaug forstod nok, at alt dette var gjort ham til Spot, og gik tavs bort; men kort efter sagde han til Jarlen, at han ikke længer kunde udholde hans Hirdmænds Haad og Spot for den Sag med Rafn, og bad Jarlen skaffe sig Vejvisere ind til Livanger. Og da Jarlen allerede havde faaet Efterretning om, at Rafn havde forladt Livanger og var taget længer østerpaa til Sverrig, saa gav han Gunlaug Orlov til at rejse, samt to Vejvisere med. Gunlaug drog da selv syvende fra Lade ind til Livanger, hvor han kom om Aftenen just som Rafn selv femte havde forladt det samme Sted om Morgenen. Gunlaug drog da til Værdalen, hvor han kom om Aftenen til det Sted, hvor Rafn havde tilbragt Natten. Han fortsatte saa sin

[1]) Havet imellem Skotland og Sydrøerne.

Reise til den øverste Gaard i Dalen, ved Navn Sula, hvilken Rafn havde forladt om Morgenen; han standsede heller ikke her, men reiste videre strax om Natten, saa at de om Morgenen ved Solens Opgang endelig fik Øie paa hinanden. Rafn var da kommen til et Sted, hvor der vare to Søer og imellem Søerne jævne Marker, der kaldtes Grimsmarkerne, men ud i den ene Sø gik et lidet Næs, der hedder Dyngenæs[1]. Der paa Næsset blev Rafn staaende med sine Ledsagere, blandt hvilke ogsaa vare hans Frænder Grim og Olaf. Da de mødtes, sagde Gunlaug, at det var vel, de endelig traf hinanden; Rafn var ogsaa vel fornøiet dermed, og sagde, at han maatte nu selv vælge hvad han vilde, om de skulde stride alle eller kun de to. Gunlaug svarede, at han var fornøiet med hvilket det skulde være; men Rafns Frænder, Grim og Olaf, sagde, at de vilde ikke staa som rolige Tilskuere, medens de andre strede, og det vilde heller ikke Gunlaugs Frænde, Thorkel Svarte. Derpaa sagde Gunlaug til de Veiviserе, Jarlen havde medgivet ham, at de skulde blive siddende og see til, uden at yde nogen af dem Hjælp, men være Vidner til deres Møde; hvilket de ogsaa gjorde. Derpaa gik de imod hinanden, og strede drabelig. Grim og Olaf gik begge imod Gunlaug ene, og fægtede tappert, men Udfaldet blev dog, at han dræbte dem begge, uden selv at blive saaret. Dette sander ogsaa Thord Kolbensen i det Kvæde, han digtede om Gunlaug Ormstunge. Imidlertid søgte Rafn og Thorkel Svarte imod hinanden; Thorkel blev fældet af Rafn, og lod sit Liv; og saa gik det tilsidst alle deres Følgesvende, saa at de ene to vare tilbage. De anfaldt nu hinanden med svære Hug og drabelige Angreb, og bleve

[1]) Disse Steder ligge da høit oppe imellem Fjeldene paa Grændsen af Norge og Sverrig.

stedse hidsigere. Gunlaug havde da det Sværd, som Kong Adelred havde foræret ham, hvilket var et ypperligt Vaaben; med dette gav han omsider Rafn et svært Hug, og afhug hans ene Fod. Ikke desmindre faldt Rafn ikke, men sprang hen til en Træstub og støttede Stumpen derpaa. Da sagde Gunlaug: „Nu er du ikke kampdygtig mere, og jeg vil ikke længer stride med dig lemlæstede Mand." „Det er sandt," svarede Rafn, „det er gaaet svært tilagters med mig, men endnu vilde jeg vel kunne due noget, naar jeg kunde faa noget at drikke!" „Saa svig mig da ikke," sagde Gunlaug, „saa vil jeg bringe dig Vand i min Hjelm." Det lovede Rafn; hvorpaa Gunlaug gik hen til en Bæk, fyldte Hjelmen, og bragte den til Rafn. Men i det denne rakte sin venstre Haand ud imod den, hug han i det samme med Sværdet i den højre Gunlaug saaledes i Hovedet, at han fik et meget svært Saar. „Ilde sveg du mig nu," sagde da Gunlaug, „og umandig var dette gjort af dig, da jeg satte Lid til dit Ord." „Jeg tilstaar det," svarede Rafn, „men jeg kan umulig unde dig Helga den Fagres Favnetag." De strede da endnu noget med megen Heftighed, men endelig gav Gunlaug Rafn Banesaar, saa han lod der sit Liv. Da gik Vejviserne, der havde været Tilskuere, frem, og forbandt Saaret i Gunlaugs Hoved; han sad imidlertid, og kvad denne Vise:

Modig gik os her imøde
Mødets Røn[1] i Spydes Døn[2],
Rafn, der rolig Jern saae gløde,
rag og høj i Sværde-Støj[3].
Her imorges lød den møgle[4]

---

[1]) Kampens Træ, Krigeren. [2]) Kampen. [3]) Kampen.

[4]) møgle eller magle, megen, i bestemt Form; begge Udtryk forekomme omtrent lige hyppig i gammel Dansk.

Malmerøst[1] om Gunlaugs Bryst,
Edderbid af Slagets Øgle[2]
ødslebes paa Dyngenæs[3].

Derpaa begrove de de Døde, bragte Gunlaug op paa sin Hest, og kom med ham ned til Livanger, hvor han laa endnu i tre Dage, og blev betjent af Præsten; derpaa døde han, og blev begravet der ved Kirken. Alle beklagede meget baade Gunlaugs og Rafns Død, især formedelst de Omstændigheder, der havde været Aarsag dertil.

13. Helgas Død.

Om Sommeren førend Tidenden herom spurgtes ud til Island, havde Illuge Svarte en Drøm hjemme paa Gilsbakke; det tyktes ham, at Gunlaug aabenbarede sig for ham i Søvne; han var ganske blodig, og kvad følgende Vise for ham:

Her saae jeg Rafn, som hugged
med Hæftets Fisk[4] min Brynje;
men jeg med hvasse Egg ham
afhug i Harme Foden.
Af Vunders lunkne Vædske[5]
Lig=Ørnen[6] fik sin Fylde,
da Gunnar[7] Gunlaugs Hoved
med Gunnes Øxe[8] kløved.

Illuge kunde endnu huske Visen, da han vaagnede, og kvad den siden for andre. Og sønder paa Mosfjeld traf det sig saa, at ligeledes Ønund den samme Nat drømte, at Rafn

---

[1]) Vaabenklang. [2]) Sværdet. [3]) Da dette Vers digtedes af Gunlaug, medens han var dødelig saaret, har jeg, for ikke at svække Indtrykket, forsøgt at efterligne de Gamles kunstigere Verseform.

[4]) Sværdet. [5]) Blod. [6]) Rovfuglen. [7]) Krigeren, Rafn.

[8]) Krigsgudindens Øxe, Sværdet.

aabenbarede sig for ham, og var ganske blodig, og kvad denne Vise:

Rødnet blev Sværd, men Sværdet
Sværdenes Skræk mig indgiød;
Prøvet blev Skjold, men Skjoldet
blev skaget[1] hinside Havet;
blodig i blodige Hoved
Blodets Gagle[2] mig stode,
og nok af Saar saarsigen
Saargam[3] fik at træde.

Næste Sommer paa Altinget sagde Illuge Svarte til Ønund paa Lovbjerget: „Hvilke Bøder vil du give mig for min Søn, som din Søn Rafn sveg imod al Tro og Love?“ „Det er langtfra,“ svarede den anden, „at jeg tror mig forpligtet til at give nogen Bod for ham, efter at jeg selv har liidt saa bitterlig ved deres Møde, men jeg forlanger heller ikke nogen Bod af dig for min Søn.“ Illuge svarede: „Inden kort Tid vil da din Frænde eller en af dine Slægtninge komme til at undgjælde det.“ Og om Sommeren efter Tinget var han altid meget bedrøvet, men om Høsten red han med tredive Mand fra Gilsbakke, og kom om Morgenen tidlig til Mosfjeld. Ønund og hans Sønner undkom rigtignok i samme Øjeblik, men to af hans Frænder bleve grebne af Illuge, der lod den ene dræbe, den anden fodhugge; hvorpaa han igjen drog hjem, uden at give Ønund nogen Oprejsning herfor. Men Illuges Søn Hermund, der ikke kunde glemme sin Broder Gunlaugs Død, var imidlertid ikke for-

[1]) rystet. [2]) Gagl eller norsk Gogl, efter Udtalen Goul, er en Art Søfugl, en Rajgaas. Blodets Gagle forklare Fortolkerne ved Blodfugler, maaskee Billedet da er taget af Fuglens lille runde Krop.

[3]) Saarets Gam eller Grib, Rovfuglen.

nøiet hermed, og ansaae ham endnu ikke for tilstrækkelig hævnet. Da han vidste, at Onunds Brodersøn Rafn, der var en god Sømand, havde sit Skib staaende oppe i Rutafjord[1], saa red han om Foraaret ganske alene nord over Holtavardahede[2], saa til Rutafjord, og ud til Havnen Bordøre[3], hvor Kjøbmændenes Skibe laa. Mange af Kjøbmændene vare da næsten færdige, men Styremanden Rafn var paa Land med adskillige andre Mænd. Hermund red hen til ham, gjennemborede ham med sit Spyd, og red strax igjen bort, uden at Rafns forbavsede Staldbrødre fik Tid til at tænke paa Modværge eller at sætte efter ham. Heller ikke for dette Drab blev der givet Bøder; og hermed ender Handelen imellem Illuge Svarte og Onund paa Mosfjeld.

Thorsten Egilsen giftede siden sin Datter Helga med en Mand, der hed Thorkel Halkelsen, som boede ude i Hraundalen[4], og hun flyttede hen til ham og forestod hans Hus; men skjøndt det var en rask Mand, der havde noget til Bedste og tillige var en god Skjald, de ogsaa havde adskillige Børn med hinanden, saa kunde hun dog ikke komme ret til at holde af ham; thi hun kunde aldrig slaa Gunlaug af sine Tanker, skjøndt han var død. Hendes største Glæde bestod i at fremtage den Kappe Gunlaug havde foræret hende, og at brede den ud for sig; hun sad da længe og stirrede paa den. Engang kom der en svær Sygdom der paa Gaarden, som mange laa og tæredes af en lang Tid. Ogsaa Helga blev angreben, men var dog endnu oppe. En Løverdag Aften sad hun i Dagligstuen[5], og hvilede sit Hoved paa sin

---

[1]) paa den nordlige Side af Landet. [2]) som ligger imellem Borgefjord og Rutafjord. [3]) en bekjendt Havn i Rutafjord. [4]) i Myresyssel. [5]) egentlig Ildhuset, et Værelse med Arne, hvor Familien opholdt sig til daglig, naar ingen fornemme Gjæster vare tilstede.

Husbondes Knæ. Hun lod da Gunlaugs Kappe tage frem, og da den blev bragt hende, satte hun sig op, bredte den ud for sig, og stirrede en Stund paa den; derpaa sank hun tilbage i sin Husbondes Skjød, og var da afsjælet. Thorkel kvad da følgende Vise:

Tit hun slumred ved mit Bryst,
og hun var mig Livets Lyst;
dog, jeg tror, hun tænkte paa,
at i Gunlaugs Arm hun laa,
da til Gud hun vandred hen;
ej min Bøn, ej Guld igjen
vækker op den hulde Viv;
evig Sorg er nu mit Liv.

Helgas Lig blev ført til Kirken, og hendes Død vakte, som man kan tænke, en almindelig Sorg.

Og her ender nu Fortællingen om Gunlaug Ormstunge.

Fortælling

om

Laxdælerne

eller Beboerne af Laxdalen.

1. Ketil Flatnef og hans Børn.

Bjørn Bunas Søn Ketil Flatnef[1] var en mægtig og ætstor Herse i Norge; han boede i Romsdalen, som ligger imellem Søndmøre og Nordmøre. Med sin Kone Ingvilde, en Datter af en anseelig Mand Ketil Veder[2], havde han fem Børn. Den ene af hans Sønner hed Bjørn, siden kaldet Østræne[3], den anden Helge Bjola. Hans tre Døtre vare: Thorun, kaldet Hyrna, som blev gift med Helge den Magre, en Søn af Eivind Østmand og Irekongen Kjarfals Datter Rafarta; Unne, kaldet den Dybaudge[4], der blev gift med Olaf den Hvide, en Søn af Ingjald, der igjen var en Søn af Frode den Frækne, som Svertlingerne dræbte[5]; Jorun, kaldet Mandvidsbrekka, som var Moder til Ketil den Fiskske, der tog Land i Kirkeby, og fra hvem Sighvat Lavmand nedstammede.

2. Ketil og hans Sønner beslutte at forlade Norge.

Ketil var allerede en aldrende Mand, da Kong Harald Haarfager begyndte at udvide sin Magt saa meget, at ingen Fylkeskonge eller anden Stormand kunde blive til noget, men han alene vilde raade for deres Navnebod[6]. Men da Ketil spurgte, at Kong Harald havde tiltænkt ham samme Kaar,

[1]) Fladnæse. [2]) Vejr. [3]) Den, som var fra Østen, nemlig fra Norge. [4]) den særdeles rige.

[5]) Han var altsaa af dansk Kongeslægt; thi denne Frode den Frækne var den danske Konge, som Svertlingerne eller Svertings Sønner i Følge Saxes Fortælling dræbte i et Hov eller Tempel i Jylland.

[6]) Tittel, Hæderstittel; han alene indsatte og afsatte dem i og fra deres Værdigheder, som han vilde.

som de andre mægtige Mænd, at han nemlig maatte see sine Frænder voldsom behandlede uden at Bod gaves derfor, og derefter endda maatte blive Kongens Lejemand[1]; saa stævnede han sine Frænder til et Møde, og talede saaledes til dem: „Vitterligt er det eder, hvorledes det er gaaet ved alle Lejligheder, hvor vi have haft noget at skifte med Kong Harald; Omstændighederne derved behøver jeg ikke at udvikle eder paa ny; men nu er det høist nødvendigt at betænke den Fare, der ligger os lige forhaanden. Kong Haralds Fjendskab imod os er en afgjort Sag, og fra den Side have vi ingen Sikkerhed at vente. Tvende Kaar, synes mig, have vi nu for os: at fly fra Landet eller at blive dræbte hver paa sin Plads; vel staar min Hu især til, at gaa Døden under Øie, som mine Frænder, men jeg vil ikke ved min Overtalelse lede eder ind i en saa stor Fare; thi jeg kjender mine Frænders og Venners Tænkemaade, og veed, at I ikke ville skilles fra os, skjøndt der skal Mands Mod og Hjerte til at følge mig." Ketils Søn Bjørn svarede: „Min Hensigt vil jeg uden Betænkning give tilkjende; jeg vil følge gjæve Mænds Dømme[2] og fly fra dette Land; thi lidet tror jeg at ville forfremmes derved, at jeg her hjemme sidder og bier til Kong Haralds Trælle komme og drive os bort fra vore Ejendomme eller give os Døden." Disse hans Ord vandt meget Bifald, og tyktes talte med Djærvhed; og der blev besluttet, at de vilde drage bort fra Landet; thi dertil opmuntrede Ketils Sønner meget, og ingen talte derimod. Bjørn og Helge vilde tage til Island, om hvilket de havde hørt meget Godt; der, sagde de, vare gode Landejendomme, og man behøvede ikke at kjøbe dem for Penge; der drev mange Hvaler til Kysten, der var

---

[1]) Undergivne, Lejlænding, som maatte tage sin Ejendom til Leje eller som Fæstegods. [2]) Exempel.

Laxefangst, og andet Fiskeri kunde drives hele Aaret om. Ketil derimod sagde, at han paa sine gamle Dage aldrig vilde komme til disse Fiskesteder, men han havde større Lyst til at tage til Vesterhavet; thi der, sagde han, var godt at være, og Landene der vare ham velbekjendte, da han havde hærget der vide omkring.

3. Ketils Sønner drage til Island.

Derefter holdt Ketil et herligt Gilde, og giftede sin Datter Thorun Hyrna med Helge den Magre. Og saa gjorde han sig rede til at drage til Vesterhavet, i Selskab med hans Datter Unne og mange andre af hans Frænder. Hans Sønner og deres Maag[1] Helge den Magre sejlede samme Sommer til Island. Bjørn Ketilsen kom med sit Skib vesterpaa til Bredefjord, og sejlede ind efter Fjorden, og holdt sig nærmest ved den søndre Side indtil det Sted, hvor Fjorden skar ind i Landet, hvor der stod et højt Fjeld paa Næsset indenfor Fjorden, og en Ø laa kort fra Landet. Der sagde han at de skulde opholde sig noget. Han gik op paa Land med nogle af sine Mænd, og de vandrede omkring langs med Søen; der var kort imellem Fjeld og Strand, og ham syntes der var byggeligt[2]. Her fandt han ogsaa i en Vig sine Højsædesstøtter, der vare drevne i Land, og fandt heri en Bestemmelse for, hvor han skulde fæste Bo. Derpaa tilegnede Bjørn sig alt Landet imellem Stafaa og Hraunfjord, og boede paa det Sted, der siden efter ham kaldtes Bjørnshavn. Han kaldtes Bjørn den Østræne, giftede sig med Gjaflaug, en Datter af Kjallak den Gamle, og efterlod sig to Sønner, Ottar og Kjallak, hvis Efterkommere omhandles i en anden Fortælling.

Helge Bjola kom med sit Skib sønderpaa, og tilegnede

---

[1]) Svoger. [2]) godt at bygge.

sig hele Kjalarnæs imellem Kollafjord og Hvalfjord, og boede paa Essjubjerg til sin Alderdom.

Helge den Magre kom med sit Skib nordpaa, og tilegnede sig hele Øfjord imellem Siglunæs og Reynisnæs, og boede paa Kristnæs. Fra ham og hans Kone Thorun nedstammede Øfjordingernes Slægt.

4. Ketil drager til Skotland, og hans Datter Unne derfra til Orkenøerne og Færøerne.

Ketil Flatnef landede ved Skotland, og blev vel modtaget af Landets Herskere; thi han var en berømt Mand, af en anseet Slægt, og de bøde ham selv at vælge, hvilke Kaar han der vilde have. Han og de andre hans Frænder, der havde fulgt med ham, stadfæstede sig der, undtagen hans Dattersøn Thorsten[1]; thi han begav sig strax paa Hærtoge, hærgede vide omkring paa Skotland, og fik altid Sejer. Derefter sluttede han Forlig med Skotternes Konge, fik Halvdelen af Skotland til Eje, og blev Konge derover. Han var gift med Thuride Eivindsdatter, en Søster til Helge den Magre. Men længe holdt Skotterne ikke Forliget; thi de overfaldt ham mod Tro og Love, og, efter hvad Are Thorgilssen Frode[2] fortæller om hans Død, faldt han paa Katanæs[3]. Unne den Dybaudge var paa Katanæs, da hendes Søn Thorsten faldt; og da hun spurgte, at Thorsten havde tilsat Livet og hendes Fader var død, saa ventede hun sig der ingen Oprejsning mere. Hun lod derfor i Løn et Skib bygge i Skoven, og da det var færdigt, udrustede hun det til Rejsen. Hun besad megen Rigdom, og havde den hele Samling af Frænder med sig, som endnu vare i Live, saa man skal

---

[1]) Thorsten Rød eller den Røde, som han strax herefter kaldes.

[2]) Are Frode, den bekjendte islandske Historieskriver.

[3]) Caithness, nordpaa i Skotland.

vanskelig finde Mage til, at en enlig Kvinde er kommen bort fra slig Ufred med saa meget Gods og saa mange Ledsagere, hvoraf man kan skjønne, at hun var et Vidunder blandt sit Kjøn. Hun havde ogsaa mange Mænd med sig, der vare af høj Værdighed og Herkomst; en af dem hed Koll, der endogsaa bar Hersenavn; en anden, ved Navn Hørd, var ligeledes af stor Æt og Værdighed. Da Unne var færdig til Rejsen, sejlede hun til Orkenøerne, og dvælede der en Tid; hun bortgiftede der Thorsten Røds Datter Groa, hvis Datter blev gift med en Sønnesøn af Rognvald Mørejarl, og derved Stammoder til de orkenøiske Jarler. Derefter sejlede Unne til Færøerne, hvor hun bortgiftede Thorstens anden Datter Oløf, og fra hende nedstammer den berømteste Slægt paa disse Øer, de saakaldte Gøtuskegger[1].

5. Unne drager til Island.

Nu gjorde Unne sig færdig til at drage fra Færøerne, og gav sine Skibsfolk tilkjende, at hun agtede sig til Island. Hun havde Thorsten Røds Søn, Olaf Feilan, med sig, samt hans Søstre, som endnu vare ugifte. Derpaa stak hun i Søen, og kom lykkelig og vel sønder for Landet til Vikeraaskeid, men der satte Skibet til; Mennesker og Gods frelstes. Saa tog hun med tyve Mand i sit Følge hen til sin Broder Helge, der kom hende imøde, og bød hende være hos sig med ti Medfølgere; men hun svarede vredelig, at hun aldrig havde troet, han var en saa lavttænkende Mand. Hun drager da bort, og agter at gjæste sin Broder Bjørn i Bredefjord; og næppe har han faaet Nys om hendes Komme, førend han drager hende imøde med et talrigt Følge, byder hende Velkommen, og beder hende blive hos sig med alle hendes Ledsagere; thi han kjendte nok sin Søsters stolte Sind,

[1]) Mændene paa Gaarden Gata, nuvær. Gøte, paa Øen Østerø.

og dette behagede hende vel, og hun takkede ham for hans høisindede Tænkemaade. Der var hun om Vinteren, og blev beværtet paa det prægtigste, thi der var gode Raad dertil, og blev heller intet sparet; og om Foraaret drog hun over Bredefjord, og kom til et Næs, hvor der blev holdt Dagverd, hvilket Næs siden kaldtes Dagverdsnæs, og er det, hvorfra Medelfjeldsstrand gaar ud; derpaa styrede hun ind ad Hvamsfjord, og kom der til et Næs, hvor hun ligeledes opholdt sig noget; der tabte hun sin Kam, og det hedder siden den Tid Kamsnæs. Derefter foer hun forbi alle Bredefjordsdale, og tilegnede sig Land saa vide, hun vilde; og da hun med sit Skib var kommen ind i Bunden af Fjorden, fandtes hendes Høisædesstøtter der drevne paa Land, saa hun var nu ikke mere i Tvivl om, hvor hun skulde opslaae sin Bolig. Hun lod der en Gaard reise, der siden kaldtes Gaarden i Hvam[1], og boede der.

Det samme Foraar, da Unne satte Bo i Hvam, fik Koll Thorsten Rods Datter Thorgerde tilægte, hvilket Gilde Unne bekostede; hun gav ogsaa Thorgerde hele Laxdalen til Medgift, og her satte Koll Bo søndenfor Laxaa. Koll var en meget anseet Mand; hans Søn hed Høskuld.

6. Unne uddeler sit Landnam.

Derefter uddelte Unne Stykker af sit Landnam til andre Mænd. Hørd gav hun hele Hørdadalen; han var en mærkelig Mand, der efterlod sig en stor Slægt. Hans Søn Asbjørn den Rige, der boede i Ørnolfsdal, blev gift med en Datter af Midfjord-Skegge; og deres Datter Ingeborg var det, som blev gift med Illuge hin Svarte; deres Sønner vare Hermund og Gunlaug Ormstunge. Unne sagde til sine Mænd: „Nu skulle I erholde Løn for eders Arbeide;

[1]) Hvam betyder en lille Dal.

der skorter os ikke paa Midler til at gjengjælde eder det og eders gode Villie. I vide allerede, at jeg har givet Manden Erp, Meldun Jarls Søn, sin Frihed; det var langt fra, jeg kunde finde mig i, at en saa højslægtet Mand skulde bære Træls Navn." Siden gav hun ham Saudafjeldsland imellem Tungeaa og Midaa. En anden Mand Søkkolf gav hun Søkkolfsdalen, hvor han boede til sin Alderdom. En af hendes Frigivne, ved Navn Hunde, en Skotte af Æt, gav hun Hundadalen.

Thorsten Røds fjerde Datter Osk var Moder til Thorsten Surt den Spage, som forbedrede Aarsregningen. Thorstens femte Datter Thorhilde var Moder til Alf i Dalene, der var Stamfader for en stor Slægt. Fra Thorstens sjette Datter Vigdis nedstamme Høfdamændene i Øfjord.

7. Om Olaf Feilan, og Hoskuld Dalekolls Søn.

Olaf Feilan var det yngste af Thorstens Børn; han var en stor, stærk Mand, af smukt Udseende og fuldkommen i alle mandlige Øvelser. Ham agtede Unne fremfor alle andre, og bekjendtgjorde derfor, at hun vilde efterlade ham alle sine Ejendomme i Hvam. Hun blev nu meget svag af Alderdom, kaldte Olaf Feilan til sig, og sagde: „Jeg har tænkt paa, Frænde, at du skulde nu blive din egen Mand og tage dig en Kone." Dette syntes Olaf vel om, og forsikrede, at han i denne Sag vilde rette sig efter hendes Raad. Unne vedblev: „Jeg har tænkt, at det vilde være bedst, om dit Bryllup kom til at staa i Slutningen af denne Sommer, thi da kan man bedst skaffe alle Fornødenheder tilveje; jeg ønsker nemlig, at vore Venner skulle besøge det med et stort Følge, siden det rimeligvis bliver det sidste Gjæstebud, jeg skal holde." Olaf sagde: „Det er vel betænkt; men jeg agter ikke at tage nogen Kone, der kunde berøve dig enten Gods eller Husets

Bestyrelse." Den samme Høst ægtede Olaf Feilan Alfdis, og deres Bryllup stod paa Gaarden Hvam. Unne anvendte megen Bekostning paa dette Gilde, thi hun lod indbyde alle Hædersmænd vide omkring fra andre Sveiter[1]; blandt andre sine Brødre Bjørn og Helge Bjola, hvilke kom med et stort Følge; fremdeles hendes Maag[2] Dalekoll, Hørd fra Hørdadal og mange andre Stormænd. Gildet var talrigt, og dog kom der ikke nær saa mange Mænd, som Unne havde indbudet; thi Øfjordingerne havde en lang Vej at fare. Alderen havde da allerede medtaget Unne saa meget, at hun ikke stod op førend Middag, og gik tidlig til Sengs; og hun tillod ingen at spørge hende om noget fra om Aftenen, naar hun var gaaet hen at sove, og til hun var paaklædt; og kom nogen og spurgte til hendes Befindende, saa svarede hun vredelig. Den Dag, da Gildet skulde staa, sov Unne noget længer, end ellers, men hun var dog kommen op, da Gildesmændene kom, gik dem imøde, hilste med Sømmelighed sine Frænder og Venner og takkede dem for deres Kjærlighed, at de havde villet umage sig saa lang en Vej; navnlig hilste hun saaledes paa Bjørn og Helge, og takkede derpaa dem alle, fordi de vare komne. Derefter gik Unne ind i Gildestuen, og efter hende en stor Skare; og da alle vare blevne bænkede i Stuen, udbrøde de i Forundring over den Pragt, hvormed alting var indrettet. Da sagde Unne: „Min Broder Bjørn og Helge og andre vore Frænder og Venner kalder jeg herpaa til Vidne: Denne Gaard og Bolsted med al den Boned[3], som I her seer for eder, overlader jeg min Frænde Olaf til Arv og Eje." Derefter stod hun op, og sagde, at hun nu vilde gaa hen til den Skemme[4], hvor hun plejede at sove, og bad dem alle at more sig saaledes som deres Hu

[1]) Landstrækninger. [2]) Svigersøn. [3]) Indbo. [4]) Kammer, Værelse.

stod til, men Almuen skulde gjøre sig tilgode med Mundgaat. Man siger, at Unne skal have været baade høj og stærkbygget, og da hun nu gik rask ned igjennem Salen, hviskede den ene til den anden, at hun var endnu en anseelig Kone. Mændene drak nu om Aftenen, indtil det tyktes dem Sovetid. Men Dagen efter, da Olaf Feilan gik hen til sin Frænke Unnes Sovekammer, fandt han hende siddende død oprejst i Sengen. Olaf gik strax tilbage til Gildesstuen, og sagde denne Tidende, og alle undrede sig over, hvorledes Unne lige til sin Dødsdag havde holdt sin Værdighed vedlige. Nu blev paa een Gang drukket baade Olafs Bryllup og Unnes Arveøl; og paa den sidste Gildesdag blev Unnes Lig ført hen til Højen, der var beredet for hende; hun blev højlagt i Skib, meget Gods blev lagt hos hende, og Højen derefter kastet til. Nu overtog Olaf Boet i Hvam tilligemed Bestyrelsen af alt Godset, efter de af hans Frænders Raad, som havde besøgt ham; og ved Enden af Gjæstebudet uddelte han prægtige Gaver til de fornemste Mænd, førend de toge bort. Han blev en mægtig Mand, en stor Høvding, og boede paa Hvam til sin Alderdom.

Olafs og Alfdises Børn vare: Thord Geller, der blev gift med Midfjord-Skegges Datter Hrodny, og deres Sønner vare Eyolf den Graa, Thoraren Fylsenne og Thorkel Kugge. Olaf Feilans Datter Thora blev gift med Thorolf Mostrarskeggs Søn Thorsten Torskebider; deres Sønner vare Børk den Digre og Thorgrim, Fader til Snorre Gode. Den anden af hans Døtre, Helga, blev gift med Gunnar Hliffen, og deres Datter Jofride var det, som først var gift med Tungeods Søn Thorod, siden med Thorsten Egilsen. Olafs tredie Datter Thordis var gift med Lavmanden Thoraren Ragesbroder.

Imedens Olaf boede paa Hvam, blev hans Maag Koll syg og døde; hans Søn Høskuld var endnu ung, da Faderen døde, men han var mere moden af Forstand, end af Aar. Høskuld var en smuk og anseelig Mand; da han havde overtaget sin Faders Ejendom og Bo, blev Gaarden, hvorpaa Koll havde boet, efter ham kaldt Høskuldsstad; og han fik snart Hjælp nok til at bestyre sit Hus, da mange Frænder og Venner, som allerede Koll havde erhvervet sig, stode ham troligen bi. Hans Moder Thorgerde Thorstensdatter var da endnu en ung Kone og meget smuk; hun fandt efter sin Mands Død ikke mere Behag i Island, og tilkjendegav derfor sin Søn, at hun vilde drage udenlands, med det Gods, der tilkom hende; det gjorde rigtignok Høskuld Ondt, at de skulde skilles, men han sagde dog, at han ikke vilde gjøre hende imod heri, ligesaa lidet som i andet. Han kjøbte derfor sin Moder Halvparten i et Skib, der stod oppe paa Dagverdsnæs; her gik hun ombord med meget Gods, sejlede bort, havde en god Rejse, og kom til Norge. Her havde hun en stor Slægt og mange gjæve Frænder, der toge vel imod hende og bøde hende alt hvad hun vilde have; hun takkede derfor, og sagde, at det var hendes Agt, at stadfæste sig der i Landet. Hun var ikke længe Enke, før der indfandt sig en Bejler til hende; han hed Herjolf, var Lensmand af Værdighed, en rig og anseet Mand. Han var stor og stærk, var just ikke smuk, men havde dog et meget mandigt Udseende, især overgik han alle i Vaabenfærdighed. Da denne Sag blev bragt paa Bane, tilkom det Thorgerde, eftersom hun var Enke, at give ham Svar; og efter sine Frænders Raad vilde hun ikke afslaa dette Giftermaalstilbud; hun ægtede da Herjolf, og tog hjem til hans Gaard. De fattede snart Kjærlighed for hinanden, og Thorgerde viste strax, at hun

var en meget mandig Kvinde, saa at hans Hus tyktes nu langt bedre og anseeligere, end før, efter at han havde faaet en saadan Kone som Thorgerde.

8. Om Høskulds Halvbroder Rut.

Herjolf og Thorgerde havde ikke været længe gifte, førend de fik en Søn, der blev vadnet og fik Navnet Rut. Tidlig i sin Opvært blev han stor og stærk; han overgik alle i Vært, var høj og hærdebred, smal i Midie, og havde velskabte Hænder og Fødder. Han var særdeles smuk af Udseende, som hans Morfader Thorsten eller Ketil Flatnef havde været, men især var han dygtig i allehaande Færdigheder. Herjolf blev syg og døde, et Dødsfald, som mange beklagede; og derefter længtes Thorgerde efter at komme tilbage til Island, for at besøge sin Søn Høskuld, thi ham elskede hun fremfor alle; men Rut blev i god Behold tilbage hos sine Frænder. Thorgerde sejlede til Island, og tog hen til sin Søn Høskuld i Laxaadal, der tog imod sin Moder det bedste han kunde. Hun besad meget Gods, og levede hos Høskuld til sin Død. Nogle Aar efter sin Ankomst døde Thorgerde af Sygdom, og blev højsat; hvorpaa Høskuld tog alt Godset til sig, hvoraf dog Halvparten tilkom hans Broder Rut. Den Gang regjerede Hagen Adelstensfostre i Norge; Rut var hans Hirdmand, og blev en berømt Mand baade i Norge og paa Island[1].

9. Høskulds Giftermaal.

Bjørn hed en Mand, der tog Land i den efter ham opkaldte Bjørnsfjord, der gaar ind i Landet nordost for Steingrimsfjord, og skilles fra denne ved en udgaaende Hals.

[1]) Denne Sætning har jeg hensat her fra Begyndelsen af næste Kapittel, og forandret Navnet Høskuld til Rut ifølge Fortællingens rette Sammenhæng.

Han var en Mand af stor Slægt og rig; hans Kone hed Ljufa, deres Datter Jorun; denne var en smuk Kvinde, storsindet og klygtig som en Mand. Hun holdtes for det bedste Parti i alle Vestfjordene. Hende hørte Høskuld tale om, samt at hendes Fader var den bedste Bonde der paa Strandene[1]. Høskuld red hjemmefra med ti Mand, for at besøge Bjørn Bonde i Bjørnsfjord, og blev vel modtaget, thi Bjørn havde hørt ham omtale som en brav Mand. Høskuld kom nu frem med sit Frieri, som Bjørn optog vel; han troede, sagde han, at hans Datter ikke kunde blive bedre gift, men han vilde dog overlade Bestemmelsen til hende selv. Og da Sagen blev forelagt Jorun, svarede hun saaledes: „Efter alt hvad vi have hørt om dig, Høskuld, kunne vi ikke andet, end svare vel herpaa, thi vi tro, at for den Kvinde, som faar dig tilægte, vil der være vel sørget; dog maa min Fader især raade herfor, og jeg vil heri rette mig efter hans Villie.“ Hvad enten det nu varede kort eller længe, saa blev Enden derpaa, at Jorun blev fæstet Høskuld med meget Gods, og Brylluppet skulde staa paa Høskuldstad. Høskuld red nu hjem til sin Gaard, og var hjemme, indtil Gildet skulde være. Da kom Bjørn did med et smukt Følge, og Høskuld havde ligeledes sørget for mange Gildesmænd, baade Venner og Frænder, og dette var et prægtigt Gilde. Og da dette var tilende, tog hver hjem til sit i godt Venskab og med sømmelige Gaver. Jorun Bjørnsdatter blev paa Høskuldstad, og overtog Husets Bestyrelse med Høskuld; og det viste sig snart i hendes Husholdning, at hun var forstandig og dannet, og forstod sig godt paa mange Ting, men hun var temmelig heftig. Hun og Høskuld kom godt ud af det sammen, skjøndt de til daglig just ikke omgikkes

---

[1]) i Strandesyssel.

meget. Hoskuld blev nu en stor Hovding; han var mægtig, driftig, og der skortede ham ej paa Gods, saa han syntes ikke i noget at staa tilbage for sin Fader Koll. Hoskuld og Jorun havde ikke været længe sammen, førend de fik en Søn, der fik Navnet Thorleik; det var deres ældste Barn; den anden Søn hed Baard; en Datter fik de, der hed Halgerde Langbrog, en anden, der hed Thuride. Alle vare de haabefulde Børn. Thorleik var stor, stærk og anseelig i sit Ydre, men faatalende og ikke omgjængelig; man mente endog, at han ikke vilde blive god at komme tilrette med; Hoskuld plejede at sige, at han især vilde ligne Strandemændenes Æt. Baard var mandig af Udseende og stærk; af hans Ydre kunde man skjønne, at han vilde faa større Lighed med sine fædrene Frænder; i sin Opvært var han venlig og vennesæl, og Hoskuld elskede ham mest af alle sine Børn. Hoskulds Hus var nu i megen Velmagt og Anseelse. Paa denne Tid giftede han sin Søster Groa med Veleif den Gamle; deres Søn var Holmgange-Berse.

10. Om Viga-Hrapp.

I Laxaadalen nordenfor Aaen boede der en Mand, ved Navn Hrapp; hans Gaard kaldtes siden Hrappsstad; nu er det et øde Sted. Han var en Søn af Sumarlide, og kaldtes Viga-Hrapp[1]. Hans Fader var en Skotte, men al hans Moders Slægt havde hjemme paa Syderøerne, hvor ogsaa hans Fødested var. Stor og stærk var han og vilde aldrig give efter, laa derfor idelig i Trætte, men vilde aldrig give Bøder for det Onde, han gjorde. Han flyede da fra Vesterhavet, og kjøbte sig den Jord, han nu boede paa. Hans Kone hed Vigdis Halstensdatter; deres Søn hed Sumarlide. Hendes Broder hed Thorsten Surt, og

---

[1]) Drabs-Hrapp, formedelst hans Voldsomhed.

boede den Gang paa Thorsnæs; der blev Sumarlide opfostret, og var en haabefuld Dreng. Thorstens Kone var den Gang død; men han havde to Døtre, af hvilke den ene, ved Navn Gudride, blev gift med Rauda-Bjørns Søn Torkel Trefil, der boede paa Svignaskard; den anden, ved Navn Osk, blev gift med en Mand i Bredefjord, der hed Thoraren, en ryst[1] og vennesæl Mand, der opholdt sig hos Thorsten; thi denne var nu saa gammel, at han behøvede Hjælp i sin Husholdning. Hrapp var ikke vel liidt af nogen, og var voldsom mod sine Naboer; stundum lod han sig ogsaa forlyde med, at det skulde komme dem dyrt at staa, hvis de holdt nogen anden Mand for bedre, end ham; og alle Bønderne grebe da til samme Middel, de toge hen til Høskuld og klagede ham sin Nød; hvorpaa Høskuld bad dem at lade ham vide, om Hrapp gjorde dem noget Men; thi fra mig, sagde han, skal han hverken rane Mænd eller Gods.

11. Om Thord Godde og Thorbjørn Skrjup.

Thord Godde hed en anden Mand i Laraadalen, en velhavende Mand uden Børn; han havde kjøbt den Jord, han boede paa, men da han var Hrapps Nabo, var han ofte udsat for dennes Drillerier, og beholdt kun ved Høskulds Hjælp sin Bolig i Fred. Hans Kone Vigdis var en Datter af Olaf Feilans Søn Ingjald; hun var en Broderdatter af Thord Geller, og en Søsterdatter af Thorolf Rødnef fra Saudafjeld. Denne Thorolf var en dygtig Kjæmpe og stod sig godt, hvorfore hans Frænder tit søgte Hjælp hos ham. Vigdis Giftermaal var heldigere med Hensyn til Penge, end til Beskyttelse. Thord havde adskillige Trælle, blandt andre en, ved Navn Asgaut, der var kommen ud til Landet med ham; en stor og dygtig Mand, der rigtignok bar Trællenavn, men

[1]) tapper.

som kun faa, skjøndt de hedde Fri, kunde maale sig med, saa han kunde vel være sin Herre til Tjeneste.

Næst ved Thord ovenfor hans Gaard, boede en Mand, ved Navn Thorbjørn, kaldet Skrjup; han var rig paa Gods, især i Guld og Sølv, stor af Vært, ramstærk, men temmelig paaholden mod Almuesfolk.

Høskuld Dalekollsen fandt nu, at det var en Mangel ved hans ellers prægtige Husholdning, at hans Gaard ikke var saa vel bygget, som han ønskede. Han kjøbte sig derfor et Skib, der stod oppe i Mundingen af Blanda, af en Mand fra Hjaltland, udrustede det til Rejsen, og bekjendtgjorde, at han vilde rejse udenlands; men Jorun blev hjemme og passede Huset og deres Børn. De stak nu i Søen, havde en heldig Rejse, og kom til Norge temmelig sønderpaa; de landede ved Hordeland, der hvor siden Kjøbstaden Bergen blev anlagt. Der satte han sit Skib op, og fandt her mange af sine Frænder. Kong Hagen sad den Gang i Vigen; men Høskuld drog ikke til ham, thi hans Frænder toge imod ham med begge Hænder. Hele den Vinter løb rolig og fredelig af.

12. Høskuld kjøber en Trælkvinde.

I Begyndelsen af Sommeren hørtes nu den Tidende, at Kongen drog i Stævneleding øster til Brennøerne, for at sikre sit Riges Fred; thi det var saaledes Lov, at dette Møde hver tredie Sommer skulde holdes imellem Høvdingerne, for at afgjøre de Sager, som Kongerne havde at dømme om. Det tyktes en skjemtelig[1] Rejse at besøge dette Møde; thi der samlede sig Mænd næsten fra alle Lande, som vi have nogen Kundskab om. Høskuld satte derfor sit Skib frem, og vilde ligeledes besøge dette Møde, thi han havde ikke været hos

[1]) fornøjelig.

Kongen om Vinteren. Der holdtes ved samme Lejlighed og-saa Kjøbstævne[1]. Dette Møde var meget talrig besøgt; der var megen Skjemt, Drikkelag, Lege og alskens Glæde, men der forefaldt ellers intet særdeles Mærkeligt. Høskuld traf der mange af sine Frænder, af dem, der vare i Danmark. En Dag, da han gik med nogle andre Mænd for at more sig, saae han et stadseligt Telt noget borte fra de andre Boder; han gik derhen, og ind i Teltet, hvor han traf en Mand siddende i brogetvævede Klæder med en gerdsk[2] Hat paa Hovedet. Høskuld spurgte ham, hvad han hed? Han kaldte sig Gille den Gerdske; hvorpaa Høskuld sagde, at han ofte havde hørt tale om ham, og vidste, at han var den rigeste blandt alle dem, der gave sig af med Handelskab; hvorpaa han vedblev: „Du kan vel sælge os noget, som vi have Lyst til at kjøbe?" Gille spurgte da, hvad de vilde kjøbe? og Høskulds Ledsager svarede, at han vilde kjøbe en Trælkvinde, hvis han havde nogen at sælge. Gille sagde: „Jeg mærker nok, at I ville sætte mig i Forlegenhed ved at fale paa noget, som I tænker, jeg ikke har; men den Ting er nok ikke saa ganske afgjort." Høskuld saae, at der gik et Forhæng tværs over Boden; dette løftede Gille op, og Høskuld saae, at der indenfor sade tolv Kvinder; hvorpaa Gille sagde til ham, at han skulde gaa ind og betragte dem, om han vilde kjøbe nogen af dem. Høskuld gjorde det; de sade alle sammen tværs over Boden; han betragtede dem nøje, og saae, at der længst henne i Krogen sad en Kvinde, der var daarlig klædt, men som, saavidt man kunde see, var meget smuk. Høskuld sagde da: „Hvor meget skal denne Kvinde koste, hvis jeg vil kjøbe hende?" Gille svarede: „Tre Mark Sølv skal du give for hende." „Saa holder du denne Trælkvinde meget dyr," sagde

[1]) Marked. [2]) russisk, fra Garderige.

Hoskuld, „thi det er tre Gange saa meget, som hun er værd.“ „Ja,“ svarede Gille, „deri har du Ret, at jeg holder hende dyrere end de andre; vælg hvilken du vil af de elleve, og giv mig en Mark Sølv for hende, men denne beholder jeg i min Eje.“ „Jeg gad dog først vidst“ sagde Hoskuld, „hvor meget Sølv der er i min Pung, som jeg har her i mit Bælte“; hvorpaa han bad Gille tage Vægten. Da sagde Gille: „Denne Handel skal fra min Side gaa af uden al Svig; thi denne Kvinde har en stor Fejl, og det skal du vide, Hoskuld, førend vi slutter Kjøbet.“ Hoskuld spurgte, hvad det da var? Gille svarede: „Denne Kvinde er stum; jeg har paa mange Maader søgt at faa hende til at mæle, men har aldrig kunnet faa et Ord af hende, saa jeg tror vist, at hun ikke kan tale.“ Men Hoskuld vedblev: „Tag kun Bismeren frem, og lad os see hvad denne Pung vejer!“ Gille gjorde saa, de vejede Sølvet, og det var tre Mark vejede[1]. Da sagde Hoskuld: „Det slaar netop til, at vor Handel kan gaa for sig; tag du disse Penge, og jeg tager Kvinden; du har baaret dig ad som en brav Mand i denne Sag, og har vist ikke villet bedrage mig.“ Derpaa gik Hoskuld hjem til sin Bod. Om Aftenen gik han til Sengs med hende; men næste Morgen, da Folk klædte sig paa, sagde han: „Det er ingen prægtig Dragt, som Gille den Rige har givet dig; men det er da ogsaa sandt, at der skal mere til at klæde tolv, end een.“ Derpaa lukkede han en Kiste op, tog en god Kvindeklædning frem, og gav hende; og alle sandt, at gode Klæder sømmede hende godt. Da nu Høvdingerne havde afgjort deres Sager, som vare at forhandle, saa blev Beværtningen endt og Mødet opløst. Derpaa begav Hoskuld sig til Kong Hagen, og hilsede ham ærbødig, som passende

[1]) tre Mark efter Vægt.

var; Kongen betragtede ham, og sagde: „Vi skulde have taget mod din Hilsen, Høskuld, om du end noget før havde kommet til os, og vi gjøre saa endnu.“

13. Om Melkorka og Olaf Paa.

Derefter tog Kongen med al Venlighed mod Høskuld, bad ham gaa ud paa sit Skib, og være hos ham saa længe han vilde blive i Norge. Høskuld svarede: „Haver Tak for eders Indbydelse; men jeg har i denne Sommer meget at gjøre, og det har været en vigtig Grund til, at jeg har tøvet saa længe med at indfinde mig hos eder, at jeg ønskede at forskaffe mig Hustømmer.“ Kongen bad ham styre med sit Skib til Vigen, hvor Høskuld blev hos ham en Tid, og Kongen skaffede ham Hustømmer, og lod Skibet lade. Derpaa sagde Kongen til ham: „Jeg vil ikke holde dig længer her, end du selv synes, men det tykkes os dog vanskeligt at faa en anden Mand i dit Sted.“ Derpaa ledsagede han ham til Skibet, og sagde: „En Hædersmand har jeg fundet i dig, og jeg tror næsten, det er sidste Gang du sejler fra Norge, imedens jeg regjerer.“ Han drog derpaa en Guldring, som vejede en Mark, af sin Haand, og gav Høskuld den; ligeledes gav han ham en anden Kostbarhed, et Sværd, der kom paa en halv Mark Guld. Høskuld takkede Kongen for Gaverne og al den Ære, han havde viist ham. Derpaa gik han ombord, og sejlede til Havs. De fik god Bør, og kom ved Sønderlandet, sejlede saa vester forbi Rejkenæs, saa forbi Snefjeldsnæs og ind i Bredefjord. Høskuld landede i Mundingen af Laxaa, lod Ladningen bære af Skibet, satte dette op indenfor Laxaa, og lod bygge et Nøste[1] derover. Man viser endnu Tomten, hvor han havde dette sit Skibsstade; der teltede han ogsaa Boder, og Stedet kaldtes derefter

[1]) Skibshus eller Skur.

Budardal (Boddal). Derpaa lod han Tømmeret flytte hjem, hvilket ej var vanskeligt, da det ikke var nogen lang Vej. Høskuld red saa hjem med nogle Mænd, og blev vel modtaget, som venteligt var; med hans Gods var det imidlertid gaaet godt. Jorun spurgte ham, hvad det var for en Kvinde, der var med ham? Høskuld svarede: „Du tror vist, at jeg vil drive Gjæk med dig, naar jeg svarer: jeg veed ikke hendes Navn." Jorun sagde: „Da maa man enten have løjet for mig, eller og du har talt saa meget med hende, at du kunde spørge hende om hendes Navn." Høskuld svarede, at han ikke vilde fragaa det, fortalte hende Sandheden, og forlangte derpaa, at der skulde vises denne Kvinde Opmærksomhed, samt at han helst saae, hun fik sit Ophold der hjemme hos dem. „Jeg agter ikke" sagde Jorun, „at give mig af med din Frille, som du har ført med dig fra Norge, om hendes Omgang end var nok saa behagelig, men nu vilde det gaa herlig til, hvis hun er baade døv og maalløs." Høskuld sov hos sin Husfrue hver Nat siden han var kommen hjem, og gav sig ikke meget af med Frillen. Hos denne kunde alle see, at der laa noget Storladent i hendes Væsen, og at der ikke manglede hende paa Forstand. Mod Enden af Vinteren fødte hun et Drengebarn; Høskuld blev kaldt til, man viste ham Barnet, og han, saavel som andre, tyktes aldrig at have seet en smukkere eller herligere Dreng. Man spurgte ham, hvad Drengen skulde hedde, og han befalede, at de skulde kalde ham Olaf; thi kort før var hans Morbroder Olaf Feilan død. Olaf udmærkede sig fremfor de fleste Børn, og Høskuld holdt særdeles meget af Drengen. Om Sommeren efter sagde Jorun, at Frillen skulde tage sig noget for, hvis ikke fare bort; men Høskuld bad hende opvarte ham og hans Kone, og derhos at passe Drengen. Da denne var to

Aar gammel, kunde han sige hvad det skulde være, og løbe saa rask, som andre Børn, der ere fire Aar gamle. Det hændte sig en Morgen, at Høskuld var gaaet ud at see til sin Gaard, Vejret var godt, Solen skinnede, den var just nylig staaet op; da hørte han nogen tale, og gik derhen, hvor Bækken faldt ned fra Tunbrinken; der saae han to Mennesker, og det var hans Søn Olaf med dennes Moder; da mærkede han, at hun ikke var maalløs, thi hun talte adskilligt med Drengen; hvorpaa han gik hen til dem, og spurgte om hendes Navn, thi nu kunde det ikke nytte, at hun vilde dølge det længer. Hun svarede, at hun vilde sige det; de satte sig ned paa Tunbrinken, og hun sagde: „Vil du vide mit Navn, saa hedder jeg Melkorka.“ Høskuld bad hende da, at fortælle ham mere om hendes Slægt. Hun sagde: „Min Fader hedder Myrkjartan, og er Konge i Irland; jeg blev ført fangen derfra, da jeg var femten Aar gammel.“ Høskuld sagde, at hun havde tiet altfor længe med en saa god Herkomst. Derpaa gik han ind, og fortalte Jorun hvad Nyt han havde opdaget; men hun svarede, at hun vidste ikke om det var sandt, og havde andet at gjøre end at bryde sig om alle ubekjendte Folk; og dermed var deres Samtale ude. Heller ikke var Jorun bedre mod Trælkvinden, end før, men Høskuld gav sig noget mere af med hende. Kort efter, da Jorun vilde gaa til Sengs, klædte Melkorka hende af, og lagde hendes Skotøj paa Gulvet; da tog Jorun Sokkerne, og kastede dem i Hovedet paa hende; men Melkorka blev vred, og gav hende et Næsedrag, saa Blodet flød efter. Høskuld kom til, og skilte dem ad. Derefter lod Høskuld Melkorka fare bort, og gav hende Bopæl oppe i Laxaadal; det kaldtes siden Melkorkasstad, og ligger søndenfor Laxaa; nu er der øde. Der satte Melkorka Bo, og havde sin Søn Olaf hos sig; Høskuld lod

hende bringe alt hvad hun behøvede. Paa Olaf viste det sig snart, da han voxte til, at han i Skjønhed og Dannished vilde udmærke sig fremfor andre Mænd.

14. Om Ingjald Saudgode og hans Broder Hall.

Ingjald, der boede paa Saudøerne[1] i Bredefjord, og kaldtes Saudø-Gode, var en rig og anseet Mand. Hans Broder Hall var en stor og dygtig Mand, men fattig; dog blev han ikke anseet for nogen lavtænkende Mand. Disse Brødre kunde ikke vel forliges; Ingjald mente, at Hall ikke noksom skikkede sig efter anseelige Mænds Sæder, og Hall mente, at Ingjald ikke havde Kraft nok til at sætte noget igjennem. I Bredefjord ligger et Fiskested, der hedder Bjørnøerne; der ligge mange Øer samlede, og er god Fangst. Paa den Tid søgte mange derhen paa Fiskeri, og der forsamledes en stor Mængde hvert Halvaar. Kloge Mænd lagde megen Vægt paa, at man paa saadanne Udvær forligtes godt sammen; det hed sig nemlig, at det gik uheldigere med Fangsten, hvis der opstod nogen Trætte, og de fleste toge sig derfor i Agt. Nu fortælles der, at Ingjald Saudøgodes Broder Hall en Sommer kom til Bjørnøerne for at fiske, og slog sig sammen med en Mand, der hed Thorolf, der var fra Bredefjord, en fattig Mand, der næppe havde Hus eller Hjem, men ellers var driftig nok. Hall var der en Tid, og vilde gjerne lade mere, end de andre. En Aften kom han og Thorolf til Land, og skulde skifte deres Fangst; da vilde Hall baade vælge og dele ud, thi han ansaae sig selv for anseeligere. Men Thorolf vilde ikke give efter, og brugte store Ord; det kom da til Ordverling imellem dem, og hver vilde have sin Krig frem. Da greb Hall et Huggejern, der laa hos ham, og vilde slaa Thorolf i Hovedet

[1]) Faareøerne.

dermed; de andre løb imellem dem, og standsede Hall; han var som rasende, men kunde ingenvegne komme den Gang, og der blev intet af Delingen. Om Aftenen begav Thorolf sig bort, men Hall tog alene den Fangst, der tilhørte dem begge, saa man saae, hvad Magten kan gjøre; og derefter tog han en anden Mand med sig paa Skibet, og gav sig paa Fangst som før. Thorolf kunde ikke give sig tilfreds, og tyktes at være beskjæmmet ved dette deres Skifte; han blev der paa Øerne, og havde sat sig for at afvaske denne Skam. Hall derimod frygtede ikke for noget, og tænkte, at ingen torde vove at maale sig med ham indenfor hans egne Enemærker. En Dag, da det var godt Vejr, roede han ud, og de vare tre Mænd paa Skibet; det gik godt med Fangsten om Dagen, og om Aftenen roede de hjem, og vare meget glade. Thorolf havde holdt Øje med Halls Færd om Dagen, og om Aftenen stillede han sig ved Landingsstedet, hvor de skulde komme i Land. Hall, der roede den forreste Aare, sprang overbord, for at tage mod Skibet, men i det han sprang i Land, stod Thorolf tæt ved, hug strax til ham, og Hugget traf ham paa Halsen ved Hærderne, saa at Hovedet føg af. Derpaa flygtede Thorolf, men Halls Stalbrødre vidste i deres Forskrækkelse hverken ud eller ind. Nu spurgtes Tidenden om Halls Drab omkring paa Øerne, og gjorde megen Opsigt; thi skjøndt han just ikke havde været nogen rig Mand, saa var han dog af stor Slægt. Thorolf søgte nu bort fra Øerne; thi han kjendte ingen der, som kunde beskytte ham efter dette Storværk, og havde heller ingen Frænder, som han kunde vente sig Hjælp af; men derimod vare der Mænd i Nærheden, som han kunde være vis paa, vilde efterstræbe hans Liv, og som havde megen Magt, f. Ex. Halls Broder Ingjald Saudøgode. Han kom endelig ind til Fast-

landet, og drog ganske hemmelig afsted; der fortælles heller intet om hans Reise, før han en Aften kom til Goddastad. Thord Goddes Kone Vigdis var noget i Slægt med Thorolf, og derfor vendte han sig did til Gaarden; han havde allerede før spurgt, hvorledes det stod til der, at Vigdis nemlig havde mere at sige end hendes Husbonde Thord. Strax om Aftenen, da han var kommen, begav han sig til Vigdis, fortalte hende sin Ulykke, og bad hende hjælpe. Vigdis svarede ham saaledes: „Jeg vil ikke nægte vort Slægtskab, og finder heller ikke, at den Gjerning, du har bedrevet, er af den Beskaffenhed, at jeg derfor vil kalde dig en slettere Mand; men mig synes dog, at de, som yde dig Hjælp, derved vil sætte baade sig og sit Gods i stor Fare, saa store Mænd som der her have Eftermaal[1]; min Husbonde Thord," sagde hun fremdeles, „er ingen Helt, og Kvinderaad gaar det gjerne skjævt med, naar det gjælder; imidlertid nænner jeg dog ikke rent at slaa Haanden af dig, siden du har ventet dig nogen Hjælp her." Herefter førte hun ham ud i et Udebur[2], og bad ham bie der efter hende; hun satte Laas derfor, gik saa til Thord, og sagde: „Her er kommen en Mand som Gjæst, ved Navn Thorolf; han er noget i Slægt med mig, og vilde nok blive her noget længer, hvis du tillader det." Thord svarede, at han holdt ikke af, at der kom slige Fremmede, og sagde, at han kunde jo hvile sig næste Dag over, hvis der intet var i Vejen med ham, men ellers maatte han skynde sig bort. Vigdis sagde: „Jeg har allerede ydet ham Gjæstevelkomst, og vil ikke tage mine Ord tilbage, skjøndt han just ikke har alle til Venner." Derpaa fortalte hun Thord Drabet paa Hall, og at det var Thorolf, som var kommen der,

[1]) eller som skulle paatale Drabet, og forfølge Drabsmanden.

[2]) Udhus.

der havde dræbt ham. Derover blev Thord meget vred, og sagde, at Ingjald sikkert vilde afpresse ham mange Penge, fordi han havde huset Drabsmanden, hvis hans Dør havde været lukket efter en saadan Mand. Vigdis sagde: „Ikke skal Ingjald tage Penge fra dig, fordi du har huset ham een Nat; thi han skal blive her den hele Vinter." Thord sagde: „Det er en net Klemme, du der kan bringe mig i, og det er mig aldeles imod, at en saadan Ulykkesmand skal være her." Ikke desmindre blev Thorolf der om Vinteren. Dette spurgte Ingjald, der havde Eftermaalet efter sin Broder; han lavede sig derfor til mod Enden af Vinteren at tage ind til Dalene, og satte en Færge frem, som han havde; de vare i alt tolv, sejlede med en hvas Nordvestvind, og landede om Aftenen i Mundingen af Laxaa, satte Færgen op, og droge samme Aften til Goddastad, hvor de vel ikke kom uforvarende, men dog bleve vel modtagne. Ingjald tog Thord til en Side, og sagde ham sit Ærende, at han nemlig havde spurgt, at hans Broders Banemand Thorolf var der; men Thord sagde, at der var ikke noget om. Ingjald bad ham, ikke at nægte det, og sagde: „Vi kunne jo slutte en Handel sammen; du udleverer mig uden videre Omstændigheder Manden, og her har jeg tre Mark Sølv, som skal være dine; og desuden vil jeg eftergive dig al Skyld, du kan have paadraget dig ved at huse Thorolf." Thord syntes, det var smukke Penge, og glædede sig over, at han slap saa let fra det, som han mest havde frygtet for skulde paadrage ham Pengetab. Han sagde da: „Rigtignok vil jeg komme til at høre ilde af Folk for denne vor Samtale, men det skal være en afgjort Handel imellem os." De gik derpaa til Sengs, og sov indtil henimod Dag.

15. Om Ingjald og Thord paa Goddastad.

Derpaa stode Ingjald og hans Folk op, og klædte sig paa. Vigdis spurgte Thord, hvad det var, han havde talt om med Ingjald om Aftenen? hvortil han svarede, at de havde talt adskilligt sammen, men vare blevne enige om, at der skulde anstilles Ransagelse[1], og hvis Thorolf ikke fandtes der, saa skulde han og hans Kone være sagløse; „og jeg lod nu", sagde han, „min Træl Asgaut følge Manden bort." Vigdis sagde, at hun holdt ikke af Løgn, og ledt var det hende ogsaa, at Ingjald skulde gaa der og snuse omkring i hendes Hus; men bad dog Manden gjøre som han vilde. Hvorpaa da Ingjald ransagede der, men fandt ikke Manden. Nu kom Asgaut tilbage, og Vigdis spurgte ham, hvor han havde forladt Thorolf? „Jeg fulgte ham hen til vore Faarehuse," svarede Trællen, „saaledes som Thord havde befalet." Vigdis sagde: „Er det ikke lige paa Ingjalds Vej, naar han vender tilbage til Skibet? Hvad om det er noget, de har overlagt igaar Aftes? Du skal nu strax gaa hen, og bringe ham bort det snareste du kan, og følge ham til Thorolf paa Saudafjeld; og gjør du som jeg befaler dig, skal du heller ikke have gjort det for intet, thi jeg vil da give dig din Frihed og saa mange Penge, at du kan reise hvorhen du selv vil." Asgaut lovede det, gik til Faarehuset, traf der Thorolf, og bad ham strax fare bort. Paa samme Tid red Ingjald bort fra Goddastad, thi han agtede at hente Værdien for sine Penge; og da de vare komne ned fra Gaarden, saae de to Mænd komme sig imøde, nemlig Asgaut og Thorolf; det var tidlig om Morgenen, saa det var endnu ikke ret lyst. Asgaut og Thorolf vare nu komne i en saadan Klemme, at de havde Ingjald paa den ene Side, men Laraa paa den anden.

---

[1]) Husundersøgelse; dette er Ordets oprindelige Betydning.

Aaen var meget stor, paa begge Breddene laa der Hovedis, i Midten var aabent Vand, og at komme over den var meget vanskeligt. Thorolf sagde til Asgaut: „Nu have vi kun to Kaar for os: det ene er at bie paa dem her, og at værge os, som vi have Mod og Mandshjerte til, men det er rimeligt, at de vil snart faa Bugt med os; det andet er, at vi søge over Aaen, men det vil heller ikke være uden Fare.“ Asgaut bad ham raade, og sagde, at han vilde ikke forlade ham, hvad han saa besluttede sig til. „Lad os da søge til Aaen!“ sagde Thorolf, og saa gjorde de. De indrettede deres Dragt saa let som muligt; gik derpaa ned over Hovedisen, kastede sig ud og svømmede; og eftersom det var stærke Mænd og de ikke skulde dø denne Gang, saa kom de over Aaen og op paa Hovedisen paa den anden Side. Neppe vare de saaledes komne over Aaen, førend Ingjald og hans Ledsagere kom paa den anden Side af den; da tog Ingjald til Orde, og sagde til sine Ledsagere: „Hvad skal vi nu gjøre? skal vi see at komme over Aaen eller ej?“ De svarede, at han maatte raade, de vilde overlade alt til hans Klogskab, men dem syntes det umuligt at komme over Aaen. Ingjald sagde, at det forholdt sig saa, og at de skulde vende om fra Aaen. Men da Thorolf og Asgaut saae, at Ingjald ikke vovede sig over Aaen, saa vrede de Vandet af sine Klæder, gave sig saa til at gaa, gik hele den Dag, og kom om Aftenen til Saudafjeld. Der bleve de vel modtagne, thi det var et gjæstfrit Hus; og strax om Aftenen begav Asgaut sig til Thorolf Rødnef, og fortalte ham den hele Sammenhæng med deres Ærende; hvorledes nemlig hans Frænke Vigdis sendte den Mand, der var med ham, og anbefalede ham til hans Hjælp og Understøttelse; hvorledes det var gaaet til imellem ham og Thord Godde, og derhos fremviste han de Jærtegn,

som Vigdis havde sendt til Thorolf. Denne svarede saaledes: „Disse Jærtegn vil jeg ikke fornægte, og skal sikkerlig efter hendes Ordsending tage imod Manden; meget ædelmodigt tykkes mig Vigdis at have handlet i denne Sag, og det er harmeligt, at en saadan Kvinde skal have saa daarlig en Mand; du, Asgaut, kan bie her saalænge du lyster.“ Asgaut svarede, at han ikke vilde blive der længe. Thorolf tog nu mod sin Navne, der bestandig blev i hans Følge; han og Asgaut skiltes som Venner, og denne drog hjemad. Om Ingjald er nu at fortælle, at han efter Mødet med Thorolf vendte tilbage til Goddastad, hvorhen der efter Vigdises Ordsending vare komne Mænd fra de næste Gaarde, saa der var ikke færre end tyve Karle. Da Ingjald kom til Gaarden, kaldte han Thord til sig, og sagde: „Som en slet Mand har du handlet imod os, Thord; thi vi holde det for vist, at du hemmelig har skaffet Manden bort.“ Men Thord svarede, at han gjorde ham Uret heri. Nu kom hele deres Aftale, Ingjalds nemlig og Thords, for en Dag; og Ingjald vilde have sine Penge tilbage, som han havde givet den anden. Vigdis var stædt saa nær, at hun kunde høre deres Samtale, og sagde, at det var gaaet dem efter Fortjeneste; hun bad derpaa Thord ikke at beholde disse Penge, thi det var ingen retskaffen Maade, hvorpaa han havde faaet dem. Thord sagde, at nu vilde hun nok raade i denne Sag; hvorefter hun gik ind til Thords Kiste, og fandt nede i den en tyk Pengepung. Hun tog Pungen, gik ud med den, hen til Ingjald, og bad ham tage mod Pengene. Ingjalds Ansigt klaredes op, og han rakte Haanden ud imod Pungen; men Vigdis løftede i det samme Pungen op, og slog ham med den i Næse og Mund, saa at Blodet strømmede ned paa Jorden; overvældede ham derpaa med mange haadelige Ord,

sagde, at han aldrig skulde faa de Penge, og bad ham pakke sig. Ingjald fandt da, det var bedst han skyndte sig derfra, det første han kunde; han ilede bort, og rejste til han kom hjem, kun lidet fornøjet med denne sin Rejse.

16. Olaf Paa opfødes hos Thord paa Goddastad.

Asgaut kom nu hjem; Vigdis tog vel imod ham, og spurgte, hvorledes det var gaaet dem paa Saudafjeld. Han svarede, det var gaaet godt, og fortalte hende Thorolfs Beslutning, som hugede hende godt. „Nu,“ sagde hun, „har du vel og trolig udført dette Værk, og skal ogsaa strax faa at vide, hvad Løn du faar derfor; jeg giver dig din Frihed, saa du herefter skal kaldes en frels Mand; og derhos skal du her have de Penge, som Thord tog for min Frænde Thorolfs Hoved; de ere saaledes bedre anvendte.“ Asgaut takkede hende meget for denne Gave. Sommeren efter fik han sig Skibslejlighed paa Dagverdsnæs, sejlede til Norge, derfra til Danmark, og stadfæstede sig der, og gjaldt for en ryst og brav Mand; og hermed ender Fortællingen om ham. Men efter at Thord Godde og Ingjald Saudøgode havde overlagt med hinanden, at de vilde raade Vigdises Frænde Thorolf Bane[1], saa blev hun deres bitre Fjende, erklærede sig skilt fra Thord Godde, drog til sine Frænder, og sagde dem det. Thord Geller var ikke fornøjet dermed, men alting blev dog roligt. Vigdis havde ikke taget mere Gods med sig fra Goddastad, end sine egne Kostbarheder; Mændene paa Hvam lode sig forlyde med, at de vilde kræve det Gods, som Thord Godde sad inde med; hvorover denne blev meget forsagt, red strax til Høskuld, og fortalte ham sin Vaande. Høskuld svarede: „Der foer dig altsaa en Skræk i Blodet, siden du ikke har ladet dig egge til Kamp ved slig Overvælde.“ Da

[1]) at raade Bane, lægge Planer imod ens Liv.

bød Thord ham Penge for hans Hjælp, og lovede, at han vilde ikke see paa Skillingen. „Ja," svarede Høskuld, „det har vi seet Prøver paa, at hvorledes du end forliger dig med nogen, saa sørger du dog for, at du beholder dine Penge." „Men nu," sagde Thord, „skal det ikke gaa saa, jeg vil haandsæle dig alle Pengene, og desuden vil jeg byde din Søn Olaf til Opfostring hos mig, og vil give ham alt hvad jeg ejer efter min Død, thi jeg har ingen Arving her i Landet, og tænker, at det saa vil være bedre anbragt, end at det skulde falde i Kløerne paa Vigdises Frænder." Høskuld gav sit Samtykke hertil, og sluttede fast Aftale derom; men Melkorka var misfornøjet dermed, thi hun mente, at Fosterskabet var for langt under Olafs Stand. Høskuld viste hende tilrette, og sagde, at hun var enfoldig, hun maatte dog betænke, at Thord var en gammel Mand uden Børn, saa at Olaf vilde faa alt Godset efter hans Død; og hvad hende angik, saa kunde hun besøge ham saa tit hun vilde. Derpaa tog Thord imod Olaf, der var syv Aar gammel, og fattede snart megen Kjærlighed til ham. Dette spurgte de andre, som havde Sag med Thord, og mærkede nu nok, at de skulde have endnu større Vanskelighed med at inddrive deres Fordring. Til Thord Geller sendte Høskuld gode Gaver, og bad ham ikke blive vred over dette; de havde ad Lovens Vej ingen Fordring paa Thord, Vigdis havde ingen grundede Beskyldninger imod ham, som kunde retfærdiggjøre, at hun forlod ham; heller ikke var Thord nogen slettere Mand, fordi han søgte at komme af med en Mand, der levede af hans Naade, og var saa besat med Skyld, som en Tidsel med Pigge. Da disse Høskulds Ord bragtes Thord Geller tilligemed store Pengegaver, saa slog Thord sig til Ro, ytrede, at det Gods var i gode Hænder, som Høskuld sørgede for, og

tog mod Gaverne. Saaledes stod alting nu roligt til, skjøndt Venskabet ikke var saa varmt, som før. Olaf voxte op hos Thord, blev stor og stærk, og saa smuk, som nogen kunde være. Da han var tolv Aar gammel red han til Tings, og da tyktes Mænd fra andre Sveiter[1], at de allerede havde udrettet nok, naar de havde seet hans herlige Skabning. Men han holdt sig ogsaa saa prægtig baade i Vaaben og Klæder, at man let kunde kjende ham fra alle andre. Thord Goddes Omstændigheder bleve meget bedre, siden Olaf kom til ham. Høskuld gav Olaf et Kjendingsnavn[2], nemlig Paa[3]; og dette beholdt han siden.

17. Hrapp gaar igjen.

Om Hrapp fortælles, at han blev saa ond at komme til Rette med, og væltede sig saaledes ind paa sine Naboer, at de næppe kunde beholde deres eget i Fred for ham. Men siden Olaf var voxen til, kunde han ingen Sted komme med Thord. Hans Sind var endnu det samme, men Kræfterne vilde ikke række til, thi Alderen tog nu saaledes paa ham, at han blev sengeliggende. Da kaldte han paa sin Kone Vigdis, og sagde: „En Skrantning har jeg aldrig været, men det lader dog til, at denne Sot vil skille os ad; naar jeg da er død, vil jeg have min Grav gravet i Døren til Ildhuset, og der i Døren skal I sætte mig staaende ned, da vil jeg saa meget desto bedre kunne overfee mit Hus." Derefter døde Hrapp, og hans Anordning blev efterkommet. Men saa ond som han havde været at komme til Rette med, medens han levede, saa meget værre blev det nu, da han var død; thi han gik meget igjen. Det hedder sig, at han i denne

[1]) Landstrækninger.

[2]) Øgenavn, hvorved han skiltes fra andre.

[3]) Paafugl.

sin Gjengang dræbte de fleste af sine Husfolk[1], og de fleste, som boede der i Nabolaget, gjorde han megen Fortræd, saa at Gaarden paa Hrappsstad blev øde. Hans Enke Vigdis begav sig til sin Broder Thorsten Surt, der tog imod hende og hendes Gods. Ved denne Lejlighed tyede man, som ellers, til Høskuld, fortalte ham den Vaande, som Hrapp afstedkom, og bad ham finde paa Raad. Høskuld lovede det, drog med nogle Mænd til Hrappsstad, og lod Hrapps Lig grave op, og føre ud til et Sted, hvor det var at formode at hverken Kvæg eller Mennesker havde deres Gang; og derefter tog det af med Hrapps Gjengang. Hrapps Søn Sumarlide tiltraadte Godset efter ham, hvilket var baade meget og smukt. Næste Foraar satte han Bo paa Hrappstad, men han havde ikke boet der ret længe, førend han gik fra sig selv, og døde. Nu havde hans Moder Vigdis alene at raade for alt Godset; men hun vilde ikke tage til Hrappsstad, hvorfore Thorsten Surt tog Godset under sin Bestyrelse. Thorsten var den Gang temmelig til Aars, men dog endnu en rask og rørig Mand.

18. Thorsten Surt drukner, og Thorkel Trefil tager Arv efter ham.

Paa denne Tid hævede Thorstens Frænder paa Thorsnæs, Brødrene Børk den Digre og Thorgrim, sig til anseelige Mænd, og det mærkedes snart, at disse Brødre vilde blive de største og gjæveste Mænd; men da Thorsten indsaae det, saa vilde han ikke rage i nogen Strid med dem, og bekjendtgjorde derfor, at han agtede at stifte Bopæl, og vilde fare til Hrappsstad i Laxaadalen. Efter Vaartinget gjorde han sig færdig til at rejse, men sine Faar lod han drive

[1]) Man troede nemlig, at Gjengangeren ved sit Spøgeri tog andre med sig, saa de døde deraf.

langs med Stranden. Han gik selvtolvte ombord paa en Færge, tilligemed hans Maag Thoraren, Thorstens Datter Osk og Helges Datter Hilde, som ogsaa fulgte med dem, og den Gang var tre Aar gammel. De sejlede med en hvas Sydvestvind, og kom ind ad Strømmene til den Strøm, der kaldes Kolkistastrøm, som er af de største i Bredefjord; der vilde Sejladsen ikke gaa, især fordi det var Ebbe, og Vinden var dem ikke gunstig; thi det var Bygevejr, saa at Vejret var hvast, saalænge det stod paa, men imellem Bygerne kun liden Vind. Thoraren styrede, og havde Firelinen om sine Skuldre; thi der var trangt paa Skibet, det var især ladet med Kasser og Kister, Ladningen stod højt, og Kysten var nær. Skibet gik langsomt, thi Strømmen gik rasende imod det, og endelig sejlede de op paa et Skjær, dog uden at lide Skibbrud. Thorsten befalede, at man strax skulde lade Sejlet falde, og at Mandskabet skulde tage Baadshager, for at støde fra. Det forsøgtes, men nyttede ikke, thi der var saa dybt paa begge Bord, at Baadshagerne ikke kunde bunde, og der var intet andet for, end at bie til Vandet steg. Imidlertid faldt Vandet fra Skibet; de saae om Dagen en Sælhund i Strømmen, langt større end andre; han foer i store Bugter i en Kreds omkring Skibet; dem alle syntes, at han havde Menneskeøjne. Thorsten befalede, at de skulde kaste Spyd efter den; de forsøgte det ogsaa, men det vilde ikke lykkes. Derpaa steg Søen, og da Skibet var nær ved at flyde, kom der et Vindkast, som kastede Skibet om, saa alle de, der vare ombord, druknede paa en eneste Mand nær, ved Navn Gudmund, som drev i Land med Skibstømmeret; det Sted kaldtes siden Gudmunds Øer. Thorkel Trefils Kone Gudride skulde tage Arv efter sin Frænde Thorsten Surt. Det spurgtes nu vide omkring, at Thorsten

Surt var druknet tilligemed de andre, som der havde tilsat Livet. Thorkel sendte strax Bud efter Manden Gudmund, som var kommen i Land; og da han var kommen til Thorkel, sluttede denne en Handel med ham i Løn, at han skulde give en saadan Forklaring om denne Tildragelse, som den anden sagde ham for, hvilket Gudmund lovede. Derpaa æskede Thorkel hans Forklaring om denne Tildragelse i mange Mænds Nærværelse; og da fortalte Gudmund Sagen saaledes: Først, sagde han, var Thorsten druknet, saa hans Maag Thoraren; da tilkom det Hilde, som Thorarens Datter, at arve Godset; saa sagde han, at Pigen druknede, thi derefter var Osk hendes Arving, og sidst af dem alle døde hun; herved kom nemlig al Arven til Thorkel Trefil, thi hans Kone Gudride var rette Arving efter sin Søster. Paa denne Maade blev nu denne Fremstilling af Sagen udbredt af Thorkel og hans Mænd, men forhen havde Gudmund fortalt det noget anderledes. Thorarens Frænder fandt ogsaa, at denne Fortælling var noget tvivlsom, og erklærede, at de ikke vilde fæste Tro dertil uden Bevis; de krævede Halvdelen af Arven af Thorkel, men denne mente, at han ene havde Ret til den, og tilbød sig at føre Renselsesbevis derfor efter den Tids Sæd. Det var nemlig den Gang Renselse, at den, som var anklaget for noget[1], skulde gaa under Grønsvær; hvilket bestod i, at en Græstørv blev opskaaren af Marken, saaledes at begge Enderne deraf vare faste i Jorden, og den Mand, som vilde rense sig, skulde gaa derunder. Og den, der saaledes gik under Grønsværen, blev derved ren eller erklæredes uskyldig, hvis Tørven ikke faldt ned paa ham. Hedningene tillagde dem, der saaledes skulde rense sig, ligesaa stort An-

[1]) eller som her, den der vilde føre Bevis for sin Paastands Sandhed.

svar, som de Kristne nu gjøre, naar Renselser foretages. Men Thorkel Trefil tvivlede selv, om det virkelig hang ganske saaledes sammen med de Druknedes Død, som Gudmund sidst havde fortalt det; han aftalte derfor med to Mænd, at de skulde give sig til at trættes om en eller anden Ting, hvad det nu kunde være, stille sig der i Nærheden, naar Renselsen skulde fremmes, og røre ved Græstørven, saa at alle kunde see, det var dem, der fældte den. Manden, som skulde foretage Renselsen, gjorde sig da rede, og saasnart han var kommen under Græstørven, løb de andre, med hvem hin Aftale var truffen, bevæbnede til, mødtes ved den opreiste Bue af Tørven, laa der saa lange som de vare, og Tørven, som man kan tænke, ovenpaa dem. Derpaa løb adskillige af de tilstedeværende Mænd til, for at stille dem ad, hvilket ikke var vanskeligt, da de ikke stredes for Alvor. Derpaa spurgte Thorkel Trefil alle de Tilstedeværende om deres Dom angaaende Renselsen; og alle hans Mænd sagde, at den vilde have løbet vel af, hvis den ikke var bleven forstyrret. Derefter tog Thorkel alle Løsøre til sig, men Jorderne bleve lagte til Hrappsstad.

19. Hrut kommer til Island, og kræver sin Arv af Høskuld.

Om Høskuld er nu at fortælle, at han levede i Anseelse og Velstand, og var en stor Høvding; han havde under sin Bestyrelse en stor Del Gods, som tilhørte hans Broder Hrut Herjolfssen; ja mange mente endog, at det vilde give et stort Skaar i hans Gods, hvis han skulde udbetale denne sin Mødrenearv. Hrut var Hirdmand hos Kong Harald Gunhildessen (Graafeld), og stod i megen Anseelse hos ham, især formedelst hans Fortrinlighed i alle Mandeprøver; og hvad Dronning Gunhilde angaar, da gjorde hun saa meget af

ham, at hun, hverken i Ord eller andet, holdt nogen anden der ved Hirden for hans Jævning; og traf det sig, at Mandsjævning blev anstillet, og der taltes om Mænds Gjævhed, saa var det let at skjønne, at Gunhilde ansaae det for Uforstand eller Avind, hvis man jævnede eller stillede nogen Mand i Ligning med Hrut. Men eftersom Hrut havde meget Gods paa Island og mange Frænder der at besøge, saa fik han Lyst til at gjæste Landet, og gjorde sig færdig til Rejsen. Ved Skilsmissen gav Kongen ham et Skib, og sagde, at han havde lært at kjende ham som en dygtig Mand. Gunhilde fulgte ham ned til Skibet, og sagde: „Det er noget, jeg vil sige højt for alle, at jeg i dig har lært at kjende en udmærket Mand, thi i Færdigheder kan du maale dig med de bedste Mænd her i Landet, og i Forstand overgaar du dem alle." Derpaa gav hun ham en Guldring, og sagde ham Farvel, trak saa Kappen over sit Hoved, og gik hurtig tilbage til Byen; men Hrut gik ombord, sejlede til Havs, fik god Bør og kom til Bredefjord, hvor han sejlede ind til Øerne, derpaa ind til Bredesund, og landede ved Kamsnæs, hvor han skjød Bryggen i Land. Skibets Ankomst spurgtes, saavel som at Hrut Herjolfssen var Styremanden; en Tidende, som Høskuld ikke glædede sig over, heller ikke begav han sig til ham. Hrut satte imidlertid sit Skib op, sørgede for hvad videre dertil hørte, og byggede en Gaard, siden kaldet Gaarden paa Kamsnæs. Derpaa red han hen til Høskuld, og krævede sin Mødrenearv; men Høskuld svarede, at han havde intet Gods at betale ham, og hans Moder, sagde han, var ikke dragen fattig fra Island, den Gang hun traf sammen med Herjolf. Derover blev Hrut ilde tilfreds, og red sin Vej; men alle hans Frænder toge sømmelig imod ham, anderledes end Høskuld. I tre Aar boede Hrut paa Kamsnæs, og krævede

jævnlig sit Gods af Høskuld dels paa Tinge, dels ved andre Lovmøder, og talte sin Sag saa vel, at de fleste mente, han havde Ret. Høskuld anførte paa sin Side, at Thorgerde ikke med hans Raad var bleven gift med Herjolf; hvortil Hrut svarede, at hun efter Loven kunde raade for sig selv; og dermed skiltes de ad. Om Høsten derefter drog Høskuld til et Gilde hos Thord Godde; dette spurgte Hrut, og red selvtolvte til Høskuldstad; tyve Nød drev han bort herfra, og lod ligesaa mange blive tilbage. Derpaa sendte han en Mand til Høskuld, som skulde sige ham, hvor han kunde lede efter sit Kvæg. Strax grebe Høskulds Huskarle deres Vaaben, der sendtes Bud om til Naboerne, de bleve femten samlede, og rede til det stærkeste de kunde. Hrut og hans Folk lagde ikke Mærke til at de satte efter ham, førend han kun var et kort Stykke Vej fra Kamsnæs; de stege da af deres Heste, bandt dem, og gik hen paa en Mæl, hvor Hrut sagde, de skulde tage imod dem; det havde vel, sagde han, gaaet sent med hans Fordring hos Høskuld, men det skulde dog aldrig spørges, at han løb for hans Trælle. Hruts Folk indvendte rigtignok, at deres Antal var altfor ringe imod de andre; men Hrut svarede, at det gjorde intet, jo flere de andre vare, desto værre skulde det gaa dem. Laxdælerne sprang af deres Heste, og gjorde sig rede til Kampen; Hrut bad sine Folk ikke bryde sig om deres ringe Antal, og løb imod dem. Han havde Hjelm paa Hovedet, draget Sværd i den ene Haand, Skjoldet i den anden; han var en særdeles kampdygtig Mand, og nu saa heftig, at faa kunde følge ham. De stredes nu paa begge Sider en Stund, men Laxdælerne mærkede snart, at de havde ingen, der kunde maale sig med Hrut, thi han dræbte to Mand i eet Anfald. Derpaa bade Laxdælerne om Fred, som Hrut tilstod dem. Alle de af Høskulds Huskarle, som endnu vare

paa Benene, vare da saarede, og fire vare dræbte. Hrut drog hjem, og var noget saaret, men hans Folk lidet eller intet, thi han havde holdt sig fremmerst. Stedet, hvor de strede, kaldtes siden Slagdalen. Derpaa lod Hrut Kvæget slagte. Hvad Høskuld angaar, da samlede han Mænd til sig, da han spurgte Ranet, og red hjem; hans Huskarle kom snart hjem, og fortalte deres Nederlag. Høskuld blev da meget forbitret, og sagde, at han skulde ikke oftere af ham lide Ran og Mandetab, og hele den Dag samlede han Mænd til sig. Derpaa gik hans Husfrue Jorun hen til ham, og spurgte, hvad han vilde tage sig for? „Mit Foretagende er kun ringe," svarede han; „men jeg saae dog gjerne, at man havde andet at tale om, end mine Huskarles Drab." „Det vilde være et skrækkeligt Forsæt," sagde Jorun, „hvis du tænker at dræbe en Mand som din Broder; nogle mene, at Hrut med al Ret kunde have hentet dette Kvæg før; nu har han viist, at han vil have hvad der tilkommer ham med Rette som hans lovlige Arv; og heller ikke vilde han have begyndt herpaa, hvis han ikke i Forvejen havde forsikret sig Hjælp af anseelige Mænd; jeg har hørt, at der hemmelig er gaaet Ordsendinger imellem Thord Geller og Hrut, og sligt er vel ikke skeet uden Hensigt; Thord tænker vel, at han sagtens kan hjælpe i en Sag, hvis Omstændigheder ere saa klare. Du veed jo ogsaa, Høskuld, at siden den Sag med Thord Godde og Vigdis har Venskabet ikke været saa varmt imellem Thord Geller og dig, endskjøndt du den Gang ved Gaver afvendte hans og hans Frænders Fjendskab; de har sikkert endnu ikke glemt, at du og din Søn Olaf sidder inde med deres Ejendom. Det tykkes os derfor raadeligst, at du gjør din Broder Hrut et sømmeligt Tilbud; thi af graadig Ulv kan ventes en haard Kamp; Hrut vil sikkert med Glæde tage

derimod, thi det er en forstandig Mand, og han vil let kunne indsee, at det vil være til Hæder for eder begge." Høskulds Vrede formildedes meget ved Joruns Forestillinger, og han fandt at hun havde Ret. Nogle Mænd, som vare begges Venner, gave sig da til at mægle imellem dem, og bragte paa Høskulds Vegne Fredstilbud til Hrut, som optog dem vel, og svarede, at han gjerne vilde forlige sig med Høskuld; det havde længe været hans Ønske, at de skulde leve som det sømmede sig for deres nære Frændskab, naar Høskuld vilde unde ham hvad Ret var. Ligeledes lovede han, at han vilde give Høskuld nogen Erstatning for den Skade, han paa sin Side havde tilføjet ham. Sagen blev da opgjort og forligt imellem begge Brødrene Høskuld og Hrut, og de levede fra nu af som gode Venner og Frænder. Hrut passede nu sit Hus, og blev en anseet Mand; han gav sig i Almindelighed ikke af med andres Sager, men naar det traf sig, vilde han ogsaa have noget at sige. Han flyttede, og boede til sin Alderdom paa Hrutsstad; paa sin Tunmark havde han et Hov (hedensk Tempel), hvoraf man endnu seer Mærke; Stedet kaldes Troldeskeid, og nu er der Alfarvej. Hrut giftede sig først med Mørd Gygies Datter Unne, men hun forlod ham, hvorover der opkom Strid imellem Indbyggerne i Laxdalen og Fljotshlid; hans anden Kone var Thorbjørg Armodsdatter; den trediees Navn kjende vi ikke. Med disse to Koner havde han seksten Sønner og ti Døtre. En Sommer, fortælles der, at han skal have været paa Tinget med alle sine femten Sønner; og da gik der meget Ord af den Pragt og Magt, han derved viste, thi alle hans Sønner vare dravelige Mænd.

20. Olaf Paa rejser udenlands.

Høskuld sad nu i Ro paa sin Gaard, og blev en gam-

mel Mand, men hans Sønner vare vorne. Thorleik opslog sin Bolig paa Gaarden Kamsnæs, og Hoskuld udredte hans Gods; derefter giftede han sig med Gjaflaug, en Datter af Arnbjørn Sleitubjørnsen og Thorlaug Thordsdatter fra Hofde; det var et gjævt Giftermaal, og Gjaflaug var en smuk og mandig Kvinde. Thorleik var ikke eftergivende af sig, og særdeles tapper; han og Hrut kunde ikke godt komme ud af det sammen. Hoskulds Søn Baard var hjemme hos Faderen, og gav sig ligesaa meget af med Gaardens Bestyrelse, som Hoskuld selv. Dennes Døtre tales her ikke meget om, skjøndt der nedstamme anseelige Mænd fra dem.

Hoskulds Søn Olaf var nu ogsaa voren til, og blev den smukkeste Mand, nogen havde seet. Han boede, som før er sagt, paa Melkorkastad. Nu, da Sønnen vorte til, gav Hoskuld sig ikke saa meget af med at sørge for Melkorkas Husholdning, thi det, sagde han, tilkom nu ligesaa meget hendes Søn Olaf; og denne sagde, at han skulde yde hende al den Hjælp, han kunde. Men denne Hoskulds Ligegyldighed ansaae Melkorka for en Skam, der tilføjedes hende; og hun tænkte paa en anden Ting, der heller ikke vilde være ham til Behag. Thorbjørn Skrjup havde især draget Omsorg for Melkorkas Husholdning, og da han havde været nogen Tid hos hende, bejlede han til hende; men Melkorka vilde ikke indlade sig derpaa. Nu stod der et Skib oppe ved Bordøre i Hrutafjord, hvis Styrmand hed Ørn, og var Kong Harald Gunhildesens Hirdmand. Melkorka talede da med sin Søn Olaf om, at han skulde drage udenlands for at besøge sine gjæve Frænder; „thi“, sagde hun, „det er Sandhed hvad jeg har sagt, at Kong Myrkjartan virkelig er min Fader og er Irernes Konge, og nu vil du let kunne faa Skibslejlighed paa Bordøre.“ Olaf svarede: „Min Fader

har jeg talt med derom, men han syntes ikke ret om det; og baade mit og min Fosterfaders Gods bestaar mere i Jordejendom og Kvæg, end at han har islandske Varer liggende." Melkorka sagde: „Jeg nænner ikke, at du længer skal kaldes en Trælkvindes Søn, og hvis der ikke er andet i Vejen for din Rejse, end at du tror at have for lidet Gods, saa vil jeg heller overvinde mig selv og tage Thorbjørn, hvis du saa heller vil rejse; thi jeg tror, at han vil give de Varer til, som du kan behøve, hvis han faar sit Ønske opfyldt at faa mig til Kone. Hertil kommer da ogsaa, at Høskuld vil synes ilde om begge Dele, naar han spørger det: baade det at du er rejst udenlands, og at jeg har giftet mig." Olaf overlod Afgjørelsen til sin Moder. Derpaa talte han med Thorbjørn om, at han vilde laane en Deel Varer af ham, men denne svarede, at det kunde ikke lade sig gjøre uden paa det Vilkaar, at han kunde faa Melkorka tilægte, „thi da," sagde han, „anseer jeg mit Gods for at tilkomme dig ligesaa meget, som dit eget." Derpaa sagde Olaf, at det kunde nok skee; hvorpaa de overlagde alt dette med hinanden, men alting skulde dog holdes hemmeligt. Høskuld talte til Olaf om han vilde ride til Tings med ham; men denne foregav, at han ikke kunde for sine Hussysler, da han vilde indrette en Lammehave ved Laraa; og da Høskuld syntes godt om, at han saaledes tog sig af Hussager, saa red han til Tings. Imidlertid lavedes der til Bryllup paa Lambstad, og Olaf forestod hele Akkorden. Han fik tredive Hundrede i Varer forlods, som der ikke skulde sættes noget andet imod. Baard Høskuldsen var med til Bryluppet, og havde Deel med i den hele Raadslagning; og da Gildet var endt, red Olaf til Skibet, fandt Styremanden Ørn, og fik Skislejlighed hos ham. Men førend han og Melkorka skiltes ad, gav hun Olaf en

stor Guldring, og sagde: „Denne Kostbarhed gav min Fader mig til Tandgave[1], og jeg haaber, han vil kjende den igjen, naar han seer den.“ Fremdeles gav hun ham en Kniv og et Bælte, bad ham levere dem til hendes Fostermoder[2], og sagde: „Jeg tror, at hun ikke vil fornægte disse Jærtegn.“ Endelig sagde hun: „Jeg har nu udstyret dig hjemmefra saa godt, som jeg kunde, og jeg har lært dig at tale Irsk, saa du vil kunne komme frem, hvor du saa lander paa Irland.“ Derpaa skiltes de ad. Saasnart Olaf var kommen ombord, fik de Bør, og sejlede ud paa Havet.

21. Olaf Paa kommer til Irland.

Høskuld kom nu hjem fra Tinget, og spurgte denne Tidende; han blev temmelig oprørt derover, men siden hans egne Slægtninge havde Del deri, saa formildedes han, og lod det bero. Olaf og Ørn fik god Bør, og landede i Norge. Her opmuntrede Ørn ham til at tage til Kong Haralds Hird, og sagde, at Kongen viste dem Hæder og Ære, som ikke vare bedre opdragne end Olaf. De begave sig da til Hirden, og bleve vel modtagne, og Kongen gav sig strax i Tale med Olaf for hans Frænders Skyld, og bød ham til at blive der. Da Gunhilde hørte, at han var en Brodersøn af Hrut, gjorde hun strax meget af ham, men nogle mente, at hun fandt Fornøjelse i at tale med Olaf, ogsaa uden Hensyn til alle andre. Ud paa Vinteren blev Olaf uglad, og Ørn spurgte ham, hvad han sørgede over? „Jeg maa gjøre en Rejse til Vesterhavet,“ svarede Olaf, „og det er mig meget magtpaaliggende, at du hjælper til, den kan gaa for sig nu til Sommer.“ Men Ørn bad Olaf ikke at sætte sin Hu dertil; og sagde, at han vidste ingen Skibe, som vilde sejle til Vesterhavet. Gunhilde kom til, og sagde: „Nu hører jeg eder tale

[1]) der foræredes Børn, naar de fik Tænder. [2]) eller Amme.

anderledes end ellers, da hver af eder vil sin Vej." Olaf hilste paa Gunhilde, uden at afbryde Samtalen, hvorpaa Ørn gik sin Vej, og Olaf og Gunhilde fortsatte Samtalen. Olaf fortalte da sit Forsæt, og hvor magtpaaliggende det var ham, at Kong Myrkjartan nemlig var hans Morfader. Da sagde Gunhilde: „Jeg skal yde dig Understøttelse til denne Rejse, saa at du kan komme saa prægtigt afsted, som du vil." Herfor takkede Olaf. Derpaa lod Gunhilde et Skib udruste, satte Mandskab dertil, og bad Olaf bestemme, hvor mange Mand han vilde have med sig til Vesterhavet. Olaf begjerede tresindstyve Mand, og tilføjede, at det var ham om at gjøre, at disse Folk mere lignede Krigere end Kjøbmænd. Hun lovede ham det. Ørn var ogsaa en af dem, der skulde rejse med; og det var vel udrustede Folk. Kong Harald og Gunhilde ledsagede Olaf til Skibet, og sagde, at de til alt det andet Venskab, de havde viist ham, nu ogsaa vilde føje deres Lykke[1]; dette, sagde Kong Harald, var en let Sag, da der i deres Dage aldrig var kommen en haabefuldere Mand fra Island. Kongen spurgte ham derpaa, hvor gammel han var? hvortil Olaf svarede: „jeg er nu atten Aar." „Herlige Mænd," sagde Kongen, „ere vísselig saadanne, som du; thi du er ikke kommen stort over Barnealderen; besøg os strax, naar du kommer tilbage!" Derpaa sagde Kongen og Gunhilde Olaf Farvel. De gik strax ombord, og sejlede ud paa Havet. Men de fik om Sommeren slet Bør, havde megen Taage, liden Vind, og ugunstig den, der var, saa de dreve

---

[1]) Man troede nemlig, at anden Mands Lykke kunde gaa over paa den Bortrejsende, eller den, der havde et andet Foretagende for, naar hin ønskede ham Lykke og Velsignelse dertil. Efter Sammenhængen skulde man imidlertid tro, at her burde læses: at det var Olaf, der bad dem om, til alt deres andet Venskab nu ogsaa at føje deres Lykke.

vide om paa Havet, og de fleste, der vare ombord, vidste ikke, hvilken Kurs de toge. Omsider hævede Taagen sig, og Vinden rejste sig; da satte de Sejl til, og talte om, ad hvilken Kant Irland laa, men kunde ikke blive enige derom. Ørn var imod de andre, men den største Del af dem igjen imod ham, og de sagde, at Ørn tog rent fejl, og at de, som de fleste, burde raade. Derpaa overlode de Sagen til Olaf, men denne sagde, at de skulde raade, som vare de klogeste; Hjemmefødningers Paafund havde kun lidet at sige, hvor flere kom sammen. Og da Olaf havde sagt dette, tyktes Sagen dermed afgjort, saa Ørn fra nu af kom til at raade for Kursen. De sejlede da Nætter og Dage, og havde sædvanlig kun ringe Vind. Endelig sprang Vagtmændene en Nat op, og bad Søfolkene strax at staa op, thi de saae Land, sagde de, saa nær, at Stavnen næsten stødte imod; men Sejlet var oppe, og Vinden kun svag. Folkene sprang strax op, og bade Ørn dreje af fra Landet, om det var muligt. Olaf sagde, at det ikke var muligt; „jeg seer," sagde han, „Baader[1] paa begge Skibsborde og helt foran Skudstavnen[2]; firer Sejlet det snareste I kan, og lad os tage vor Beslutning, naar det bliver lys Dag, saa at man kan kjende Landet." Derpaa kastede de Anker, som strax fæstede sig i Grunden. Om Natten var der megen Tale imellem dem, hvor de egentlig vare komne hen, men da det blev lys Dag, kjendte de, at det var Irland. Da sagde Ørn: „Her frygter jeg for, at vi ikke ville blive godt modtagne, thi dette Sted ligger langt fra de Havne og Kjøbstæder, hvor udenlandske Mænd have Fred; thi vi ere nu skjærede op[3] som Hornfild[4], og

[1]) Skjær. [2]) Bagstavnen.

[3]) drevne op paa Fjæren eller den flade Strand.

[4]) eller Hundestejler.

efter Irernes Love ville de vel erklære alt det Gods, vi have med at fare, for godt Bytte, da de endog kalde alt det Vrag, som er længer fra Kysten, end vi." Olaf mente, at det havde ingen Fare, og sagde: „Jeg har rigtignok seet, at der i Dag samlede sig Folk oppe paa Landet, saa at Irerne ere blevne opmærksomme paa vort Skibs Ankomst; men før, da det var Ebbe, lagde jeg ogsaa Mærke til, at der var en Flodmunding her ved Næsset med et stærkt Strømfald; dersom vort Skib ikke har taget Skade, saa ville vi skyde vor Baad ud, og flytte Skibet did." Der hvor de havde ligget fortøjet, var der Lergrund, saa at ikke en Planke paa Skibet var beskadiget; de varpede sig derfor hist hen, og kastede Anker. Da det nu led hen paa Dagen, strømmede en stor Mængde Mennesker ned til Stranden; hvorpaa to Mænd i en Baad fore ud til Kjøbmandsskibet, og spurgte, hvo der befalede paa det? Olaf svarede dem paa Irsk, det Sprog, hvori de tiltalte ham. Da Irerne nu hørte, at det var norske Mænd, bade de dem holde sig Loven efterrettelig, og forlade deres Gods; der skulde da ikke tilføjes dem nogen Skade, førend Kongen havde kjendt i deres Sag. Olaf svarede, at dette var kun Lov, naar Kjøbmændene ingen Tolk havde; „men jeg," sagde han, „kan forsikre eder, at dette er fredelige Mænd, skjøndt vi ikke have i Sinde at overgive os med det Gode." Irerne opløftede da strax deres Hærraab, vadede ud i Søen, og vilde trække Skibet til sig; der var ikke dybere, end at Vandet gik dem til under Armene eller til Broglindingen paa dem, som vare størst; men der, hvor Skibet laa, var et Vandstade saa dybt, at de ikke kunde naa Bunden. Da befalede Olaf sine Mænd, at de skulde tage deres Vaaben frem, og fylke sig paa Skibet imellem Stavnene, og dette gjorde de saa tæt, at den ene Skjolderand dækkede

den anden, og ved Siden af hver Skjoldspids stak der en Spydsod frem. Olaf gik da frem i Stavnen, og var klædt saaledes: han havde Brynie paa, en guldbeslaaet Hjelm paa Hovedet, var gjordet med Sværd, hvis Hæfte var beslaaet med Guldsøm, i Haanden havde han et højtaget Krogspyd med smuk Udgravning, og for sig bar han et rødt Skjold, hvori der var malet en forgyldt Løve. Da Irerne saae denne Rustning, fik de en Skræk i Blodet, og frygtede, at Byttet vilde ikke blive dem saa let at faa, som de havde tænkt. De vendte nu om, og samlede sig alle i et Torp, hvor der blev en hel Mumlen iblandt dem, at det var let at skjønne at dette var et Hærskib, og at der kunde ventes langt flere. De sendte nu hurtig Bud til Kongen, hvilket let kunde skee, da han var der i Nærheden paa Gjæsteri. Han red strax med en Trop hen til det Sted, hvor Skibet laa; der var ikke længer imellem Landet og Skibet, end at man magelig kunde tale med hinanden. Irerne havde ofte anfaldet dem med Skudvaaben, men uden at gjøre Olaf og hans Folk nogen Skade. Olaf stod i sin nys beskrevne Rustning, og alle undrede sig over, hvilken herlig Mand Skibsføreren var. Men da Olafs Søfolk saae, at en saa stor Hær af Riddere red til dem, og det af et saa mandigt Udseende, saa bleve de tavse, thi dem syntes der var for stor Forskjel paa deres Mandsstyrke. Men da Olaf hørte denne Mumlen blandt sine Folk, bad han dem være ved godt Mod, deres Sag stod det sig godt med. Irerne hilste nu deres Konge Myrkjartan, hvorpaa de rede saa nær hen til Skibet, at de kunde forstaa hinandens Ord. Kongen spurgte, hvem der styrede Skibet? Olaf sagde sit Navn, og spurgte, hvad det var for en vakker Ridder, han talede med. Han sagde: „Jeg hedder Myrkjartan.“ Olaf sagde: „Er du Irernes Konge?“ „Ja,“

svarede Kongen, hvorpaa han gav sig til at spørge om almindelige Tidender, og Olaf besvarede godt, alt hvad han blev spurgt om. Derpaa spurgte Kongen, hvor de kom fra, hvem de vare, og især spurgte han nøje om Olafs Æt; men da han mærkede, at Olaf var en stolt Mand, og ikke vilde svare paa mere, end han blev spurgt, saa vilde han ikke spørge videre for den Gang. Olaf svarede: „Det skal være eder vitterligt, at vi stødte ud fra Norge, og alle de, som her ere inden Borde, ere Kong Harald Gunhildesens Hirdmænd; men hvad min Æt angaar, Herre! da bor min Fader paa Island, hedder Hoskuld, og er en Mand af stor Slægt; men min Moders Æt, formoder jeg, du kjender bedre end jeg, thi min Moder hedder Melkorka, og man har forsikret mig, at hun er din Datter, o Konge! og det er det, som har bevæget mig til en saa lang Reise; nu er det mig om at gjøre, hvilket Svar du giver paa denne min Tale." Kongen tav, og gav sig i Tale med sine Mænd; de forstandigste blandt disse spurgte ham, om der var noget Sandt i denne Mands Ord; hvorpaa Kongen svarede: „Det er aabenbart, at denne Olaf er en høislægtet Mand, hvad enten han nu er vor Frænde eller ikke, saavel som at han taler meget godt Irsk." Derpaa stod Kongen op, og sagde: „Nu vil jeg give dig Svar paa din Tale: at jeg nemlig vil give dig og alle dine Skibsfæller Fred, men hvad det Slægtskab angaar, som du foregiver at staa i med os, da maa vi tales nærmere ved derom, forend jeg kan give Besked derpaa." Derefter skjøde de Bryggerne paa Land, og Olaf gik i Land med sine Skibsfæller; Irerne beundrede da hans værdige Holdning og stridbare Udseende. Olaf hilste derpaa Kongen, tog Hjelmen af, og bukkede for Kongen, men denne modtog ham med al Venlighed. De gave sig da atter i Samtale, Olaf fremsatte sin

Sag paa ny, talte længe og snildelig, og sluttede med, at han der paa sin Arm havde den Guldring, som Melkorka gav ham ved Skilsmissen paa Island, „med den Forsikring," sagde han, „at du, o Konge! gav hende den i Tandgave." Kongen tog den, betragtede den, og blev ganske rød i Ansigtet. Derpaa sagde han: „Sandt er dette Jærtegn, og ingenlunde er det utydeligere, at du har saa megen Slægtlighed med din Moder, at jeg vel kan kjende dig derpaa, og derfor vil jeg nu visselig erkjende dit Frændskab med mig, i Nærværelse af de Vidner, som her ere tilstede og mit Ord kunne høre; dernæst vil jeg indbyde dig til min Hird med hele dit Følge; men eders Hæder vil da bero paa, hvilken Mand jeg finder i dig, naar jeg prøver dig ydermere." Derpaa lod Kongen dem faa Rideheste, og satte Mænd til at sætte deres Skib op, at sørge for deres Tøj og andre Varer, de havde. Kongen red saa til Dublin, og man fandt, at dette var en vigtig Nyhed, at Kongens Dattersøn var kommen med ham, en Søn af hende, som for lang Tid siden, femten Aar gammel, var hærtagen derfra; mest Indtryk gjorde denne Tidende imidlertid paa Melkorkas Fostermoder, som da var sengeliggende baade af Svaghed og Alderdom; men hun gik dog uden Stav hen at opsøge Olaf. Da sagde Kongen til denne: „Her er nu Melkorkas Fostermoder kommen, og vil have Underretning af dig, hvorledes hun har det." Olaf tog imod hende med begge Hænder, satte den gamle Kone paa sit Knæ, og sagde, at hendes Fosterdatter levede i gode Kaar paa Island. Derpaa leverede han hende Kniven og Bæltet, hvilke den gamle Kone kjendte; hun græd af Glæde, og sagde, at det var baade vist og sandt, at Melkorkas Søn var en kostelig Mand, hvilket da ikke var underligt, siden han slægtede sin Moder paa. Hele denne Vinter var hun rask.

Kongen sad kun lidet stille i hele dette Aar; thi Vesterlandene vare jævnlig udsatte for Krig, og just i Aar satte Kongen efter Vikinger og Udløbsmænd; Olaf var med sit Følge paa Kongeskibet, og denne Trop ansaaes for drabelig i Strid af alle, som fik med den at gjøre. Kongen tog ogsaa Olaf og hans Medfølgere paa Raad med i alle Raadslagninger; thi han fandt Olaf baade forstandig og flink i alle Mandeprøver. Henimod Enden af Vinteren stævnede Kongen endelig Ting; det var talrig besøgt; Kongen stod op, og holdt en Tale. Han begyndte den saaledes: „Det er eder vitterligt, at her kom i forrige Høst en Mand, som er min Dattersøn, og ligeledes af stor Slægt paa fædrene Side. Jeg anseer Olaf for saa fuldkommen i alle Færdigheder og en saa ypperlig Mand, at vi ikke her have hans Lige; jeg vil nu byde ham Kongedømmet efter min Død, thi han er bedre skikket til Overmand, end mine Sønner." Olaf takkede ham for dette Tilbud med megen Snildhed og fagre Ord, men sagde dog, at han ikke vilde forsøge, hvorledes hans Sønner vilde optage det, naar Myrkjartan faldt fra; det var bedre, at have en kort Hæder, end en langvarig Skam; fremdeles sagde han, at han vilde tage til Norge, saasnart Skibene uden Fare kunde sejle imellem Landene, og at det vilde være en stor Sorg for hans Moder, hvis han ikke kom tilbage. Kongen bad Olaf raade; hvorpaa Tinget opløstes. Og da Olaf var færdig til Rejsen, fulgte Kongen ham ned til Skibet, og gav ham et guldbeslaaet Spyd, et kosteligt Sværd og meget andet Gods. Olaf ønskede at tage Melkorkas Fostermoder med sig, men Kongen fandt det ikke nødvendigt, saa hun tog ikke med. Olaf gik nu ombord med sine Folk, og skiltes i meget Venskab fra Kongen. Derefter sejlede de ud, fik god Vør, og kom til Norge; denne hans Rejse blev meget

berømt. De satte Skibet op; Olaf fik sig Heste, og begav sig til Kong Harald med sine Reisefæller.

22. Olaf Paa vender tilbage til Island.

Olaf Hoskuldsen kom til Haralds Hird, hvor Kongen tog vel imod ham, men endnu bedre Gunhilde; de bøde ham at blive hos sig, og anvendte mange Overtalelser. Olaf tog derimod, saa at baade han og Orn toge til Kongens Hird, hvor Kongen og Gunhilde viste Olaf saa megen Hæder, som de nogensinde havde viist en fremmed Mand. Olaf gav derimod Kongen og Gunhilde mange af de Kostbarheder, som han havde faaet paa Irland. Til Julen gav Harald Olaf en hel Klædning af Skarlagen. Om Vinteren sad Olaf nu i Ro, men henimod Vaaren, da han engang talte med Kongen, bad han om Orlov til at fare til Island om Sommeren, hvor han vilde besøge sine gjæve Frænder. Kongen svarede: „Det vilde være mig kjærest, at du stadfæstede dig her hos mig, og selv valgte dig alle de Kaar du helst ønskede.“ For dette hæderlige Tilbud takkede Olaf, men sagde, at han dog gjerne vilde tage til Island, hvis det ikke var Kongen imod. Da sagde Kongen: „Dette skal ikke forstyrre vort Venskab, Olaf! Du skal i Sommer fare ud til Island, thi jeg seer, at din Hu staar meget dertil; men med din Udredning skal du ingen Ulejlighed have, den skal jeg sørge for.“ Derpaa ophørte deres Samtale. Om Vaaren lod Kongen et Skib sætte frem, der var en Knar, et stort og godt Skib; dette Skib lod Kongen lade med Tømmer og forsyne med alt Redskab; og da det var udrustet, kaldte han Olaf til sig, og sagde: „Dette Skib skal tilhøre dig, Olaf, og jeg vil ikke, at du i Sommer skal seile fra Norge som en andens Skibsfælle.“ Olaf takkede Kongen med mange fagre Ord for hans Højmodighed. Derpaa seilede Olaf bort, efter at have taget

en kjærlig Affked med Kong Harald. Han fik god Bør, og kom til Bordøre i Hrutafjord, hvor Skibets Ankomst snart rygtedes, saavel som hvem Styremanden var. Hoskuld blev særdeles glad over sin Søns Ankomst, og red strax nordpaa til Hrutafjord med nogle Mænd; det var et glædeligt Møde imellem Fader og Søn; Hoskuld bød Olaf til sig, og denne modtog det. Da Olaf nu havde sat sit Skib op og Godset varført bort, red han selvtolvte hjem til Hoskuldsstad, hvor Faderen tog venlig imod ham; ligesaa hans Brødre og alle hans Frænder, men især var der Venskab imellem ham og Baard. Olaf blev berømt af denne sin Reise; da blev ogsaa hans Herkomst bekjendtgjort, at han nemlig var en Dattersøn af Irekongen Myrkjartan; dette spurgtes over det hele Land, saavel som den Hæder, mægtige Mænd havde viist ham, de som han havde gjæstet. Han havde ogsaa meget Gods ud med sig, og var nu om Vinteren hos sin Fader. Melkorka kom snart sammen med sin Søn, som modtog hende med megen Venlighed; hvorpaa hun spurgte ham meget ud om Irland, først til sin Fader og sine andre Frænder; og Olaf besvarede hendes Spørgsmaal. Snart spurgte hun ogsaa, om hendes Fostermoder endnu levede; hvortil Olaf svarede Ja, det gjorde hun vissélig. Saa spurgte Melkorka videre, hvorfor han ikke havde gjort hende den Glæde at bringe hende med til Island. Dertil svarede Olaf: „Folk syntes ikke om, Moder, at jeg førte din Fostermoder bort fra Irland.“ „Kanskee,“ svarede hun, og man kunde nok mærke, at det var hende meget imod.

Melkorka og Thorbjørn havde en Søn, ved Navn Lambe, en stor og stærk Mand, sin Fader lig i Udseende og Sindelag.

Da Olaf nu havde været om Vinteren paa Island, og

Vaaren kom, talte Fader og Søn om deres Planer. „Jeg vilde nu ønske," sagde Høskuld, „at du saae dig om efter en Kone, og saa overtog din Fosterfaders Gaard paa Goddastad, hvor der endnu er meget Gods, og forestod denne Husholdning under mit Tilsyn." „Lidet," svarede Olaf, „har jeg fæstet min Hu hertil; jeg veed ikke, hvor den Kvinde lever, som jeg skulde ansee det for en Lykke at eje; men nu er det vistnok din Agt, at mit Giftermaal skal gaa snart for sig, og jeg er vis paa, at du ikke har bragt dette paa Bane, uden tillige at have betænkt, hvorhen vi skulle vende vore Tanker." „Du gjætter ret," sagde Høskuld; „en Mand hedder Egil, en Søn af Skallegrim; han bor paa Borg i Borgefjord. Egil har en Datter, ved Navn Thorgerde; til hende tænker jeg at beile for dig, thi hun er det bedste Parti i Borgefjord, ja langt videre om; og det er ligeledes at vente, at din Indflydelse vil vinde meget ved Svogerskab med Myremændene." Olaf svarede: „Jeg vil heri lyde dit Raad, og er vel fornøjet med dette Giftermaal, hvis det kan komme i Stand; men du maa dog ogsaa betænke, at hvis dette Frieri begyndes og ikke gaar igjennem, saa vil det gaa mig meget nær." Høskuld sagde: „Vi ville nu gjøre Anstalter til, at bringe Frieriet i Gang;" og Olaf bad ham raade. Tiden lider nu, til Ting[1] skulde holdes; da drog Høskuld hjemmefra med et stort Følge; Olaf fulgte med, og de teltede deres Bod. Tinget var talrigt, og Egil Skallegrimsen var der ogsaa. Alle, som saae Olaf, talte om, hvor smuk og udmærket en Mand han var; han var ogsaa vel udrustet med Vaaben og Klæder.

23. Olaf Paa ægter Thorgerde.

En Dag gik Høskuld og Olaf fra deres Bod, for at besøge Egil. Denne modtog dem vel, thi de havde før

[1]) Altinget.

gjort Bekjendtskab med hinanden. Høskuld friede paa Olafs Vegne til Thorgerde, som ogsaa var der paa Tinget. Egil tog vel derimod, og sagde, at baade Fader og Søn vare ham vel bekjendte. „Jeg veed ogsaa, Høskuld," sagde han, „at du er en Mand af stor Æt og af megen Anseelse, og Olaf er berømt af sin Reise; det er rimeligt, at slige Mænd have store Ting for Øie, thi der skorter ham hverken paa Æt eller Skjønhed; imidlertid skal vi tale derom med Thorgerde, thi det vil ikke lykkes nogen Mand, at faa Thorgerde imod hendes Villie." Høskuld sagde: „Ja, det er mit Ønske, Egil, at du vil tale derom med din Datter." Dette lovede Egil; han gik nu hen til sin Datter, og gav sig i Tale med hende. Egil sagde: „En Mand hedder Olaf og er Høskulds Søn, hans Navn er nu i alles Munde; hans Fader Høskuld har paa Olafs Vegne begyndt Frieri og bejlet til dig, men jeg har især henstillet Sagen til dig, og vil nu vide dit Svar; men mig tykkes, det kan ikke falde vanskeligt at svare paa slig Sag, da det er et gjævt Giftermaal." Thorgerde svarede: „Jeg har hørt dig sige, at du elsker mig mest af dine Børn, men nu synes mig, du gjør dette usandt, naar du vil gifte mig med en Trælkvindes Søn, skjøndt han for Resten er en smuk og anseelig Mand." Egil sagde: „Her savner jeg din sædvanlige Klogskab; har du ikke hørt, at han er en Dattersøn af Irekongen Myrkjartan? Han er af langt højere Slægt paa Moders, end paa Faders Side, skjøndt ogsaa med Hensyn til denne Tilbudet er os anstændigt." Dette vilde ikke ret blive Thorgerde indlysende, saa de skiltes ad, uden at være blevne enige. Næste Dag gik Egil hen til Høskulds Bod, og denne spurgte, hvorledes det gik med Frieriet? Egil ytrede sin Utilfredshed, og fortalte, hvorledes det hang sammen; hvortil Høskuld svarede, at det var ikke gode

Udsigter, men roste dog Egils Fremfærd. Ved denne Samtale var Olaf ikke tilstede; men da Egil var gaaet bort, spurgte han, hvorledes det stod til med Frieriet? Høskuld svarede, at der gjordes Vanskeligheder fra hendes Side. „Det gaar da," sagde Olaf, „som jeg sagde dig før, at det vilde gaa mig nær, hvis jeg fik et haanligt Afslag. Den Gang, da denne Sag bragtes paa Bane, raadte du, nu vil jeg raade, at den ikke skal gaa overstyr; det er et sandt Ord, at den ene Ulv hidser den anden; lad os nu strax gaa til Egils Bod!" Høskuld bad ham raade. Olaf var klædt saaledes: han bar den Skarlagens Klædning, som Kong Harald havde givet ham, havde en guldbeslaaet Hjelm paa og i Haanden det indlagte Sværd, som Kong Myrkjartan havde givet ham. Høskuld og Olaf gik nu til Egils Bod; Høskuld foran, og Olaf strax efter. Egil modtog dem vel, og Høskuld satte sig ned hos ham; men Olaf blev staaende, og saae sig om; han saae en Kvinde, der sad paa Bænken i Boden, en smuk, stolt og velklædt Kvinde, og kunde da nok tænke, at det var Egils Datter Thorgerde. Olaf gik hen til Bænken, og satte sig ned hos hende. Thorgerde hilste Manden, og spurgte, hvem han var? Olaf sagde sit Navn, og sin Faders, og vedblev: „Du tænker vel, at det er djærvt gjort af Trælkvindens Søn, at han sætter sig hos dig, og agter at tale med dig." „Og du mener vel," svarede Thorgerde, „at du før har gjort et større Vovestykke, end at tale med Kvinder." De gave sig derpaa i Samtale med hinanden, og talte sammen hele Dagen; ingen anden hørte paa deres Samtale, men førend de vare færdige, bleve Egil og Høskuld kaldte til. Da raadsloges der paa ny om Giftermaalet, Thorgerde henstillede nu Sagen til sin Fader, saa nu var Tingen snart afgjort; Forlovelsen gik for sig, og Laxdælerne vare vel fornøjede

med den Hæder, at de skulde føre Pigen hjem. Brylluppet blev bestemt at holdes om syv Uger paa Høskuldsstad. Derefter skiltes Egil og Høskuld ad, Fader og Søn rede hjem til Høskuldsstad, og vare hjemme om Sommeren i Fred og Ro. Derpaa blev der lavet til Gilde paa Høskuldsstad, og intet sparet, thi der var gode Raad dertil. Gildesmændene kom til den bestemte Tid, de fra Borgefjord med et stort Følge, Egil og hans Søn Thorsten, som Bruden fulgte med, og en udvalgt Skare fra Herredet. Høskuld havde ogsaa mange Folk paa sin Side. Gildet var prægtigt, og da det var forbi, udledtes Folk med Gaver til Afsked. Da gav iblandt andet Olaf Egil det Sværd, som han havde faaet af Myrkjartan, en Gave, som var Egil meget kjærkommen. For Resten forefaldt der intet Mærkeligt, og Folk droge hjem.

24. Olaf Paas Husholdning paa Hjardarholt.

Olaf og Thorgerde boede paa Høskuldsstad, og fattede megen Kjærlighed for hinanden; det var let at see, at hun var en mandig Kvinde; til hverdags gav hun sig kun lidet af med andre, men naar hun tog Del i noget, saa vilde hun have sin Villie frem. Den Vinter boede de verelvis enten paa Høskuldsstad eller hos Olafs Fosterfader; og om Foraaret overtog Olaf Husholdningen paa Goddastad. Om Sommeren døde Thord Godde af Sygdom; og Olaf lod kaste Høj efter ham paa et Næs, der gaar ud i Laraa, kaldet Drafnarnæs, og hvorved der ligger en Gaard, kaldet Højsgaard. Derefter søgte Folk meget til Olaf, saa han blev en stor Høvding, og Høskuld, der gjerne saae, at Olaf blev valgt til Voldgiftsmand i alle vigtige Sager, bar ingen Avind til ham derover. Det var en af de prægtigste Gaarde i Laraadalen, som Olaf ejede. Blandt andre vare der hos Olaf to Brødre, der begge hed An, den ene kaldtes An den Hvide,

den anden An den Svarte; en tredie hed Beiner den Stærke; de vare hans Svende, og alle rytte Mænd. Med Thorgerde havde han en Datter, der hed Thuride. De Landstrækninger, som havde tilhørt Hrapp, laa øde, som forhen er fortalt; men da Olaf tyktes, de laa ham belejlige, talte han engang med sin Fader om, at de skulde sende nogle Mænd hen til Trefil i det Ærende, at Olaf vilde afkjøbe ham Jorden paa Hrappsstad med tilhørende Ejendomme. Dette var let at erholde, og Kjøbet blev sluttet; thi Trefil saae nok, at een Fugl i Haanden var bedre end to paa Taget; Kjøbet var saaledes, at Olaf skulde betale tre Mark Sølv for Jorderne, hvilket var mindre, end deres Værd, thi det var vide, fagre Landstrækninger og meget indbringende, med stort Laxefiskeri og Sælhundefangst, og der var tillige store Skove. Noget ovenfor Høskuldsstad nordenfor Laxaa var der hugget en aaben Plads i Skoven, og der var saa god Græsgang, at Olafs Kvæg tyede derhen, hvad enten Vinteren var mild eller haard. En Høst lod Olaf en Gaard rejse i dette samme Holt, deels af Ved, som var hugget der i Skoven, deels ogsaa af Drivtømmer. Dette var en prægtig Gaard, men om Vinteren stod den øde; først om Foraaret efter flyttede Olaf derhen, efter at han først havde ladet sit Kvæg drive sammen, en stor Mængde, thi ingen Mand i Bredefjord var den Gang rigere paa Kvæg. Han sendte nu Bud til sin Fader, at han skulde komme ud og see hans Færd, naar han flyttede hen til den ny Gaard, og ledsage ham med hans gode Ønsker[1]. Høskuld lovede det. Olaf ordnede nu sit Tog; foran lod han drive Faarene, som vare lettest til Gang, saa kom Hornkvæ-

[1]) Et smukt Træk, som allerede forhen er berørt, er den Tro hos de Gamle, at Faders eller nærmeste Slægtninges gode Ønsker bragte Velsignelse med sig.

get, dernæst Studene, og sidst Kløvhestene[1]; der var sat Mænd til at passe paa, at ingen skulde gaa ud af Vejen; og Spidsen af dette Tog var da kommen til den ny Gaard, da Olaf red ud af Gaarden paa Goddastad, og det uden at der var den mindste Aabning. Høskuld, der stod ude med sine Hjemmemænd[2], bød da Olaf sin Søn at være velkommen og vel times paa denne sin ny Bopæl; „og det bæres mig for," sagde han, „at det vil gaa i Opfyldelse, at hans Navn længe vil mindes." Men Husfruen Jorun sagde: „Skulde Trælkvindens Søn virkelig have saa meget Held, at hans Navn skal mindes?" Huskarlene toge i en Hast Kløvsadlerne af Hestene, og da red Olaf ind i Gaarden. Han tog da til Orde: „Nu skal Folk faa deres Nysgjerrighed stillet, thi det har tit i Vinter været paa Tale, hvad denne Gaard skulde hedde; den skal hedde Hjarđarholt[3]"; og dette Navn fandt man meget passende efter de Omstændigheder, som havde fundet Sted. Olaf ordnede nu sit Bo paa Hjarđarholt, hvilket snart blev prægtigt, thi der skortede ikke paa noget; hans Anseelse tog ogsaa meget til, og det af flere Aarsager. Særdeles vennesæl var han nemlig, thi naar han afgjorde Folks Sager, skete det til alles Tilfredshed; hans Fader søgte ogsaa at forøge hans Anseelse, og megen Fremme havde han tillige af Svogerskabet med Myremændene. Han gjaldt for den gjæveste af Høskulds Sønner.

Den første Vinter, Olaf boede paa Hjarđarholt, havde han mange Tyende og Arbejdsfolk; Arbejdet var fordelt imellem Huskarlene, saa at nogen passede Studene, andre Køerne. Fjøset[4] var henne i Skoven noget borte fra Gaarden. En Kveld kom den Mand, der passede Studene, til Olaf,

[1]) Hestene med Kløvsadler, som bare Byrder og Flyttegods.
[2]) Husfolk. [3]) Hjordens Holt. [4]) Kvægstalden.

og bad ham sætte en anden dertil, og give ham noget andet Arbejde. Olaf svarede: „Du skal beholde den Gjerning du har, som hører dig til;" men den anden sagde, at han heller vilde tage bort. „Saa maa der være noget i Vejen med dig," sagde Olaf; „i Aften, naar du binder Kvæget ind, skal jeg gaa med dig, og finder jeg da du har nogen grundet Undskyldning, saa vil jeg ikke tiltale dig videre; men ellers vil det blive din egen Skade." Olaf tog nu det guldbeslagne Spyd i Haanden, som Kongen havde foræret ham, og gik hjemmefra med Huskarlen; der laa noget Sne paa Jorden; de kom til Fjøset, som stod aabent. Olaf befalede Karlen at gaa ind, imedens han selv drev Kvæget ind; og Karlen gik hen til Døren; men inden Olaf tænkte paa noget, kom han farende lige i hans Favn. Olaf spurgte, hvad det skulde betyde, og den anden svarede: „Hrapp staar i Fjøsdøren og famler efter mig, men jeg er kjed af at lege Brydeleg med ham." Olaf gik da hen til Døren, og stak med Spydet efter Spøgelset; men Hrapp tog med begge Hænder paa Spydsfalen, og drejede om, saa at Skaftet strax brødes. Nu vilde Olaf rende imod Hrapp, men denne sank ned paa samme Sted, hvor han var kommen, og saaledes skiltes de ad, saa Olaf beholdt Skaftet, men Hrapp Spydet. Derpaa bandt Olaf og Karlen Kvæget ind, og gik hjem; og Olaf sagde til Karlen, at han vilde ikke tiltale ham videre for den Sag. Om Morgenen efter foer Olaf hjemmefra hen til det Sted, hvor Hrapp var højlagt, og lod grave der. Hrapp var endnu ikke gaaet i Forraadnelse. Der fandt Olaf sit Spyd. Derpaa lod han gjøre et Baal, paa hvilket Hrapp blev brændt, og Asken blev kastet i Søen. Fra den Tid af led ingen Mand Men af Hrapps Gjengang.

25. Om Hoskulds Sønner.

Nu er at fortælle om Hoskulds Sønner. Blandt disse havde Thorleik Hoskuldsen, førend han satte Bo, haft Omgang med Hædersmænd, medens han drog i Handelsreiser, og tyktes en mærkelig Mand; han havde ogsaa været i Viking, og indlagde sig der Berømmelse for sin Tapperhed. Baard Hoskuldsen havde ogsaa været Søfarer, og var vel anseet, hvor han kom; thi han var en brav Karl, og maadeholden i alt. Baard giftede sig med en Kvinde fra Bredefjord, ved Navn Astrid og af god Herkomst. Baards Søn hed Thoraren, hans Datter Gudny, som blev gift med Viga-Styrs Søn Hall, og fra dem nedstammer en stor Slægt.

Hrut Herjolfssen gav en af sine Trælle, ved Navn Rolf, sin Frihed tilligemed noget Gods og en Bopæl paa Grændsen af hans og Hoskulds Jorder. Skjellene imellem dem laa saa nær, at Hruts Folk havde taget feil deraf, og sat den Frigivne ind paa Hoskulds Land, hvor han snart samlede sig Formue. Men Hoskuld tog det ilde op, at man saaledes havde sat den Frigivne ind paa hans, og befalede denne at betale sig Penge for den Jord, han boede paa; thi det var hans Eiendom. Den Frigivne drog til Hrut, og fortalte ham, hvorledes Ordene vare faldne imellem dem; men Hrut sagde, han skulde ikke bryde sig derom, og ikke betale noget; „Hoskuld," sagde han, „veed ikke, hvem denne Mark tilhører"; hvorpaa han drog hjem, og blev siddende paa sin Gaard, som før. Kort efter tog Thorleik Hoskuldsen med sin Faders Samtykke med nogle Mænd hen til den Frigivnes Gaard, hvor de grebe og dræbte ham, men alt det Gods, den Frigivne havde erhvervet, tilegnede Thorleik sig og sin Fader. Dette spurgte Hrut, og det behagede hverken ham eller hans Sønner; mange af dem vare vorne, saa det var en Frænde-

stamme, man ikke saa let skulde anfalde. Hrut søgte at forfølge denne Sag efter Loven, men da den ransagedes af Lavmanden, gik det ikke efter hans Ønske; man lagde nemlig især Vægt paa, at Hrut uden Tilladelse havde sat sin Frigivne paa Høskulds Jord, hvor han havde samlet sig Formue; ogsaa havde Thorleif dræbt ham paa hans og hans Faders Ejendom; saa Hrut var misfornøjet med Sagens Gang. Derefter lod Thorleif en Gaard bygge paa Grændsen af Hruts og Høskulds Jorder; den kaldtes Kamsnæs, og der boede, som før er fortalt, Thorleif en Stund. Han havde med sin Kone en Søn, der blev vadnet og fik Navnet Bolle; han blev snart en meget smuk Mand.

26. Om Høskuld Dalekollsens Død.

Høskuld Dalekollsen blev syg i sin Alderdom, og sendte da Bud efter sine Sønner og andre Frænder og Venner; og da de kom, talte han saaledes til Brødrene Baard og Thorleif: „Jeg befinder mig nu ikke vel, skjøndt jeg ellers har været en karsk Mand; min tredie Søn er ikke ægtebaaren, derfor beder jeg nu eder Brødre, at denne min Søn Olaf maa gaa lige i Arv med eder, og tage sin Trediedel." Baard svarede først, og sagde, at han heri vilde rette sig efter sin Faders Villie, saa meget mere som han i alle Henseender ventede sig Hæder af Olaf, der var rigere end han. Thorleif derimod sagde, at han aldrig vilde give sit Samtykke til, at Olaf skulde gaa i Arv med dem; Olaf havde Gods nok; „og du, Fader!" sagde han, „har givet ham meget af dit til Fornærmelse for os Brødre, og jeg vil ikke med min gode Villie give Afkald paa det, som jeg er født og baaren til." „Saa vil I," sagde Høskuld, „i det mindste ikke nægte mig Ret til at give min Søn, der paa mødrene Side er af saa høj Slægt, tolv Øre." Dertil gav Thorleif sit Samtykke;

hvorpaa Høskuld lod den Guldring fremtage, som han havde faaet af Kong Hagen, den vog en Mark, og Sværdet, der ligeledes var en Kongegave, hvilket kom paa en halv Mark Guld, og gav Olaf dem, tilligemed sin og sine Frænders Lykke; hvorpaa han tilføjede, at han sagde ikke dette, fordi han tvivlede om, at den jo allerede havde taget Sæde hos ham. Olaf tog imod Kostbarhederne, og sagde, at han vilde prøve hvad Thorleik vilde sige dertil; men denne var misfornøjet dermed, og troede, at Høskuld havde gjort det med Underfundighed. Olaf sagde: „Jeg vil ikke give Slip paa disse Kostbarheder, Thorleik! thi du har i Vidners Nærværelse givet dit Bifald til en saadan Gave, og jeg vil nu lade det komme an paa, om jeg faar Lov til at beholde dem.“ Baard gav sit Samtykke til sin Faders Gave. Derefter døde Høskuld, et Dødsfald, der tyktes et stort Tab, især for hans Sønner og alle hans Frænder og deres Svogre og Venner. Hans Sønner lode kaste en anseelig Høj efter ham; men der blev kun lidet Gods lagt i Højen, og derpaa overlagde de, at de vilde holde Arveøl efter ham, hvilket den Gang var Skik. Olaf sagde da: „Mig synes, at dette Gilde ikke saa snart kan gaa for sig, naar det skal holdes med den Pragt, der sømmer os; det er nu langt hen paa Høsten, saa det skal falde vanskeligt at faa alle Fornødenheder dertil, og de fleste, som have en lang Vej, vil det synes besværligt at rejse om Efteraaret, saa vi kan være vis paa, at mange af dem, som vi helst saae hos os, ikke ville komme; jeg foreslaar derfor, at vi til Sommer paa Tinget skulle indbyde Mænd til Gildet, og jeg skal udrede Trediedelen af Omkostningerne.“ Dette samtykkede Brødrene, hvorpaa Olaf drog hjem. Thorleik og Baard skiftede Godset imellem sig; Baard fik Fædrenegaarden til sin Lod, dette raadte de fleste til, fordi han

var vennesælere; Thorleif fik derimod mest Løsøre. Imellem Olaf og Baard herskede der god Forstaaelse og Venskab, men imellem Olaf og Thorleif næsten Fjendskab. Nu lider den næste Vinter, Sommeren kom, og Tiden lider til Tings; Høskulds Sønner gjorde sig rede at drage did, hvorved det da viste sig, at Olaf var den anseeligste af de Brødre. Da de kom til Tings, teltede de deres Bod, og indrettede den smukt og pyntelig.

27. Om Arveøllet efter Høskuld.

En Dag, da Folk gik til Lovbjerget, stod Olaf op, kræ- vede Lyd, og forkyndte først sin Faders Afgang; derpaa ved- blev han: „Her ere nu mange hans Frænder og Venner; det er efter mine Brødres Villie, at jeg indbyder eder til Arvedrik efter vor Fader Høskuld, alle eder Godordsmænd, thi de fleste, som stode i Slægtskab med ham, høre til de gil- deste Mænd; dernæst skal jeg bekjendtgjøre, at ingen af de bedre Mænd skal gaa gaveløs bort; og derhos ville vi ind- byde Bønder og alle, som komme ville, Rige og Fattige, at de ville tage til Takke med en halv Maaneds Gjæstebud paa Høskuldsstad, naar der ere ti Uger til Vinteren.“ Da Olaf havde endt sin Tale, blev den modtaget med meget Bifald, og man fandt den mandig og vel udført; da han kom hjem til Boden, sagde han sine Brødre hele denne Bestemmelse, men de vare ikke ret fornøjede dermed, og mente, der var gjort for meget deraf. Efter Tinget rede Brødrene hjem; Sommeren gik; Brødrene beredte alt til Gildet; Olaf bidrog rundelig Tredieparten, der blev sørget for alle Fornødenheder og anskaffet meget, thi man ventede, at der vilde komme mange. Da Gildestiden kom, indfandt ogsaa de fleste ansee- lige Mænd sig, som havde lovet at komme; der var en saa stor Mængde Mennesker, at de fleste sige, der skortede ikke noget

i ni Hundrede. Dette var det næststørste Gilde, der har været holdt paa Island; det andet var det Arveøl, som Hjaltesønnerne holdt efter deres Fader; der vare tolv Hundrede. Gjæstebudet var i alle Henseender prægtigt, saa Brødrene fik megen Ære deraf, og Olaf var især Formand derfor. Olaf gik ogsaa sine Brødre tilhaande med de Foræringer, som bleve uddelte til alle anseelige Mænd.

Da de fleste Mænd vare tagne bort, gav Olaf sig i Tale med sin Broder Thorleik, og sagde: „Du veed, Frænde, at der har ikke været den bedste Forstaaelse imellem os; nu vil jeg gjøre dig det Forslag, at vi skulle holde bedre Frændskab; jeg veed, at du er misfornøjet, fordi jeg tog imod de Kostbarheder, min Fader gav mig paa sin Dødsdag; synes du nu, at der derved er gaaet dig for nær, saa vil jeg for at tilfredsstille dig fostre din Søn; den er dog altid anseet for ringere, som fostrer anden Mands Barn." Thorleik optog dette vel, og sagde, som sandt var, at dette var et hæderligt Tilbud. Olaf tog nu mod Thorleiks Søn Bolle, som den Gang var tre Aar gammel; de skiltes ad i Kjærlighed, og Bolle drog hjem til Hjardarholt med Olaf. Thorgerde tog vel imod ham, han opfødtes der, og Olaf og hans Kone elskede ham ligesaa højt, som deres egne Børn.

28. Kjartan Olaffen fødes.

Olaf og Thorgerde fik en Søn, der blev vadnet, og opkaldt efter sin Morfader Myrkjartan; Bolle og Kjartan vare næsten lige gamle. De havde endnu flere Børn, nemlig Sønnerne Stenthor og Haldor, Helge og Høskuld, som var den yngste Søn; og Døtrene Bergthora og Thorbjørg; hvilke alle bleve smukke Børn, da de vorte til.

Paa denne Tid boede Holmgange-Berse i Saurbæ paa Gaarden Tunge; han tog hen til Olaf, og tilbød sig at op-

fostre hans Søn Haldor; Olaf modtog Tilbudet, og Drengen, der kun var et Aar gammel, kom hjem til ham. Om Sommeren blev Berse syg, og laa en Del af Sommeren. Der fortælles, at en Dag, da Folkene paa Tunge vare ude ved Hoarbejdet, vare Haldor og Berse inde; Haldor laa i Buggen, denne faldt omkuld, og Drengen faldt ud af den paa Gulvet; men Berse kunde ikke komme ham til Hjælp. Da kvad Berse dette:

Der vi begge
aflægs ligge,
Haldor og jeg
uden Styrke;
jeg af Alder,
af Barndom du;
du vil bedres,
men jeg vil ikke.

Derpaa kom Folk, og toge Haldor op af Gulvet, og det blev bedre med Berse. Haldor opfødtes der, og blev en stor og rask Dreng.

Kjartan Olaffen voxte op hjemme paa Hjardarholt; han blev den smukkeste Mand paa Island. Han havde et stort, udtryksfuldt Ansigt, smukke, lyse Øjne, langt Haar, saa fagert som Silke, og som faldt i Lokker; stor og stærk var han som hans Morfader Egil eller Thorolf. Han var ogsaa særdeles dannet, og vaabendygtigere, end de fleste andre, nem til at gjøre med sine Hænder, og en god Svømmer, overhovedet udmærket i alle Idrætter; derhos saa omgjængelig og vennesæl, at ethvert Barn holdt af ham, samt munter og gavmild. Olaf elskede ham mest af alle sine Børn. Hans Fosterbroder Bolle var stor af Vært, og kom Kjartan næst i alle Idrætter og Færdigheder, han var stærk, smuk, dannis,

krigerſk, og holdt meget af Pragt. Begge Foſterbrødrene elſkede hinanden meget. Olaf ſad nu i nogle Aar rolig paa ſin Gaard.

29. Olaf Paa rejſer til Norge, og bygger et prægtigt Ildhus.

Et Foraar tilkjendegav Olaf Thorgerde, at han vilde rejſe udenlands; imidlertid ſkulde hun paaſe Gaarden og Børnene. Thorgerde ſyntes ikke derom; men han blev ved ſit Forſæt. Han kjøbte et Skib, ſom ſtod oppe i Vadel, ſejlede ud om Sommeren, og kom til Hordeland. Noget fra Kyſten boede her en Mand, ved Navn Geirmund Gny, en mægtig og rig Mand, en ſtor Viking og uſtyrlig, men nu havde han ſlaaet ſig til Ro, og var Hagen den Mægtiges Hirdmand. Geirmund tog ned til Skibet, og blev ſnart bekjendt med Olaf, ſom han allerede havde hørt omtale. Han bød Olaf til ſig med ſaa mange Mand, ſom han vilde; hvilket Olaf modtog, og han tog ſit Ophold der ſelvſjette; hans Skibsfolk fik ſig derimod anden Lejlighed omkring i Hordeland. Geirmund beværtede Olaf vel; der var en prægtig Gaard og mange Folk, og om Vinteren herſkede der megen Lyſtighed. Mod Enden af Vinteren fortalte Olaf Geirmund ſit egentlige Ærende, at han vilde ſkaffe ſig Huſtømmer, og at det var ham om at gjøre, at faa noget, der var godt. Geirmund ſvarede: „Hagen Jarl har de bedſte Skove, og jeg er vis paa, at naar du kommer til ham, vil det bedſte Tømmer være til din Tjeneſte; thi Jarlen modtager gjerne Mænd, der ſelv ikke ere ſaa dannede ſom du, Olaf, naar de gjæſte ham." Om Foraaret drog Olaf hen til Hagen Jarl, der tog ſærdeles godt imod ham, og bød ham at blive hos ſig ſaalænge han vilde. Olaf ſagde ham derpaa Henſigten af ſin Rejſe, og bad om Tilladelſe at hugge Huſtømmer i hans Skove,

hvilket Jarlen tillod ham. Ved Skilsmissen gav Jarlen ham desuden en guldbeslaaet Øxe, et kostbart Stykke Arbejde. Imidlertid ordnede Geirmund i Løn sine Jordejendomme, og agtede om Sommeren at tage ud med til Island paa Olafs Skib; han havde holdt dette skjult for alle, og heller ikke Olaf vidste noget deraf, førend Geirmund førte sit Gods ombord, hvilket var en stor Rigdom. Olaf sagde: „Naar jeg havde vidst det før, var du aldrig kommen paa mit Skib, thi jeg tænker, der ere de paa Island, som det var bedre, at de aldrig saae dig; men siden du nu er kommen med saa meget Gods, saa nænner jeg ikke at jage dig bort som en Hund.“ Hertil svarede Geirmund, at han ikke lod sig afskrække af den andens store Ord, han vilde følges med ham. De gik da ombord, sejlede ud, fik god Vør, og landede i Bredefjord; de lagde Bryggerne i Land i Mundingen af Laraa, Olaf lod Tømmeret føre op, og satte Skibet i det Nøste, hans Fader havde ladet gjøre. Geirmund bød han til sig.

Denne Sommer lod Olaf gjøre et Ildhus paa Hjardarholt, større og bedre, end nogen før havde seet. Der vare berømte Begivenheder forestillede paa Væggetiljerne og paa Loftet, og det var saa vel udarbejdet, at det syntes langt smukkere, naar Tjeldingerne[1] ikke vare oppe.

Geirmund var til hverdags lidet omgjængelig og mod de fleste uvenlig. Sædvanlig var han klædt saaledes: han bar en rød Skarlagens Kjortel, derover en graa Kappe, paa Hovedet en Bjørneskindshue, havde i Haanden et Sværd, et stort Vaaben, hvorpaa der ikke var Sølv, men Klingen var hvas og bred, og ingensteds rustet. Dette Sværd kaldte han Fodbider, og lod det aldrig komme af sin Haand. Geirmund

[1]) Tapeterne paa Væggen.

havde kun været der en kort Tid, førend han vendte sine Tanker til Olafs Datter Thuride; han bejlede ogsaa til hende hos Olaf, men denne gav ham Afslag. Derpaa gav han Thorgerde Penge, for at faa Giftermaalet bragt i Stand; og hun tog imod dem, thi det var betydeligt. Thorgerde gav sig nu til at tale med Olaf om denne Sag, og ytrede, at deres Datter ikke kunde blive bedre gift, thi han var en tapper Mand, rig og storladen. Olaf svarede: „Jeg vil ikke være dig mere imod heri, end i andet, skjøndt jeg hellere vilde give min Datter til en anden Mand.“ Thorgerde gik bort, fandt sit Ærende vel udført, og fortalte Geirmund, hvorledes det var gaaet; han takkede hende for hendes højmodige Anbefaling, henvendte sig atter til Olaf med Frieriet, og nu var der intet i Vejen. Derpaa fæstede Geirmund Thuride, og Gildet skulde staa paa Hjardarholt ved Enden af Vinteren; der var mange Gjæster, thi da var Ildhuset færdigt. Blandt andre var der ogsaa Ulf Uggesen, der havde digtet et Kvæde om Olaf Høskuldsen og om de Begivenheder, der vare forestillede i Ildhuset, hvilket han fremsagde der ved Gildet. Dette Kvæde kaldes Husdrapa, og er godt digtet. Olaf gav ham god Skjaldeløn derfor, og ligeledes gav han alle de Stormænd, der havde gjæstet ham, Storgaver; hans Berømmelse vorte ved dette Gilde.

30. Om Geirmund og Thuride.

Geirmund og Thuride levede ikke godt sammen. Da Geirmund havde været tre Aar hos Olaf, fik han Lyst til at rejse, og tilkjendegav, at Thuride skulde blive tilbage med deres Datter Groa, som da var et Aar gammel; men Penge vilde han ikke lade blive tilbage. Dette syntes Thorgerde og hendes Datter meget ilde om, og sagde det til Olaf, men denne svarede: „Hvad nu, Thorgerde! Er Østmanden ikke ligesaa

storladen nu, som om Høsten, da han bad dig om Pigen?" De kunde da ingensteds komme med Olaf, thi han var i alle Dele en fredelig Mand, og sagde, at Barnet skulde blive der til hun havde lært noget; men ved Skilsmissen fra Geirmund forærede han denne Kjøbmandskibet. Geirmund gjorde det færdigt, og takkede ham for denne højmodige Gave. Derpaa sejlede han ud fra Laraamunding med en let Nordostvind, og da han kom ud til Øerne, lagde Vinden sig, saa han blev liggende ved Ørnø en halv Maaned, uden at kunne komme bort. Paa denne Tid tog Olaf hjemmefra for at see til hvad der kunde være drevet op paa Kysten. Derpaa kaldte hans Datter Thuride nogle Huskarle til sig, og befalede dem at drage med hende; hun havde ogsaa sin Datter med; de vare i alt ti. Hun lod en Færge sætte frem, som Olaf havde. Thuride befalede dem saa at ro eller sejle ud ad Hvamsfjord, og da de kom ud til Øerne, bad hun dem skyde Baaden, der var paa Færgen, i Søen. Hun og to Mand gik paa Baaden, og hun befalede dem at passe paa Skibet, til hun kom tilbage. Hun tog Barnet i sin Favn, og befalede dem at ro over Strømmen hen til Skibet, greb saa en Naver af Skibet, og leverede den til en af Mændene, med Befaling at gaa hen til Knarrebaaden, og bore Hul i den, saa at den blev ubrugelig, hvis de andre i en Skynding vilde tage den. Derpaa lod hun sig sætte i Land, og havde Barnet i sin Favn; det var ved Solens Opgang; hun gik ud ad Bryggen; alle laa og sov. Saa gik hun hen til Skindsengen, som Geirmund sov i; Sværdet Fodbider hang paa Sengestolpen. Nu satte Thuride Pigebarnet i Sengen, men greb Fodbider, og tog det med sig. Derpaa forlod hun Skibet, og gik hen til sine Folk. Barnet gav sig til at græde, Geirmund vaagnede derved, rejste sig op, kjendte Barnet, og kunde da nok tænke,

hvorledes det var gaaet til. Han springer op, vil gribe Sværdet, men det er borte, gaar saa ud til Skibsbord, og seer, at de andre ro bort fra Skibet. Han kaldte paa sine Mænd, og befalede dem at springe i Baaden og ro efter dem; de gjorde saa, men mærkede snart, at den kolde Sø strømmede ind i Baaden, og maatte vende tilbage til Skibet. Da raabte Geirmund paa Thuride, og bad hende vende tilbage og give ham Sværdet Fodbider, men tage sin Datter, og saa mange Penge med hende, som hun vilde. „Vil du hellere det," sagde hun, „end miste Sværdet?" „Ja," svarede Geirmund, „jeg vil ikke undvære det for mange Penge." „Saa skal du aldrig faa det," sagde hun; „meget uædelt har du handlet imod os, og nu skilles vi ad." „Ingen Lykke," sagde Geirmund, „vil du have med dette Sværd. Det vil blive den Mand til Bane i eders Æt, hvis Tab I allermest ville beklage." Derefter vendte Thuride hjem til Hjardarholt. Olaf var ogsaa kommen hjem, og var ikke vel fornøjet med hendes Adfærd, men lod det dog gaa hen. Thuride gav sin Frænde Bolle Sværdet Fodbider, thi hun elskede ham ligesaa meget, som sine Brødre; og Bolle bar siden Sværdet længe. Geirmund fik Bør og kom til Norge om Høsten; men en Nat sejlede de paa et Skjær udenfor Forbjerget Stat, og Geirmund tilsatte Livet med hele hans Skibsmandskab; saa vi have nu intet mere om ham at fortælle.

31. Olaf Paas Døtres Giftermaal.

Olaf Høskuldsen sad nu paa sin Gaard i megen Anseelse. Til Thuride bejlede en rig Mand ved Navn Gudmund Solmundsen, der boede paa Asbjørnsnæsset i Vididalen; Thuride var en forstandig og højsindet Kvinde; deres Sønner vare Hall, Barde, Sten og Stengrim; deres Døtre Gudrun og Oløf. Olafs Datter Thorbjørg, en smuk Kvinde, og for-

medelst sin Førlighed kaldet Thorbjørg Digre, blev gift vester til Vatnsfjord med Asgeir Svartsen, og fra dem nedstamme Vatnsfjordingernes Slægt; siden blev hun gift med Vermund Thorgrimsen. Olafs Datter Bergthora blev gift vester i Djupafjord med Goden Thorhall.

Der fortælles, at Olaf Paa havde mange udmærkede Stykker blandt sit gangende Fæ; blandt andet en god Oxe, kaldt Harre, af abildgraa Farve, større end andre Nød. Han havde fire Horn, hvoraf to vare meget store og stode den fagert, det tredie stod op i Vejret, men det fjerde gik ud af Panden ned for Øjnene, og dette var hans Brøndvækker, hvormed han nemlig slog Vaage paa Isen om Vinteren. Han skrabede ogsaa Sneen tilside med Foden som en Hest. En streng Vinter gik han bort fra Hjardarholt og hen til et Sted, der kaldes Harrested i Bredefjordsdale; og her gik han om Vinteren med sexten Nød, hvilke han alle førte paa Græs; om Foraaret gik han hjem til en indhegnet Græsmark, kaldet Harrebol, paa Hjardarholt. Da Harre var atten Aar gammel, faldt Brøndvækkeren af hans Hoved, og samme Høst lod Olaf ham slagte. Men næste Nat efter drømte Olaf, at der kom en Kone til ham, stor og med vrede Fagter, og hun tog saaledes til Orde: „Sover du?“ Han svarede, at han var vaagen. Da vedblev Konen: „Du sover, men min Spaadom skal opfyldes: Min Søn har du ladet dræbe og tilføjet mig Ugjerning; derfor skal du, efter min Foranstaltnig, komme til at see din Søn hel blodig, og det den, som er dig dyrebarest.“ Derpaa forsvandt hun; Olaf vaagnede, og syntes endnu at see et Svip af hende. Denne Drøm fandt Olaf mærkelig, og fortalte den til sine Venner, men deres Udtolkning var han ikke fornøjet med, og syntes bedst om deres

Mening, som sagde, at det var ikke andet end Drømmesnak, der havde baarets ham for.

32. Om Osvif Helgesen.

Osvif Helgesen nedstammede paa fædrene Side fra Ketil Flatnef; hans Moder Nidbjørg stammede fra Gange-Rolf, en Søn af den berømte Herse Ørne-Thorer øster i Vigen i Norge, saa kaldet, fordi han ejede tre Øer og firsindstyve Ørne paa hver; han forærede Kong Hagen een af disse Øer med alle Ørnene, hvilken Gave er bleven meget omtalt. Osvif Helgesen, der var en meget viis Mand, boede paa Gaarden Lauge i Sælingsdal, søndenfor Sælingsdalsaa, ligeover for Tunge. Hans Kone hed Thordis, Thjodolf den Laves Datter, og de havde fem Sønner, Ospak, Helge, Vandraad, Torraad og Thorolf, alle stridbare Mænd. Deres Datter Gudrun var den væneste blandt Kvinder paa Island baade af Udseende og Forstand; derhos var hun saa dannet, at al Pynt, som andre Kvinder havde paa, saae ud som Dukkestads ved Siden af hendes; ogsaa var hun snild og vever i sin Tale, og meget gavmild. Tilhuse hos Osvif var en Kone, ved Navn Thorhalla, kaldet den Snaksomme; hun var noget i Slægt med Osvif, og hendes Sønner, Od og Sten, vare driftige Mænd, og derved gode Støtter for Osvifs Husholdning.

Paa Tunge boede en Mand, ved Navn Thoraren, Thorer Sælings Søn, en god Bonde, stor og stærk; han ejede gode Jordstrækninger, men mindre i Løsøre og Penge. Osvif, som derimod havde Mangel paa Land, men meget Kvæg, vilde kjøbe Jord af Thoraren; og det kom ogsaa til Handel imellem dem, saa at Osvif kjøbte en Strækning fra Gnupuskard langs ad Dalen, et godt og fedt Stykke Land; her rej-

ste han ofte hen til Sæters, havde mange Tyende der og en anseelig Husholdning.

Vester i Sørbæ paa Gaarden Hol boede to Brødre, Thorkel Hvalp og Knud, og deres Svoger Thord, efter sin Moder kaldet Ingunsen, boede hos dem. Thords Fader var Glum Geiresen. Thord var en smuk, rask Mand, og en stor Sagmand eller vel øvet i at behandle Sager for Retten. Han var gift med en Søster til hine Brødre, ved Navn Ode, som hverken var smuk eller velopdragen; heller ikke holdt Thord meget af hende, thi han havde taget hende for Pengenes Skyld; og nu da der kom Mere til Meget, saa havde disse Svogre en god Bo, siden Thord kom til dem.

33. Om Gudruns Drømme.

Gest Odleissen boede vester paa Bardestrand paa Hage; han var en stor og viis Høvding, fremsynet i mange Dele, yndet af alle Stormænd, og mange søgte Raad hos ham. Engang red han til Tings, og gjæstede da paa Hol; han gjorde sig reisefærdig tidlig om Morgenen, thi Veien var lang, og agtede om Kvelden at komme til Tykkeskov, til sin Svoger Armod, der var gift med hans Søster Thorun, og hvis Sønner vare Ørnolf og Haldor. Gest red nu om Dagen fra Sørbæ, og kom til Lauge i Sælingsdal, hvor han dvælede en Stund. Gudrun kom til Lauge, og hilste paa sin Frænde Gest. Denne tog venlig imod hende; de begyndte en Samtale, og vare begge forstandige og ordsnilde; men da det led ud paa Dagen, sagde Gudrun: „Jeg vil bede dig, Frænde, at ride til os i Aften med hele dit Følge, hvilket ogsaa er min Faders Ønske, skjøndt han under mig den Hæder at udføre dette Ærende, samt at du vil gjæste os hver Gang du rider hjem eller ud.“ Gest takkede for dette hæderlige Tilbud, men vilde dog blive ved sin første Bestemmelse. Gudrun

sagde da: „Jeg har drømt adskilligt i Vinter, men der er især fire Drømme, som har givet meget at tænke paa; ingen har hidtil raadet dem som jeg ønskede, og de vil vel heller ikke blive raadte efter mit Sind.“ Gest sagde: „Siig mig dine Drømme, maaskee jeg kan faa noget ud deraf.“ Hvorpaa da Gudrun fortalte: „Mig tyktes, jeg var stædt ude ved en Bæk, og havde min Krogfold[1] paa Hovedet, men det klædte mig ilde, hvorfor jeg vilde forandre derpaa, men dette fraraadte mange mig; alligevel brød jeg mig ikke om deres Raad, rev Hovedtøjet af, og kastede det ud i Bækken, og længere var denne Drøm ikke. Men“, vedblev hun, „til den anden Drøm var det Begyndelsen, at mig tyktes jeg var stædt ved en Sø, og der var kommen en Sølvring paa min Haand, som klædte mig særdeles godt, og hvilken jeg holdt for en stor Kostbarhed og haabede længe at skulle eje; men allerbedst, som jeg ikke tænkte paa noget, løb Ringen af min Haand og ud i Søen, og jeg saae den aldrig mere. Dette tog jeg mig overmaade nær, som om jeg havde tabt det kostbareste Klenodie; og derpaa vaagnede jeg.“ Gest svarede hertil kun dette: „Denne Drøm er ikke af ringere Betydning.“ „Det var min tredie Drøm,“ vedblev Gudrun, „at jeg troede at eje en Guldring, saa at mit forrige Tab syntes erstattet, og det bares mig for, at jeg skulde længer nyde Godt af denne Ring, end af den forrige, og denne Kostbarhed tyktes at klæde mig saa meget bedre, som Guld er dyrebarere end Sølv[2]. Derpaa syntes mig at jeg faldt, og støttede for mig med Haanden, men Guldringen slog imod en Sten og sprang i to Stykker, og mig syntes der kom Blod ud af Stykkerne. Dette tyktes mig

[1]) En Art kvindeligt Hovedsmykke.

[2]) Jeg er her med Villie afvegen fra Texten, som imod al rimelig Sammenhæng udtrykker omtrent det Modsatte.

mere Harm end Skade, men det faldt mig da ind, at der havde været en Brist paa Ringen, og da jeg saae efter paa Brudstykkerne, syntes mig jeg saae flere Brister derpaa, men alligevel tyktes mig dog, at Ringen vilde have blevet hel, naar jeg havde passet bedre paa den; og længer var ikke denne Drøm." Gest sagde: „Disse Drømme vare ikke gode." Endelig," sagde Gudrun, „var min fjerde Drøm, at mig tyktes jeg havde en Guldhjelm paa Hovedet, besat med Ædelstene, og jeg troede at være Ejer af disse Kostbarheder; men derved var nu igjen den Ulejlighed, at den forekom mig vel tung, saa jeg kunde næppe bære den og maatte helde med Hovedet; imidlertid lagde jeg ikke Hjelmen det til Last og agtede ikke at skille mig ved den, men alligevel faldt den af mit Hoved og ud i Hvamsfjorden, og derefter vaagnede jeg. Nu har jeg sagt dig alle mine Drømme." Gest sagde: „Grant indseer jeg hvad disse Drømme betyde, men Forklaringen vil forekomme dig meget ens, thi jeg raader dem næsten alle paa samme Maade. Du vil faa fire Mænd, og med den første vil du blive gift, mener jeg, ikke efter dit Hjertens Ønske, da du nemlig bar hint Hovedtøj, som tyktes dig at klæde dig ilde; du vil derfor lidet elske ham, og at du tog Hovedtøjet af og kastede det i Vandet, vil sige, at du forlader ham, thi man siger saa om dem, der kaste deres Ejendomme bort, uden at faa noget derfor, at de kaste dem i Vandet. Ved den anden Drøm tyktes du at have en Sølvring, det betyder, at du bliver gift med en anden anseelig Mand, som du vil holde meget af, men kun eje en kort Stund, og jeg vil ikke forundre mig, om du mister ham derved at han drukner. I Følge din tredie Drøm, da du havde en Guldring paa Haanden, vil du faa en tredie Mand, der vil forekomme dig saa meget mere værd, som dette Malm er

sjeldnere og dyrebarere; men det bæres mig for, at en Troesforandring da vil finde Sted, og din Husbonde vil antage den Tro, som vi holde for meget bedre og ædlere; men at dig tyktes at Ringen sprang itu ved din Uagtsomhed, og at du saae Blod komme ud af Stykkerne, det betyder, at din Husbonde bliver dræbt, og du vil da tydelig see den Brist, som har været ved dette Giftermaal. Hvad endelig," sagde han, „din fjerde Drøm angaar, da du paa Hovedet havde en Guldhjelm besat med Ædelstene, og som var tung for dig at bære, det betyder at din fjerde Mand vil være en stor Høvding, der vil bære en Skrækkens Hjelm over dig; og at du tyktes, den styrtede ud i Hvamsfjorden, betyder, at han vil hitte denne Fjord i sine sidste Dage. Mere vil jeg ikke sige om denne Drøm." Imedens Drømmene bleve raadte, sad Gudrun ganske blodrød, og talte ikke et Ord, førend Gest var færdig. Da sagde hun: „Du kunde have fundet en smukkere Udtydning i denne Sag, hvis jeg havde ledet dig derpaa; men hav alligevel Tak, fordi du har tydet mine Drømme; meget er at betænke, hvis alt dette skal gaa for sig." Hun bød derpaa Gest paa ny, at han skulde blive der Dagen over, da Osvif vilde have meget at tale med häm om; men han svarede, at han vilde ride, som han havde bestemt, bad hende hilse sin Fader, og sige ham disse hans Ord, at komme vilde den Tid, at der vilde være kortere imellem hans og Osvifs Boliger, og da vilde de have Lejlighed nok at tale sammen. Derpaa drog Gudrun hjem, men Gest red bort, og mødte en af Olafs Hjemmemænd ved Tungjærdet. Han indbød efter Olafs Befaling Gest til Hiardarholt; men denne svarede, at han vilde besøge Olaf om Dagen, men tage ind paa Tykkeskov. Huskarlen vendte strax hjem, og fortalte Olaf det; hvorpaa denne lod tage Heste, og red Gest

imøde med nogle Mænd. Da de traf hinanden, bød Olaf ham til sig med hele hans Følge. Gest takkede ham for Indbydelsen, og sagde, at han vilde ride med til Gaarden og see hans Bopæl, men han vilde blive over hos Armod. Gest tøvede der en Stund, saae sig rundt om i Gaarden, og syntes vel om den, og sagde, at der var ikke sparet paa Penge ved den Gaard. Olaf fulgte ham paa Vej til Laraa. Fosterbrødrene havde da været ude at svømme; Olafs Sønner forestode Legen, men der vare ogsaa mange unge Mænd ude fra de andre Gaarde. Da nu Flokken kom ridende, sprang Kjartan og Bolle op af Vandet, og de vare næsten paaklædte, da Gest og Olaf kom ridende bid. Gest betragtede en Stund de unge Mænd, og spurgte Olaf, hvor Kjartan sad og hvor Bolle? Olaf viste paa hver især med Enden af sit Spyd, og nævnte dem alle, som vare der; men der vare mange andre vorne Mænd, der vare komne op af Vandet, og sade paa Flodbrædden hos Kjartan. Gest mente ikke, at han kunde kjende Olafs Familietræk hos disse Mænd. „Ikke uden Grund," sagde Olaf, „berømmer man din Kløgt, at du kan kjende Mænd, som du aldrig før har seet; siig mig nu, hvilken af disse unge Mænd vil blive den mest udmærkede?" Gest svarede: „Det vil træffe ind efter din store Kjærlighed, at Kjartan vil holdes for den anseeligste saalænge han lever." Derpaa gav Gest Hesten af Sporerne og red bort; men noget efter red hans Søn, Thord den Lave, hen ved Siden af ham, og sagde: „Hvorledes kan det være, Fader, at du udgyder Taarer?" Gest svarede: „Unyttigt er det at tale derom, men jeg nænner ikke at tie med det, som vil indtræffe i din Levetid: det vil ikke komme mig uventet, hvis Bolle staar over Kjartans Hovedhaar[1], og vinder tillige sig selv Hovedbane;

[1]) seer hans Hoved for sine Fødder, eller bliver hans Banemand.

og ilde er det at vide dette om saa herlige Mænd.“ Derpaa rede de til Tings, hvor alt løb roligt af.

34. Om Gudruns Giftermaal med Thorvald.

Thorvald, en Søn af Haldor Garpdals-Gode, boede i Garpsdalen i Gilsfjorden, og var en rig Mand, men ikke modig af sig. Han bejlede til Gudrun Osvifsdatter paa Altinget, da hun var femten Aar gammel. Frieriet blev vel optaget, men Osvif bemærkede dog, at deres Kaar ikke vare ens, hvortil Thorvald svarede mildt, at han bejlede til Kvinden, ikke til Penge. Gudrun blev derpaa fæstet til Thorvald; Osvif bestemte Betingelserne, deriblandt, at Gudrun skulde ene raade for deres Gods, saasnart de kom i een Seng, og eje Hælvten af alt, hvad enten deres Samliv varede kort eller længe; hendes Mand skulde ogsaa kjøbe hende Smykker, saa at ingen Kone af samme Kaar havde dem bedre, og ligefuldt skulde han holde sin Husholdning vedlige. Herpaa rede de hjem fra Tinget; men Gudrun blev ikke spurgt i den Sag, hvorover hun var misfornøjet, skjøndt alt dog løb roligt af. Brylluppet stod i Garpsdal i den femte Sommermaaned. Gudrun holdt ikke meget af Thorvald, og med Smykkerne var det en vanskelig Sag, thi der vare ingen saa store i Vestfjordene, at Gudrun jo attraaede dem, og kjøbte han dem ikke, hvor dyre de end vare, saa gik det paa Fjendskab løs. Thord Ingunsen søgte Omgang med Thorvald og Gudrun, og var der længe, saa der kom megen Snak i Omløb om hans og Gudruns Kjærlighed. Engang bad Gudrun Thorvald at kjøbe hende et Smykke; men han svarede hende, at hun var umaadelig i sine Fordringer, og gav hende en Kindhest. Da sagde Gudrun: „Du har nu givet mig det, som vi Kvinder sætte megen Pris paa, en smuk Ansigtsfarve, men du har ogsaa lært mig, at jeg ikke skal falde dig

besværlig med mine Bønner." Den samme Aften kom Thord der. Gudrun fortalte ham denne haanlige Behandling, og spurgte ham, hvorledes hun skulde gjengjælde det? Thord smilede, og sagde: „Det veed jeg gode Raad for: sy ham en Skjorte med en saadan Aabning, at du derved kan have Grund til Skilsmisse[1] og erklær dig saa skilt ved ham." Gudrun indvendte intet derimod; og samme Foraar erklærede hun sig skilt fra Thorvald, og drog hjem til Lauge. Derpaa blev deres Formue skiftet imellem dem, hvoraf Gudrun fik Hælvten, der nu var større end før. De havde været sammen i to Aar. Samme Foraar solgte Ingun, der havde været gift med Glum Geiresen, sin Jord i Krogsfjorden, og drog vester til Skalmarnæs.

35. Gudruns Giftermaal med Thord Ingunsen.

Paa den Tid boede Halsten Gode paa Halstensnæs vesten for Torskefjord, en mægtig og vennesæl Mand. For kort siden var en anden Mand, ved Navn Kotkel, kommen ud til Island; hans Kone hed Grima, og deres Sønner Halbjørn Slibesteensøje og Stigande. Det var Mænd fra Sydersøerne, meget troldkyndige og store Seidmænd. Halsten Gode tog imod dem, og lod dem nedsætte sig i Urden paa Skalmarnæs, men de vare kun slette Naboer.

Denne Sommer sejlede Gest til Sørbæ, som han plejede; han gjæstede paa Hol, hvor Svogrene, som sædvanlig, laante ham Heste. Thord Ingunsen var i Følge med Gest, og kom til Lauge i Sælingsdal. Gudrun Osvifsdatter red til Tings, og hende fulgde Thord Ingunsen. En Dag, da de rede over Blaaskovshede, da det var godt Vejr, sagde Gudrun: „Er det sandt, Thord, at din Kone Ode gaaer jævnlig med

---

[1]) Tilstrækkelig Grund til Skilsmisse var det efter Loven, naar Mand klædte sig som Kvinde og omvendt.

Brog (Benklæder) med Bagstykker i og med Sokker, som gaa ned i Skoene?" Han svarede, at det havde han ikke mærket. „Saa er der vel ikke stort om," sagde Gudrun, „naar du ikke veed det; men hvorfor kalde de hende da Brog-Ode?" Thord svarede, at det var et Navn, hun i kort Tid maatte have baaret. „Men hun vil dog," sagde Gudrun, „komme til at bære det længe." Derefter kom man til Tings, hvor der intet Mærkeligt forefaldt. Thord var længe i Gests Bod, og talte jævnlig med Gudrun. En Dag spurgte han hende, hvad en Kone udsatte sig for, hvis hun gik med Brog som Karlfolk? „Hun lider samme Straf," sagde Gudrun, „som en Mand, hvis han bærer Linned med saa stor Aabning, at hans Brystvorter blottes[1]; begge Dele er gyldig Grund til Skilsmisse." Da sagde Thord: „Hvad raader du mig? skal jeg erklære mig skilt fra Ode her paa Tinget eller hjemme i Herredet med flere Mænds Understøttelse; thi de, som ville finde sig fornærmede herved, ere stolte Mænd." Gudrun svarede en Stund senere: „Feig Mands Sag skydes ud til Aften." Da sprang Thord strax op, og gik til Lovbjerget, kaldte Vidner, og erklærede sig skilt fra Ode, af den Grund nemlig, at hun klædte sig i Brog som Mandfolk. Odes Brødre syntes ilde herom, men forholdt sig dog rolige. Thord red fra Tinge med Osvifs Sønner; men da Ode spurgte denne Tidende, sagde hun: „Godt, at jeg veed det, jeg var beredt derpaa." Derpaa red Thord selvtolvte til Sørbæ til Skifte, hvilket gik let for sig, da han ikke brød sig om, hvorledes Godset blev delt. Han drev mangt et Stykke Kvæg derfra til Lauge. Derefter bejlede han til Gudrun, en Sag, som han let fik afgjort med Osvif, og Gudrun talte ikke derimod. Bryl-

[1]) Saaledes lyde virkelig Lovens Ord.

luppet skulde staae paa Lauge den tiende Sommeruge; det var et prægtigt Gilde, og Thords og Gudruns Samliv var godt. Grunden til, at Thorkel Hvalp og Knud ikke lagde Sag an mod Thord Ingunsen, var alene, at de ikke fik Hjælp nok dertil.

Næste Sommer droge Holsmændene til Sæters i Hvamsdalen, og Ode var til Sæters. Laugmændene havde deres Færd til Sæters i Lambedal, som strækker sig vester i Fjeldene bag Hvamsdalen. Ode spurgte den Mand, der passede Faarene, hvor ofte han traf Thords Faarehyrde? Han svarede, at det skete jævnlig, thi der var kun en Hals imellem Dalene. Da sagde Ode: „Du skal i Dag see at finde Faarehyrden fra Lauge, og sige mig, hvad for Folk der ere ved Vinterhusene eller til Sæters, men ved alt hvad du gjør, saa tal venskabelig om Thord.“ Svenden lovede, at opfylde hendes Befaling. Om Aftenen, da Faarehyrden kom hjem, spurgte Ode ham om Tidende. Han svarede: „Jeg bringer dig Tidende, som du vil tykkes godt om, at der er nu bredt Hvilegulv imellem Thords og Gudruns Rum[1]; thi hun er til Sæters, men han hjemme i Færd med at bygge, og han og Osvif ere i Vinterhusene. „Vel har du speidet,“ svarede hun, „og hav nu to Heste sadlede naar Folk gaa til Sengs.“ Faarehyrden gjorde efter hendes Befaling, og noget før Solbjærg steg Ode til Hest, og da var hun tilvisse klædt i Brog. Faarehyrden red paa den ene Hest, og kunde næppe følge hende, saa fast red hun til; hun red sønder over Sælingdalshede, og standsede ikke førend ved Tungjærdet paa Lauge, der steg hun af Hesten, og befalede Faarehyrden at passe paa Hestene medens hun gik ind. Hun gik til Døren, ind og hen til den Alkove,

[1]) eller er lang Afstand imellem dem, saa at de ej ere sammen.

hvori Thord laa og sov. Døren var lukket til, men Skaaden var ikke for; Thord sov med Ansigtet i Vejret. Hun vakte ham, men han drejede sig om paa Siden, da han saae, at der var nogen kommen. Hun traf da et kort Sværd, og hug til Thord, og gav ham store Saar, deels paa den højre Haand og deels i Brystet; og hun hug saa haardt til, at Sværdet blev siddende i Sengen. Derpaa gik hun bort, hen til sin Hest, sprang op paa den, og red bort. Thord vilde springe op, da han blev saaret, men kunde ikke, da han blev mødig af Blodtabet. Herved vaagnede Osvif, og spurgte, hvad der var paa Færde? men Thord svarede, at han var bleven saaret. Osvif spurgte, om han vidste hvem der havde gjort det? og stod op, og forbandt hans Saar. Thord svarede, at han formodede, Øde havde gjort det. Osvif bød sig da til at ride efter hende, thi hun havde nok kun faa Mænd med sig, saa man vilde kunne faa hende straffet; men Thord modsatte sig, og sagde, hun havde ikke gjort andet, end hvad hun burde. Øde kom hjem ved Solens Opgang, hvorpaa Brødrene spurgte hende, hvor hun havde været henne? Hun svarede, at hun havde været paa Lauge, og fortalte hvad der var forefaldet. De syntes godt derom, men mente, at hun ikke havde gjort nok af det. Thord laa længe af sine Saar; de paa Brystet lægedes, men Haanden vilde ikke komme sig.

Om Vinteren var det nu roligt, men om Foraaret kom Thords Moder Ingun fra Skalmarnæs, og han tog vel imod hende. Hun sagde, at hun vilde give sig under Thords Beskyttelse, thi Kotkel forulempede hende med Plyndring og Trolddom, og havde megen Hjælp af Halsten Gode. Thord paatog sig strax denne Sag, og sagde, at han skulde faa Ret over Tyvene, selv om Halsten var derimod; og han gjorde sig strax færdig selvtiende at drage afsted. Ingun drog ogsaa

med ham; han havde en Færge fra Tjaldenæs, og seilede til Skalmarnæs. Alle de Løsøre, hans Moder havde der, lod han føre til Skibs, men Faarene skulde drives langs med Stranden. Thord kom til Kotkels Gaard, men dennes Sønner vare ikke hjemme. Han stævnede da Kotkel, Grima og deres Sønner for Tyveri og Trolddom, og fordrede Skovgangsstraf over dem; han stævnede Sagen til Altinget, og gik saa atter ombord. Da kom Halbjørn og Stigande hjem, medens Thord endnu ikke var kommen langt fra Land. De bleve rasende, da de hørte hvad der var forefaldet, og sagde, at ingen endnu havde vovet sig i aabenbar Strid med dem. Derpaa lod Kotkel gjøre et stort Seidhjald, hvilket de alle stege op paa, og kvade deres Galdresange. Da opkom et svart Uvejr; og Thord Ingunsen og hans Ledsagere mærkede snart, at Vejret var gjort imod ham. Skibet blev dreven vester for Skalmarnæs. Thord viste megen Raskhed, og Folk paa Landet saae, hvorledes han kastede alle tunge Ting, undtagen Menneskene, overbord, og de ventede, at han snart vilde komme til Land, da han allerede var kommen over de farligste Skjær. Men nu rejste sig kort fra Land en saadan Bølge, at ingen kunde mindes at have seet dens Lige, hvilken slog Skibet saaledes, at det vendte Kjølen i Vejret. Thord druknede med alle hans Ledsagere, og Skibet blev splittet ad; Ligene dreve til Land paa et Sted, som siden kaldtes Højsnæs.

36. Om Kotkel og Grima.

Denne Tidende spurgtes vide, og blev ilde omtalt; det tyktes en Ulivssag, hvo der saaledes øvede Trolddom, som Kotkel og hans Slægt. Gudrun sørgede meget over Thords Død; hun var frugtsommelig og allerede langt henne i sit Svangerskab; hun fødte en Søn, som blev vadnet og kaldet Thord.

Paa denne Tid boede Snorre Gode paa Helgafjeld; han var Osvifs Frænde og Ven, og af ham havde Gudrun og hendes Slægt megen Hjælp. Snorre kom til Gjæstebud hos dem, hvor Gudrun da klagede sin Nød for ham, og han lovede at yde hende Hjælp i hendes Sag, samt tilbød at fostre hendes Søn, for at trøste hende. Dette Tilbud modtog Gudrun, og sagde, at hun vilde betro sig til ham. Denne Thord blev kaldt Kat, og var Fader til Stuf Skjald. Derefter rejste Gest Odleifssen til Halsten Gode, og forelagde ham tvende Vilkaar, at han skulde jage disse Troldmænd bort, ellers vilde han dræbe dem. Halsten betænkte sig ikke længe, og befalede dem at drage bort, og ikke at opholde sig vesten for Daleheden. Kotkel drog da bort med sin Familie, og havde kun fire Stodheste med sig; Hingsten var sort, stor og smuk og øvet i Kamp. Om deres Rejse fortælles intet, førend de kom til Thorleik Hoskuldsen paa Kamsnæs; han falede paa Hestene, thi han saae det var kostelige Dyr, hvorpaa Kotkel sagde: „Jeg vil give dig det Kaar, tag Hestene, men giv mig en Bopæl her i Nærheden af dig!“ Thorleik svarede: „Saa blive Hestene nok dyre, thi jeg har spurgt, at man har meget imod Jer her i Herredet.“ De taledes nu videre ved, og Enden blev, at Thorleik tog mod Hestene, og gav Kotkel Bolig paa Leidolfsstad i Laraadal; han forsynede dem ogsaa med Kvæg. Dette spurgte Laugemændene, og Osvifs Sønner vilde strax i Færd med Kotkel og hans Sønner; men Osvif mente, at man skulde overlægge Sagen med Snorre Gode, og overlade det til andre; thi det vilde ikke vare længe, førend Kotkels Naboer vilde faa ny Sager med dem, og det vilde, som fortjent var, mest blive til Men for Thorleik, som snart vilde tabe sine Venners Gunst. „Men derfor,“ sagde han, „vil jeg ikke hindre eder i, at tilføje Kot-

kel al den Men, I lyster, hvis ikke andre, før tre Aar ere omme, enten har jaget dem fra Herredet, eller taget dem af Dage." Dette bifaldt Gudrun og hendes Brødre. Kotkel og hans Familie toge sig ikke meget for, men de behøvede dog ikke at kjøbe hverken Hø eller Mad; ingen der i Bygden holdt af dem, men de trøstede sig ikke til at handle ilde med dem for Thorleiks Skyld.

37. Om Thorleik og Hrut.

Det hændte sig en Sommer paa Tinget, da Thorleik sad i sin Bod, at der gik en høj Mand ind i Boden, og hilsede Thorleik, der takkede, og spurgte, hvem han var? Manden svarede, han hed Eldgrim og boede i Borgefjord paa Gaarden Eldgrimsstad, hvilken Gaard ligger i den siden saakaldte Grimsdal. Thorleik sagde, at han havde hørt tale om ham, at han var ingen fejg Mand. Eldgrim sagde: „Det er mit Ærende hid, at jeg vil kjøbe de kostelige Stodheste af dig, som Kotkel gav dig i Sommer." Thorleik svarede, at de vare ikke fal. Eldgrim vedblev: „Jeg byder dig ligesaa mange Heste for dem, og ligesaa meget i Penge, saa at mange vil mene, at mit Tilbud er den dobbelte Værd." Men Thorleik svarede: „Jeg er ingen Pranger; disse Heste faar du aldrig, om du saa byder mig den tredobbelte Værd." Eldgrim sagde: „Det er ikke løjet, at du er en stor og egensindig Mand; jeg vil nu ønske, at du maa faa mindre for dem, end jeg har budet, og ikke desmindre miste dem." Ved disse Ord blev Thorleik meget rød, og sagde: „Du kommer til at anstrænge dig, Eldgrim, hvis du skal kuge mig Hestene af." Eldgrim svarede: „Du holder det vistnok for urimeligt, at du skulde bukke under for mig, men i Sommer vil jeg fare hen at see paa Hestene, og det vil da vise sig, hvem der saa skal eje dem." „Gjør som du siger," sagde Thorleik, „men

mod mig med lige Styrke." Folk droge saa hjem fra Tinget, og der hørtes intet videre herom, før en Morgen tidlig paa Hrutstad en Mand hos Hrut Herjolfssen, som var gaaet ud og igjen kom ind, da Hrut spurgte ham om Tidende, fortalte, at han havde seet en Mand ride paa den anden Side af Vedlerne hen til det Sted, hvor Thorleiks Heste vare; der steg han af, og tog fat paa Hestene. Hrut spurgte, hvor Hestene da vare? Huskarlen svarede, at de havde valgt sig gode Græsgange, thi de stode nede paa Hruts Eng neden for Gjærdet. „Nu det er sandt," sagde Hrut, „at min Frænde Thorleik tager det ikke saa nøje med Græsgangene, men det er dog næppe efter hans Foranstaltning at Hestene ere drevne bort." Derpaa sprang Hrut op, som han var, i Skjorte og linnede Brog, kastede en graa Kappe over sig, og tog det guldbeslagne Bryntrold[1], som Kong Harald havde givet ham, i Haanden. Han gik noget rask ud, og saae, at en Mand nedenfor Gjærdet drev Thorleiks Heste bort; han gik imod ham, og saae, at det var Eldgrim. Hrut hilste ham, men Eldgrim svarede koldt. „Hvor skal Hestene hen?" spurgte Hrut, og Eldgrim svarede: „Det vil jeg ikke skjule for dig, skjøndt jeg kjender dit Slægtskab med Thorleik; jeg er nu kommen for at hente Hestene, saa at han aldrig skal faa dem mere, og har opfyldt hvad jeg lovede ham paa Tinget, at jeg ikke skulde have mange Folk med mig, for at tage dem." Hrut svarede: „Det er ingen Heltedaad, at tage hans Heste, medens han ligger i sin Seng og sover; vil du holde dit Løfte, saa maa du opsøge ham, førend du rider med Hestene ud af Herredet." Eldgrim sagde: „Vaer du Thorleik ad, om du vil, thi du kan see, at da jeg drog hjemmefra, tænkte jeg at støde sammen med ham"; og i det samme rystede han

[1]) et Slags Øxe.

Krogspydet, som han havde i Haanden; han havde ogsaa Hjelm paa Hovedet, var gjordet med Sværd, havde Skjold paa Siden og var iført Brynie. Hrut sagde: „Heller vil jeg bære mig anderledes ad, end fare til Kamsnæs, thi jeg er noget tung tilfods; men jeg vil ikke see paa, at der ranes fra Thorleik, naar jeg kan forebygge det, skjøndt det staar ikke ret godt til med vort Frændskab.“ „Du tænker dog vel ikke, at tage Hestene fra mig?“ sagde Eldgrim. „Jeg vil give dig andre Stodheste,“ svarede Hrut, „for at du skal lade disse løs, skjøndt de ere ikke saa gode, som disse.“ „Det er smukt af dig, Hrut,“ sagde Eldgrim; „men nu da jeg engang har faaet Thorleiks Heste i min Magt, skal du ikke plukke dem fra mig hverken ved Bestikkelser eller Løfter.“ „Saa frygter jeg for,“ sagde Hrut, „at du kaarer den Del, der vil blive til Skade for os begge.“ Eldgrim vilde nu ride bort, og drev Hestene frem; men da Hrut saae det, løftede han sit Bryntrold, og satte det imellem Skuldrene paa Eldgrim, saa at Brynien brast, og Øxen gik ud ved Brystet; Eldgrim faldt død ned af Hesten. Derpaa tildækkede Hrut hans Lig, og red ned til Kamsnæs, hvor han fortalte Thorleik denne Tidende. Han blev vred derover, og mente, at der ved denne Tildragelse var tilføjet ham megen Foragt, hvorimod Hrut tyktes, at have viist ham meget Venskab. Thorleik sagde, at baade havde han baaret sig ilde ad, og heller ikke vilde der komme noget Godt ud deraf; hvortil Hrut svarede, at han kunde nu gjøre hvad han vilde; og de skiltes i Uvenskab. Hrut var firsindstyve Aar gammel, da han dræbte Eldgrim, og hans Anseelse vorte ved denne Gjerning; men dette tjente ikke til at forhøje den i Thorleiks Øjne, der mente, at han nok selv skulde have faaet Bugt med Eldgrim, hvis han havde truffet sammen med ham.

Thorleik begav sig nu til sine Landsfæder (Fæstere) Kotkel og Grima, og bad dem gjøre noget, som kunde blive Hrut til Forhaanelse; og de vare strax villige dertil. Kort efter droge de hjemmefra, Kotkel, Grima og deres Sønner; det var om Natten; de toge hen til Hruts Gaard, og anrettede der en stor Seid; men da de begyndte paa Trolddomssangen, kunde de, som vare inde i Huset, ikke ret forstaa, hvad det skulde blive til, men fager at høre var Sangen. Hrut alene kjendte Melodien, og befalede, at ingen maatte see ud den Nat, og at hver skulde holde sig saa vaagen, han kunde, da vilde det ikke skade dem. Ikke desmindre faldt de alle i Søvn; Hrut var længst vaagen, men sov dog ind. Hruts Søn, Kaare, der den Gang var tolv Aar gammel, en af de vakreste af hans Sønner, og særdeles afholdt af Faderen, kunde næsten slet ingen Ro faa, thi Trolddommen gjaldt især ham; han sprang op, og saae ud, gik henimod Seiden, og faldt strax død ned. Hrut vaagnede om Morgenen samt hans Hjemmemænd, og savnede sin Søn, som man fandt liggende død kort fra Døren. Dette voldte Hrut megen Sorg, og han lod kaste Høj efter Kaare. Derpaa red han hen til Olaf Høskuldsen, og fortalte ham denne Tidende; Olaf blev meget forbitret, og sagde, at det var en stor Ubetænksomhed, at de havde ladet slige Ildgjerningsmænd bo i deres Nabolag, samt at Thorleik i sin Strid med Hrut havde begaaet megen Uret, dog vel mere, end han egentlig havde haft i Sinde. Derpaa sagde Olaf, at de strax skulde dræbe Kotkel, hans Kone og hans Sønner, skjøndt det nu var vel silde. Olaf og Hrut begave sig da med femten Mænd afsted; men da Kotkel saae Mænd komme ridende til sin Gaard, flygtede han med sin Familie op i Fjeldet. Der blev Halbjørn Slibestensøje greben, og en Bælg dragen over hans

Hoved; og nogle bleve strax satte til at bevogte ham, medens de andre søgte efter Kotkel og Grima. Disse bleve grebne paa Fjeldhalsen imellem Haukadal og Laxaadal, hvor de bleve stenede ihjel og en Dys gjort over dem, som kaldes Skrattavarde[1]. Stigande flygtede over Halsen til Haukadal, og kom dem der ud af Syne. Halbjørn toge Hrut og hans Sønner, og førte ham ud paa Søen; da de vare komne ud fra Land, toge de Bælgen af hans Hoved, og bandt ham en Sten om Halsen. Da kastede Halbjørn sine skelende Øjne mod Landet, og sagde: „Det var en Ulykkesdag, da vi Frænder kom til Kamsnæs, og fik med Thorleik at gjøre; og det ønsker jeg," sagde han, „at Thorleik der ikke fra nu af skal faa glade Dage, og at alle, som sætte sig i hans Rum, der skulle finde et tungt Sæde;" og dette hans onde Ønske gik ogsaa for en Del i Opfyldelse. Derpaa druknede de ham, og roede tilbage til Land.

Kort efter begav Hrut sig til sin Frænde Olaf, og sagde, at han ikke vilde lade det gaa saaledes hen med Thorleik, og bad Olaf at give sig Mænd med, for at hjemsøge ham. Men Olaf forestillede ham, at det sømmede sig ikke, at de som Frænder vedbleve at strides; Thorleik havde det ikke været til Gavn; de vilde heller see, at faa dem forligte; Hrut havde jo allerede ofte og længe ventet paa at faa Fred. Forgjæves indvendte Hrut, at det var nu ikke at tænke paa, det vilde aldrig blive godt imellem dem, og efter hans Mening vilde de ikke længe kunne bo sammen i Laxaadal; Olaf svarede nemlig: „Det vil dog ikke bekomme dig vel, at gaa Thorleik nærmere paa Klingen, end jeg vil tillade; ellers er det at befrygte, at Høj og Dal støde sammen." Hrut ind-

[1]) Skratte betyder et ondt Væsen, en Troldmand; Navnet vil altsaa sige: Troldfolkenes Varde.

saae da nok, at derved intet var at gjøre; han drog hjem, men var dog meget misfornøjet. Imidlertid blev dog alting roligt dette Halvaar.

38. Om Stigande, og Thorleifs Udenlandsrejse.

Hvad Stigande angaar, da blev han en af de farligste Stimænd. Der boede i Hundadalen en Mand, ved Navn Thord, en rig Mand, men just ingen Helt. Det hændte sig om Sommeren i Hundadalen, at Kvæget vantrivedes og gav mindre Mælk end ellers; men Kvinden, som vogtede det, bemærkede man, blev meget rig paa alle Slags Kostbarheder, og forsvandt ofte, saa at ingen vidste, hvor hun var. Hende tvang nu Thord Bonde til at gaa til Bekjendelse, og da hun var bleven ræd, sagde hun, at der kom en Mand til hende, en stor Mand, der saae smuk ud. Thord spurgte da, hvor naar denne Mand vilde komme til hende? og hun svarede, at hun mente, det vilde skee snart. Derpaa begav Thord sig til Olaf, og sagde ham, at Stigande nok ikke var langt derfra, og bad ham fare ned med sine Mænd, for at gribe ham. Olaf gjorde sig strax færdig, og drog til Hundadal, hvor Pigen blev ført til ham. Han spurgte hende, hvor Stigandes Skjulested var? men hun svarede, hun vidste det ikke. Olaf lovede hende da Penge, hvis hun kunde bringe Stigande til dem, og de kom tilrette om Handelen. Om Dagen gik hun til sit Kvæg, og da kom Stigande til hende; hun modtog ham vel, og tilbød at kjæmme hans Haar. Han lagde sit Hoved i hendes Skjød, og sov snart ind; derpaa lagde hun sagte hans Hoved ned, og løb til Olaf, og sagde dem, at han var der. De fore da hen til Stigande, og overlagde, at det skulde ikke gaa med ham, som med hans Broder, at han skulde see adskilligt, som kunde blive dem til Men; de toge en Bælg og trak ham den over Hovedet. Stigande vaagnede herved, men

satte sig ikke til Modværge, da her vare mange mod een; der var et Hul paa Bælgen, som Stigande kom til at see igjennem hen paa den anden Side af Lien; der var et fagert Stykke Land med frodigt Græs, men nu var det ligesom en Hvirvelvind foer hen over Jorden, saa at der aldrig groede Græs siden; det Sted kaldes nu Brænde (det forbrændte Sted). Derpaa stenede de Stigande ihjel, og han blev dysset der. Olaf belønnede Pigen vel, og gav hende sin Frihed, og hun drog hen til Hjardarholt. Halbjørn Slibestensøjes Lig drev noget efter at han var druknet op af Brændingen, og blev gravet ned paa Knarrenæs; han gik ofte igjen. Der var en Mand, ved Navn Thorkel Skalle, der boede i Tykkeskov paa sin Fædrenegaard, en modig og stærk Mand. En Aften savnedes en Ko i Tykkeskov, Thorkel og hans Huskarl gik ud, for at opsøge den; Solen var gaaet ned, men det var Maaneskin. Thorkel stod alene, og tyktes paa een Gang i Holtet at see en Ko for sig, men det var Slibestensøje, og ingen Ko. De fore stærkt paa hinanden, men Halbjørn veg tilbage, og da Thorkel mindst tænkte derpaa, slap han ned i Jorden af Hænderne paa ham. Derpaa foer Thorkel hjem; Huskarlen var kommen hjem, og havde fundet Koen. Siden led ingen Men af Halbjørn.

Thorbjørn Skrjup var da død, saavel som Melkorka; de ligge begge i Gravhøj i Laxaadalen, og deres Søn Lambe boede der efter dem. Han var en anseet Mand, og havde meget Gods; han stod i større Anseelse end hans Fader for sin Moders Frænders Skyld; imellem ham og Olaf herskede god Forstaaelse. Saaledes led nu den næste Vinter efter Kotkels Drab. Om Foraaret efter samledes Brødrene Olaf og Thorleik, og Olaf spurgte denne, om han vilde blive paa sin Gaard? Thorleik svarede Ja. Olaf raadte ham da

til, at reise udenlands, hvor han altid vilde gjælde for en Hædersmand, hvor han kom hen, hvorimod der ikke kunde komme noget Godt ud af, at han blev boende i Nærheden af Hrut, der selv var stærk, og hvis Sønner vare overmodige Mænd, og af Striden imellem dem kunde der ikke komme andet end Ubehagelighed for Olaf. Thorleik svarede, at mod Hrut og hans Sønner kunde han vel staa sig, for deres Skyld vilde han ikke forlade Landet, men naar hans Frænde Olaf ansaae det for tjenligt, vilde han følge hans Raad, ved hvilket han havde befundet sig vel, da han sidst var udenlands; „og jeg veed," sagde han, „at du vil sørge for min Søn Bolle, der ligger mig mest paa Hjerte, skjøndt jeg er fraværende." „Det gjør du vel i," sagde Olaf, „at du opfylder min Bøn; mod Bolle skal jeg vise mig herefter, som hidtil, og behandle ham som mine egne Sønner." Derpaa skiltes Brødrene ad med megen Kjærlighed; Thorleik solgte sine Jorder, og anvendte Pengene til sin Udenlandsreise; han kjøbte et Skib, der stod oppe paa Dagverdnæs, og da han var færdig, gik han ombord med sin Kone og andre Slægtninge. Efter en lykkelig Overfart kom de til Norge om Høsten; derfra drog han ned til Danmark, thi han havde ikke Lyst til at blive i Norge, hvor hans Frænder og Venner deels vare døde, deels fordrevne fra Landet; derefter tog han til Gøtland. De fleste sige, at Thorleik ikke opnaaede nogen høi Alder, men han holdtes dog for en Hædersmand, saalænge han levede. Hermed ende vi Fortællingen om Thorleik.

39. Om Kjartan og Bolle.

Der blev den Gang jævnligen i Bredefjordsdale talt om Stridighederne imellem Hrut og Thorleik, og om den Fortræd Hrut havde liidt af Kotkel og hans Sønner. Da vendte Osvif sig til Gudrun og hendes Brødre, og bad dem betænke,

om de vilde have været bedre farne, hvis de selv havde været udsatte for slige Udaadsmænds Anfald, som Kotkels. Gudrun sagde: „Ikke er den raadløs, Fader, som kan hente Raad hos dig.“

Olaf sad nu paa sin Gaard med Hæder, og alle hans Sønner vare hjemme, saavel som Bolle, deres Frænde og Fosterbroder. Kjartan var den mest udmærkede af Olafs Sønner; han og Bolle holdt meget af hinanden, saa at Kjartan tog ingensteds hen, uden at Bolle fulgte med ham. Kjartan tog ofte til Lauge i Sælingsdal, og jævnlig traf det sig, at Gudrun ogsaa var der. Han holdt meget af at tale med hende, thi hun var baade forstandig og smuk og ordsnild, og det var ogsaa den almindelige Mening, at blandt alle, som den Gang vorte op, passede de to bedst for hinanden. Ogsaa imellem Olaf og Osvif herskede meget Venskab; de bøde hinanden til Gjæstebud, og det ikke mindre hyppig, da de Unge begyndte at holde af hinanden. Engang talte Olaf med Kjartan; „jeg veed ikke,“ sagde han, „hvoraf det kommer, at jeg altid bliver saa nedslaaet, naar du tager til Lauge og taler med Gudrun; det er ikke, fordi jeg jo holder Gudrun for en fortrinlig Kvinde, og anseer hende i alle Maader for et fuldkommen passende Parti for dig, men det bæres mig for, skjøndt jeg ikke vil spaa det, at det ikke vil gaa os ret lykkelig med hende.“ Kjartan svarede, at han ikke vilde handle mod sin Faders Villie, forsaavidt det stod til ham, men han haabede det vilde gaa bedre, end hans Fader tænkte. Han fortsatte sin vante Gang som hidtil, og Bolle tog altid med ham; saaledes led nu det Halvaar.

40. Om Asgeir Ædikoll.

Asgeir, med Tilnavnet Ædikoll (Brushoved) boede paa Gaarden Asgeirsaa i Vididalen; han var en Søn af Odun

Skøkul, og var den første af sin Slægt, der kom til Island. En anden af Ødunš Sønner hed Thorgrim Hærukoll, han var Fader til Asmund, der atter var Gretters Fader. Asgeir Ædikoll havde fem Børn: En Søn hed Ødun; en anden Thorvald, hvis Datter Dalla blev gift med Biskop Isleif, og var Moder til Biskop Gissur; den tredie hed Kalf; alle vare de haabefulde Mænd. Kalf Asgeirsen var den Gang paa Rejser, og holdtes for en dygtig Sømand. Asgeirs Datter Thuride var gift med Thorkel Kugge, Thord Gellers Søn. Asgeirs anden Datter hed Hrefna, den smukkeste Kvinde der paa Egnen, og meget afholdt.

Der fortælles, at Kjartan engang tog sig for at rejse sønder til Borg i Borgefjord, hvor hans Morbroder Thorsten Egilsen boede; Bolle var med ham, thi de kunde ikke undvære hinanden. Thorsten tog meget venligt mod Kjartan, og sagde, at det vilde være ham kjærere, jo længer han blev der. Kjartan blev ogsaa en Stund paa Borg. Denne Sommer stod der et Skib oppe i Mundingen af Gufuaa; det tilhørte Kalf Asgeirsen, der havde tilbragt Vinteren hos Thorsten Egilsen. Kjartan meddelte Thorsten underhaanden, at det var hans vigtigste Ærende did, at han vilde kjøbe Skib halvt med Kalf, thi han agtede at drage udenlands, og han spurgte Thorsten, hvorledes han syntes om Kalf. Thorsten svarede, at det var en brav Mand, „og det er rimeligt, Frænde," sagde han, „at du har Lyst til at kjende andre Mænds Sæder; din Rejse vil vistnok paa nogen Maade blive mærkelig, men det vil bekymre dine Frænder, hvorledes den løber af." Kjartan mente, at det vilde gaa godt. Derpaa kjøbte Kjartan halvt Skib hos Kalf, og de sluttede Fælleshandel med hinanden; Kjartan skulde komme til Skibet, naar ti Uger af Sommeren vare forbi. Med Gaver blev

han udledt fra Borg[1]. Han og Bolle rede nu hjem. Men da Olaf erfarede denne Kjartans forandrede Beslutning, tyktes ham vel, at den var noget hurtig fattet, imidlertid vilde han ikke sætte sig derimod.

Kort efter red Kjartan til Lauge, og fortalte Gudrun om sin Udenlandsreise. „Det er en hastig Beslutning, Kjartan!" sagde Gudrun, og lod flere Ord falde, hvoraf han nok kunde mærke, at det ikke var hende med. Han sagde: „Lad dette ikke mistykke dig; jeg skal see paa anden Maade at vinde dit Bifald." „Ja, gjør det," sagde Gudrun, „thi jeg skal strax sige dig, hvad jeg ønsker." Kjartan bad hende sige det. „Saa vil jeg," sagde Gudrun, „fare udenlands med dig i Sommer, og naar du tillader det, saa har du forsonet mig med din overilede Beslutning; thi jeg holder ikke af Island, naar du er borte." „Det kan ikke skee," sagde Kjartan, „dine Brødre kan ikke styre for sig selv, og din Fader er gammel, de ere berøvede al Hjælp, naar du tager bort fra Landet; men bi paa mig i tre Aar!" Det, sagde Gudrun, kunde hun ikke love, og saaledes vilde hver sin Vej, og dermed skiltes de ad; Kjartan red hjem. Om Sommeren red Olaf til Tings; Kjartan fulgtes med ham fra Hjardarholt, og skiltes fra ham i Norderaadal; derfra red han til Skibet. Hans Frænde Bolle fulgte med ham. Der vare i det hele ti Islændere, som af Hengivenhed til Kjartan ikke vilde forlade ham, og med dette Følge red Kjartan til Skibet. Kalf Asgeirsen modtog dem vel. Kjartan og Bolle havde adskilligt Gods med sig. Da nu alt var færdigt, sejlede de med god Bør ud af Borgefjord, og kom lykkelig til Norge, hvor de styrede ind til Throndhjem. Her hørte de, at der havde været Høvdingeskifte i Landet; Hagen Jarl var død, og Kong

[1]) eller han fik Foræringer til Afskeed, da han tog bort fra Borg.

Olaf Tryggvesen kommen isteden, og hele Norge havde givet sig i hans Vold. Kong Olaf paabød en Troesforandring i Norge, som mødte adskillig Modstand. Kjartan og hans Ledsagere lagde med deres Skib ind til Nidaros. Paa denne Tid vare der mange Islændere i Norge, og det ansete Mænd; tre Skibe laa ved Bryggerne, alle tilhørende Islændere; det ene tilhørte Brand den Gavmilde, en Søn af Vermund Thorgrimsen; det andet Halfred Vandraadeskjald; det tredie to Brødre, Bjarne og Thorhal, Sønner af Bredaa-Skegge fra Fliotshlid. Alle disse Mænd vilde om Sommeren have været ud til Island, men Kongen havde lagt Forbud mod deres Afrejse, fordi de ikke vilde antage den ny Tro. Alle Islænderne modtoge Kjartan vel, men især Brand, thi de havde kjendt hinanden godt før. Nu overlagde Islænderne med hinanden, og bleve enige om, at ville afslaa at antage den Tro, som Kongen paabød, og alle de Forhennævnte indgik denne Forbindelse. Kjartan og hans Medfølgere lagde nu Skibet ved Bryggerne, og lossede, hvormed de havde nok at gjøre. Kong Olaf var i Byen; han spurgte Skibets Ankomst, samt at der vare mange anseelige Mænd ombord.

Om Høsten en Dag, da det var godt Vejr, gik Folk ud af Byen, for at svømme i Aaen Nid; Kjartan og hans Selskab saae dette. Han sagde da til de andre, om de ikke skulde gaa ud med at svømme, for at fornøje sig; og de gjorde det. Der var een Mand, som overgik alle de andre. Da spurgte Kjartan Bolle, om han ikke vilde prøve Svømmestyrke med denne Mand fra Byen; men Bolle sagde Nej, han mente ikke han kunde staa sig. „Hvor er da din Kappelyst bleven af?“ sagde Kjartan, „saa vil jeg da.“ „Som du vil,“ sagde Bolle. Kjartan styrtede sig da ud i Aaen og

hen til den Mand, som var den bedste Svømmer, traf ham ned under Vandet, og holdt ham nede en Stund. Derpaa lod Kjartan ham igjen komme op, men de havde ikke længe været oppe, førend hin Mand griber fat paa Kjartan, og trækker ham ned, og de vare nede saa længe, som Kjartan tyktes, han kunde holde det ud. De kom atter op, men talte ikke et Ord med hinanden. Tredie Gang fare de ned, og ere da meget længer nede; nu begyndte Kjartan at frygte for, hvorledes den Leg vilde løbe af, og aldrig syntes ham at hans Dygtighed var bleven sat paa en større Prøve. Endelig kom de da op, og lagde til Land. Da sagde Bymanden: „Hvad er du for en Mand?" Kjartan sagde sit Navn. Bymanden blev ved: „Du er en god Svømmer; er du ligesaa dygtig i andre Idrætter?" Kjartan svarede, men noget sent: „Da jeg var paa Island, gik Ordet, at mine andre Kunster ikke vare ringere, men nu har det ikke meget at sige." „Det gjør ogsaa noget til Sagen," sagde Bymanden, „med hvem du har at gjøre; hvorfor spørger Du ikke mig om noget? Kjartan svarede: „Jeg bryder mig ikke om at vide hvem du er." „Man maa tilstaa," sagde Bymanden, „at du er en dygtig Mand, men du lader ogsaa stolt nok; ikke desmindre skal du vide mit Navn, og med hvem du har prøvet Styrke i Svømning; jeg er Kong Olaf Tryggvesen." Kjartan svarede ikke, og vendte sig strax for at gaa bort, som han var, uden Kappe; han havde en rød Skarlagens-Kjortel paa. Kongen var da næsten paaklædt; han kaldte paa Kjartan, og sagde, han skulde ikke gaa saa snart. Kjartan vendte da om, dog noget sent. Da tog Kongen en god Kappe af sine Skuldre, og gav Kjartan den, i det han sagde, at han skulde ikke gaa tilbage til sine Mænd uden Kappe. Kjartan takkede Kongen for Gaven, og gik til sine Mænd, og viste dem Kappen. Hans Mænd syn-

tes ikke godt derom; de mente, at Kjartan havde for meget givet sig i Kongens Vold; men alt blev dog roligt.

Om Høsten blev det haardt Vejr, megen Frost og Kulde. Hedningene sagde, at det ikke var underligt, at Vejret blev saa slet om Høsten, thi det var en Følge af Kongens ny Paafund og denne ny Skik, som vakte Gudernes Vrede. Islænderne vare alle sammen om Vinteren i Byen, og Kjartan udmærkede sig mest iblandt dem. Vejret blev bedre, og mange kom til Byen efter Kong Olafs Befaling. Der var en Del, som havde antaget Kristendommen i Throndhjem, men langt flere vare den dog imod. En Dag holdt Kongen Ting i Byen ude paa Øre, og anbefalede Troen i et langt og snildt Foredrag. Thrønderne derimod havde samlet en Hær, og bøde Kongen et Slag; men han bad dem betænke, at han havde før stredet mod større Overmagt, end nogle Torpere[1] i Throndhjem. Dette satte Skræk i Bønderne, som nu overgave alt i Kongens Vold, og ved denne Lejlighed lode adskillige sig døbe, hvorpaa Tinget blev opløst. Samme Dags Aften sendte Kongen nogle Mænd til Islændernes Herberge, for at lægge Mærke til, hvad de talede sammen. De gjorde saa, og hørte, at der var megen Glam iblandt de Fremmede. Da tog Kjartan til Orde, og sagde til Bolle: „Hvor stor Lyst har du, Frænde, til at antage den Tro, Kongen byder?" „Ingen," svarede Bolle, „thi mig tykkes deres Skik blødagtig." „Synes I ikke," vedblev Kjartan, „at Kongen udstødte Trusler mod dem, der ikke vilde underkaste sig hans Villie?" „Visselig," sagde Bolle, lagde han ingen Skjul derpaa, at han vilde tilføje dem megen Ulykke." „Jeg," sagde Kjartan, „vil ikke være nogens Nødingsmand[2], saalænge jeg kan staa

[1]) usle Landsbyfolk; heraf have vi ved en Fordrejelse Ordet Tølper.
[2]) ikke lade mig nøde eller tvinge til noget.

paa mine Fødder og bruge mine Vaaben; og det tykkes mig fejgt, at tages som et Lam af Stien eller en Ræv af Fælden; da tykkes det mig et langt bedre Kaar, naar en Mand dog skal dø, først at udføre noget, som længe efter kan mindes." „Hvad vil du da gjøre?" sagde Bolle. „Det vil jeg ikke lægge Dølgsmaal paa," svarede Kjartan, „jeg vil brænde Kongen inde." „Fejgt kalder jeg ikke det," sagde Bolle, „men i mine Tanker vil det ikke have nogen Fremgang; thi Kongen har Lykke og Velsignelse med sig, og desuden er han omgivet af trofaste Vagter baade Dag og Nat." Men Kjartan mente, at de fleste, skjøndt de vare brave Karle, dog ikke vilde staa sig, naar det kom til Stykket; hvorimod Bolle ytrede, at det var vanskeligt at sige, hvis Mod der vilde holde længst ud; og mange mente, at al denne Snak var unyttig Tale. Da Kongens Mænd nu havde bemærket alt dette, droge de bort, og fortalte Kongen den hele Samtale. Om Morgenen efter vilde Kongen holde Ting, hvortil ogsaa alle Islænderne bleve stævnede at møde; og da Tinget var sat, stod Kongen op, og takkede de Mænd for deres Møde, som vilde være hans Venner og havde antaget Troen. Derpaa kaldte han Islænderne til sig, og spurgte, om de vilde lade sig døbe? De ytrede liden Lyst dertil. Kongen sagde, at de valgte det Kaar, som vilde blive dem mest til Skade; „men hvem af eder," sagde han, „fandt det raadeligst, at brænde mig inde?" Da svarede Kjartan: „I formoder vel, at den Mand, som har sagt det, ikke har Mod til at vedstaa det; men her seer du Manden." „See kan jeg dig," sagde Kongen, „og du har ingen ringe Anslag; men det er ikke dig beskikket, at staa over mine Hovedhaar, og jeg kunde have Grund nok til at sørge for, at du ikke skulde love at indebrænde flere Konger. Da jeg imidlertid ikke veed, hvorvidt

dit Mod svarer til dine Ord, men du dog mandig har vedgaaet dem, saa vil jeg ikke for denne Sags Skyld tage dig af Live; maaskee du ogsaa vil holde saa meget desto fastere ved Troen, jo mere du taler imod den, end andre; jeg skjønner ogsaa, at dine Skibsfolk ville antage den paa samme Dag, som du gjør det uden at tvinges dertil; ligeledes ville dine Frænder og Venner lægge megen Vægt paa hvad du forebringer dem, naar du kommer ud til Island; det bæres mig ogsaa for, Kjartan, at du vil have bedre Skik, naar du sejler fra Norge, end da du kom hid. Farer nu bort i Fred og Ro fra dette Møde, jeg skal ikke pine eder til at antage Kristendommen denne Gang, thi Gud siger saa, at han vil ikke nødig Mands Tjeneste." Kongens Tale vandt meget Bifald, især hos de Kristne; men Hedningene overdroge Kjartan, at han skulde svare som han vilde. Da sagde Kjartan: „Vi ville takke eder, Konge, at I giver os god Fred; paa denne Maade ville I snarest bevæge os til at antage Troen, naar I eftergiver os alle svare Brøder og behandler os med Mildhed just paa den Dag, da I har vort Liv i eders Haand; hvad mig angaar, da agter jeg kun at antage Troen i Norge saaledes, at jeg næste Vinter, naar jeg kommer til Island, bryder mig lidet om Thor og Odin." Da sagde Kongen med et Smil: „Det er kjendeligt nok paa Kjartans Færd, at han har mere Lid til sin egen Styrke og sine Vaaben, end til Thor og Odin." Derpaa opløstes Tinget. Mange Mænd eggede Kongen til, da nogen Tid var gaaet, at han skulde tvinge Kjartan og de andre Islændere til at antage Troen, og fandt det uraadeligt, at have saa mange hedenske Mænd i sin Nærhed; men Kongen svarede med Vrede, at der vare kristne Mænd, der ikke havde saa gode Sæder, som Kjartan og hans Følge, og slige Mænd skulde

man længe lede efter. Denne Vinter lod Kongen adskillige Arbejder udføre; han lod en Kirke bygge, og Kjøbstaden meget udvide; Kirken blev færdig i Julen. Da sagde Kjartan, at de skulde gaa saa nær hen til Kirken, at de kunde betragte de Kristnes Adfærd; dette bifaldt mange, og mente, det vilde være en stor Fornøjelse. Kjartan gik da med sine Følgesvende, samt Bolle, ogsaa Halfred var med og adskillige andre Islændere. Kongen holdt en lang og snild Tale om Troen, og de Kristne gave den meget Bifald; men da Kjartan med de andre vare komne tilbage til deres Herberge, blev der megen Omtale om, hvorledes de havde syntes om Kongen paa denne Dag, som de Kristne holde for en af deres største Højtider; thi Kongen sagde, ytrede de, at vi maatte høre, at i denne Nat var den Høvding født, paa hvilken vi skulde tro, hvis vi vilde lyde Kongens Bud. Kjartan sagde: „Den første Gang jeg saae Kongen, syntes jeg godt om ham, og indsaae strax, at det var en udmærket Mand, og hver Gang, jeg har seet ham paa Mandemøder, er jeg bleven bestyrket i min Mening; men allerbedst syntes jeg dog om ham i Dag. Det vil uden Tvivl være vor egen Velfærd, at vi tro paa den sande Gud, som Kongen forkynder; og Kongen selv kan ikke være begjerligere efter, at jeg skal antage Troen, end jeg er efter at lade mig døbe: der er heller ikke andet, der hindrer mig fra strax at gaa til Kongen, end at det er saa langt henne paa Dagen, at Kongen maa være gaaet tilbords, og der vil gaa en Tid med, naar alle vi lade os døbe." Bolle bifaldt hans Ord, og bad Kjartan ene raade for denne Sag. Denne Samtale blev forebragt Kongen endnu førend Bordene bleve borttagne[1]; thi han havde sin tro Mand i hvert af Hedningenes Herberger. Han blev meget glad derover, og

[1]) førend han stod fra Bordet.

[illegible]

[illegible] Vinteren led, og om Foraaret lavede Folk sig til at reise, hver hvor de kunde[illegible].

41. Bolle vender tilbage til Island.

Kalf Asgeirsen gik hen til Kjartan, og spurgte ham, hvad Bestemmelse han havde taget for næste Sommer? Han svarede, at han helst saae, de skulde seile med deres Skib til England, hvor der var gode Kjøbstævne for Kristne; men

¹) hvilke de Nydøbte bleve iførte ved Daaben.

han vilde dog først tale med Kongen, thi sidst, da de talte derom, syntes Kongen ikke ret om hans Bortreise. Kalf gik bort, og Kjartan begav sig til Kongen, der modtog ham venlig, og spurgte, hvad han havde talt om med sin Kammerad? Kjartan sagde, hvad de havde tænkt paa, men nu var det hans Ærende, at bede Kongen om Orlov til Reisen. Men Kongen svarede, at han helst saae, at Kjartan skulde tage ud til Island om Sommeren, og med Magt eller gode Ord bringe Folk der til at antage Kristendommen; men forekom denne Reise ham farlig, saa vilde han ingenlunde lade ham tage bort; han fandt det nemlig mere passende for Kjartan at tjene Hædersmænd[1], end at blive Kjøbmand. Kjartan foretrak heller at blive hos Kongen end at drage til Island og der forkynde Troen; han vilde nemlig ikke indlade sig i nogen Strid med sine Frænder; det var ogsaa rimeligt, at hans Fader og andre Høvdinger, der vare hans nære Frænder, ikke vilde vise sig gjenstridige mod Kongens Bud, naar han var i Kongens Vold i gode Kaar. Kongen fandt, at dette var velbetænkt og ædelmodigt. Han forærede Kjartan en hel ny Skarlagens Klædning, der passede ham godt, thi man siger, at de skal have været lige store, Kong Olaf og Kjartan, naar de gik under Maal. Kong Olaf sendte sin Hirdpræst Thangbrand til Island; han kom med sit Skib i Alftefjorden, og var hos Sidu-Hall om Vinteren paa Thvottaa, og forkyndte Troen baade med venlige Ord og haarde Revselser. To Mænd, som især modsatte sig ham, slog han ihjel. Hall antog Troen om Foraaret, og blev døbt Tvættedagen (Løverdagen) før Paaske tilligemed alle hans Husfolk, og da lode Gissur Hvide, Hjalte Skeggesen og mange andre Høvdinger sig ligeledes døbe; men der vare dog mange flere, som mod-

[1]) Konger eller Jarler.

satte sig, og der opkom svar Strid imellem Hedningene og de Kristne; ja, Høvdingerne overlagde endog med hverandre, at de vilde dræbe Thangbrand og alle dem, der ydede ham Understøttelse. For denne Ufreds Skyld flygtede Thangbrand til Norge, og kom til Kong Olaf, fortalte, hvorledes det var gaaet ham, og ytrede, at han troede ikke Kristendommen vilde have nogen Fremgang paa Island. Herover blev Kongen meget vred, og sagde, at det skulde mange Islændere komme til at undgjælde, hvis de ikke viste sig føjeligere. Den samme Sommer blev Hjalte Skeggesen erklæret i Landflygtighed for Gudsbespottelse; det var Runolf Ulfsen, der boede i Dal under Øfjeldene, en meget stor Høvding, der sagsøgte ham. Den Sommer drog ogsaa Gissur udenlands, og med ham fulgte Hjalte; de landede i Norge, og begave sig strax til Kong Olaf. Kongen tog vel imod dem, roste deres Færd, og tilbød dem at blive hos sig, hvilket de modtoge. Runolf fra Dals Søn Sverting havde om Vinteren været i Norge, og vilde ud til Island om Sommeren; hans Skib laa sejlfærdigt ved Bryggerne, og ventede paa Bør. Men Kongen forbød hans Bortrejse, og befalede, at intet Skib skulde gaa til Island den Sommer. Sverting gik til Kongen, talte sin Sag det bedste han kunde, bad om Orlov, og gjorde opmærksom paa, hvor vigtigt det var ham, at Skibet ikke igjen skulde udlosses; men Kongen blev vred, og svarede, at det var godt, en Blotmands[1] Søn blev der, hvor han ikke havde Lyst til at være; saa at Sverting kom ingensteds. Denne Vinter forefaldt ellers intet Mærkeligt.

Sommeren efter sendte Kongen Gissur Hvide og Hjalte Skeggesen til Island, for paa ny at forkynde Troen, og beholdt fire Mænd tilbage som Gisler; nemlig Kjartan Olaf-

[1]) Hednings, som ofrede til Afguderne.

sen, Gudmund den Mægtiges Søn Haldor, Thord Freys-Godes Søn Kolben, og nysnævnte Sverting. Da gjorde ogsaa Bolle sig færdig til at drage med Gissur og Hjalte. Han opsøgte da sin Frænde Kjartan, og sagde: „Nu er jeg færdig til at reise, og vil vente dig næste Vinter, hvis du til Sommer kan rive dig bedre løs, end nu; men saa vidt jeg kan skjønne vil Kongen ingenlunde lade dig fare, og vistnok vil du finde liden Moro paa Island, nu da du sidder saa jævnlig og taler med Kongens Søster Ingeborg.“ Hun opholdt sig den Gang ved Kong Olafs Hird, og var den smukkeste Kvinde i Landet. Kjartan svarede: „Kom ikke med saadan Snak, men bring vore Frænder og Venner min Hilsen!“

42. Om Kjartan og Bolle.

Derefter adskiltes Kjartan og Bolle. Gissur og Hjalte sejlede fra Norge, og havde en lykkelig Reise. De kom ved Tingtiden[1] til Vestmannaøerne, og satte over til Fastlandet, hvor de holdt Stævner og Raadslagninger med deres Frænder. Derpaa toge de til Altinget, og anbefalede Troen til Landets Indvaanere i en lang og snild Tale; og da blev Kristendommen antaget paa Island. Bolle red bort fra Tinget til Hjardarholt med sin Frænde Olaf, der modtog ham med Venskab. Efterat han en kort Stund havde været hjemme, red han til Lauge, for at fornøie sig, og blev ligeledes her vel modtaget. Gudrun spurgte ham nøie ud om hans Reiser, og dernæst til Kjartan. Men Bolle svarede kun saa løselig paa alt hvad Gudrun spurgte om, og sagde, at der var intet Mærkeligt ved hans Reiser; men hvad Kjartan angik, da kunde man med Sandhed rose hans Lykke; thi han var ved Kong Olafs Hird, og var i større Anseelse, end nogen anden

[1]) den Tid, da Altinget holdtes.

Mand; „og det skal ikke undre mig," sagde han, „om han ad Aare kun finder liden Glæde her i Landet." Gudrun spurgte, om der da var andet, der fængslede ham, end Kongens Venskab? Hertil sagde Bolle, at det var i alles Munde, hvilket Venskab der herskede imellem Kjartan og Kongens Søster Ingeborg, og han troede næsten, at Kongen heller vilde give ham Ingeborg tilægte, end lade ham fare bort, naar et af to skulde være. Gudrun svarede, at det var en glædelig Tidende, Kjartan fortjente vist at faa en god Kone; og dermed lod hun Talen falde, og gik bort ganske rød i Hovedet; men andre tænkte ved sig selv, at denne Tidende var hende dog nok ikke saa glædelig, som hun lod til. Bolle var hjemme paa Hjardarholt om Sommeren, og havde vundet megen Hæder ved denne Reise, og alle hans Frænder og Kjendinger syntes godt om hans raske Færd. Han havde ogsaa bragt meget Gods ud med sig. Han kom ofte til Lauge, og gav sig i Tale med Gudrun. Engang spurgte han hende, hvad hun vilde svare, hvis han bejlede til hende? Gudrun svarede hurtig: „Tal ikke om sligt, Bolle! Jeg vil ikke gifte mig med nogen Mand, saalænge jeg hører, at Kjartan er i Live." „Saa tænker jeg," sagde Bolle, „at du kommer til at sidde adskillige Aar ugift, hvis du skal bie efter Kjartan; han havde god Lejlighed til, at lade nogle Ord falde til mig derom, hvis det laa ham paa Hjerte." De skiftede endnu nogle Ord herom, og vare hver af sin Mening. Derpaa red Bolle hjem.

43. Bolle ægter Gudrun.

Noget efter talte Bolle med sin Frænde Olaf, og sagde: „Det er nu kommet saa vidt, Frænde, at jeg har Lyst til at have mit eget Hus og tage mig en Kone; jeg har nu Alder og Modenhed dertil; og til denne Sag beder jeg om din

Anbefaling og Understøttelse; thi de fleste Mænd her ville lægge Vægt paa dine Ord." „De fleste Kvinder," sagde Olaf, „ville vist være tilfreds med en Mand, som dig; men du har vel ikke ladet et Ord falde herom, hvis du ikke allerede havde nogen for Øje." Bolle svarede: „Jeg tænker ikke at beile til nogen Kvinde udenfor denne Egn, da her ere gode Partier i Nærheden; jeg vil beile til Gudrun Osvifsdatter, der nu er en af de berømteste Kvinder." „Det er en Sag," sagde Olaf, „som jeg ingen Del vil have i; du veed ligesaa godt, som jeg, Bolle, hvilken Aftale der finder Sted imellem Kjartan og Gudrun; men er det dig saa meget om at gjøre, saa vil jeg ingen Hindring lægge dig i Veien, naar I selv kan blive enige. Har du talt noget til Gudrun derom?" Bolle svarede, at han havde slaaet derpaa, men det lod ikke til, hun syntes ret derom; imidlertid mente han, at Osvifs Stemme her vilde være den vigtigste. Olaf overlod ham at handle heri, som han selv vilde. Ikke ret længe efter red Bolle hjemmefra tilligemed Olafs Sønner, Haldor og Stenthor; de vare i alt tolv Mænd, og rede til Lauge, hvor Osvif og hans Sønner toge vel imod dem. Bolle bad om en Samtale med Osvif, og kom frem med sit Frieri, og beilede til hans Datter Gudrun; men Osvif svarede saaledes: „Du veed selv, Bolle, at Gudrun er Enke, og altsaa maa svare for sig selv, men jeg har stor Lyst til Partiet." Osvif gik nu hen til Gudrun, og sagde til hende, at her var nu Bolle Thorleiksen kommen, og beilede til hende; hun maatte selv svare i denne Sag; men hvad ham angik, da maatte han sige, at Bolle burde ikke have noget Afslag, hvis han skulde raade. Gudrun svarede: „Meget hurtig afgjør du denne Sag; Bolle har rigtig nok engang talt til mig derom, men da slog jeg det hen, og af samme Tanker er jeg endnu."

Da sagde Osvif: „Da ville mange sige, at du handler mere af Hovmod end med Eftertanke, hvis du siger Nej til en saadan Mand, som Bolle; men saalænge jeg lever, skal jeg have Forsorg for mine Børn i de Ting, hvori jeg har større Indsigt, end de;" og da Osvif tog Sagen saa tvært, saa nægtede Gudrun ikke længer sin Haand, skjøndt hun i alle Maader vilde nødig dertil. Osvifs Sønner syntes godt om Partiet, da de ventede sig megen Fordel af Svogerskabet med Bolle; og kort at fortælle, saa blev det Enden derpaa, at Fæstensmaalet fandt Sted, og Bryllupsgildet blev bestemt til Vinternætternes Tid[1]. Derpaa red Bolle hjem til Hjardarholt, og fortalte Olaf hvad der var afgjort om Giftermaalet, hvortil han ikke svarede synderlig. Bolle var nu hjemme til han skulde til Gildet. Han indbød sin Frænde Olaf, men denne havde ingen Lyst dertil; dog tog han med efter Bolles Bønner. Gildet blev holdt med Pragt paa Lauge, og Bolle blev der om Vinteren. Fra Gudruns Side var Forstaaelsen just ikke den bedste.

Da Sommeren kom, begyndte Sejladsen igjen imellem Landene; og da fik man i Norge Tidende fra Island, at det var ganske kristnet. Derover blev Kong Olaf meget glad, og gav alle de Islændere, som han havde haft til Gisler, Lov til at fare hvorhen de vilde. Kjartan svarede og takkede paa de andres Vegne; thi han var Formand for alle dem, der havde været Gisler, og sagde, at de vilde da beslutte, om Sommeren at tage ud til Island. Hertil svarede Kong Olaf: „Vi vil ikke tage vore Ord tilbage, Kjartan, skjøndt de vare mere mente de andre, end dig; thi vi holde for, Kjartan, at du snarere har levet her som en Ven, end som Gissel, og jeg vilde ønske, at din Hu ikke stod saa meget til

[1]) Begyndelsen af Vinteren.

Island, skjøndt du der har gjæve Frænder; thi det vil kun staa til dig selv at indgaa et Giftermaal i Norge, som du ikke vil finde Mage til paa Island." Kjartan svarede; „Vor Herre lønne eder for al den Hæder, I har viist mig, siden jeg kom i eders Vold; men jeg haaber, at I giver ligesaa vel mig Orlov, som de andre Mænd, I har holdt her tilbage en Stund." Kongen sagde Ja, men tilføjede, at han blandt Mænd, der ej vare højbaarne, vanskelig vilde finde Kjartans Lige.

Denne Vinter havde Kalf Asgeirsen tilbragt i Norge; Høsten før var han kommen fra England med hans og Kjartans Skib og deres Handelsvarer. Da nu Kjartan havde faaet Orlov til at reise til Island, gjorde de sig færdige til Reisen, og da Skibet var seilfærdigt, begav Kjartan sig til Kongens Søster Ingeborg. Hun hilste ham venlig, gav ham Plads at sidde hos sig, og de begyndte en Samtale; Kjartan fortalte da Ingeborg, at han nu var reisefærdig til Island. „Heri, Kjartan," svarede hun, „har du nok mere fulgt dit eget Sind, end andres Opmuntringer;" og derefter skiftede de kun faa Ord med hinanden. Ved denne Leilighed tog Ingeborg et Skrin, der stod hos hende, og tog ud af det et hvidt guldvævet Slør, hvilket hun gav Kjartan, i det hun sagde, at det vilde være passende til at pryde Gudrun Osvifsdatters Hoved. „Giv hende det til Bænkegave[1]," sagde hun, „de islandske Kvinder skulle dog see, at den Kvinde, du samtalede med i Norge, ikke er af Trælleæt." Uden om dette Smykke var der en Pose til at gjemme det i af kostelig vævet Tøj, og det var i det hele et særdeles dyrebart Stykke Arbeide. „Jeg kan ikke følge dig," sagde Ingeborg, „far nu vel og hil!" Derpaa stod Kjartan op, og omfavnede Inge-

[1]) Brudegave.

borg, og man troede for vist, at det var tungt for dem, at skilles ad. Kjartan gik nu bort, og hen til Kongen, og sagde ham, at han var rejsefærdig. Kong Olaf fulgte ham til Skibet med en stor Mængde; og da de kom hen til det Sted, hvor Skibet laa, hvor der kun var een Brygge paa Landet, tog Kongen saaledes til Orde: „Her er et Sværd, Kjartan, som du skal have til Afskeed; lad dette Vaaben følge dig som en Skytsaand, thi jeg haaber, at Vaaben ingen Skade ville gjøre dig, saalænge du bærer dette Sværd." Det var en dyrebar og kunstig forarbejdet Kostbarhed. Kjartan takkede med fagre Ord Kongen for al den Hæder og Ære, han havde viist ham, medens han havde været i Norge. Da sagde Kongen: „Det vil jeg bede dig om, Kjartan, at du holder fast ved Troen." Derpaa skiltes de ad med megen Kjærlighed. Kjartan gik ud paa Skibet; Kongen saae efter ham, og sagde: „Ypperlig er Kjartan og hans Slægt, og vanskelig vil nogen staa mod deres Skjæbne."

44. Kjartan kommer hjem.

Kjartan og Kalf sejlede nu til Havs; de havde god Bør, og vare i kort Tid paa Søen; de kom til Hvidaa i Borgefjord; det var en Tidende, der spurgtes vide, at Kjartan var kommen hjem. Hans Fader Olaf og hans andre Frænder bleve meget glade. Olaf red strax fra Dalene sønder til Borgefjord, og det blev et glædeligt Møde mellem Fader og Søn. Olaf bød ham til sig med saa mange Mænd, som han selv vilde, og Kjartan tog derimod med Tilføjende, at han intet andet Sted vilde tage Ophold. Olaf red nu igjen hjem til Hjardarholt, men Kjartan blev ved Skibet om Sommeren. Han spurgte nu Gudruns Giftermaal, og lod som han ikke brød sig derom, skjøndt der vare mange, der før havde frygtet for dette.

Kjartans Svoger Gudmund Sølmundsen og hans Søster Thuride kom ogsaa til Skibet; ligeledes Asgeir Ædikoll, for at besøge sin Søn Kalf, og med ham fulgte ogsaa hans Datter Hrefna, der var en særdeles smuk Kvinde. Kjartan bød sin Søster Thuride, at hun af deres Varer maatte faa hvad hun havde Lyst til; og det samme sagde Kalf til Hrefna. Kalf lukkede derpaa en stor Kiste op, og bad Kvinderne komme hen til den. Nu var det den Dag bleven et hvast Vejr, saa Kjartan og hans Folk løb ud, for at fæste Skibet; og da de vare færdige dermed, gik de hjem til Boderne. Imidlertid havde Thuride og Hrefna taget meget op af Kisten; saa fik Hrefna fat paa Sløret, og bredte det ud, og begge Kvinderne beundrede dets Kostbarhed. Saa sagde Hrefna, at hun vilde tage det paa, Thuride opmuntrede hende dertil, og Hrefna tog det paa. Kalf saae det, og skjendte paa dem; thi det var den eneste Ting, sagde han, som han ikke ejede fælles med Kjartan[1]; og i det samme kom denne ind i Boden. Han havde hørt deres Samtale, ytrede sin Tilfredshed dermed, og sagde, der var ingen Skade skeet. Hrefna sad endnu med Sløret paa. Kjartan betragtede hende nøje, og sagde: „Sløret klæder dig smukt, Hrefna, og det er nok det bedste, at jeg ejer begge Dele, baade Slør og Mø." Da sagde Hrefna: „Folk ville mene, at du ikke vil gifte dig over Hals og Hoved, og først kjende den Kvinde, du bejler til." Han svarede, at det var det samme hvem han fik, men længe vilde han ikke bejle forgjæves til nogen. Hrefna tog nu Sløret af, og leverede det til Kjartan, som gjemte det. Gudmund og Thuride bøde Kjartan hjem til sig om Vinteren, for at besøge sine Slægtninge, og han lovede at komme. Kalf As-

[1]) som tilhørte Kjartan alene; thi for Resten vare de til halvs om Handelen.

geirsen fulgte hjem med sin Fader. Han og Kjartan opgjorde nu deres Handel imellem sig, hvilket løb af i Fred og Venskab. Kjartan red da ogsaa bort fra Skibet hen til Dalene; de vare i alt tolv Mænd, som alle bleve om Vinteren paa Hjardarholt, hvor han blev gladelig modtaget af alle. Om Høsten lod han sit Gods hente fra Skibet.

Hvad Gudrun angaar, da bebrejdede hun Bolle, at han ikke havde sagt Sandhed angaaende Kjartans Hjemkomst. Han svarede, at han havde talt derom saa godt, som han selv vidste det. For Resten rørte Gudrun ikke gjerne ved denne Streng, men hendes Misfornøjelse var aabenbar, og de fleste mente, at hun endnu længtes meget efter Kjartan, skjøndt hun søgte at skjule det.

Olaf og Osvif holdt endnu deres gamle Skik med Gjæstebud, at de nemlig skiftedes til at besøge hinanden om Høsten. Denne Høst skulde Gjæstebudet være paa Lauge, saa at Olaf og Hjardholtingerne skulde rejse derhen. Da det var paa Tiden at tage afsted, bad Olaf Kjartan at fare med; men denne svarede, at han vilde blive hjemme for at passe Huset. Men Olaf bad ham, dog ikke saaledes at fornærme sine Frænder; „tænk paa, Kjartan,“ sagde han, „at du har aldrig elsket nogen saa højt, som din Fosterbroder Bolle; det er min Villie, at du skal tage med, og I Frænder ville ogsaa snart igjen blive gode Venner, naar I mødes selv.“ Kjartan opfyldte da sin Faders Bøn; han fremtog nu den Skarlagens Klædning, som Kong Olaf havde givet ham, og pyntede sig prægtig; han gjordede sig med Sværdet Kongegaven, havde en guldbelagt Hjelm paa Hovedet, og et rødt Skjold paa Siden, i hvilket der var et helligt Kors af Guld; i Haanden havde han et Spyd med guldbeslaaet Fal. Alle hans Mænd vare iførte farvede Klæder; de vare i alt en tredive Mand. De

rede nu fra deres Hjem Hjardarholt til Lauge, hvor en stor Mængde Gjæster vare samlede.

45. Om Kjartan og Bolle.

Bolle og Osvifs Sønner gik Olaf og hans Medfølgere imøde, og hilste dem. Bolle gik hen til Kjartan, og kyste ham. Kjartan tog mod hans Hilsen; og derpaa bleve de fulgte ind. Bolle var da meget munter, hvilket glædede Olaf, men Kjartan viste temmelig Kulde. Gildet løb for Resten vel af. Bolle ejede nogle Stodheste, som holdtes for fortrinlige i sit Slags; Hingsten var stor, smuk, og havde aldrig svigtet i nogen Kamp; den var hvid af Farve med røde Øren og Top, og med den fulgte tre Hopper af samme Farve. Disse Heste vilde Bolle give Kjartan, men denne svarede, at han var ingen Hestemand, og vilde ikke modtage Gaven. Forgjæves bad Olaf ham at tage mod Hestene som en af de anseeligste Gaver; han sagde tvært ud Nej, saa de skiltes med liden Venlighed. Hjardholtingerne fore hjem, og for det første var alting roligt. Kjartan var meget stille om Vinteren, og talede sjelden med nogen, hvilket meget bedrøvede Olaf.

Om Vinteren efter Julen drog Kjartan med en tolv Mand hjemmefra, og agtede sig nordpaa til Asbjørnsnæs i Vididalen, hvor han blev modtaget med største Kjærlighed; der vare prægtige Boliger. Gudmunds Søn Hall var da en Snes Aar gammel, og slægtede meget Laxdælerne paa, saa der skal ikke have været en raskere Mand i hele Nordfjerdingen. Han tog meget venlig mod sin Frænde Kjartan; og der blev strax foranstaltet Lege paa Asbjørnsnæs, hvortil man samlede sig vide fra Herrederne; der kom Folk fra Vididal og Midfjord, fra Vatnsnæs og fra Vatnsdal og helt ude fra Langedal, saa der blev en talrig Forsamling;

og alle talte de om, hvor udmærket Kjartan var fremfor alle de andre. Nu blev alt indrettet til Legen, som Hall forestod. Han indbød ogsaa Kjartan dertil, og sagde: „Vi ønske, Frænde, at du ogsaa heri vil vise din Dannished.“ Kjartan svarede, at han i den senere Tid kun havde givet sig lidet af med Lege, thi hos Kong Olaf havde man andre Ting for, men han vilde dog ikke sige Nej. Han lavede sig da til Legen, og mod ham bleve stillede de stærkeste og mygeste Mænd; saaledes legede man nu om Dagen, men ingen lignede Kjartan i Styrke og Smidighed. Og om Aftenen, da Legen var endt, stod Hall Gudmundsen op, og sagde: „Det er min Faders Bud og Ønske, at alle de Mænd, som langvejs fra ere komne hid, ville tage til Takke her i Nat, for at begynde Moroen igjen i Morgen.“ Dette fandt alle var et højmodigt Tilbud. Kalf Asgeirsen var ogsaa kommen, og imellem ham og Kjartan herskede største Fortrolighed; ogsaa hans Søster Hrefna var der i al sin Stads. I det hele var der om Natten et hundrede Mennesker mere paa Gaarden, end ellers. Næste Dag bleve de atter inddelte til Legen; men da sad Kjartan, og saae til. Hans Søster Thuride gik hen, gav sig i Tale med ham, og sagde: „Man har sagt mig, Frænde, at du har været meget stille i Vinter, og man mener, at det er endnu for Sorg over Gudrun; og det slutter man deraf, at det vil ikke komme til nogen god Forstaaelse mellem dig og din Frænde Bolle, uagtet den store Kjærlighed der alle Stunder har været imellem eder. Gjør nu saa vel og høvisk, at du ikke tager dig dette nær, og und din Frænde sit gode Giftermaal; os tykkes det raadeligst, at du giftede dig, saaledes som du talte om i forrige Sommer. Rigtignok er det intet lige Parti med Hrefna, thi et saadant vil du ikke finde her i Landet; men hendes Fader Asgeir er en gjæv

og storslægtet Mand; der mangler ham heller ikke paa Gods til at forskjønne dette Giftermaal; hans anden Datter er gift med en mægtig Mand, og Kalf Asgeirsen, har du selv sagt mig, er en meget vakker Mand, saa dette Parti er i alle Maader anseeligt. Det er mit Ønske, at du vil give dig i Tale med Hrefna, og jeg haaber, du vil finde hende ligesaa forstandig som smuk." Kjartan gav hende Bifald, og roste hende, at hun saa smukt vidste at indlede en Sag. Derefter kom det til Samtale mellem ham og Hrefna, og de talte sammen om Dagen. Om Aftenen spurgte Thuride ham, hvorledes han syntes om Hrefnas Ordtag[1]. Han tilkjendegav sin Tilfredshed, og sagde, at det uden Tvivl var en herlig Kvinde, saa vidt han kunde mærke. Næste Morgen blev der sendt Bud efter Asgeir, at han skulde komme til Asbjørnsnæs, hvorpaa de gave sig til at afhandle denne Sag, og Kjartan bejlede nu til hans Datter Hrefna. Asgeir var vel fornøjet dermed, thi han var en forstandig Mand, der nok kunde indsee, hvor sømmeligt dette Tilbud var; og Kalf gjorde alt sit for at bringe Sagen i Stand. Hrefna nægtede heller ikke sin Haand, men bad sin Fader raade. Saaledes blev da Sagen bragt i fuld Gang og bekræftet ved Vidner. Efter Kjartans Ønske, som Asgeir og Kalf ikke havde noget imod, skulde Brylluppet staa paa Hjardarholt, og der blev da bestemt Brudegilde paa Hjardarholt, naar fem Uger af Sommeren vare ledne. Derefter red Kjartan hjem med store Gaver; Olaf syntes godt om denne Tidende, thi nu var Kjartan langt muntrere, end da han drog hjemmefra. Der fortælles ellers, at Kjartan fastede om Fasten, saa at han ingen tør Mad spiste, hvilket man ellers ikke havde nogens Dømme

[1]) Dette gamle Ord, der ogsaa betyder et Ordsprog, udtrykker i det hele Maaden at føje sine Ord paa, og fortjener vist at optages i Sproget.

paa, og det gjorde saa megen Opsigt, at han kunde leve saalænge uden Spise, at man drog langvejs fra, for at see ham; og saaledes udmærkede Kjartan sig ogsaa ved anden Færd. Nu led Paaske. Saa gjorde Olaf og Kjartan Tilberedelser til et stort Gilde; nordfra kom, til den bestemte Tid, Asgeir og Kalf, samt Gudmund og Hall, tilsammen med et Følge af tresindstyve Mand. Kjartan havde ogsaa samlet en stor Mængde; det var et berømt Gilde, thi det varede en Uge. Til Brudegave gav Kjartan Hrefna Sløret, en Gave, der meget blev omtalt, thi der var ingen saa erfaren eller saa rig, der nogensinde havde seet eller ejet en saadan Kostbarhed; men velunderrettede Folk sige ogsaa, at der var otte Øre Guld vævet i Sløret. Kjartan var ogsaa saa munter ved Gildet, at han skjemtede med hver Mand i sin Tale, og fortalte om sine Rejser; og dette var et Æmne, som alle Folk beundrede, thi han havde længe tjent en af de berømteste Høvdinger, Kong Olaf Tryggvesen. Da Gildet endelig var forbi, udvalgte Kjartan gode Gaver til Gudmund og Hall og andre Stormænd; saa han og hans Fader fik megen Berømmelse for dette Gilde. Kjartan og Hrefna fattede god Kjærlighed for hinanden.

46. Sværdet Kongegaven bliver stjaalet.

Olaf og Osvif holdt deres Venskab vedlige, skjøndt der herskede Kulde imellem de yngre Mænd. Denne Sommer gjorde Olaf Gjæstebud en halv Maaned før Vinteren; Osvif havde ogsaa lavet til Gilde til Vinternætterne; og de bøde da hinanden til sig med saa mange Mænd, som tyktes hver hæderligst. Osvif skulde nu først komme til Gilde hos Olaf, og indfandt sig paa den bestemte Tid paa Hjardarholt, tilligemed Bolle og Gudrun og hans Sønner. Om Morgenen efter, da Kvinderne gik igjennem Stuen, talte en af dem om,

hvorledes de skulde skikkes til Sæde, og det hændte sig just, at Gudrun var kommen ligeover for den Seng, hvor Kjartan plejede at sove; han var da i færd med at klæde sig paa, og iførte sig sin røde Skarlagens Kjortel. Da sagde Kjartan til den Kvinde, der havde talt om, hvorledes Fruentimmerne skulde ordnes, endnu førend nogen anden havde taget Ordet: „Hrefna skal sidde i Højsædet og i alle Henseender nyde den største Ære, saalænge jeg er i Live." Men ellers havde Gudrun bestandig siddet i Højsædet, saavel paa Hjardarholt, som andre Steder; da hun nu hørte Kjartans Ord, saae hun paa ham, og skiftede Farve, men svarede ikke noget. Næste Dag efter talte Gudrun med Hrefna om, at hun skulde tage Sløret paa, og vise Folk den største Kostbarhed, der var kommen til Island. Kjartan, der var tilstede, skjøndt han ikke stod saa ganske nær, hørte Gudruns Ord, og førend Hrefna kunde komme til at svare, sagde han: „Hun skal ikke pynte sig med Sløret ved dette Gilde, thi jeg holder mere af, at Hrefna skal eje det kostbareste Smykke, end at det her skal tjene til Øjenslyst for Gildesfolkene." Høstgildet hos Olaf skulde vare en Uge. Næste Dag igjen talte Gudrun underhaanden med Hrefna, at hun dog skulde vise hende Sløret, og hun lovede det. De gik da om Dagen efter hen til Udeburet, hvor Kostbarhederne vare; Hrefna lukkede en Kiste op, tog den kostelig vævede Pose frem, og tog Sløret ud af Posen, og viste Gudrun det. Hun slog Sløret ud, og saae paa det en Stund, og hverken dadlede eller roste det med et Ord; hvorpaa Hrefna gjemte Sløret igjen, og de gik tilbage til deres Sæde i Stuen.

Imidlertid fornøjede og morede man sig ved Gildet; men den Dag, da de Indbudne skulde ride bort, var Kjartan meget beskjæftiget med, at de, som vare langvejs fra,

kunde faa deres Heste, og med hvad der ellers kunde være at gjøre i Stand til Afreisen; ved denne Leilighed havde han ikke haft Sværdet Kongegaven i Haanden, hvilket han ellers sjelden lagde fra sig, og da han nu vendte tilbage til sin Plads i Stuen, hvor det plejede at hænge, da var det borte. Han gik strax hen for at sige det til sin Fader. Denne svarede, at denne Sag maatte de fare med i Stilhed, han vilde see, at faa nogle Spejdere i hver Flok af dem, der rede bort; hvilket han da ogsaa gjorde. An den Hvide, der, som forhen anført, var en af hans Huskarle, skulde ride med Osvifs Folk, og lægge Mærke til, hvor de drejede af fra Vejen eller opholdt sig. De rede ind ved Ljarskove og hen til de Gaarde, der kaldes Skoge (Gaardene ved Skoven), dvælede her, og stege af Hestene. Thorolf Osvifssen tilligemed nogle andre Mænd droge her bort fra Gaarden, hvor de andre bleve holdende, og forsvandt i noget Krat, hvor der ogsaa var Moser. An fulgte dem til Laraa, der kommer fra Sælingsdal, og her sagde han, at han vilde vende tilbage; og Thorolf havde intet derimod, thi i Grunden havde han ligesaa gjerne seet, at An slet ikke havde fulgt med dem. Samme Nat var der falden et Lag Sne, saa at man kunde forfølge Spor i Sneen; da nu An red tilbage til Skoven, saa forfulgte han Thorolfs Spor hen til en Kilde eller Kjær; der følt han omkring med Haanden, og fik fat paa et Sværdhjalte; men da han tillige vilde have et Vidne med sig i denne Sag, saa red han hen til Thoraren paa Sælingsdalstunge, og de vendte nu tilbage sammen, for at tage Sværdet op. Derefter bragte An det hjem til Kjartan, der viklede en Dug (Klæde) om det, og lagde det ned i en Kiste; han gjemte det nu omhyggeligere, end før. Det Sted, hvor Thorolf saaledes havde nedstukket Kongegaven, kaldtes siden den Tid

Sværdkilden; Skeden blev aldrig funden. For det første blev der nu ikke gjort videre ved den Ting; men Kjartan kunde dog ikke lade dette sidde paa sig, og vilde ikke lade det bero dermed. Olaf trøstede ham og sagde: „Lad du ikke dette gaa dig nær! det er en slet Streg af dem, som de der have spillet dig, men dig skader det ikke; lad os ikke udsætte os for andres Latter derved, at vi af sligt tage Anledning til at yppe Trætte med Frænder og Venner;“ og formedelst slige Olafs Forestillinger slog Kjartan sig til Ro.

Herefter lavede Olaf sig til at drage til Gjæstebud paa Lauge om Vinternætterne, og han talte til Kjartan om, at denne skulde følge med; han vilde kun nødig, men gav dog efter for sin Faders Bønner. Hrefna skulde ogsaa fare med, men vilde lade Sløret blive hjemme. Husfruen Thorgerde spurgte hende da: „Hvor naar skal du da tage slig en kostelig Ting frem, hvis den skal blive liggende i Kisten, naar du tager til Gilde?“ „Mange mene,“ svarede Hrefna, „at jeg kunde tage mange andre Steder hen, hvor jeg ikke vilde have saa mange Avindsmænd, som paa Lauge.“ Men Thorgerde vedblev: „Lad os ikke sætte Lid til dem, der føre saadan Snak her omkring i Krogene;“ og eftersom Thorgerde saa ivrig opmuntrede hende til at tage Sløret med, saa gjorde Hrefna det, især da Kjartan ingen Indvendinger gjorde, da han mærkede det var hans Moders Ønske. De begave sig da paa Vejen, og kom om Aftenen til Lauge, hvor de bleve modtagne vel. Thorgerde og Hrefna gave Folkene deres Klæder at gjemme; men da Kvinderne om Morgenen skulde tage deres Boned[1], og Hrefna ledte efter sit Slør, da var det borte fra det Sted, hvor hun havde gjemt det; der blev

[1]) Paa dette Sted betyder dette Ord: deres Pynt, deres Klæder og Sager.

søgt vidt og bredt, men det fandtes ikke. Gudrun mente, at hun formodentlig maatte have ladet det ligge hjemme, eller ogsaa hun havde forvaret det saa skjødesløst, at det var kommet bort. Hrefna sagde nu til Kjartan, at Sløret var forsvundet. Han svarede, at det var en vanskelig Sag at passe paa med dem, men bad hende være rolig; og han fortalte derpaa sin Fader, hvorledes det stod til. Olaf svarede: „Jeg ønsker, at du endnu, som før, slaar dig til Taals og finder dig i denne Fortrædelighed; jeg skal underhaanden see at efterspore Sagen; thi jeg vil gjøre alt hvad der staar i min Magt, at der ikke skal komme Strid imellem dig og Bolle; helt Saar, min Søn, er lettest at forbinde," sagde han. „Det er let at mærke, Fader!" svarede Kjartan, „at du ønsker alles Velfærd i denne Sag, men jeg veed dog ikke, om jeg kan finde mig i, saaledes at lade mig ride til Vands af Laugemændene." Den Dag, da Folk skulde ride bort fra Gildet, tog Kjartan saaledes til Orde, og sagde: „Jeg beder dig derom, Bolle min Frænde! at du herefter vil vise større Dannished, end hidtil; jeg vil nu ikke længer tie stille med det, som er kommet til manges Kundskab, angaaende de Ting, som ere blevne borte for os, og som vi tænke ere komne her til Gaarde. Om Høsten, da vi holdt Gilde paa Hjardarholt, blev mit Sværd taget bort, det fandtes rigtignok, men ikke Skeden; nu er her ogsaa bortkommen en Kostbarhed, som var af ikke ringe Penges Værd; begge Dele vil jeg nu have igjen." „De Beskyldninger, du der gjør os," svarede Bolle," have vi ingenlunde fortjent, og vi maatte vel snarere vente os alt andet af dig, end at du skulde sigte os for Tyveri." Kjartan svarede igjen: „Efter vor Mening har der været dem paa Raad med i dette, saa at du nok kan raade Bod derpaa, hvis du vil; I har udæsket os mer

end nødvendigt, og vi have længe fundet os i ederes Fiendskab; men nu skal det være vitterligt, at vi ikke længer ville taale det." Gudrun greb nu Ordet, og sagde: „Du rører der op i en Sag, som du gjorde bedst i at lade hvile; dersom det forholder sig saaledes, som du siger, at der er nogen her, som have haft Del i, at Sløret er borte, saa tænker jeg, at de have taget deres eget. Tror nu selv hvad I vil om hvad der er blevet af Sløret; mig skal det være ret kjært, om der er handlet saaledes med det, at det vil være en daarlig Pynt for Hrefna herefter." Derpaa skiltes de ad, Kjartan og hun, med Fortørnelse. Hjardholtingerne rede hjem. Gjæstebudene hørte nu op, men for Resten mærkedes der ikke til Ufred. Om Sløret hørte man intet mere; men mange holdt for, at Thorolf, efter sin Søster Gudruns Tilskyndelse, havde brændt det. I Begyndelsen af denne Vinter døde Asgeir Ædikoll, og hans Sønner tiltraadte Gaard og Gods.

47. Kjartan drager til Lauge.

Om Vinteren efter Julen samlede Kjartan Folk, saa de vare tresindstyve Mand; han talte ikke til sin Fader om, hvorhen hans Rejse gjaldt, og Olaf spurgte heller ikke synderlig derom. Han havde Telte og Levnetsmidler med, og red til han kom til Lauge. Her befalede han sine Mænd at staae af, og sagde, at nogle skulde passe Hestene, andre lod han rejse Telte. Paa den Tid var det meget almindeligt, at Magene (Lillehusene) vare ude og temmelig langt fra Gaarden, og saaledes var det ogsaa paa Lauge. Kjartan lod derpaa alle Dørene i Gaarden besætte, og hindrede alle Folk derinde fra at komme ud, saa at de i tre Dage maatte forrette deres Nødtørft derinde. Derefter red han igjen hjem til Hjardarholt, og lod alle sine Folk gaa hver til sit.

Olaf ytrede sin Misfornøjelse med denne Færd, men Thorgerde sagde, den fortjente ingen Dadel, Laugemændene havde fortjent denne Vanære, ja endnu større. Ved denne Lejlighed spurgte ogsaa Hrefna Kjartan, om han havde talt med nogen paa Lauge? Han svarede, at det var ubetydeligt, han havde kun verlet et Par Ord med Bolle. Men da smilte Hrefna, og sagde: „Da har man dog fortalt mig for vist, at du og Gudrun talte sammen, ja jeg har endogsaa hørt, hvorledes hun var klædt, at hun havde taget Sløret paa, og at det klædte hende særdeles vel." Kjartan svarede, og blev i det samme meget rød i Hovedet, saa det var let at see, at han blev vred over hendes Gjækkeri: „Jeg har ikke mærket noget til det, du taler om, Hrefna!" sagde han, „og heller ikke behøver Gudrun et Slør at pynte sig med, for at see bedre ud end alle andre Kvinder." Da vogtede Hrefna sig vel for at fortsætte Samtalen. Hvad Laugemændene angaar, saa vare de meget misfornøjede, og fandt den dem tilføjede Fornærmelse langt større og værre, end om Kjartan havde dræbt to eller tre Mænd for dem; Osvifs Sønner vare især forbitrede derover, men Bolle søgte at berolige dem. Gudrun talede mindst derom, men af hvad hun sagde kunde man mærke, at det maaskee gik hende mere nær, end nogen anden. Fiendskabet blev nu fuldkomment imellem Laugemændene og Hjardholtingerne.

Henimod Enden af Vinteren fødte Hrefna et Drengebarn, som blev kaldt Asgeir. Thoraren Bonde paa Tunge bekjendtgjorde, at han vilde sælge den til hans Gaard hørende Jord, deels fordi han trængte til Penge, deels fordi Uenigheden imellem begge de Mænd i Herredet, hvilke han holdt meget af, tog til. Bolle havde derimod Lyst til at kjøbe sig fast Ejendom, thi Laugemændene havde kun faa Landstrækninger,

men Penge nok. Bolle og Gudrun rede da til Tunge, efter Osvifs Raad, thi det var dem beleiligt, at komme i Besiddelse af denne Jord, der laa dem saa nær, og han bad dem ikke at see paa Pengene. De handlede da med Thoraren, og bleve enige med ham om Prisen paa Jorden og hvor meget de skulde give derfor, og Kjøbet blev sluttet imellem ham og Bolle; men det blev ikke gjort vidnesfast, fordi der ikke vare saa mange Mænd tilstede, som Loven krævede. Derpaa rede Bolle og Gudrun atter hjem. Da Kjartan Olassen erfarede denne Tidende, red han strax selvtolvte hen til Tunge tidlig paa Dagen; Thoraren modtog ham vel, og bad ham blive; men Kjartan svarede, at han maatte hjem igjen om Aftenen; imidlertid vilde han dog opholde sig noget. Thoraren spurgte saa efter hans Ærende. Kjartan svarede: „Det er mit Ærende hid, at tale med dig angaaende den Jordhandel, som du og Bolle har sluttet med hinanden; thi det er mig ikke med, hvis du sælger denne Jord til Bolle og Gudrun." Thoraren svarede, at det vilde blive hans Skade, dersom Kjøbet gik ind, thi Bolle havde lovet ham en rundelig Betaling for Jorden, og vilde betale strax; men Kjartan svarede: „Du skal ikke komme til at lide noget Tab, fordi Bolle ikke faar Jorden, thi jeg vil give det samme derfor, og det vil ikke nytte dig, at du sætter dig imod min Villie; thi det skal befindes, at jeg vil have mest at sige her i Herredet, og desforuden vil rette mig mere efter andres Sind, end efter Laugemændenes." „Drottens Ord," sagde Thoraren, „har meget at sige i denne Sag; men det skulde dog være mig kjært om den Handel, jeg har sluttet med Bolle, kunde staa ved Magt." „Hvorledes kan det være en sluttet Handel," sagde Kjartan, „som ikke er vidnesfast; eet af to, enten maa du nu strax haandsælge mig Jorden paa

samme Vilkaar, som du er kommen overens med de andre, eller ogsaa selv blive boende paa din Jord." Thoraren foretrak da, at sælge ham Jorden, og der blev kaldt Vidner til paa denne Handel. Kjartan red hjem, da Handelen var sluttet. Dette spurgtes over alle Bredefjordsdale, og endnu samme Aften kom Rygtet derom til Lauge. Da sagde Gudrun: „Nu tykkes mig, Bolle, har Kjartan forelagt dig to endnu haardere Vilkaar, end dem han gjorde Thoraren; enten maa du forlade dette Herred med Skam, eller ogsaa maa du i alle eders Møder vise dig modigere, end du før har været." Bolle svarede ikke noget, og gik sin Vej, og det var nu roligt Resten af Fasten. Men tredie Paaskedag red Kjartan hjemmefra selvanden, thi han havde kun An den Svarte med sig. De kom om Dagen til Tunge, hvorfra Kjartan vilde have at Thoraren skulde ride med ham til Sørbæ, for at indkræve Gjæld, thi Kjartan havde mange Penge staaende der. Imedens han nu var beskjæftiget dermed, var Thoraren reden hen til en anden Gaard, saa at Kjartan biede der noget efter ham. Samme Dag var Thorhalla den Snaksomme kommen did, og hun spurgte Kjartan, hvor han agtede sig hen? Han svarede, han skulde til Sørbæ. „Hvad Vej tager du da?" sagde hun. „Jeg vil lægge Vejen vester igjennem Sælingsdal, og derfra igjennem Svinedal," svarede han. Hun spurgte fremdeles, hvor længe han vilde blive borte? Og han svarede, at han tænkte at ride hjem paa femte Dag (om Torsdagen). „Vil du ikke udrette et Ærende for mig?" sagde Thorhalla, „jeg har en Frænde der i Sørbæ vester ved Hvidedal, han har lovet mig en halv Mark Vadmel; jeg vilde bede dig at kræve den og tage den med dig." Kjartan lovede det. Derpaa kom Thoraren tilbage, og gav sig paa

Vej med de andre; de red vester over Sælingsdalshede, og kom om Aftenen til Søskendene paa Hol. Kjartan fik der en god Velkomst, da han var en god Ven af dem. Thorhalla den Snaksomme derimod kom om Aftenen hjem til Lauge, hvor Osvifs Sønner spurgte hende, hvem hun havde truffet paa om Dagen? Hun svarede, at hun havde truffet Kjartan. Og da de videre spurgte, hvor han vilde hen, fortalte hun hvad hun vidste, og føjede til, at han aldrig havde været saa rask paa det, som nu, men det var da heller ikke underligt, om slige Mænd saae andre Folk over Hovedet. Hun sagde da ogsaa blandt andet, at saa vidt hun kunde mærke, var der ingen Ting, Kjartan heller gad talt om, end om det Jordkjøb, han havde sluttet med Thoraren. Gudrun sagde: „Ja, Kjartan kan rigtig nok vise sig saa overmodig, som han vil, thi det har vi Prøver paa, at hvilken Fornærmelse han end tilføjer andre, saa vover ingen at svinge sit Spyd imod ham." Bolle og Osvifs Sønner vare tilstede ved denne Gudruns og Thorhallas Samtale, der, som sædvanlig, sigtede til at opegge Bolle; men denne lod, som han ikke hørte det, hvilket var hans Sædvane, naar der blev talt ilde om Kjartan.

48. Om An Rismaves Drøm.

En Dag i Paasken sad Kjartan paa Hol, hvor der var megen Skjemt og Glæde. Natten efter lod An ilde i Søvne, og vaagnede endelig op. De spurgte ham, hvad han havde drømt? og han svarede: „Der kom en utækkelig Kvinde til mig, og trak mig frem over Sengefjællen; i den ene Haand havde hun et kort Spyd, i den anden et Ris; hun satte mig Spydet for Brystet, ristede mig hele Maven op, tog Indvoldene ud, og satte Riset isteden; derpaa gik hun ud," sagde An. Kjartan og de andre lo hjertelig ad denne Drøm, og

sagde, at han herefter skulde hedde An Rismave; de grebe fat paa ham, og sagde, de vilde see, om han havde Riset i Maven. Men Ode sagde, at de skulde ikke drive saa megen Spot dermed; vilde Kjartan lyde hende ad, saa skulde han enten bie der noget længer, eller hvis han endelig vilde ride bort, tage flere Folk med sig, end han havde haft hid. Men Kjartan sagde: „Maaskee Ans Ord forekomme eder meget mærkelige, naar I saaledes sidder og taler med ham til daglig, saa at alt hvad han drømmer forekommer eder som en Aabenbaring; men hvad mig angaar, da vil jeg rejse saaledes som jeg havde bestemt før denne Drøm." Tidlig om Morgenen den femte Dag (eller Torsdagen) i Paaskeugen rejste Kjartan bort tilligemed Thorkel Hvalp og hans Broder Knud efter Odes Raad; der vare i det hele tolv Mand, som fulgte ham paa Vej. Kjartan kom til Hvidedal, hvor han krævede Thorhalla den Snaksommes Vadmel, som han havde lovet; saa red han sønderpaa efter Svinedal.

Paa Lauge i Sælingsdal hændte det sig imidlertid, at Gudrun var tidlig paa Benene strax da Solen var staaet op; hun gik hen til sine Brødre, der laa og sov, og tog i Ospak, saa at han strax vaagnede op tilligemed de andre Brødre. Da Ospak nu saae, det var hans Søster, spurgte han hvad hun vilde, siden hun var saa tidlig paa Benene? Hun svarede, hun vilde vide hvad de havde i Sinde at tage sig for om Dagen. Ospak sagde, de vilde blive rolig hjemme, der var nu ikke stort at bestille. „Det passede dejlig med eders Tænkemaade," sagde Gudrun, „hvis I vare Døtre af en eller anden Bonde, og lode fem være lige; efter al den Foragt og Skam, Kjartan har tilføjet eder, ligge I her og sove, medens han rider her forbi Gaarden selvanden; slige Mænd som I have Hukommelse som Svin; nu har jeg

opgivet alt Haab om, at I vil søge Kjartan i hans Hjem, da I ikke engang tør møde ham nu, da han reiser selvanden eller ganske alene, men I sidde hjemme og slaa eder til Ro, hvor mange I end ere." Ospak svarede, at hun tog stærkt paa, men at hun i Grunden havde Ret; han sprang strax op, og klædte sig paa; ligesaa de andre Brødre, den ene efter den anden. Derpaa rustede de sig for at lægge sig i Baghold for Kjartan. Da bad Gudrun ogsaa Bolle at tage med; men han svarede, at det vilde være usømmeligt formedelst Frændskabet med Kjartan, og gjorde opmærksom paa, med hvor megen Kjærlighed Olaf havde opdraget ham. Gudrun sagde: „Deri har du Ret, men den Lykke har du ikke, at du kan vinde alles Bifald ved dit Valg; mellem os og med vort Samliv er det ude, hvis du afslaar at tage med." Da Gudrun saaledes eggede, stillede alt det Fjendskab, som Kjartan havde viist ham, og alt hvad der havde været imellem dem, sig større for hans Sjæl, hvorpaa han i en Hast væbnede sig. De vare i alt elleve: først Osvifs fem Sønner: Ospak og Helge, Vandraad, Torraad og Thorolf; saa Bolle, samt Osvifs Søstersøn Gudlaug, en ret vakker Mand; og endelig Thorhalla den Snaksommes Sønner Od og Sten. De rede til Svinedal til en Fjeldkløft, der hedder Hafragil (Bukkegil), hvor de bandt sine Heste, og satte sig ned. Bolle var hele Tiden stille, og laa oppe ved Kanten af Kløften. Da nu Kjartan med sine Ledsagere kom til den Snævring, hvor Dalen begynder at udvide sig, sagde han til Thorkel og de andre, at de nu skulde vende tilbage, men Thorkel sagde, de vilde følge ham til Enden af Dalen. Da de imidlertid vare komne forbi den Sæter, der hedder Nordre-Sæter, sagde Kjartan til Brødrene, at nu skulde de ikke ride længere; „Thorolf, den Tyv," sagde han, „skal ikke have det

at lee af, at jeg ikke tør ride min Vej uden stort Følge." Thorkel Hvalp sagde: „Vi ville da føje dig deri, og vende tilbage; men det skulde dog fortryde os, hvis vi ikke vare i Nærheden og du behøvede vor Hjælp." Da sagde Kjartan: „Min Frænde Bolle vil ikke oplægge Baneraad imod mig, men skulde Osvifs Sønner lure paa mig, saa er det endnu et Spørgsmaal hvad Udfaldet kan blive, skjøndt jeg er mindre mandstærk." Derpaa rede Brødrene tilbage.

49. Kjartans Død.

Kjartan red nu sønder igjennem Dalen; de vare tre i Følge, han, An den Svarte og Thoraren. Der boede en Mand, ved Navn Thorkel, paa Hafratinde i Svinedal; nu er det Sted øde; han var om Dagen taget ud til sine Heste, tilligemed hans Faarehyrde; og de saae baade hvorledes Laugemændene laa i Baghold, og at Kjartan med de to andre rede ned ad Dalen. Da sagde Hyrden, at de skulde drage Kjartan imøde, og at det vilde være et stort Held, hvis de kunde forebygge den store Ulykke, som det her saae ud til; men Thorkel sagde: „Hold din Mund! Tænker din Tosse, du kan give Mand Livet, hvis Time er kommen; for mig maa de fare saa ilde afsted med hinanden, som de lyster; det bedste er, vi gaa hen til et Sted, hvor vi kan være sikre og dog kunne see hele deres Møde, og have Gammen af deres Leg. Der gaar Ry af, hvor kampdygtig Kjartan er, og her kan det vel gjøres nødigt, thi det er klart, at her ere mange mod faa." Hyrden maatte da lyde sin Husbonde. Kjartan red nu frem til Hafragil; men paa den anden Side fattede Osvifs Sønner Mistanke, hvorfor Bolle havde valgt sig et Stade, hvorfra han kunde see Folk komme ridende fra Vesten; de overlagde med hverandre, og tænkte, at Bolle ikke var dem tro. De gik op til ham paa Brinken, gave sig

til at brydes og gantes med ham, og toge ham i Fødderne og trak ham ned af Brinken. Kjartan og hans Følge kom imidlertid snart derhen, da de rede skarpt til; og da de kom sønder over Kløften, saae de Bagholdet, og kjendte Mændene. Kjartan sprang strax af Hesten, og vendte sig imod Osvifs Sønner; der stod en stor Sten, ved hvilken han bad dem at begynde Striden, men førend de mødtes, kastede han sit Spyd, og traf Thorolfs Skjold ovenfor Haandfanget, saa at Skjoldet fløj til Siden, Spydet gik igjennem Skjoldet og Armen ovenfor Albuen, og skar den store Muskel over; Thorolf lod da Skjoldet falde, og kunde ikke bruge sin Arm mere. Derpaa trak Kjartan sit Sværd, men han havde ikke Kongegaven. Thorhallas Sønner løb imod Thoraren, thi det var faldet i deres Lod at stride med ham, og da Thoraren var en ramstærk Mand, saa blev det et haardt Anfald, hvis Udfald var meget uvist. Da søgte Osvifs Sønner og Gudlaug mod Kjartan; de vare fer, Kjartan og An kun to; An værgede sig vel, og vilde bestandig gaa frem foran Kjartan; Bolle stod hos med sit Sværd Fodbider. Kjartan gav svare Hug, men Sværdet buede ikke og gav efter, saa han tit maatte rette det under sin Fod; baade Osvifs Sønner og An bleve saarede, men Kjartan havde endnu intet Saar faaet. Kjartan fægtede saa heftig og drabelig, at Osvifs Sønner endelig maatte vige tilbage, og de vendte sig da hen mod An; da faldt denne, der en Stund havde strebet saa, at Indvoldene hang ham ud af Livet. I det samme hug Kjartan Benet af Gudlaug ovenfor Knæet, hvilket var nok til hans Bane. Da søgte Osvifs fire Sønner mod Kjartan, men han værgede sig saa rysk, at han ikke veg et Skridt for dem. „Hvorledes?“ sagde da Kjartan, „Bolle min Frænde! hvi drog du hjemmefra, naar du vilde staa rolig hos? nu

er det bedst at tage fat og forsøge hvad Fodbider duer til." Bolle lod som han ikke hørte det. Men da Ospak saae, at de ikke kunde faa Bugt med Kjartan, eggede han Bolle paa alle mulige Maader, og sagde, at han dog ikke vilde lade den Skam hvile paa sig, at han havde lovet dem Bistand og ydede den ikke; før, da de endnu ikke havde tilføjet Kjartan saa store Fornærmelser, som nu, var han dem haard nok; „hvis han nu undslipper os," sagde han, „da vil du, Bolle, saavel som vi snart være udsat for allehaande Vold." Da trak Bolle Sværdet Fodbider, og vendte sig mod Kjartan; men denne sagde til Bolle: „Vísselig, Frænde! agter du nu at øve Nidingsværk, men heller vil jeg dog lide Døden for din Haand, end give dig den;" og derpaa kastede han sine Vaaben, og vilde ikke værge sig mere; han havde dog kun faa Saar, men var overmaade mødig af Kampen. Bolle gav intet Svar paa Kjartans Ord, men alligevel gav han ham Banesaar. Strax derpaa opfangede han den Synkende i sine Arme, og Kjartan døde, hvilende sig paa hans Knæ. Han fortrød øjeblikkelig sin Gjerning, og lyste Drabet paa sin Haand[1]. Saa sendte han Osvifs Sønner tilbage, men selv blev han og Thoraren hos Ligene. Da Osvifs Sønner kom til Lauge, forkyndte de hvad der var forefaldet; Gudrun ytrede sin Tilfredshed dermed. Thorolfs Haand blev forbunden, men blev aldrig menløs siden. Kjartans Lig blev ført hen til Tunge, og derpaa red Bolle hjem til Lauge. Her gik Gudrun ham imøde, og spurgte, hvor meget var ledet af Dagen? Han svarede, at det var nærved Non. „Stordaadene vore," sagde da Gudrun; „jeg har spundet til tolv Alen Garn, og du har fældet Kjartan." „Sent," svarede Bolle, „vil denne ulykkelige Gjerning gaa mig af Tanker, skjøndt du ikke

[1]) erklærede aabenbar, at han var Drabsmanden.

minder mig derom." Gudrun vedblev: „Ikke regner jeg sligt blandt Ulykker; mig tykkes du stod i større Anseelse det Aar Kjartan var i Norge, end siden da han traadte dig under Fødder, strax da han kom til Island; men sidst nævner jeg det, som dog er det bedste, at Hrefna skal ikke gaa smilende i Seng i Aften." Da svarede Bolle, og var meget vred: „Uvist tykkes mig, om hun blegner mere ved denne Tidende, end du, og jeg frygter, at du mindre vilde bevæges derved, hvis jeg laa slagen paa Marken, og Kjartan kom for at bringe dig Budskabet derom." Gudrun mærkede da, at Bolle blev vred, og sagde: „Hav ikke saadanne Tanker, jeg er dig virkelig takskyldig for denne Gjerning, thi nu er jeg overbevist om, at du gjerne vil opfylde mine Ønsker."

Osvifs Sønner begave sig derpaa til det Jordhus, som var beredt for dem i Løn; men Thorhallas Sønner bleve sendte ud til Helgafjeld, for at forkynde Snorre Gode denne Tidende, samt at Bolle og hans Kone bade om hurtig Bistand til Hjælp mod Olaf og de andre Mænd, der havde Eftermaalet efter Kjartan. Paa Sælingsdalstunge forefaldt den Begivenhed den Nat, da Drabet var skeet om Dagen, at An rejste sig overende, skjøndt alle troede, at han var død; de, som vaagede over Liget, bleve meget ræde, og ansaae det for et Under. Da sagde An til dem: „For Guds Skyld ræddes ikke for mig, thi jeg har levet og haft min Samling, indtil jeg paa een Gang faldt hen i en Dvale; da drømte jeg om den samme Kvinde, som før, og mig tyktes hun tog Riset ud af min Mave, men satte Indvoldene ind isteden, et Bytte, som jeg befandt mig vel ved." Derpaa bleve hans Saar forbundne, og han kom sig igjen, og siden den Tid kaldtes han An Rismave.

Da Olaf Høskuldsen erfarede denne Tidende, blev han

saare bedrøvet over Kjartans Død, men han bar Tabet som en Mand. Hans Sønner vilde strax fare mod Bolle, og dræbe ham; men Olaf svarede: „Det være langt fra; jeg faar ingen Erstatning for min Søn derved at Bolle bliver dræbt; jeg elsker Kjartan højere, end alle Mennesker, men jeg kan heller ikke taale, at Bolle lider Men; derimod har jeg en bedre Forretning til eder: farer hen og anfalder Thorhallas Sønner, som ere sendte til Helgafjeld, for at erholde Hjælp til Osvifs Sønner; jeg har intet imod, at I straffer dem, som I finder for godt.“ Derpaa skyndte Olafs Sønner sig afsted, og gik paa en Færge, der tilhørte Olaf; syv Mand stærke roede de ud ad Hvamsfjorden det bedste de kunde; de havde kun liden, men føjelig Vind, og roede til de kom under Skorrø, hvor de tøvede noget, for at spørge efter, hvem der vare sejlede der forbi, og kort efter saae de et Skib ro fra Vesten over Fjorden, og kjendte strax dem, de søgte; det var Thorhallas Sønner. Haldor og de andre lagde flugs imod dem, og der skete saa godt som ingen Modstand, thi Olafs Sønner sprang strax op paa Skibet til dem; Sten og hans Medfølgere bleve grebne og kastede over Bord. Derpaa vendte Olafs Sønner tilbage, efter at have udført denne mandige Daad.

50. Kjartans Lig føres til Kirke.

Olaf drog Kjartans Lig imøde. Til Borg sendte han Mænd, der skulde forkynde Thorsten Egilsen hvad der var skeet, og at han vilde have Hjælp af ham til Eftermaalet, hvis andre Stormænd skulde forene sig med Osvifs Sønner, i saa Fald vilde han have Sagen alene under sig. Samme Budskab sendte han til Vididalen til sin Maag Gudmund og Asgeirssønnerne, samt at han havde tillyst alle dem skyldige i Kjartans Drab, som havde været med at anfalde ham, undtagen

Osvifs Søn Ospak, der allerede var kjendt landflygtig for en Kvindes Skyld, der hed Alfdis, en Datter af Holmgange-Ljot fra Ingjaldssand; deres Søn var Ulf, der siden blev Staller hos Kong Harald Sigurdsen, og fra hvem Ærkebiskop Eisten nedstammer. Drabssagen havde Olaf ladet tillyse til Thorsnæsting. Kjartans Lig lod han føre hjem, og slaa Telt derover, thi der var endnu ingen Kirke bygget i Dalene. Da Olaf derefter hørte, at Thorsten strax havde taget sig af Sagen og faaet en stor Mængde samlet, og at Viddælerne havde gjort det samme, saa lod han ligeledes Mænd samle rundt om i Dalene, og fik en anseelig Del; alle disse Folk sendte han til Lauge med den Befaling: „Det er min Villie, at I yde Bolle, hvis han behøver det, samme Bistand, som om I beskyttede mig, thi jeg tvivler ikke paa, at de Udenherredsmænd, som nu snart komme til os, ville kræve ham til Ansvar.“ Og da alt dette saaledes var bragt i Stand, kom Thorsten med sine Mænd samt Viddælerne, hvilke vare meget forbitrede; især Hall Gudmundsen og Kalf Asgeirsen eggede de andre til, at de skulde hjemsøge Bolle og søge efter Osvifs Sønner, til de fandtes, thi de paastode, at de vare ikke komne ud af Herredet. Men eftersom Olaf satte sig meget mod denne Rejse, saa blev der sendt Bud, for at indlede Forlig, til hvilket Bolle strax var villig, thi han overlod Afgjørelsen ganske til Olaf. Osvif saae sig ikke i Stand til at være derimod, da han ingen Hjælp erholdt fra Snorre; saaledes blev der da bestemt et Forligsmøde i Ljarskoven. Hele Sagen blev uden Undtagelse overdraget til Olaf, saa at der for Kjartans Drab skulde bødes med saa mange Mænds Forviisning, som han fandt for godt; og derpaa opløstes Forligsmødet. Bolle kom ikke dertil, saa at Olaf afgjorde det Hele; Dommen skulde forkyndes paa

Thorsnæsting. Myremændene og Viddælerne rede nu til Hjardarholt. Thorsten Kuggesen tilbød sig at opfostre Kjartans Søn Asgeir, for at trøste Hrefna; men Hrefna drog hjem med sine Brødre, og var saare bedrøvet; ikke desmindre bar hun sin Sorg med megen Anstand, thi hun talte venlig med alle. Hun tog ingen Mand mere efter Kjartan, og levede ogsaa kun en kort Tid efter at hun var kommen hjem; man troede almindelig, at hendes Hjerte brast af Sorg.

51. Kjartan begraves.

Kjartans Lig stod en Uge oppe i Hjardarholt; men da Thorsten Egilsen havde ladet en Kirke bygge paa Borg, som nys var indviet, saa førte han Kjartans Lig hjem med sig og begravede det der. Nu led Tiden til Thorsnæsting, hvor Sagen blev anlagt mod Osvifs Sønner. De bleve alle dømte i Landsflygtighed, men der blev betalt Penge for, at de skulde have Lov til at drage bort, dog saa at de ikke maatte komme tilbage, saalænge nogen af Olafs Sønner eller Asgeir Kjartansen vare i Live; for Osvifs Søstersøn Gudlaug skulde ingen Bod betales formedelst hans Anfald og listige Baghold mod Kjartan; og Thorolf skulde ingen Erstatning have for de Saar, han havde faaet. Olaf vilde ikke lade Bolle sagsøge, og bad ham give Penge for sig. Dermed vare Haldor og Stenthor saavel som alle Olafs Sønner meget misfornøjede, og mente, at det var tungt, hvis Bolle skulde blive i samme Herred, som de; men Olaf svarede, at det vilde nok gaa an, saalænge han levede. Der stod et Skib oppe i Bjørnshavn, som tilhørte Ødun Fæster-Garm (Fæste-Hund); han var paa Tinget, og sagde: „Det værste er, at disse Mænd ville blive ligesaa fredløse i Norge, som her, hvis Kjartans Venner leve.“ Dertil svarede Osvif: „Den Spaadom, du Fæste-Hund! vil glippe, thi mine Søn-

ner ville blive højtagtede af Høvdingerne, men du vil fare Troldene i Vold i Sommer." Ødun Festargarm drog samme Sommer udenlands, og led Skibbrud ved Færøerne; ikke et Menneskebarn kom derfra med Livet, saa at Osvifs Spaadom gik i Opfyldelse. Osvifs Sønner droge udenlands den Sommer, og ingen af dem kom tilbage. Dette blev da Enden paa Eftermaalet, hvorved Olafs Anseelse tiltog, fordi han straffede dem haardest, der havde fortjent det, nemlig Osvifs Sønner, men skaanede Bolle for Frændskabs Skyld. Han takkede derpaa alle dem, der havde ydet ham Hjælp. Efter Olafs Raad kjøbte Bolle Jord paa Tunge. Olaf skal have levet tre Aar efter Kjartans Fald, hvorpaa hans Sønner skiftede Arv efter ham; Haldor tog Bopæl paa Hjardarholt, og hos ham blev deres Moder Thorgerde, der bar et stærkt Nag til Bolle, som saa slet havde lønnet hende for Opfostringen.

52. Thorkel paa Hafratinde dræbes.

Gudrun og Bolle fik en Søn, som de gave Navn, og kaldte Thorleik; han vorte snart op til en smuk og rask Dreng. Haldor Olaffen boede, som sagt, paa Hjardarholt, og udmærkede sig blandt sine Brødre. Det Foraar, da Kjartan blev dræbt, satte Thorgerde Egilsdatter en Dreng af sit Frændskab i Kost hos Thorkel paa Hafratinde; Drengen passede der Kvæget om Sommeren; ogsaa han sørgede meget over Kjartans Død, som de andre, men han kunde aldrig tale om ham, naar Thorkel var tilstede; thi denne talte altid ilde om Kjartan, og sagde, det var en trist og modløs Mand, og abede ofte efter, hvorledes han havde teet sig, da han blev saaret. Dette gik Drengen nær, saa han drog hen til Hjardarholt, fortalte det til Haldor og Thorgerde, og bad dem tage imod ham. Men Thorgerde sagde, han skulde blive

i Kost, hvor han var, til Vinter. Drengen sagde, at han kunde ikke holde det ud der længer, og naar de vidste, hvor ondt det gjorde ham, saa vilde de ikke forlange det af ham. Da blev Thorgerde rørt ved hans Klager, og sagde, at hun paa sin Side vilde give ham Ophold hos dem; men Haldor sagde: „Bryd eder ikke om denne Pilt, man kan ikke tro hvad han siger.“ „Rigtig nok,“ svarede Thorgerde, „er Drengen ikke meget værd; men det er dog vist, at Thorkel har opført sig slet i denne Sag; thi han kjendte Laugmændenes Baghold mod Kjartan, og vilde ikke sige ham det; i det Sted havde han Løjer af deres Sammentræf, og har siden efter brugt mange uvenlige Ord derom. Det vil være langtfra, at I Brødre kunne søge Hævn der, hvor I have Overmagt for eder, naar I ikke engang kunne give slige Uslinger, som Thorkel, deres fortjente Løn.“ Haldor svarede saa godt som intet dertil, men sagde, at Thorgerde maatte raade for Drengens Ophold. Faa Dage derefter red han imidlertid hjemmefra med nogle flere Mænd; han drog til Hafratinde, og omringede Thorkels Hus; denne blev ført ud og dræbt, og viste sig meget umandig ved sin Død; derimod lod Haldor ikke plyndre, og drog hjem. Thorgerde ytrede sin Tilfredshed med denne Gjerning, og tyktes, at nogen Hævn var bedre, end ingen. Denne Sommer var det roligt at regne for, men der herskede megen Kulde mellem Bolle og Olafs Sønner; Brødrene viste den største Forbitrelse mod Bolle, men han gav efter saa vidt som muligt, skjøndt han ellers var en Mand, der ikke lod sig gaa paa. Haldor havde mange omkring sig, og førte et stort Hus, thi han havde Penge nok. Stenthor Olafsen boede paa Dunnstad i Laxaadalen; han var gift med Thuride Asgeirsdatter, som Thorkel Kuggesen havde haft tilægte; deres Søn hed Stenthor.

58. Om Thorgerde Egilsdatter.

Den næste Vinter efter Olaf Høskuldsens Død sendte Thorgerde Egilsdatter Bud til sin Søn Stenthor, at han skulde komme til hende; og da han kom, sagde hun, at hun vilde tage hen til Saurbæ at besøge sin Veninde Øde, og bad Haldor tage med. De gave sig paa Vej fem i Følge; Haldor fulgte med sin Moder. De rejste nu, indtil de kom hen til Gaarden paa Sælingsdalstunge, da vendte Thorgerde sin Hest op imod Gaarden, og spurgte: „Hvad hedder den Gaard?" Haldor svarede: „Det spørger du ikke om, Moder, fordi du jo nok veed det; Gaarden hedder Tunge." „Hvem bor der?" vedblev hun. Han svarede: „Det veed du nok, Moder!" Da sagde Thorgerde, og sukkede dybt: „Sikkerlig veed jeg, at her bor Bolle, eders Broders Banemand; skrækkelig ulige ere I eders gjæve Frænder, siden I ikke ville hævne en saadan Broder, som Kjartan; saaledes vilde ikke eders Morfader Egil have handlet, og ilde er det at eje daadløse Sønner. Bedre skikkede det sig for eder, hvis I havde været eders Faders Døtre, og vare gifte bort. Det gaar nu, Haldor!" sagde hun, „som Ordsproget hedder, at der er Fæt i hver en Æt; det var i mine Tanker Olafs største Ulykke, at han havde saa lidet Held med sine Sønner. Dette siger jeg dig, Haldor!" sagde hun, „da du skulde være den fremmeste blandt eder Brødre. Lad os nu vende tilbage! Dette var mit vigtigste Ærende, at minde eder herom, hvis I havde glemt det." „Vi skal ikke," sagde Haldor, „lægge dig det til Last, hvis dette skulde gaa os af Minde; du minder os tit nok." Forresten svarede han kun lidet dertil, men han svulmede af Forbitrelse mod Bolle.

Nu led Vinteren, og Sommeren kom, og det lider frem til Tings. Haldor bekjendtgjorde, at han vilde rejse til Tings,

saavel som hans Brødre; de rede med en stor Flok, og teltede den Bod, som Olaf havde haft. Tinget gik roligt af uden nogen mærkelig Tidende. Viddølerne, Gudmund Sølmundsens Sønner, vare ogsaa paa Tinget. Barde Gudmundsen var da atten Aar gammel; han var stor og stærk. Hall Gudmundsen var ogsaa her i Landet. Olafs Sønner bøde deres Frænde Barde hjem med sig, og gav ham mange gode Ord. Han tog gjerne derimod, thi der herskede megen Kjærlighed imellem ham og disse hans Frænder. Han red da med dem fra Thinget; de kom hjem til Hjardarholt, og han blev der Resten af Sommeren.

54. Om Haldor og Barde.

Nu fortalte Haldor Barde engang i Enrum, at han og hans Brødre vilde drage imod Bolle, da de ikke længer kunde taale deres Moders Opeggen; og han vilde nu, sagde han, oprigtig tilstaa, den vigtigste Grund til at de havde budet ham hjem, var fordi de ønskede at erholde hans Bistand og Følgeskab. Dertil svarede Barde: „Ilde vil det blive omtalt, at bryde Freden med sine Frænder, og paa den anden Side finder jeg det ogsaa vanskeligt at angribe Bolle; han har mange Mænd omkring sig, og er selv en fortrinlig Helt; og der, hvor Gudrun og Osvif ere, vil det heller ikke skorte paa snilde Anslag. Derfor forekommer det mig næsten umuligt at udføre." Haldor sagde: „Lad os ikke dvæle ved Vanskelighederne; jeg har ikke talt derom, førend det var fast besluttet, at vi ville forsøge at hævne os paa Bolle, og jeg haaber, Frænde, at du ikke trækker dig tilbage fra denne Færd." Barde svarede: „Jeg veed, at I finde det usandsynligt at jeg skulde trække mig tilbage, og jeg agter det heller ikke, hvis jeg ikke kan faa dig selv til at lade det være." „Da", sagde Haldor, „handler du ret, som man kunde vente

af dig." Dernæst sagde Barde, at de maatte fare frem med Forsigtighed og Overlæg; hvortil Haldor svarede, at han havde spurgt, at Bolle havde sendt sine Mænd hjemmefra, nogle til Hrutafjord, andre ud til Stranden. „Man har ligeledes fortalt mig," sagde han, „at Bolle er paa Sæteren i Sælingsdal, og at der er ikke flere Mænd, end de Huskarle, som gjøre Hø; det synes mig derfor, at der aldrig kan findes en bedre Lejlighed til at møde Bolle, end nu." Dette besluttede de da fast imellem hinanden, Haldor og Barde.

Der var en Mand, ved Navn Thorsten Svarte, der boede i Hundadalen i Bredefjordsdale, en forstandig og rig Mand. Han havde i lang Tid været Olaf Paas Ven. Thorstens Søster hed Solveig; hun var gift med en Mand, der hed Helge Hardbensøn, en stor, stærk Mand og en dygtig Sømand; han var den Gang kommen nylig ud til Landet, og havde sit Ophold hos sin Svoger Thorsten. Disse Mænd, Thorsten Svarte og hans Svoger Helge, sendte Haldor Bud til; og da de kom til Hjardarholt, lod han dem vide sit Forehavende, og bad dem være med. Thorsten syntes meget ilde om dette Anslag, og mente, at det var den største Skam, at Frænderne saaledes ødelagde hinanden, og sagde, at der nu var kun faa Mænd i deres Æt, der kunde lignes med Bolle; men alt hvad Thorsten sagde, kunde ikke nytte noget. Haldor sendte ligeledes Bud til sin Farbroder Lambe, og da denne kom, sagde han ogsaa ham, hvad han havde for. Og Lambe saae gjerne, at dette gik for sig. Husfruen Thorgerde blev endelig og ved, at opmuntre til denne Færd, og sagde, hun vilde aldrig ansee Kjartan for at være hævnet, saalænge Bolle var i Live. Derefter gjorde de sig da færdige til Rejsen. Deltagerne vare: først Olafs fire Sønner, Haldor og

Stenthor, Helge og Høskuld, den femte var Barde Gudmundsen, den sjette Lambe, den syvende Thorsten, den ottende hans Maag Helge, den niende An Rismave. Thorgerde vilde ogsaa tage med, og de raadte hende forgjæves derfra, da dette var ingen Kvindefærd; hun paastod, hun vilde med, da hun bedst kjendte sine Sønner og vidste de behøvede at anspores, hvorfor de lode hende have sin Villie.

55. Bolle fældes.

De rede da fra Hjardarholt ni tilsammen; Thorgerde var den tiende. De rede først ind med Stranden, saa til Ljarskov ved Nattens Udbrud, og standsede ikke førend de hen paa Morgenstunden kom til Sælingsdal. Den Tid var der tyk Skov i Dalen. Bolle var der paa Sæteren, saaledes som Haldor havde spurgt; Sæteren stod ved Aaen paa det Sted, der nu hedder Bolles Tomter. Ovenfor Sæteren gaar der et stort Holt ned til Stakkagil, og imellem Lien og Holtet er en stor Eng. Der arbeidede Bolles Huskarle. Haldor og hans Ledsagere rede over Ranarmarkene til Ornagrof, og saa ovenfor Hamarenge, som er lige overfor Sæteren; der stege de af Hestene, og havde i Sinde at bie der til Mændene tog fra Sæteren, for at gaa til deres Arbeide. Bolles Faarehyrde drog tidlig om Morgenen efter Kvæget oppe i Lien; da saae han Folk i Skoven og Heste, der vare bundne; han frygtede da for, at det nok ikke kunde være Fredmænd, siden de droge saa hemmelig afsted, og vilde strax stævne den nærmeste Vei hjem til Sæteren, for at sige Bolle det. Haldor havde et skarpt Syn; han saae, at der var en Mand, som løb ned fra Lien, og stævnede efter Sæteren; han sagde da til sine Ledsagere, at det uden Tvivl var Bolles Faarehyrde, og at han havde seet dem; de maatte derfor sætte efter ham, at han ingen Efterretning skulde bringe til

Sæteren. De gjorde som han bød; An Rismave var den hurtigste af dem, han naaede Svenden, greb ham, løftede ham op og kastede ham ned; et saa stærkt Fald, at Ryggen brødes isønder paa Svenden. Derpaa rede de hen til Sæteren; der var to, en til at sove i og et Bur. Bolle havde været tidlig paa Benene om Morgenen, for at indrette alt Arbejdet, og lagde sig derpaa til at sove; og Huskarlene gik bort. Bolle og Gudrun vare sammen i Sæteren; de vaagnede ved Larmen, da de andre sprang af Hestene, og hørte tillige, hvorledes de talte med hinanden om, hvem der først skulde gaa ind mod Bolle. Denne kjendte Haldors Stemme og flere af hans Ledsageres. Bolle talte til Gudrun, og bad hende gaa bort fra Sæteren, thi dette Møde kunde umulig blive saaledes, at det var hende til Gammen; Gudrun svarede, at hun tænkte, der ikke vilde forefalde andet, end hvad hun kunde see, og at Bolle vilde ingen Men have af, at hun var stædt i hans Nærhed; men da han vilde have sin Villie heri, saa blev Enden, at hun gik ud af Sæteren. Hun gik nedenfor Brinken til Bækken, som løber der, og gav sig til at to sit Lærred. Bolle var nu ene i Sæteren; han tog sine Vaaben, satte Hjelm paa sit Hoved, havde Skjold for sig, og Sværdet Fodbider i Haanden; Brynie havde han ikke. Haldor talte nu med de andre om, hvorledes de skulde gribe det an, thi i Grunden havde ingen af dem synderlig Lyst til at gaa ind i Stuen. Da sagde An Rismave: „Her ere vel Mænd med i Færden, som ere Kjartan nærmere i Slægtskab, end jeg, men ingen, der mere levende mindes, hvorlunde han døde. Den Gang da jeg mere død end levende blev bragt hjem til Tunge, og Kjartan var fældet, da tænkte jeg paa, at jeg med Glæde skulde tilføje Bolle Men, naar jeg fik Leilighed dertil; jeg vil gaa først ind i Sæteren."

Da svarede Thorsten Svarte: „Det er tapper Mands Ord, men raadeligere er det dog, ikke at overile sig, men fare varlig afsted, thi Bolle vil ikke staa rolig, naar han bliver anfaldet. Hvor ringe Hjælp han nu har, saa vil han dog sætte sig tappert til Modværge, thi han er baade stærk og vaabendulig, og hans Sværd staar sig mod alle andre.“ Men i det samme foer An rask ind i Sæteren; Skjoldet havde han over Hovedet, og vendte den smalle Side fremad. Bolle hug til ham med Fodbider, hug Skjoldbuglen igjennem, og kløvede med det samme An ned i Hærderne, saa at han strax døde. Derpaa gik Lambe ind; han havde Dækvaaben for sig og draget Sværd i Haanden. I samme Øjeblik trak Bolle Fodbider ud af Saaret, hvorved hans Skjold gled noget til Siden. Da stak Lambe ham i Laaret, og gav ham et stort Saar. Bolle derimod hug ham igjen i Axlen, og skar ham langs ned ad Siden, saa at han strax blev uskikket til Kamp, og Armen blev heller aldrig mere menløs, saalænge han levede. I det samme kom Helge Hardbensen ind, og havde i Haanden et Spyd med en alenlang Fjedder og jernbeslaaet Skaft; men saasnart Bolle saae dette, kastede han Sværdet, greb Skjoldet med begge Hænder, og gik hen til Sæterdøren mod Helge. Helge stak med Spydet efter Bolle, igjennem Skjoldet og ham selv. Bolle heldede sig op til Væggen. Nu styrtede ogsaa de andre ind, Haldor og hans Brødre; ligeledes gik Thorgerde ind. Da sagde Bolle: „Nu er det raadeligt, Brødre! at gaa nærmere, end hidtil, nu vil Værnet kun vare kort.“ Thorgerde tog Ordet, og sagde, at de nu ikke maatte skaane ham, men anfalde ham tappert, og skille hans Hoved fra Kroppen. Bolle stod da endnu op til Væggen, og holdt Kjolen sammen paa sig, at ikke hans Indvolde skulde falde ud. Da sprang Stenthor Olafsen hen til Bolle, og

hug ham med sin Øxe over Halsen ved Hærderne, saa at Hovedet strax gik af. Thorgerde priste hans Haand, og sagde, at nu vilde Gudrun en Stund have nok at gjøre med, at udrede Bolles røde Lokker. Derpaa gik de ud af Sæterhuset. Gudrun kom da gaaende nede fra Bækken, talte til Haldor, og spurgte ham, hvorledes Udfaldet var blevet af deres Strid med Bolle. De sagde hende det. Hun var iført en snæver Kjortel med en tætsluttende Opløb[1] af figureret Tøj; hun bar et stort Hovedsmykke, og havde knyttet et Slør om sig med blaa Striber og Fryndser for Enden. Helge Hardbensen gik hen til Gudrun, greb Sløret, og tørrede Blodet af Spydet af deri, af det samme Spyd, hvormed han havde gjennemboret Bolle. Gudrun saae paa ham, og smilte derved. Da sagde Haldor, at dette var skændig og grusomt handlet; men Helge bad ham ikke tage sig det nær; „thi jeg tror," sagde han, „at under Hjørnet af dette Slør bor min Hovedbane." Derpaa toge de deres Heste, og rede bort. Gudrun fulgte hen ad Vejen med dem, og talte med dem en Stund. Derpaa vendte hun tilbage.

56. Gudrun bytter Bopæl med Snorre Gode.

Haldors Ledsagere talte med hverandre om, at Gudrun syntes at tage sig Bolles Drab lidet nær, siden hun saaledes fulgte med dem og talte med dem, som om de ikke havde gjort noget, der var hende imod. Da svarede Haldor: „Det er ikke min Mening, at Gudrun ikke tager sig Bolles Død nær; Grunden, hvorfor hun fulgte med og gav sig i Tale med os, var uden Tvivl, at hun vilde vide nøjagtig, hvilke Mænd der have haft Del i denne Færd; det er heller ikke

---

[1]) Dette gamle danske Ord, der endnu bruges i Jylland, er ligefrem det islandske upphlutr, den øverste Del eller Livet af en Kvindekjole (Opdelen, modsat Nederdelen). See Ny D. Mag. 6 D. S. 63.

for meget sagt, at Gudrun ved mandigt Sind udmærker sig fremfor andre Kvinder; desuden maa jo alle vente, at Bolles Død maa gaa hende meget nær, thi skjøndt vi Frænder ikke havde Held til at være hans Venner, saa maa man dog beklage slige Mænds Undergang, som Bolles." Derefter rede de hjem til Hjardarholt. Tidenden rygtedes strax vide omkring, og vakte megen Opsigt; Bolles Død blev meget beklaget.

Gudrun sendte strax nogle Mænd hen til Snorre Gode, thi til ham havde Osvifs Familie altid den største Tillid. Snorre kom strax i Bevægelse ved Gudruns Budskab, og kom til Tunge med tresindstyve Mand. Gudrun blev glad ved hans Komme. Han foreslog, at man skulde slutte Forlig, men Gudrun var lidet tilbøjelig til, paa Thorleiks Vegne at tage mod Penge for Bolles Drab. „Mig tykkes, Snorre!" sagde hun, „at den bedste Hjælp, du kan yde mig, er, at du bytter Bopæl med mig, saa at jeg ikke skal behøve at være i Hjardholtingernes Naboskab." Snorre, som paa denne Tid laa i Strid med Eyrbyggerne[1], svarede, at han vilde gjøre det af Venskab for Gudrun, men dette Halvaar maatte hun dog blive boende paa Tunge. Snorre lavede sig nu til at drage hjem, og Gudrun gav ham anseelige Foræringer. Han red hjem, og i det Halvaar var det for roligt at regne.

Næste Vinter efter Bolles Død fødte Gudrun et Barn; det var en Dreng, som fik Navnet Bolle. Han blev tidlig stor og stærk, og Gudrun elskede ham meget. Da nu Vinteren var forbi og Vaaren kom, gik den Handel for sig, som Snorre og Gudrun havde sluttet om deres Jorder. Snorre flyttede til Tunge, og blev boende der saalænge han levede; men Gudrun drog med Osvifs Familie til Helgafjeld, hvor

---

[1]) Herom handles i en anden Saga.

de satte en prægtig Bo med hinanden. Der opvorte Gudruns Sønner Thorleik og Bolle. Thorleik var fire Aar gammel, da hans Fader Bolle blev dræbt.

57. Om Thorgils Hallasen.

En Mand hed Thorgils Hallasen, og kaldtes saaledes efter sin Moder, fordi hun levede længer, end hans Fader. Denne hed Snorre og var en Søn af Alf fra Dalene. Thorgilses Moder Halla var en Datter af Gest Odleifssen. Han boede i Hørdadal paa en Gaard, der hedder Tunge. Thorgils var en stor, smuk Mand, men meget overmodig; om hans Billighed havde man ikke de bedste Tanker, heller ikke herskede der det bedste Venskab imellem ham og Snorre, der ansaae ham for trættekjær og brøsig. Thorgils gav sig mange Ærender der omkring i Egnen, kom ogsaa jævnlig til Helgafjeld, og tilbød Gudrun sin Tjeneste. Hun tog vel godt derimod, men benyttede sig dog sædvanlig ikke deraf. Thorgils bød hendes Søn Thorleik hjem til sig, og han var længe i Tunge, hvor han lærte Lov af Thorgils, thi denne var en lovkyndig Mand.

Paa denne Tid var Thorkel Ejolfssen paa Rejser; han var en berømt Mand, og ætstor, og en god Ven af Snorre Gode; han var ogsaa tit, naar han var herude, hos sin Frænde Thorsten Kuggesen. Engang medens Thorkel var her, og havde sit Skib staaende oppe i Vadel paa Bardestrand, indtraf den Tildragelse i Borgefjord, at Eids Søn fra Aas blev dræbt af Helgas Sønner fra Kropp; den, som havde begaaet Drabet, hed Grim, og hans Broder hed Njal; denne druknede kort efter i Hvidaa, men Grim blev dømt fredløs for Drabets Skyld, og laa ude i Fjeldene som en Skovmand, saalænge hans Fredløshed varede; han var stor og stærk. Eid var da temmelig til Alders, hvorfor der ikke

blev tænkt paa Hævn; men Folk lagde Thorkel Ejolfsen meget til Last, at han ikke udførte Hævnen. Om Foraaret efter, da han havde gjort sit Skib færdigt, drog han sønder gjennem Bredefjord, fik sig der en Hest, red ene, og standsede ikke førend han kom til Aas til sin Frænde Eid. Thorkel sagde ham sit Ærende, at han vilde opsøge hans Skovmand Grim, og spurgte Eid, om han vidste noget til, hvor han havde sit Tilflugtsted. Eid svarede at han syntes ikke om den Reise; Thorkel vilde udsætte sig for en stor Fare ved at vove sig imod en saadan Dødsens Mand, som Grim; vilde han reise, saa skulde han tage mange Mænd med sig, for at han kunde have Overmagten paa sin Side. Det, svarede Thorkel, tyktes ham kun ringe Tapperhed, at drage mandstærke mod een; men derimod bad han Eid laane sig Sværdet Skøfnung, thi da haabede han, at han skulde gjøre det af med en Enløbing, om han end var nok saa dygtig af sig. Eid bad ham da raade, skjøndt han mente han vilde fortryde det; men da det var for hans Skyld den anden gjorde det, saa vilde han ikke nægte ham Skøfnung, som vilde være vel anbragt i hans Haand. „Men dette Sværds Natur,“ sagde han, „er saadan, at Sol maa man ikke lade skinne paa Hjaltet, og heller ikke drage Sværdet, naar Kvinder see derpaa; bliver nogen saaret af det, saa læges Saaret aldrig, uden ved at bruge den Livsten[1], som følger det.“ Thorkel sagde, at han nøje skulde lægge Mærke dertil, og tog mod Sværdet. Eid sagde endelig, at han troede snarest, at Grim havde sit Tilflugtsted nordpaa i Ørkenen Tvidægra ved Søen Fiskevatn. Derpaa red Thorkel nordpaa til Heden, den Vei, som Eid viste ham, og da han var kommen langt frem paa Heden, saae han en stor Hytte ved en Sø, og søgte derhen.

---

[1]) En Sten, som man tillagde en stærk lægende Kraft.

58. Om Thorkel og Grim.

Thorkel kom nu til Hytten, og saae, at der sad en Mand ved Søen ved Udløbet af en Bæk, og fiskede; han havde et Skind over Hovedet. Thorkel steg af, bandt sin Hest ved Hytten, og gik derpaa hen til Søen, hvor Manden sad. Grim, der saae Skyggen af en Mand i Vandet, sprang strax op. Thorkel, der allerede var kommen ham temmelig nær, stak efter ham med sit Spyd, og traf ham i Armen ovenfor Haandleddet, men Saaret var ikke stort. Grim løb strax mod Thorkel, og de begyndte at brydes; det viste sig da, hvilken Forskjel der var paa deres Styrke, Thorkel faldt, og Grim ovenpaa ham. Da spurgte Grim, hvad det var for en Mand; Thorkel svarede, det kunde være ham det samme. Grim sagde: „Nu har det faaet et andet Udfald, end du ventede, thi dit Liv er i min Vold." Thorkel svarede, at han vilde ikke bede om Fred, hvor meget Lykken end var ham imod. Grim sagde, at han havde afstedkommet Ulykke nok, selv om han ikke blev skyldig i denne; „der maa være dig en anden Skjæbne bestemt, end at dø for min Haand," sagde han; „jeg vil skjænke dig Livet, og du maa saa lønne mig derfor, som du vil." De stode derpaa begge op, og fulgtes ad til Hytten. Thorkel saae, at Grim blev mødig af Blodtabet; han tog da Skøfnungsstenen, strøg den, og bandt den ved Grims Arm, hvorpaa al Svie og Hævelse forsvandt af Saaret. De bleve sammen om Natten. Om Morgenen lavede Thorkel sig til at fare bort, og spurgte Grim, om han vilde tage med? Denne sagde Ja. Thorkel vendte sig strax vesterpaa, og kom ikke til Eid; han standsede ikke sin Reise, førend han kom til Sælingsdalstunge. Snorre Gode modtog ham venligt. Da Thorkel nu fortalte ham, at hans Reise havde faaet et slet Udfald, sagde Snorre, at det var gaaet godt, og at han

spaaede Grim en bedre Skjæbne. „Du skal nu," vedblev han, „see at stille dig vel ved ham; og hvad dig selv angaar, da er det mit Raad, at du nu skal lade dine Reiser fare, og see til at stadfæste dig her, tage dig en Kone og blive Høvding, som du har Byrd til." Thorkel sagde: „Jeg har ofte befundet mig vel ved eders Raad;" og spurgte, om han da havde tænkt paa, hvilken Kvinde han skulde beile til? Snorre svarede: „Du skal beile til den Kvinde, som er det bedste Parti, og det er Gudrun Osvifsdatter." Thorkel sagde, at det var et anseeligt Giftermaal, men han fandt det dog betænkeligt formedelst hendes Heftighed og hendes store Planer, da hun sikkert vilde lade sin Husbonde Bolles Død hævne; det lod ogsaa til, at Thorgils Hallasen var paa Raad med hende, og det var et Spørgsmaal, hvorvidt han vilde synes derom; for Resten var Gudrun efter hans Sind. Snorre sagde, at han skulde sørge for, at Thorgils ikke var ham til nogen Skade, og hvad Hævnen over Bolle angik, da mente han, at dermed vilde det see anderledes ud, førend næste Halvaar var omme. Thorkel svarede: „Det kan være, at det ikke er tomme Ord, du der taler, men med Hævnen over Bolle synes mig ikke det staar bedre til nu, end før, med mindre nogle større Mænd paa een Gang blande sig i Sagen." Snorre sagde: „Det er bedst, at du nu i Sommer drager udenlands; saa see vi imidlertid, hvorledes det gaar." Thorkel svarede, at saa skulde det være, og dermed skiltes de ad.

Thorkel drog vester over Bredefjord, og kom til sit Skib; Grim tog han med sig; de fik god Bør om Sommeren, og kom til Norge noget sønderpaa. Da sagde Thorkel til Grim: „Du veed, hvorledes Sagerne staa, og hvorledes vi to kom i Fællesskab sammen, det behøver jeg altsaa ikke at tale mere

om; men jeg saae gjerne, at det maatte endes bedre, end det lod til i Begyndelsen; jeg har fundet en ryst Mand i dig, og derfor vil jeg skilles fra dig, som om vi altid havde været de bedste Venner. Kjøbmandsvarer skal jeg give dig saa mange af, at du kan give dig i Selskab med hvilke tapre Mænd det skal være, men ophold dig ikke her i Landet, thi der ligge mange af Eids Venner paa Reiser, som ikke have noget godt Øie til dig." Grim takkede ham for disse hans Ord, og sagde, at hvad der blev budet ham var langt mere end han kunde forlange. Ved Skilsmissen gav han Grim gode Handelsvarer, og mange roste hans Høimodighed. Derpaa drog Grim øster i Vigen, og stadfæstede sig der; han holdtes for en anseelig Mand, og hermed endes Fortællingen om ham. Thorkel blev i Norge om Vinteren, og gjaldt for en dygtig Mand; han var meget rig og driftig i al sin Færd. Men nu maa vi forlade ham en Stund, og vende os til Island, for at see hvad der forefalder, medens Thorkel er udenlands.

59. Om Gudrun og Snorre Gode.

Gudrun Osvifsdatter drog om Sommeren ind i Dalene; hun red til Tykkeskov. Thorleik opholdt sig da snart paa Tykkeskov hos Armods Sønner, Haldor og Ørnolf, snart paa Tunge hos Thorgils. Samme Nat sendte Gudrun Bud til Snorre Gode, at hun ønskede at tale med ham. Snorre gjorde sig strax færdig, og red selvanden til han kom til Haukadalsaa. Norden for Aaen staar en steil Klippe, der hedder Høfde; paa dette Sted havde Gudrun bestemt, at de skulde mødes. De kom der paa een Tid, og Gudrun havde ligeledes kun een Mand med sig, og det var Bolle Bollesen. Den Gang var han endnu kun tolv Aar gammel, men fuldkommen i Styrke og Forstand, saa at mange Fuldvoxne ikke havde dem bedre; han bar da ogsaa Fodbider. Snorre og

Gudrun gave sig strax i Samtale; men Bolle og Snorres Ledsager satte sig paa Klippen, og saae paa Folk, der rejste igjennem Landskabet. Og efterat Snorre og Gudrun nu havde talt om almindelige Nyheder, spurgte Snorre, hvad der da egentlig var forefaldet, siden hun saa hurtig havde sendt Bud efter ham. Gudrun sagde: „Det er sandt, at det er mig en splinterny Tildragelse, som jeg vil tale om, skjøndt den er forefalden for tolv Aar siden, thi jeg agter at tale noget om Hævnen over Bolle; uventet kan det ikke komme dig, thi jeg har af og til mindet dig derom; nu vil jeg ogsaa erindre dig om, at du har lovet mig din Hjælp dertil, naar jeg vilde have Taalmodighed. Nu synes mig det er paa Tiden, at du tager dig deraf; med min Taalmodighed er det ude, og jeg beder dig om et godt Raad, hvorledes Hævnen skal udføres." Snorre spurgte hende, hvad hun mente var bedst. Gudrun svarede: „Min Villie er, at ikke alle Olafs Sønner skal gaa fri." Snorre sagde, at han vilde modsætte sig Anfaldet paa Mænd, der vare de anseeligste i Herredet, og hvis nære Frænder strax vilde pønse paa Hævn; det var dog engang paa Tiden, at disse Ættedrab[1] hørte op. Gudrun sagde: „Saa faar man angribe Lambe, og dræbe ham; saa er dog een af de Værste rydbet af Vejen." „Vistnok," sagde Snorre, „er der Skyld nok hos Lambe til at dræbe ham; men dermed synes mig ikke Bolle hævnet, thi skal disse Mænds Drab jævnes ved et Forlig, saa bliver Bolles langt højere Værd ubillig nedsat." „Vel muligt," sagde Gudrun, „at vi ikke af Laxdælerne faa Ret og Skjel, men bøde skal nogen, i hvilken Dal han end bor; der er nu Thorsten Svarte, ingen har ført sig slettere op i denne Sag, end han."

[1]) Hvorved Medlemmerne af tvende Familier vexelvis vedbleve at fælde hinanden.

Snorre sagde: „Thorstens Brøde imod dig er den samme, som deres, der vare med i Anfaldet paa Bolle, men ikke lagde Haand paa ham; derimod lader du dem sidde i Fred og Ro, som Hævnen snarere maatte gaa ud over, de, som umiddelbar vare Aarsag til Bolles Død, som Helge Hardbensen.“ „Vistnok“ svarede Gudrun, „men jeg kan ikke finde mig i, at disse Mænd skulle alle blive siddende i Fred og Ro, som ere mine bitre Fiender.“ Snorre svarede: „Dertil veed jeg et godt Raad: Lambe og Thorsten skulle være i Færden med dine Sønner; for ham og Lambe er det den nemmeste Maade, hvorpaa de kan tilkjøbe sig Fred; men ville de ikke det, saa har jeg ikke noget imod, at du straffer dem, som du finder for godt.“ „Hvorledes,“ sagde Gudrun, „skal man faa disse Mænd, som du har opnævnt, til at deltage i Færden?“ „Det maa blive hans Sag, der skal være Formand,“ sagde Snorre. „Ogsaa det,“ sagde Gudrun, „maa jeg bede dig betænke, hvem denne Formand og Leder skal være?“ Da smilte Snorre, og sagde: „Du har allerede kaaret Manden.“ „Du mener Thorgils,“ sagde Gudrun. „Ja,“ svarede Snorre. Gudrun vedblev: „Jeg har rigtignok før talt til Thorgils derom, men det er saa godt som forbi; han forelagde mig nemlig et Vilkaar, som jeg ikke vil gaa ind paa; han vil nok hævne Bolle, naar jeg vilde gifte mig med ham, men da jeg ingen Lyst har dertil, saa vil jeg heller ikke anmode ham om denne Færd.“ Snorre sagde: „Det veed jeg Raad for, at Thorgils nok skal gjøre det; visselig skal du love ham Giftermaal, dog saaledes, at Tingen har en Hage; du skal love ham, at du ikke vil tage nogen anden Mand her i Landet, end ham, hvilket ogsaa skal blive Tilfældet; thi Thorkel Ejolfsen er ikke nu her i Landet, og ham har jeg tiltænkt dig.“ „Den List vil han mærke,“ sagde Gudrun. „Sikkert

ikke," sagde Snorre, „han er mere fremfusende, end forstandig; lad Aftalen skee i faa Mænds Nærværelse, lad hans Fostbroder Haldor være tilstede, men ikke Ørnolf, thi han er klogere, og gaar det ikke, saa er Skylden min." Derpaa endte de deres Samtale, og sagde hinanden Farvel. Snorre red hjem, og Gudrun til Tykkeskov. Om Morgenen efter red Gudrun med sine Sønner fra Tykkeskov; da de rede langs med Skovstrand, saae de Folk ride efter dem; de rede skarpt til, og indhentede dem snart; det var Thorgils Hallasen. Efterat de havde hilst venlig og sømmelig paa hinanden, rede de alle tilsammen om Dagen ud til Helgafjeld.

60. Gudrun egger sine Sønner til Hævn.

Faa Dage efter at Gudrun var kommen hjem, kaldte hun sine Sønner til Samtale med sig i sin Urtegaard; og da de kom, saae de, at der vare linnede Klæder udbredte, Skjorte og linned Brog, der vare meget blodige. Da sagde Gudrun: „Disse samme Klæder, som I her skue, maa opmuntre eder til at hævne eders Fader; herom vil jeg ikke bruge mange Ord, thi hvor skulde mine Ord fremskynde eder, hvis I ikke røres ved Varsler og Mindelser, som disse." Brødrene bleve meget bevægede ved Gudruns Ord, men svarede som saa: at de havde været for unge til at søge Hævn og uden Ledere; de havde hverken kunnet sørge for sig selv eller andre, men mindedes dog nok, hvad de havde tabt. Gudrun sagde, at de tænkte mere paa Hestekamp og Lege. Derefter gik de bort. Om Natten kunde de ikke sove; Thorgils mærkede det, og spurgte hvad der fejlede dem? De fortalte ham Samtalen med deres Moder, og tilføjede, at de ikke længer kunde udholde deres Harm og deres Moders Paamindelse. „Vi vil søge Hævn," sagde Bolle, „nu ere vi Brødre saa voxne, at man vil lægge os det meget til Last,

hvis vi lægge Hænderne i Skjødet." Næste Dag gave Thorgils og Gudrun sig i Samtale. Gudrun tog saaledes til Orde: „Mig synes, Thorgils, at mine Sønner ikke længer kunne udsætte Hævnen efter deres Fader; hidtil har dette været opsat, fordi Thorleik og Bolle tyktes mig for unge til at deltage i Mandedrab, skjøndt der havde været Grund nok til at paaminde dem noget før." „Det er en Sag," svarede Thorgils, „som du ikke skulde tale til mig om, da du saa tvært har nægtet mig din Haand; men jeg er af samme Tanker, som før, da vi talte derom: naar jeg kan faa dig til Kone, saa gjør jeg mig ingen Betænkning over, at stinge een eller to ned af dem, som havde mest Del i Bolles Drab." Gudrun sagde: „Jeg tror, at Thorleik ikke finder nogen bedre skikket til Formand, naar noget dristigt Værk skal udføres; jeg maa da ogsaa sige dig, at Svendene have i Sinde at stævne mod Berserken Helge Hardbensen, der sidder paa sin Gaard i Skorradal, og frygter for intet." Thorgils sagde: „Det er mig det samme, enten han hedder Helge eller hvad han hedder, thi jeg tør maale mig med Helge og med hvem det skal være; fra min Side er Tingen afgjort, naar du vidnesfast lover at ægte mig, hvis jeg fremmer Hævnen med dine Sønner." Gudrun sagde, at hun vilde holde alt hvad hun lovede, hvor faa Vidner der end vare derpaa, og sagde, at det var bedst at afgjøre det; hvorpaa hun bad at kalde paa hans Fostbroder Haldor og hendes Sønner. Thorgils vilde have Ørnolf med, men Gudrun sagde, det behøvedes ikke, og hun troede ikke, at Ørnolf var ham saa hengiven, som han var Ørnolf. Thorgils bad hende raade. Nu kom Brødrene til Gudrun og Thorgils; ligeledes gav Haldor sig i Tale med dem. Gudrun underrettede dem da om, at Thorgils havde lovet at være Formand for den Færd, hendes

Sønner havde for, nemlig at hjemsøge Helge Hardbensen, for at hævne Bolle, men han vilde kun gjøre det paa det Vilkaar, at han kunde faa hende tilægte. „Nu," vedblev hun, kalder jeg eder da til Vidne paa, at jeg lover Thorgils ikke at tage nogen anden Mand her i Landet, end ham, og i fremmede Lande agter jeg ikke at gifte mig." Thorgils mente nu, at dette var sikkert nok, og mærkede ikke noget. Dermed endte de deres Samtale. Nu var det afgjort, at Thorgils skulde paatage sig Reisen; han gjorde sig færdig med Gudruns Sønner til at tage fra Helgafjeld; de rede ind i Dalene, og først hen til Tunge.

61. Om Thorsten og Lambe.

Da næste Søndag var leden, red Thorgils did med sin Flok. Snorre Gode var ikke med, men ellers var der en god Hoben. Thorgils forlangte at tale med Thorsten, og sagde: „Du veed at du var med Olafs Sønner, den Gang Bolle blev dræbt, og du har ingen Bod givet hans Sønner derfor. Skjøndt det nu er lang Tid siden at dette skete, saa tænker jeg dog de huske de Mænd det, som havde Del deri; men disse Brødre mene, at det er dem sømmeligt, sidst at søge Hævn hos Olafs Sønner for deres Frændskabs Skyld; derimod have de i Sinde at vende Hævnen mod Helge Hardbensen, thi han gav Bolle Banesaar. Vi ville nu bede dig, Thorsten, at følge med Brødrene paa denne Færd, og derved erhværve dig Fred og Forlig." Thorsten svarede: „Det er ikke sømmeligt for mig at oplægge Svig imod min Maag Helge; heller vil jeg give Penge, for at kjøbe min Fred, saa meget som anstændigt kan være." „Nej," svarede Thorgils, „det er vist ikke Brødrenes Hensigt, at bruge denne Sag til at faa Penge; du maa vel betænke, Thorsten, at du har kun to Kaar at vælge imellem: enten at tage med eller at

udsætte dig for deres Overlast, saasnart de see Lejlighed dertil; og jeg raader dig til, at du vælger det første, skjøndt du staar i Slægtskab med Helge; thi naar Mænd komme i slig Knibe, saa maa hver sørge for sig." Thorsten spurgte da, om der var flere af dem, som havde Strid med Bolles Sønner, der vare i samme Tilfælde; og Thorgils svarede Ja, at Lambe var i samme Omstændigheder. Da sagde Thorsten, at det var ham kjært, naar han ikke var den eneste, som det gik saaledes. Derpaa kaldte Thorgils Lambe til sig, bad Thorsten høre paa deres Samtale, og sagde: „Jeg vil nu tale med dig, Lambe, om det samme, som jeg allerede har forestillet Thorsten: Hvad sømmelig Bod vil du byde Bolles Sønner for den Anklage, de have imod dig; thi det er os forsikret, at du lagde Haand paa Bolle, og du er saa meget mere sagskyldig, som du baade tilskyndede andre til Bolles Drab, og du havde mindre Grund dertil, end andre." Lambe spurgte, hvad man forlangte af ham? Thorgils sagde, at man vilde sætte ham samme Vilkaar, som Thorsten, nemlig at forene sig med Brødrene mod Helge Hardbensen; men Lambe fandt dette Fredkjøb ubilligt og umandigt, og vilde ikke være med. Da sagde Thorsten: „Det er ikke klogt af dig, Lambe, saa strax at sige Nej, thi det er en Sag, store og anseelige Mænd have Del i, og som længe nok have fundet sig i den Uret, de have liidt. Om Bolles Sønner er mig sagt, at det er haabefulde Mænd, fulde af Mod, og de have meget at hævne. Heller ikke kan man vente andet, end at sligt Storværk maa have alvorlige Følger. Mig vil man især lægge dette til Last formedelst mit Svogerskab med Helge, men jeg tænker, at det vil gaa de fleste, som mig, at Livet gaar for alt, og at den Anstødssten maa først ryddes bort, som ligger nærmest for Døren." Lambe sagde: „Der

er noget i hvad du der siger, Thorsten, og det er bedst, du raader derfor, hvis du holder det for det sikreste, thi vi have længe delt Farer med hinanden; jeg forlanger da kun, hvis jeg skal tage Del heri, at mine Frænder, Olafs Sønner, faa Lov at sidde i Fred og Ro, hvis Hævnen lykkes mod Helge." Det lovede Thorgils paa Brødrenes Vegne. Det blev nu besluttet, at Thorsten og Lambe skulde deltage i Færden med Thorgils, og de aftalte at mødes paa tredie Dag tidlig paa Tunge i Hørdadal. Derpaa skiltes de ad; Thorgils red om Aftenen hjem til Tunge. Tiden led nu frem indtil den Dag, da de havde lovet at komme, og tredie Morgen før Solens Opgang indfandt Thorsten og Lambe sig paa Tunge, hvor Thorgils tog vel imod dem.

62. Om Helge Hardbensen.

Thorgils gjorde sig nu færdig til at ride, og de rede op efter Hørdadal ti sammen; der var Thorgils Hallasen, Anføreren for Flokken; dernæst Bolles Sønner, Bolle og Thorleif; den fjerde var deres Broder, Thord Kat; den femte Thorsten Svarte, den sjette Lambe, den syvende og ottende Haldor og Ørnolf, den niende Svend, den tiende Hunboge, hvilke vare Sønner af Alf fra Dalene; alle vare de krigerske Mænd. De rede deres Vej op til Sovendeskard og over Langavatnsdal og saa tvært over Borgefjord; derpaa ved Eyjarvad over Norderaa, og ved Bakkavad over Hvidaa kort fra Gaarden der; saa rede de igjennem Reykedal og over Halsen til Skorradal, og saa op efter Skoven i Nærheden af Gaarden ved Vatnshorn; der stege de af Hestene, og da var det langt ud paa Aftenen. Gaarden ved Vatnshorn staar kort fra Søen, sønden for Aaen. Thorgils sagde da til sine Ledsagere, at de skulde blive der om Natten, men han vilde fare hen til Gaarden, for at speide og see, om

Helge var hjemme. „Man har fortalt mig," sagde han, „at Helge som oftest kun har faa Mænd hos sig, men at han er meget forsigtig og ligger i en stærk tillukket Seng". Thorgilses Ledsagere bade ham gjøre det paa det bedste. Nu skiftede Thorgils Klæder, kastede sin blaa Kappe og tog en graa Kittel paa, og gik hen til Gaarden; da han var kommen temmelig nær til Indhegningen, saae han en Mand komme sig imøde, og da de traf hinanden, sagde Thorgils: „Du vil nok tykkes underligt om mit Spørgsmaal, Kamerad! men sig mig, hvad for en Egn er jeg kommen i? hvad hedder denne Gaard? og hvem bor der?" Manden svarede: „Ja, du maa rigtig nok være en meget uvidende Tosse, hvis du aldrig har hørt tale om Helge Hardbensen, en saadan Helt og Stormand, som han er." Thorgils spurgte da videre, hvor gjæstfri Helge viste sig, naar der kom fremmede Folk til ham, som trængte til ham? Den anden svarede, at i den Henseende maatte man rose ham, thi Helge viste sig som en Stormand, baade ved at tage mod Folk og i al anden Høimodighed. „Er Helge nu hjemme?" spurgte Thorgils, „jeg vil bede ham om at tage imod mig." Den anden spurgte, hvad han vilde ham? Thorgils svarede: „Jeg blev erklæret fredløs i Sommer paa Tinget, og vil nu see at finde Beskyttelse hos en Mand, der har noget at sige; derimod vil jeg tilbyde ham mit Følgeskab og Tjeneste; følg mig nu hen til Gaarden til Helge!" „Jeg kan gjerne," sagde den anden, „følge dig hjem, thi du kan være vis paa at faa Herberge i Nat; men Helge træffer du ikke, for han er ikke hjemme." „Hvor er han da?" spurgte Thorgils. „Han er oppe paa sin Sæter, som hedder Sarpen," svarede Manden. Thorgils spurgte fremdeles, hvor det var? og hvad for Mænd, der var med ham? Den anden svarede, at der var hans Søn Hardben

og to andre Mænd, der var dømte fredløse, og som han havde taget imod. Thorgils bad ham da, at vise ham hen til Sæteren, thi han vilde gjerne strax tale med Helge, hvorpaa den anden viste ham Veien, og derpaa skiltes de ad. Thorgils dreiede saa ind i Skoven og hen til sine Medfølgere, som han fortalte, hvorledes han havde erfaret Helges Forfatning; „vi ville nu," sagde han, „blive her Natten over, og ikke begive os til Sæteren, før i Morgen." De gjorde saa. Om Morgenen rede de først sent til Sæteren; de rede op igjennem Skoven, til de vare kort fra Sæteren; da bad Thorgils dem at staa af og spise Dagverd, hvilket de ogsaa gjorde, og dvælede de der en Stund.

63. Om Helges Faarehyrde.

Nu ville vi fortælle, hvad der foregik paa Sæteren, hvor Helge var med de andre Mænd, som nys er sagt. Om Morgenen talte Helge til sin Faarehyrde, og sagde, han skulde fare omkring i Skoven i Nærheden af Sæteren, og lægge Mærke til, hvem der færdedes og hvad der ellers forefaldt; thi han havde haft slemme Drømme om Natten. Svenden gjorde som han befalede. Han blev borte nogen Tid, og da han kom tilbage, spurgte Helge ham, hvad Mærkeligt han havde seet? „Jeg har seet det," svarede Hyrden, „som jeg tænker er mærkeligt nok." „Og hvad er det da?" sagde Helge. Han svarede, at han havde seet nogle Mænd, og det ikke saa ganske faa, og at han troede, de vare fra et andet Herred. „Hvor vare de, da du saae dem?" sagde Helge; „hvad toge de sig for? og har du lagt Mærke til noget af deres Klædedragt eller Udseende?" Hyrden svarede: „Jeg blev ikke saa forbløffet ved deres Syn, at jeg ikke skulde lægge Mærke til sligt, thi jeg vidste, at du vilde spørge mig derom." Derpaa sagde han, at de vare kort fra Sæteren, og

spiste Dagverd. Helge spurgte, om de sade i Kreds eller ud fra hinanden? Han svarede, at de sade i Kreds paa deres Sadler. Helge sagde: „Fortæl mig nu om deres Udseende, at jeg kan see, om jeg kan slutte mig til, hvem det er.“ Svenden sagde: „Der sad en Mand paa en broget Sadel, med en blaa Kappe, stor og mandhaftig, med en høi Krig i Tindingerne og noget fremstaaende Tænder.“ Helge sagde: „Den Mand kjender jeg grant af din Beskrivelse; det er Thorgils Hallasen fra Hørdadal. Men hvad mon den Kjæmpe vil os?“ Svenden blev ved: „Ham næst sad en Mand paa en gylden Sadel, han havde en rød Skarlagens Kjortel paa, en Guldring paa Haanden, og et Guldblad knyttet om Hovedet; han havde gult Haar, der faldt i Lokker ned paa hans Skuldre, lys Lød, krum Næse, smukke blaa og levende Øine, bred Pande og runde Kinder; hans Haar var rundt afskaaret til Brynene, hans Hærder brede, Overkroppen stærk, Hænderne smukke og Armene føre, og alle hans Lader særdeles tækkelige; kort sagt, det var den vakreste Mand, jeg nogensinde har seet. Det er ogsaa en ganske ung Mand, saa at han endnu ikke har Skjæg, og mig syntes han var ganske betagen af Sorg.“ Helge sagde: „Nøie har du lagt Mærke til denne Mand, og han maa vist nok være udmærket, men uden Tvivl har jeg aldrig seet ham. Skal jeg imidlertid gjætte paa, hvem det er, saa tænker jeg, det er Bolle Bollesen, thi det skal være en haabefuld Yngling.“ „Saa,“ vedblev Hyrden, „sad der en Mand paa en Smelteværks (emailleret) Sadel, i en lysegrøn Kjortel, med en stor Guldring paa Haanden; det var en smuk, endnu ungdommelig Mand, med lange brune Lokker, og i det hele en særdeles tækkelig Mand.“ Helge sagde: „Det maa være Thorleik Bollesen; du har et skarpt Syn, og lægger vel Mærke til Folk.“ „Ham

næst," blev Hyrden ved, „sad en ung Mand i en blaa Kjortel, og sorte Brog med Bælte; han havde et fladt Ansigt, hvide Haar, smukt Aasyn, var smækker og havde smukke Læder." „Ham," sagde Helge, „har jeg uden Tvivl seet, da han endnu var ganske ung; det maa være Thord Thordsen, Snorre Godes Fostersøn; ja, de har smukke Folk, de Vestfjordinger. Og hvem var der saa mere?" „Saa sad der en Mand," sagde Hyrden, „paa en skotsk Sadel, høj i Sædet, med mørkebrunt Skjæg, sort krøllet Haar; smuk var han ikke, men saae krigersk nok ud, han havde en blaa Foldkappe paa." „Ham kjender jeg grant," sagde Helge, „det er Lambe Thorbjørnsen fra Laxaadal, men jeg kan ikke vide, hvorledes han kommer til at reise med disse Brødre." Hyrden sagde: „Saa sad der en Mand i en Standsadel, i en blaa Kofte, med en Sølvring paa Haanden; han saae ud som en Bonde i sine bedste Aar, og havde mørkt, stærk kruset Haar, og en Skramme i Ansigtet." „Nu bliver det værre og værre," sagde Helge; „det maa være min Maag Thorsten Svarte; det er underligt, hvad han kan have der at gjøre; saaledes vilde jeg i det mindste ikke hjemsøge ham. Nu, hvad kommer der saa mere?" „Saa," vedblev den anden, „sade der to Mænd, som lignede hinanden, midaldrende og drabelige Mænd, med røde Haar og fregnet Ansigt, men ellers vakre nok af Udseende." Helge sagde: „Det kan man ikke tage feil af, hvem det er; det er Armods Sønner, Thorgilses Fostbrødre, Haldor og Ørnolf; du er en flygtig Mand til at skjelne mellem Folk. Var det nu alle dem, du saae?" Hyrden svarede: „Nu er jeg snart færdig: dernæst sad der en Mand, som vendte sig ud af Kredsen, iført en Spangebrynie, med Staalhue paa Hovedet, hvis Rand var af Haandsbrede; han havde en blank Øxe paa Skulderen, hvis Egg

syntes Alen lang; det var en fortøjet Mand, der saae ud som en Viking." Helge sagde: „Ham kjender jeg nøje efter din Beskrivelse: det har været Hunboge den stærke, en Søn af Alf fra Dalene; jeg gad vidst, hvad de have i Sinde; det er udvalgte Folk, de har med dem." Hyrden sagde: „Endelig sad der endnu een nærmest ved denne stærke Mand; han havde sortebrune Haar, et tykt, rødt Ansigt, store Bryn, og var af Middelhøjde." „Du behøver ikke at beskrive ham nøjere," sagde Helge; „det har været Svend, Hunboges Broder. Det er nok bedst, vi tage os i Agt for disse Mænd; thi uden Tvivl ville de have mig i Tale, førend de forlade Herredet, og der er dem iblandt dem, som vel tænke, at et saadant Møde kunde være skeet noget før." „Nu," vedblev han, skulle alle de Kvinder, som ere her i Sæteren, fare i Karleklæder, og tage de Heste, der ere her, og ride alt hvad de kunne til Vinterhusene[1]; maaskee de, som her sidde og lure paa os, ikke lægge saa nøje Mærke til, om det er Kvinder eller Karle, der ride; give de os blot en kort Tid Stunder, saa skal vi snart have Mænd samlede til os, og da kan det endnu blive til hvad det skal. Kvinderne rede bort, fire tilsammen.

Thorgils frygtede imidlertid for, at der kunde være kommet Nys om dem; han bad derfor de andre at tage deres Heste, og skynde sig afsted. De gjorde saa. Men førend de vare komne til Hest, kom en Mand ridende skarpt til dem; han var lille af Væxt, og vever af sig, og havde en rask Hest. Han hilste Thorgils bekjendt. Denne spurgte ham om hans Navn og Slægt, og hvor han kom fra? Han svarede, at han hed Hrapp, og var paa mødrene Side fra Bredefjord, og der var han opfødt. „Jeg bærer Viga-Hrapps

[1]) Hovedgaarden, modsat Sæterne.

Navn," sagde han, „og man seer allerede af Navnet, at jeg er ikke at spøge med, skjøndt jeg er lille af Vært; paa fædrene Side stammer jeg fra Sønderlandet, og der har jeg nu været i nogle Aar. Det er en Lykke, Thorgils, at jeg har truffet dig her; thi jeg havde dog i Sinde at opsøge dig, skjøndt det kunde falde mig vanskeligt. Jeg er stædt i en Vaande; jeg er nemlig raget i Strid med min Husbonde, der ikke behandlede mig godt; men det er nu noget, som jeg efter mit Navn ikke kan finde mig i, derfor satte jeg mig til Modværge, men saa vidt jeg veed, skadede det ham lidet eller intet; imidlertid vilde jeg dog ikke friste det der ret længe efter, men mente, jeg var i god Behold, saasnart jeg kom paa Ryggen af denne Hest, som jeg tog fra Bonden." Han talte en hel Del, men spurgte de andre kun om lidet, da de allerede vare færdige til at tage afsted; imidlertid mærkede han snart, at de havde i Sinde at stævne mod Helge; dette syntes han godt om, og sagde, at han skulde ikke være blandt de Sidste.

64. Helges Drab.

Thorgils red nu med sit Følge skarpt til, og de kom ud af Skoven. Der saae de fire Mænd ride fra Sæteren, ligeledes i fuldt Spring. Da sagde nogle af Thorgilses Ledsagere, at man strax skulde sætte efter dem; men Thorleik Bollesen sagde, at det var bedst de først kom til Sæteren og saae, hvem der var; han mente nemlig, at det var ikke Helge eller nogen af hans Følgesvende, men det forekom ham at være lutter Kvinder. Flere sagde ham imidlertid imod. Thorgils sagde, at Thorleik skulde raade, thi han vidste, at han havde et skarpt Syn; og de vendte sig da mod Sæteren. Hrapp red frem, rystede Spydspigen, som han havde i Haanden, fægtede dermed, og sagde, at her var Lejlighed til at

vise sig. Helges Folk bleve intet vaer, førend Thorgils og hans Følge havde omringet Sæterhytten. De lukkede da Døren, og toge deres Vaaben. Hrapp løb strax op til Sæteren, og spurgte, om Ræven var derinde? Helge svarede, at han skulde erfare, at den, som boede derinde, var farlig nok og kunde bide fra sig, hvis nogen kom hans Hule for nær; i det samme stak han Spydet ud igjennem Sætergluggen og igjennem Hrapp, der faldt død til Jorden. Thorgils bad de andre fare varlig og tage sig vel i Agt; thi de havde Folk nok til at indtage Sæterhuset og faa Bugt med Helge, saaledes som han nu var stædt, thi han havde uden Tvivl kun faa Folk. Sæterhytten var bygget saaledes, at der var een Rygaas, der laa paa Gavlvæggene, og Enderne af Aasen stode udenfor; der var et simpelt Grønsværstag paa Huset, som endnu ikke var groet sammen. Da sagde Thorgils, at nogle Mænd skulde gaa hen til Enderne af Aasen, og tage fast paa dem, at Aasen enten brast eller Rafterne indenfor gik af; men nogle skulde passe paa Døren, hvis de derinde vilde søge ud. Der vare fire Mænd i Sæterhuset foruden Helge: hans Søn Hardben, tolv Aar gammel, hans Faarehyrde, og de to fredløse Mænd, der om Sommeren vare komne til ham; den ene hed Thorgils, den anden Ejolf. Thorsten Svarte og Dale-Alfs Søn Svend stode ved Døren; de andre reve Taget af, og havde fordelt Arbejdet imellem sig; Hunboge den Stærke og Armods Sønner toge ved den ene Ende af Aasen, Thorgils, Lambe og Gudruns Sønner ved den anden, og de rykkede nu saa fast i den, at den brast. I det samme stak Hardben sit Spyd ud af Sæterhuset gjennem et Hul, der var brudt paa Døren. Spydet traf Thorsten Svartes Staalhue, og gik ind i Panden; det var et meget stort Saar. Da sagde Thorsten, hvad ingen kunde

nægte, at der var Folk derinde. Dernæst sprang Helge ud igjennem Døren saa djærvelig, at de der stode næst sprang til Side. Thorgils, der stod nær hos, hug efter ham med sit Sværd, traf ham i Axelen, og gav ham et svært Saar. Helge vendte sig imod ham, og havde en Vedøxe i Haanden. „Endnu blinker den Gamle ikke ved at see imod Vaaben," sagde Helge, svang sin Øxe mod Thorgils, og traf ham paa Benet; men da Bolle saae dette, sprang han hen til Helge, Fodbideren havde han i Haanden, og med den gjennemborede han Helge, saa det blev hans Banesaar. Helges Følgesvende løb strax ud af Sæterhytten tilligemed Hardben. Thorleik Bollesen gik mod Ejolf, der var en stærk Mand. Thorleik hug til ham med sit Sværd, traf ham ovenfor Knæet, saa Benet gik af, og han faldt død til Jorden; men Hunboge den Stærke løb imod Thorgils, hug til ham med sin Øxe, traf ham i Ryggen, og kløvede den midt over. Thord Kat stod nær hos, der hvor Hardben løb ud, og vilde strax anfalde ham; men Bolle løb til, da han saae det, og befalede, at man ikke maatte gjøre Hardben Skade; „her skal intet feig Mands Værk øves," sagde han, „og Hardben skal have Fred." Helge havde endnu en Søn, der hed Skorre, og var til Opfostring i den søndre Reykedal.

65. Brødrenes Hjemkomst.

Da dette nu var skeet, red Thorgils bort med sit Følge, og over Halsen til Reykedal, hvor de tillyste disse Drab; siden rede de den samme Vej tilbage, som de vare komne, og standsede ikke, førend de kom til Hørdadal. De fortalte nu hvad der var forefaldet paa deres Rejse, en Daad, som blev meget berømt, thi det ansaaes for et vigtigt Storværk, at en Kjæmpe som Helge var fældet. Thorgils takkede derpaa Medfølgerne for deres Bistand, og ligesaa gjorde Bolles

Sønner; og alle de, som havde været med i denne Færd med Thorgils, skiltes ad. Lambe red til Laxaadal, og kom først til Hjardarholt, hvor han omstændelig fortalte sine Frænder der alt hvad der var forefaldet i Skorradal. De vare misfornøjede dermed, dadlede ham meget, og sagde, at han derved havde viist sig at være mere af Thorbjørn Skrjups Æt, end af Irekongen Myrkjartans; men han blev meget vred over disse deres Ytringer, og sagde, at det skikkede sig ilde for dem, at overfuse ham med Bebrejdelser, dem, som han havde unddraget fra Døden. De skiltes da efter en kort Ordverling fra hverandre, og vare forbitrede paa begge Sider. Lambe red hjem til sin Gaard. Thorgils Hallasen red ud til Helgafjeld tilligemed Gudruns Sønner og hans Fostbrødre, Haldor og Ørnolf; de kom der først silde om Aftenen, saa at alle vare gaaede til Sengs. Gudrun stod op, befalede Folkene at staa op og at forsyne dem med hvad de behøvede; hun gik saa ind i Stuen, hilste paa Thorgils og alle de andre, og spurgte dem om Tidende. Thorgils besvarede hendes Hilsen; han havde da lagt sin Kappe og sine Vaaben fra sig, og havde sat sig op til Støtterne. Han havde en rødbrun Kjortel paa og et bredt Sølvbælte om Livet. Gudrun satte sig ned paa Bænken hos ham. Da kvad Thorgils denne Vise:

Hjemsøgt vi have Helge;
Ravn lod vi Aadsel svælge;
de, som med Thorleik fulgte,
sit Mandemod ej dulgte.
Vi trende der lod falde,
udvalgte Helte alle,
som ofte kløved Skjolde;
nu har vi hævnet Bolle.

Gudrun spurgte derpaa nøjagtig efter alt hvad der var forefaldet paa deres Rejse, og Thorgils besvarede alle hendes Spørgsmaal. Hun sagde derpaa, at de havde udført denne Dont med Raskhed, og takkede dem derfor. Derpaa blev der sat Forfriskninger for dem, og da de vare mætte, fulgte man dem til Sengs, og de sov der om Natten. Dagen efter gik Thorgils hen at tale med Gudrun, og sagde: „Jeg har nu, Gudrun, udført den Daad, som du bad mig om, og jeg haaber, at have skilt mig vel ved den; du husker da vel ogsaa, hvad du igjen har lovet mig, og nu tænker jeg at være Belønningen værd." Da sagde Gudrun: „Der er ikke ledet saa lang Tid, siden vi sidst taltes ved, at det skulde være gaaet mig af Minde, og jeg agter ogsaa aldeles at holde dig alt hvad vi bleve enige om; du husker vel, hvad der blev bestemt imellem os?" Thorgils sagde, at det vidste hun nok selv. „Jeg mener," vedblev Gudrun, at jeg lovede dig, ikke at tage nogen anden Mand her i Landet, end dig; var det ikke saa?" Thorgils svarede, at hun huskede ret. „Det er godt," sagde Gudrun, „at vi husker ens i denne Sag, og jeg vil da ikke længer skjule for dig, at jeg tror aldrig det skal være min Lod, at blive din Kone; og jeg mener at opfylde alt hvad jeg har lovet dig, endskjøndt jeg gifter mig med Thorkel Ejolfssen, eftersom han nu ikke er her i Landet." Da sagde Thorgils, og blev ganske rød i Hovedet: „Jeg seer nok, hvorfra den Vind blæser; derfra ere altid komne kolde Raad imod mig; det er Snorre Godes Paafund." Derpaa sprang han strax op fra Samtalen, og var overmaade vred; gik saa hen til sine Ledsagere, og sagde, han vilde ride bort. Thorleik var misfornøjet, fordi det var maget saa, at Thorgils ikke skulde see sit Ønske opfyldt, men Bolle holdt med sin Moder. Gudrun sagde, at man skulde

give Thorgils gode Gaver, og dermed formilde ham; men Thorleik sagde, at det kunde ikke nytte noget, thi Thorgils havde alt for højt Sind, til at han i en saadan Sag skulde lade sig nøje med Smaating. Gudrun sagde, at saa fik han trøste sig hjemme. Dermed red Thorgils fra Helgafjeld tilligemed sine Fostbrødre; han kom hjem til sin Gaard Tunge, og var meget misfornøjet.

66. Osvifs Død.

Denne Vinter blev Osvif syg, og døde. Hans Død beklagedes meget, thi han havde været en meget viis Mand. Han blev begravet paa Helgafjeld, thi Gudrun havde da ladet en Kirke bygge. Samme Vinter faldt ogsaa Gest Oddleifsen i en Sygdom, og da denne tog til, kaldte han sin Søn, Thord den Lave, til sig, og sagde: „Det aner mig, at denne Sygdom vil blive min Død. Mit Lig skal bringes til Helgafjeld, thi dette Sted vil blive det vigtigste her i Egnen, derfra har jeg ofte seet Lys skinne." Derpaa døde Gest. Vinteren havde været kold, og der var megen Islæg, og Bredefjord var langt ud lagt til, saa der kunde ingen Skibe komme ud fra Bardestrand. Gests Lig stod i to Nætter oppe paa hans Gaard Hage, men samme Nat blev det saa hvast et Vejr, at al Isen drev bort fra Landet, og Dagen efter var det godt og stille Vejr. Da tog Thord et Skib, førte Gests Lig ombord, og de sejlede om Dagen fra Bredefjord, og kom om Aftenen til Helgafjeld, hvor de bleve vel modtagne. Der blev han om Natten, og næste Dag blev Gests Lig nedsat; han og Osvif kom til at hvile i samme Grav. Nu gik Gests Spaadom i Opfyldelse, at der var kortere imellem dem, end den Gang da den ene af dem boede paa Bardestrand, den anden paa Sælingsdalstunge. Thord den Lave drog atter hjem, da han var færdig; men Natten efter

blev det et haardt Uvejr, saa at Isen lagde sig atter helt til Land; og dette varede saa ved om Vinteren, saa man ikke kunde sejle der. Det fandt man meget mærkeligt, at det nemlig saaledes traf sig, at man kunde fare med Gests Lig, men at det var umuligt at komme frem baade før og efter.

67. Thorgils Hallasens Drab.

Der var en Mand, ved Navn Thoraren, der boede i Langedal; han var Godordsmand, men ikke mægtig. Hans Søn hed Audgisl, og var en rask Mand. Thorgils Hallasen tog Godordet fra dem. Audgisl drog hen til Snorre Gode, fortalte ham denne Uretfærdighed, og bad ham hjælpe. Snorre svarede for en Del vel, men gjorde dog ikke meget af det Hele, og sagde: „Ja vistnok kryer nu Hallaskarnet sig! Mon Thorgils da aldrig kan finde Mand for sig, der ikke vil taale alt af ham? Sikkerlig, det er en stor Mand, en tapper Mand, men der er dog andre komne til Hel, ligesaa dygtige som han." Og da Audgisl drog bort, forærede Snorre ham en sølvbeslagen Øxe.

Om Foraaret droge Thorgils Hallasen og Thorsten Svarte til Borgefjord, og tilbøde at give Helges Sønner og andre hans Frænder Bøder; der blev sluttet Forlig, og bestemt en sømmelig Bod; Thorsten betalte de to Trediedele, men den ene Trediedel skulde Thorgils udrede paa Tinget. Om Sommeren red Thorgils til Tinget, men da de der kom til Hraunet ved Tingmarkerne, saae de et stort Kvindemenneske komme sig imøde; Thorgils red hen imod hende, men hun veg til Siden, og kvad:

Mænd, som mene
sig meget være,
søge at sno sig
fra Snorres Rænker;

men ingen undgaar,
thi viis er Snorre.

Derpaa gik hun sin Vej. Da sagde Thorgils: „Sjelden gik det saa, da Lykken var med mig, at du forlod Tinget, naar jeg tog derhen." Han red nu til Tinget, og hen til sin Bod, og i Begyndelsen løb alting roligt af. Det hændte sig en af Tingdagene, at Folks Klæder bleve hængte ud at tørres; Thorgils havde en blaa Hekle eller Kappe, der blev bredt ud paa Væggen af Boden. Og denne Kappe hørte man kvæde saalunde:

Heklen vaad paa Væg
hænger, veed sit Sned;
tvættet blev den tit
tør, nu aldrig mer.

Dette ansaaes for et stort Under. Næste Dag efter gik Thorgils vester over Aaen, for at betale Pengene til Helges Sønner; han satte sig ned paa den stenige Slette ovenfor Boderne; med ham fulgte hans Fostbroder Haldor, og de vare flere sammen. Helges Sønner indfandt sig til Mødet; og Thorgils begyndte at tælle Sølvet frem; men Audgisl Thorarensen gik der i Nærheden, og i det Thorgils nævnte elleve, hug Audgisl til ham, og alle tyktes at høre, hvorledes Hovedet endnu sagde elleve, i det det føg af Halsen. Audgisl løb derpaa til Vatnsfjordingernes Bod, men Haldor løb strax efter ham, og slog ham ihjel i Døren til Boden. Denne Tidende kom til Snorre Godes Bod, nemlig, at Thorgils Hallasen var dræbt. Han svarede: „Du maa ikke have seet ret; det maa være Thorgils Hallasen, der har dræbt en anden." „Da føg dog hans Hoved fra Kroppen," sagde den, der bragte Budskabet. „Saa maaskee det dog er sandt," sagde Snorre. Dette Drab blev forsonet med Pengebøder.

68. Thorkels Giftermaal med Gudrun.

Den samme Sommer, da Thorgils Hallasen blev dræbt, kom der et Skib til Bjørnshavn; det tilhørte Thorkel Ejolfsen; han var da saa rig en Mand, at han havde to Knarre paa Rejser. Det andet Skib kom til Bordøre i Hrutafjord, og begge vare ladte med Tømmer. Saasnart Snorre Gode hørte Thorkels Hjemkomst, red han strax til Skibet. Thorkel tog venlig imod ham, beværtede ham rigelig med den Drik, han havde ombord, og de talte en Del med hinanden. Snorre spurgte om Nyt fra Norge, og Thorkel fortalte ham alt Mærkeligt; hvorimod Snorre igjen fortalte ham hvad der var forefaldet i hans Fraværelse. „Nu," sagde Snorre, „kommer jeg tilbage til det, som jeg talte om, førend du drog udenlands, at det er bedst, du holder op med dine Rejser, slaar dig til Ro, og seer dig om efter det Giftermaal, som jeg den Gang foreslog." Thorkel svarede: „Jeg veed hvad du mener, og er af samme Tanker, som da vi sidst taltes ved, at det vil blive et godt og gjævt Giftermaal, hvis det kan komme i Stand." Snorre sagde: „Jeg er beredt og villig til at mægle denne Sag paa dine Vegne; og nu er ogsaa de værste Hindringer for dit Ægteskab med Gudrun hævede, da Bolle er hævnet, og Thorgils ryddet af Vejen." Thorkel sagde: „Dine Raad stikke dybt, Snorre; i Sandhed, jeg ønsker dette Parti." Snorre var nogle Nætter over paa Skibet; derpaa toge de et femradaaret Skib, der laa ved Kjøbmandsskibet, besatte det med fem og tyve Mand, og sejlede til Helgafjeld. Gudrun tog meget vel imod Snorre, og beværtede ham sømmelig. Da han nu havde været der Natten over, gav han sig i Samtale med hende, og sagde: „Sagen er nu kommen saavidt, at jeg har min Ven Thorkel Ejolfsen med mig; han er nu, som du seer, kommen hid,

og hans Ærende er at bejle til dig; det er en gjæv Mand; du kjender hans Slægt og hans Væsen; Penge mangler han heller ikke, og han tykkes mig bedst skikket til Høvding her vesterpaa, hvis han attraar sligt. Her ude har han megen Anseelse, men langt større, naar han er i Norge hos højbaarne Mænd." Gudrun svarede: „I denne Sag maa mine Sønner, Thorleik og Bolle, især raade; og næst efter dem, Snorre, veed jeg ingen, hvis Raad jeg lægger mere Vægt paa, end dit, thi du har altid raadet til mit Held." Snorre mente, der kunde ingen Tvivl være om, at det var bedst, ikke at give Thorkel Afslag. Derpaa lod han Gudruns Sønner kalde, gjorde dem bekjendt med Sagen, og forestillede dem, hvilken Støtte de kunde have i Thorkel baade med Hensyn til hans Formue og hans Forsorg; og han talte snildeligen derom. Bolle svarede da: „Min Moder kan bedst skjønne derom; jeg vil samtykke hvad hun vil; men visnok bør vi tage meget Hensyn til, at du, Snorre, anbefaler det; thi du har viist os meget Godt." Gudrun sagde: „Ja sikkert maa vi lide paa Snorres Forsorg i denne Sag, thi hans Raad have været os gavnlige." Da Snorre nu blev ved at opmuntre dertil, saa blev det endelig aftalt, at der skulde indgaas Giftermaal imellem Gudrun og Thorkel, og Snorre bød sig til at holde Brylluppet. Det bifaldt Thorkel, som havde Formue nok til at lægge til saa meget det skulde være. Men Gudrun sagde: „Min Mening er, at Gildet skal staa her paa Helgafjeld; Bekostningen bryder jeg mig ikke om, og forlanger hverken at Thorkel eller nogen anden skal have Ulejlighed dermed." „Ofte viser du, Gudrun," sagde Snorre, „at du er en mandig Kvinde." Det blev nu aftalt, at Brylluppet skulde staa paa Helgafjeld sex Uger før Vinteren. Snorre og Thorkel droge derpaa bort; Snorre

tog hjem, men Thorkel til sit Skib, og opholdt sig om Sommeren snart ved dette, snart paa Tunge. Tiden kom nu at Gildet skulde staa. Snorre tog derhen med Thorkel, og de havde omtrent tresindstyve Mand med sig, udvalgte Folk, de fleste i farvede Klæder. Gudrun havde indbudet henved hundrede Mænd. Brødrene Bolle og Thorleik gik tilligemed de fornemste Gildesmænd Snorre og Thorkel imøde, bøde dem velkommen, lode sørge for deres Heste, og deres Rejseklæder aftage, og fulgte dem saa ind i Stuen; her indtoge de med deres Følge den højere Bænk, men de af Gudrun indbudne Mænd den lavere.

69. Om Gunnar Thidrandebane[1].

I Njardvik i Østfjordene levede en Mand, ved Navn Ketil Thrum; hans Kone hed Thorgerde, og hans Sønner Thorkel og Ejolf. Til Opfostring hos ham var en af de haabefuldeste unge Mænd der i Egnen, ved Navn Thidrande Geitersen. I Skridudal boede Bjørn Koreksen tilligemed flere af hans Brødre. Til dem kom der en Mand, ved Navn Asbjørn Veghamar, en stor, stærk Mand, med lyse Haar, stygge Øjne og lang Hals, og foregav at være en god Værkmand; og da de just trængte til en saadan, toge de imod ham, og lode ham vogte deres Kvæg. Siden gave de ham et Bolsted der i Nærheden. Men Asbjørn var en slet Husholder, og kom bestandig mere tilbage. Da laante han adskillige Varer hos Thorer Englandsfarer, der om Sommeren før var kommen ud til Landet, opholdt sig hos en Mand, ved Navn Brodhelge, og var bleven en god Ven af Thidrande. Da Brodhelge fik dette at vide, misbilligede han det meget, og mente, at den anden aldrig vilde faa sine Penge.

[1]) I dette Kapittel er optaget det Væsentligste af Fortællingen om Gunnar Thidrandebane, der udgjør en særskilt lille Saga.

Næste Sommer droge de hen, for at kræve Asbjørn for Gjælden, men da denne ikke kunde have Fred for dem, løb han bort, og kom ned til Ketil Thrum i Njardvik. De andre fandt ham ogsaa her, og vedbleve at fordre Thorers Tilgodehavende. Ketil, som de ogsaa henvendte sig til, svarede, at han vilde ikke betale for Asbjørn; men Thidrande, hans Fostersøn, raadte til at han skulde, og da det ikke vilde nytte, forenede han sig med Koreksønnerne, Bjørn og hans Brødre. Imidlertid ankom der endnu et Skib, hvis Styrmænd hed Gunnar og Thormod; Folk kom ned, for at kjøbslaa med dem, og de agtede, at tage sig Ophold etsteds. Ketil kom ogsaa ned til Skibet, og tog dem hjem med sig. Blandt disse Mænd var Gunnar især en rask, stor og stærk Mand og af et tækkeligt Udseende. Nu begav Thidrande sig engang til Koreksønnerne, og blev enig med dem om, at de alle skulde begive sig til Njardvik, for at indkræve Gjælden hos Asbjørn. Thorer Englandsfarer og endnu to andre, som ikke ere nævnte, vare med dem; i det hele vare de syv sammen. De toge nu afsted, og kom til Skoven, som ligger kort fra Njardvik; her stege de af Hestene, gave sig til at lege, og kastede Skovvænder til hinanden. Thidrande sagde: „Uden Tvivl vil min Fosterfader finde, at vi ere for mandstærke, og blive vred derover." Imidlertid fik Asbjørn Veghamar Øje paa dem; han stod just i en Mose, og grov Tørv. Han kunde nok tænke, hvem det var, ogsaa hvad deres Ærende kunde være, kastede derfor sit Arbejdstøj, tog Fod i Haand, og løb hjem til Gaarden. En af Brødrene kastede en Vaand efter ham, og traf ham paa Maven; men desto stærkere løb den anden. Han kom hjem, rystende som Espeløv, og løb ind i Ildhuset. Her stod Ketil og varmede sig ved Ilden, og spurgte, hvad han saaledes kom styrtende

for? „Onde Folk er bedst, naar man aldrig seer dem,“ sagde den anden, „er du en tapper Mand, saa hævner du mig, seer du ikke, hvor Spydet staar igjennem mig?“ Thidrande og de andre, der vare med ham, kom imidlertid senere, thi de kunde ikke ride den nærmeste Vej over Moserne. Ketil, der var en hidsig Mand, greb sit Spyd, og da Thidrande var kommen i Tunet med de andre, løb han strax imod Bjørn Koreksen, der var ham nærmest, og gjennemborede ham; og uagtet Thidrande havde bedet dem alle, at skaane hans Fosterfader, saa saae Thorer Englandsfarer næppe dette, før han sprang hen til Ketil, hug ham lige i Brystet, og gav ham Banesaar. Derpaa blev ogsaa Thorer dræbt af en af Ketils Hjemmemænd. Efterat Striden nu var fortsat en Stund, vilde Thidrande ride bort med de fem Mænd, der endnu vare tilbage; men en af Hjemmekvinderne løb ind, og sagde Gunnar og Thormod hvad der var forefaldet; thi det var altsammen gaaet saa hurtig for sig, at de endnu intet vidste deraf. „Det er underligt,“ sagde hun, „at I sidder her, medens Husbonden udenfor er bleven dræbt, I fejge Uslinge!“ Gunnar bad hende holde sin Mund, og spurgte, hvilken Mand i Flokken der vel var den dygtigste; og hin ulykfalige Kvinde sagde: „Det er Thidrande; kan du dræbe ham, saa har du hævnet vor Husbonde.“ Gunnar gik ud, og kastede et Spyd ud imellem Flokken, og traf Thidrande i Ryggen, saa det gik igjennem ham, og han faldt død ned af Hesten. Men Husfruen Thorgerde og hendes Sønner tyktes ilde om denne Gjerning, og sagde, at store Eftermaalsmænd vilde komme frem i denne Sag, og megen Forfølgning finde Sted. Hun befalede derfor Østmændene (thi de vare fra Norge) at forlade hendes Hus. Nogen Tid efter toge de ogsaa afsted, men vidste ikke selv hvor de skulde ty hen; thi de kunde tænke,

hvad hun ogsaa spaaede dem, at de ingensteds vilde have Fred. Denne Tidende spurgtes vidt og bredt, og da Thidrande havde mange Venner og tegnede til at blive en dygtig Mand, saa blev hans Død almindelig beklaget. Kort efter kom hans Broder Thorkel Geitersen til Njardvik, for at lede efter Østmændene, Gunnar og Thormod, men vendte igjen tilbage, da de ikke fandtes der. Vinteren led, og nu faldt det ham ind, at Gunnar, der nu fik Tilnavnet Thidrandebane, og hans Kamerad Thormod maatte nok have søgt Beskyttelse hos Ketils Sønner Thorkel og Ejolf. Han gav sig da i Tale med en af sine Hjemmemænd ved Navn Thord, og sagde: „Jeg vil sende dig i et Ærende ned til Njardvik, for at sige Brødrene der, at en Hest er kommen bort af deres Stodheste.“ „Det vil jeg strax udrette,“ sagde Thord, „naar Du ikke har noget Ondt i Sinde imod dem.“ Den anden sagde, at der var ingen Svig under. Da Brødrene nu fik dette Budskab, toge de hen til Folden, hvor Hestene vare; det var mørkt Vejr med mildt Snefog; og da de kom derhen, fandt de fem Mænd der; det var Thorkel Geitersen med hans Folk. De grebe Brødrene, og bandt dem, og Thorkel befalede dem at sige, hvor Østmændene vare, thi han vidste, at de havde begivet sig i deres Vold. De nægtede og sagde, de vidste ikke til dem. Han lod dem da føre bort, hver til sit Sted. Derpaa lod han en Kalv slagte, bestænkede den fangne Thorkels Kappe med dens Blod, bragte den til Ejolf, og befalede ham, nu at sige, hvor Østmændene vare; ellers, sagde han, vilde det gaa ham, som hans Broder, hvis Blod han saae her paa Kappen. Ejolf sagde: „Livet har alle kjær; jeg vil heller røbe dem, end dræbes. De ere her ved vore Gedehuse, og vi Brødre have jævnlig bragt dem Mad herhid i Vinter, naar vi toge hen til Hestene.“ Men

da Ejolf havde sagt dette, blev hans Broder bragt did, og skadede intet. Ejolf bebrejdede da Thorkel hans Bedrageri, men for silde. Thorkel Geitersen lod nu begge Brødrene binde paa Hænder og Fødder, og de bleve liggende der ved Folden, medens han og hans Kammerader fore hen til Gedehuset. Her tog Gunnar saaledes til Orde: „Jeg har haft en slem Drøm, min Kamerad Thormod! Lad os gaa ud, og stævne op til Fjelds, thi her vil vi nok ikke længe have Fred.“ De gik derpaa ud; der faldt tyk Sne, saa det var temmelig mørkt. De fik nu Øje paa de andre Mænd, som nærmede sig Huset, og undløb i Snefoget. Men Thorkel Geitersen kastede sit Spyd, og traf Thormod midt paa Livet, saa han kunde ikke løbe længer, men raabte til Gunnar, at han skulde see at frelse sig. Gunnar svarede, at han plejede ikke at forlade sine Kammerader i Nøden; men da Thormod sagde; „See, Kamerad, Spydet staar igjennem mig og jeg maa strax dø;“ og Gunnar saae, at det virkelig var kommen saa vidt med ham, saa flyede han. Det begyndte nu at klare i Vejret; Thorkel kom hen til Thormod, og gav ham strax Døden; men da de bleve noget staaende over den Døde, bleve de opholdte i deres Færd. Den flygtende Gunnar kom hen til Gaarden paa Bakke i Borgefjord; der boede en Mand, ved Navn Svenke, en tapper Helt, men særdeles trættekjær og listig. Han stod udenfor, og de hilste hinanden. Gunnar sagde: „Jeg trænger til din Hjælp strax, Bonde! thi Thorkel Geitersen er efter mig selvfemte, og tragter efter mit Liv; min Kamerad har han allerede dræbt.“ Svenke svarede: „Vi har hidtil ikke haft meget med hinanden at gjøre, men nu er du i Nød, efter at du før har viist din Bravhed ved at hævne din Husbonde og min Ven. Men i Længden kan du ikke vente stor Sikkerhed her, naar slige Mænd

forfølge Dig. Gak nu først her ind i Forstudøren!" Den anden gjorde det. Derpaa stablede Svenke en hel Del Tørv over ham, som var bragt ind i Fremhuset. Nu kom Thorkel og hans Mænd hen til Gaarden, og traf Svenke udenfor. Thorkel spurgte, om Gunnar var kommen derhen, og bad Svenke bringe dem til ham, de havde noget at afgjøre med ham, dog ikke andet, end Godt. Svenke sagde, at han vilde ikke findes der, med mindre han var gaaet ind i Stuen. „I kan nu selv see ad; men ellers," tilføjede han, „har jeg ikke været udsat for slig Ransagning og voldsom Færd." De gik da til Stuen. Da sagde Svenke til den, der passede paa Døren, det var en af Thorkels Ledsagere: „Jeg skal blive her, og passe paa, at Manden ikke kommer ud; gak du ind i Stuen!" Men næppe var den anden kommen ind, førend Svenke bad Gunnar staa op og skynde sig ud; hvorpaa han skjød Slagbjælken for Døren. „Nu," sagde han til Gunnar, „maa vi ned til Skibet, som jeg har nede paa Stranden." De gik. Skibet var en lille Skude, som han havde ladet tjære, og det laa der med Kjølen iveiret. „Her," sagde han til Gunnar, „maa du i en Hast skjule Dig." Derpaa drev Svenke sine Lam til Stranden paa den betraadte Vei, for at ingen skulde see deres Fodtrin, at der havde gaaet to Mænd. Gunnar gik nu ind under Skibet. Hvad nu Thorkel og hans Mænd angaar, da vilde de gaa ud af Stuen, men vare indelukte; de kom rigtignok ud, men det tog Tid; og da de kom ud, var Svenke imidlertid kommen hjem i Tunet, og havde drevet sine Lam hjem fra Søen. Thorkel sagde: „Uvenskabelig handler du mod os; hvor har du gjort af Gunnar?" „Gunnar," svarede Svenke, „veed jeg ikke noget til; men naar I kommer og farer saaledes frem med Vold i mit Hus, saa er det ikke saa underligt, om jeg driver

lidt Gjæk med eder." „Lad os nu gaa ned til Søen," sagde Thorkel. „Ja, gjør det," sagde Svenke. De kom da til det kjølvendte Skib. „Der kunde være et godt Skjulested," sagde Thorkel. „Jeg plejer der at gjemme mine Skibssager," sagde Svenke; „men hvorfor gaar ikke en af eder ind og ransager; tør I ikke[1], saa vil jeg;" og i det samme krøb han ind under Skibet. Men Thorkel stak ogsaa strax sit Spyd derind, og traf Gunnar i Laaret; da Svenke mærkede det, trak han sin Kniv, stak sig selv i Laaret, og udvidede Saaret saa meget med Kniven, som om det var af et Spyd; derpaa kom han ud, og sagde: „I handler ikke mildt med mig i denne Færd, og vare vi Lige mod Lige, skulde det ikke blive uhævnet." Thorkel svarede: „Jeg havde ikke i Sinde at tilføje Dig noget Ondt; men vi veed ikke selv, hvorledes det gaar til her." Derpaa gik de tilbage til Gaarden, ransagede frembeles, og gik saa bort. Da sagde Svenke til Gunnar: „Nu maa vi see at komme bort herfra." Derpaa fulgte han ham hen til en Lade, rev Hul paa en Høstak, og skjulte ham derinde det bedste han kunde. Thorkel vendte tilbage, og kom til Laden. Svenke gav sig da til at rive det løse Hø sammen, og spurgte, hvorledes det gik dem, og om det da aldrig fik Ende med deres Ransagelse. Thorkel svarede, at han vidste ikke, hvilke Kunster han havde for med ham, men han nænnede dog ikke at fælde ham, førend han havde Bevis. Svenke svarede: „Det bliver vel Enden, at I dræber mig; men det vil dog ansees for en uoverlagt Daad mod sagløs Mand, og jeg vil da ogsaa kunne tage min Mand, førend jeg bider i Græsset." Da gik de bort. Atter sagde Svenke til Gunnar: „Lad os nu følge den af Kvæget dannede Sti til Søen;" og da de

[1]) nemlig for Gunnar, som kunde ligge derinde, og vist ikke vilde tage mildt mod enkelt Mand, hvis han vovede sig derind.

kom der, sagde han: „Her udenfor Landet ligger en Holm, som Du seer; Sundet er bredt, at svømme derover, er nok en vanskelig Sag, nu du er saaret; men er du før dertil, saa saae jeg gjerne du svømmede derover, og jeg skal da opsøge dig, naar alt er sikkert.“ Gunnar takkede ham for hans Godhed, som han aldrig vilde kunne gjengjælde, og sagde, at han vilde forsøge det, om det end var længer. Derpaa svømmede han ud til Holmen med alle sine Hærklæder paa, og det lykkedes, skjøndt alle hans Lemmer stivnede af Kulde; derefter lagde han sig ned, og hyllede sig ind i Tangen, for at varme sig. Da Svenke endelig havde overtydet sig om, at der ingen Fare var for Gunnar, roede han ud til Holmen, og sagde til ham, der var saa afkræftet, at han næppe kunde gaa, at nu var der Lejlighed til at frelse ham; han førte ham derpaa hjem, og skjulte ham hos sig i nogle Dage. Da sagde Svenke: „Nu maa du igjen herfra, thi jeg frygter for at skjule dig længer; jeg vil nu sende dig hen til min Ven Helge Asbjørnsen. Der maa du see at komme om Natten, gak saa hen til Huset, hvori Helge sover; det er Skik for dem, der søge Hjælp hos ham, at banke paa der; saa kommer han selv hen til Døren; det er skeet een og mange Gange.“ Derefter viste Svenke Gunnar Vejen, og de skiltes ad. Gunnar kom til Mjoanæs; han bankede paa Døren der hvor Helge sov; denne vaagnede, og sagde: „Det maa være en, der søger et Skjulested;“ derpaa gik han ud, og de hilstes. Gunnar fortalte ham hele Sagens Sammenhæng, og meddelte ham Svenkes Jærtegn og Ordsending. Han svarede: „Den er vel faren, som Svenke tager sig af; jeg vil tage imod dig, thi jeg skylder ham meget; gak hen i mit Udebur!“ Gunnar blev der om Vinteren, og havde det godt. Foraaret efter skulde Helge gjøre

en Rejse ned til Fjordene; førend han tog bort, sagde han til sin Kone Thordis: „Jeg maa sige dig, at skal vi være gode Venner, saa maa du sørge godt for Gunnar, medens jeg er borte." Hun svarede, at hun vilde gjøre sit Bedste. Medens han nu var borte, hændte det sig, at der en Aften kom tolv Mænd til Gaarden paa Mjoanæs. Husfruen gik med sine Hjemmemænd, for at tage imod dem, og det var hendes Broder Bjarne, Broddhelges Søn. Hun bød ham tage til Takke. „Det er vel budet," svarede han, „men mit Ærende her er at søge efter Gunnar Thidrandabane, som dræbte vor Frænde og Fostbroder; han skal findes her i Udeburet, og vil du ikke lukke op, saa faar jeg bryde det." Thordis svarede: „Tag ikke saa hurtig afsted, Broder! du kan jo alligevel nok faa dit Ærende udført. Bliv her nu for det første i Nat! Thidrande var mig saa kjær, at jeg gjerne saae Gunnar blev dræbt; det har ogsaa min Husbonde Helge talt med mig om i Vinter, thi han vidste, hvor meget jeg ønskede, at han var ryddet af Vejen. Nu vil vi see at bringe det i Stand, førend du tager herfra!" Bjarne stod da af Hesten med sine Folk, og de vare der om Natten. Men Thordis sendte to Mænd omkring i Bygden, og stævnede Folk til sig, saa at der næste Morgen vare samlede en tredive til fyrretyve Mand. Bjarne stod og var paaklædt, og sagde: „Udleveer os nu Gunnar, Søster!" Hun svarede: „Jeg veed ikke, hvorfor du saaledes hjemsøger din Søster, og vil hende saa ilde, at du forlanger, hun skal udlevere dig den Mand til den visse Død, som hendes Husbonde har betroet til hendes Varetægt; dertil agter hun ham for meget. Gunnar faar du ikke denne Gang, med mindre du bruger Magt." Bjarne sagde: „Det er en skammelig List; anderledes faldt dine Ord i Gaar, Frænke!" Da han imidlertid havde faa Mænd mod

mange, saa red han igjen bort. Thordis gik saa hen til Udeburet, hvor Gunnar var, og sagde: „Hvad tykkes du om, at give dig i Bjarnes Vold?“ Han svarede: „Det vilde ikke skee, hvis Helge var hjemme.“ „Heller ikke skal det skee nu,“ sagde hun. Han takkede hende. Helge kom nu hjem, og fik alt dette at vide. „Ja, jeg vidste nok,“ sagde han, „at jeg havde en brav Kone, og det er vel, at hun slægtede sin Æt paa.“ Om Sommeren blev Gunnar hos Helge, og da blev han erklæret landflygtig paa Tinget, hvor Thorkel Geitersen lagde Sag an imod ham. Siden efter kom den Strid imellem Helge Asbjørnsen og Grim Droplaugesen, i hvilken Helge blev dræbt; og nu sendte Thordis Gunnar hen til Helgafjeld til Gudrun Osvifsdatter, at hun skulde tage imod ham og beskytte ham. Han reiste saa hemmelig afsted som muligt, thi det var mægtige Mænd, som tragtede ham efter Livet.

Nu hændte det sig paa den første Gildesaften, da Brylluppet stod imellem Thorkel Ejolfsen og Gudrun, da Folk gik hen for at vaske sig, at der ved Vandet stod en høi Mand, hærdestor og bringebred, med en sid Hat paa Hovedet. Thorkel spurgte, hvem han var? og han gav sig et Navn, det første det bedste, der faldt ham ind, men ikke det rette. Thorkel sagde: „Det kan ikke være sandt; du ligner snarere Gunnar Thidrandabane; men er du saa stor en Kjæmpe, som Ordet gaar, saa kan du ikke ville skjule dit Navn.“ Gunnar svarede: „Du tager dig ivrig heraf; nu vel, jeg tænker heller ikke, jeg behøver at skjule mig for dig; du har Ret, du kjender din Mand, og hvad Skjæbne har du nu tiltænkt mig?“ „Det skal jeg paa Øieblikket vise dig,“ sagde Thorkel, og befalede sine Mænd, at de skulde gribe ham. Men Gudrun, der sad inde paa Tværbænken med de andre Kvinder, med Lin over deres Hoveder, havde næppe mærket dette, førend

hun steg ned fra Brudebænken, og kaldte paa sine Mænd, at de skulde komme Gunnar til Hjælp, og sagde, de skulde ikke skaane nogen Mand, hvem det saa var, der satte sig imod dem. Hun havde mange flere Folk paa sin Side, saa nu tog Sagen en anden Vending. Snorre Gode lagde sig da derimellem, og bad dem holde op med denne Ufred; til Thorkel sagde han, at han skulde ikke være saa ivrig, han kunde nu see, hvilken mandig Kvinde Gudrun var, som heri viste Forstand for dem begge. Vel forestillede Thorkel, at han havde lovet sin Navne, Thorkel Geitersen, der var hans gode Ven, at dræbe Gunnar, hvis han kom der i Egnen; men Snorre svarede, at nu maatte han følge deres Villie, hvilket ogsaa var til hans eget Bedste, thi han vilde aldrig faa en saadan Kone som Gudrun, om han end søgte vide om; og ved Snorres Forestillinger, og fordi han indsaae, at han havde Ret, slog Thorkel sig til Taals, og Gunnar blev bragt bort om Aftenen. For Resten løb Gildet vel og prægtig af, og da det var til Ende, droge Folk bort. Ved Afskeden gav Thorkel saavel Snorre, som alle andre ansete Mænd, store Pengegaver, hvorimod Snorre bød Bolle Bollesen hjem til sig, og bad ham blive hos sig saalænge han selv vilde. Bolle tog derimod og red hjem til Tunge.

Thorkel sad nu paa Gaarden Helgafjeld, og overtog Bestyrelsen af Hussagerne; thi det gik ham ligesaa godt fra Haanden, som Handelsrejser. Strax om Høsten lod han en Sal nedbryde, og opførte en anden stor og prægtig. Med Gudrun levede han meget kjærlig. Vinteren led. Foraaret efter spurgte Gudrun, hvorledes han nu vilde sørge for Gunnar Thidrandabane? Han svarede, at hun maatte raade derfor; hun havde taget sig den Sag saa nær, at han nok kunde tænke, hun gav sig ikke tilfreds, før han blev sømmelig

udstyret. Gudrun sagde, at han havde Ret; „du skal give ham et Skib og andre Ting, som han kan behøve,“ sagde hun. Thorkel svarede smilende: „Du tænker stort i mange Ting, Gudrun, og vilde være ilde tjent med en Usling til Mand, det er din Natur imod; det skal nu skee, som du ønsker.“ Og saa skete det. Gunnar tog med største Taknemmelighed imod Gaven, og ytrede, at han aldrig vilde blive i Stand til at gjengjælde al den Hæder og Ære, de havde viist ham. Han drog nu bort fra Landet, og kom til Norge, og tog saa til sine Gaarde; han var meget rig og mægtig og en brav Mand.

70. Thorleiks Udenlandsrejse.

Thorkel Ejolfssen blev en stor Høvding, vennesæl og anseet; han havde megen Indflydelse i Herredet, og førte mange Sager; men om hans Tingtrætter fortælles her dog intet. Efter Snorres Død var han den mægtigste Mand i Bredefjord. Han lod alle Husene bygge paa Helgafjeld, store og stærke, afpælede ogsaa Grundvolden til Kirken, og bekjendtgjorde, at han vilde kjøbe Kirkeved. Thorkel og Gudrun havde en Søn, ved Navn Geller, der snart blev en haabefuld Dreng.

Bolle Bollesen opholdt sig snart paa Tunge, snart paa Helgafjeld, og Snorre kunde godt lide ham. Hans Broder Thorleik derimod var paa Helgafjeld. De vare begge store og dygtige Mænd, men især Bolle. Thorkel behandlede sine Stifbørn godt. Bolle var nu fexten Aar gammel, men Thorleik tyve; da sagde Thorleik til sin Moder, at han ønskede at rejse udenlands, og at han kunde faa Gods dertil; thi han var nu kjed af at sidde hjemme som en Kvinde. Thorkel gav ham Bifald heri, og kjøbte ham Part i et Skib, der stod oppe ved Dagverdsnæs, fulgte ham til Skibet, og ud-

redte ham med alt. Om Sommeren rejste Thorleik udenlands, og kom til Norge, hvor den Gang Kong Olaf den Hellige var Landshøvding. Han begav sig strax til Kongen, der tog vel imod ham, kjendte sig ved hans Slægt, og bød ham til sig. Han blev da hos Kongen om Vinteren, blev hans Hirdmand, teede sig som en rask Mand, og blev i flere Aar hos Kong Olaf.

Da Bolle Bollesen var bleven atten Aar gammel, gav han sig en Gang om Foraaret i Tale med sin Stiffader og Moder, og bad dem udrede ham sin Fædrenearv. Gudrun spurgte, hvad han da havde for, siden han krævede Gods af dem. Han svarede, han vilde beile til en Kvinde, og bad sin Stiffader, at han vilde være hans Talsmand. „Hvem vil du da beile til?“ sagde Thorkel. „Til Thordis,“ svarede Bolle, „Snorre Godes Datter; hun er den Kvinde, som jeg allerhelst vil eje, og faar jeg ikke hende, saa kan det vare længe, inden jeg gifter mig, saa den Ting ligger mig meget paa Hjerte.“ „Det er rimeligt, Søn!“ sagde Thorkel, „at jeg tager mig af den Sag, naar det er dig om at gjøre; og jeg tænker, Snorre vil gjerne give sit Bifald, da han snart kan see, at han faar en brav Svigersøn.“ Gudrun sagde: „Det maa jeg uden Betænkning sige, Thorkel! at jeg vil gjøre alt mit til, at Bolle faar en Kone efter sit Ønske; baade elsker jeg ham mest, og tillige har han stedse været den omhyggeligste af mine Børn til at opfylde min Villie.“ Thorkel sagde da ogsaa, at han for sit Vedkommende vilde udrede Bolle vel, og det af mange Grunde, især da han troede, Bolle vilde blive en brav Mand. Kort efter droge da Thorkel og Bolle med mange Mænd i Følge til Tunge, hvor Snorre modtog dem venskabelig, og beværtede dem med herlig Drik. Hans Datter Thordis var hjemme, en smuk og udmærket Kvinde.

Da de havde været der i nogle faa Dage, frembar Thorkel Frieriet, at han nemlig ved Bolle ønskede at komme i Svogerskab med Snorre, og at det var hans Datter Thordis Bejleriet gjaldt. Snorre svarede, at det var et hæderligt Forslag, som han det af Thorkel kunde vente, Bolle var en smuk Mand, og hvo der fik ham, blev vel gift; men det kom dog mest an paa, hvad Thordis vilde sige dertil, thi hun skulde have den til Mand, hun selv syntes om. Sagen kom da for Thordis; hun svarede, at hun vilde overlade det til sin Faders Forsorg; og sagde, at hun heller vilde have Bolle, end en ubekjendt Mand mere langvejs fra. Da Snorre nu mærkede, at det ikke var hende imod at forenes med Bolle, saa blev Tingen afgjort, Forlovelsen indgaaet, og Bryllupet berammet at skulle staa hos Snorre om Midsommer. Derpaa rede Thorkel og Bolle hjem til Helgafjeld, og Bolle blev nu hjemme til Bryllupstiden kom. Da gjorde Thorkel og Bolle sig rede, samt de Mænd, de vilde have med, en stor og udvalgt Skare; de rede til Tunge, og bleve vel modtagne; der vare allerede mange Gjæster, og holdtes et anseeligt Bryllupsgilde. Da Folk igjen rede bort, gav Snorre baade Thorkel og Gudrun sømmelige Gaver. Bolle blev paa Tunge, og levede kjærlig med Thordis. Snorre gjorde ogsaa sit til at gjøre ham Livet behageligt, og holdt snart mere af ham end af sine egne Børn.

Om Sommeren efter kom et Skib i Hvidaa; Halvparten deri ejede Thorleif Bollesen, den anden Halvpart nogle norske Mænd. Da Bolle erfarede det, red han strax ned til Skibet; Brødrene bleve glade ved at møde hinanden, og Bolle var der nogle Nætter. Saa rede de begge til Helgafjeld, hvor Thorkel og Gudrun toge kjærlig imod dem, og bøde Thorleif til at blive der om Vinteren, hvilket han modtog.

Da han nu havde opholdt sig en Stund paa Helgafjeld, red han til Hvidaa, lod Skibet sætte op, og Varerne føre derfra. Han havde erhvervet sig baade Gods og Anseelse; thi han var bleven Kong Olaf Haraldsens (den Helliges) haandgangne Mand. Han var nu om Vinteren paa Helgafjeld, men Bolle paa Tunge.

71. Brødrenes Aftale.

Vinteren efter Thorleifs Hjemkomst kom Brødrene jævnlig sammen og taltes ved, og fandt ingen Fornøjelse hverken i Lege eller anden Skjemt. Engang da Thorleif var paa Tunge, talte de hele Dage med hinanden, saa Snorre kunde nok mærke, de havde noget Stort for. Han gav sig derfor i Tale med dem; de hilste ham, men lode strax Talen falde. Han besvarede da deres Hilsen, og sagde: „Hvad er det I overlægge, da I hverken sove eller spise?" Bolle svarede, at de overlagde ikke noget, men talte kun om ubetydelige Ting. Men Snorre vedblev at trænge ind paa dem, til Thorleif endelig tilstod, at de havde i Sinde at drage mod Olafs Sønner og overvælde dem, thi nu mente de, at de nok kunde faa Bugt med dem, da Thorleif var bleven Kong Olafs haandgangne Mand, og Bolle var bleven Svigersøn af en Høvding som Snorre. Hertil svarede denne, at der var kommen Bod nok for Bolles Drab, da Helge Hardbensen havde bødet med sit Liv, og at dette havde afstedkommet Ulykke nok allerede. Men da sagde Bolle: „Hvad nu, Snorre! Er du ikke ligesaa opsat paa at staa os bi, som du var nys? Havde Thorleif tænkt det, da skulde han vel have tiet stille med vore Planer. Holder du Helges Død for en tilstrækkelig Hævn for Bolle, da dog alle vide, at der blev givet Penge for Helges Drab, men min Fader ligger ubødet." Da Snorre nu mærkede, at han ikke kunde faa dem til at forandre sine

Tanker, saa tilbød han heller at ville see at indlede Forlig med Olafs Sønner, end at det skulde komme til Manddrab; og deri samtykkede Brødrene. Derpaa red Snorre til Hjardarholt med nogle Mænd. Haldor tog vel imod ham, og bød ham at blive der; Snorre svarede, at han skulde ride hjem igjen, men han havde et vigtigt Ærende. De gave sig da i Samtale, og Snorre kom frem med sit Ærende, hvorledes han nemlig havde mærket, at Bolle og Thorleif ikke længer vilde finde sig i, at deres Faders Død ikke blev bødet af Olafs Sønner; men at han nu vilde see om der kunde stiftes Forlig, og dog engang blive Ende paa Frændernes Ufred. Haldor viste sig villig, og svarede: „Det er mig tilfulde bekjendt, at Thorgils Hallasen og Bolles Sønner agtede at anfalde mig eller mine Brødre, indtil du fik deres Hævnelyst vendt saa, at de besluttede sig til at dræbe Helge Hardbensen, og har du i denne Sag fortjent Tak af mig og mine Frænder.“ Snorre sagde: „Det er mig om at gjøre, at mit Ærende lykkes, og at der kan stiftes et godt Forlig imellem eder; thi jeg kjender eders Modstanderes Tænkemaade, og veed, at de vil holde alt, hvorom I blive forligte.“ Haldor svarede da: „Det vil jeg, i Forventning af mine Brødres Samtykke, love, at betale Penge for Bolles Drab efter tiltagne Mænds Dom, dog saa at jeg undtager al anden Straf af Fredløshed og Landflygtighed, mit Godord og min Bopæl, ligesaa mine Brødres Bopæle, saa at alt dette tilsikres os før endelig Dom i Sagen; og hver kan da paa begge Sider vælge sin Mand til Voldgiftsmand.“ Snorre svarede: „Det er et godt og ædelt Tilbud; og det ville Brødrene modtage, hvis de følge mit Raad.“ Derpaa red Snorre hjem, fortalte Brødrene Udfaldet af hans Reise, og tilføjede, at han ikke vilde have mere med deres Sag at

gjøre, hvis de afsloge dette Tilbud. Bolle overlod det til ham, og sagde, at han skulde være Voldgiftsmand fra deres Side. Saa sendte Snorre Bud til Haldor, at Forliget var sluttet, og bad ham vælge den anden Voldgiftsmand, der tilligemed ham kunde dømme i Sagen. Haldor valgte Stenthor Thorlaksen fra Eyre; og Mødet skulde være paa Drange paa Skovstrand efter fire Sommerugers Forløb. Thorleik Bollesen red til Helgafjeld, og der forefaldt intet Mærkeligt om Vinteren. Paa den til Mødet bestemte Tid kom Snorre Gode med Olafs Sønner, de vare i alt femten; ligesaa mange kom med Stenthor. Snorre og Stenthor gave sig i Tale sammen, og bleve enige om Sagen; derpaa betalte de Pengeboden; hvor meget der blev bestemt, siges ikke, men derimod at de betalte ordentlig, og at Forliget blev vel holdt. Paa Thorsnæsting bleve Pengene udredte. Haldor gav Bolle et godt Sværd, men Stenthor Olafsen gav Thorleik et Skjold, som ej var at foragte. Derpaa blev Tinget sluttet, og paa begge Sider vare de vel tilfredse.

72. Bolle beslutter at rejse udenlands.

Efterat de nu saaledes havde forliget sig, og Thorleik havde været to Aar paa Island, tilkjendegav Bolle, at han vilde rejse udenlands. Snorre fraraadte det, og sagde: „Det tykkes os uvist, i hvilken Fare du kan komme; men vil du have mere at raade over, end du nu har, saa vil jeg skaffe dig en Bopæl og forsyne dig med Bo, forskaffe dig Høvdingskab og paa alle Maader forfremme dig; og dette vil ingen Vanskelighed have, da alle lide dig godt.“ Bolle svarede: „Jeg har længe haft i Sinde, at see mig om i Sønden, thi den holdes for uerfaren, der ikke har gjort sig bekjendt med andet, end Island.“ Og da Snorre saae, at det var hans faste Forsæt, tilbød han ham saa meget Gods, som han

vilde have til Reisen; og Bolle saae gjerne at han var vel forsynet, thi han vilde ikke, sagde han, ty til nogens Mißkundhed hverken der paa Landet eller udenlands. Han red derpaa til Borgefjord, og kjøbte sig Part i et Skib der, saaledes at begge Brødre skulde være fælles derom; derpaa red han hjem. Bolle og Thordis havde en Datter, der hed Herdis; hende bød Gudrun sig til at opfostre; hun var et Aar gammel, da hun kom til Helgafjeld. Hun var der længe, og Gudrun holdt meget af hende.

73. Brødrenes Udenlandsreise.

Nu droge begge Brødrene hen til Skibet. Bolle havde meget Gods at tage med sig. De gjorde nu Skibet i Stand, og da de vare færdige, seilede de ud, men det varede en Tid, før de fik god Bør, saa de vare længe paa Søen; de kom om Høsten til Norge, nord ved Throndhjem. Kong Olaf var øster i Landet i Vigen, hvor han vilde have sit Vintersæde; og da Brødrene erfarede, at Kongen ikke vilde komme til Throndhjem den Høst, saa sagde Thorleik, at han vilde østerpaa for at træffe Kongen; men Bolle svarede, at han ikke syntes om, at drive omkring mellem Kjøbstæderne nu i Høstens Tid, hvilket vilde være forbundet med megen Nød og Besværlighed; han vilde derfor blive Vinteren over i Byen, da man havde sagt ham, at Kongen vilde komme til Foraaret; men hvis han da ikke kom, saa havde han ikke noget imod, at de droge hen til ham. Bolle fik sin Villie frem; de lossede Skibet, og toge sig Bolig i Byen. Det viste sig snart, at Bolle var en fremstræbende Mand, der vilde overgaa andre; og det lykkedes ham, thi han var gavmild, og erhvervede sig snart Anseelse i Norge. Han havde sig et Følgeskab om Vinteren, og naarsomhelst han gik til Skytninge[1],

[1]) Drikkegilder, som holdtes ved Sammenskud af Deltagerne.

saa saae man strax, at hans Mænd vare bedre udrustede med Klæder og Vaaben, end de andre Borgerfolk; han betalte ogsaa ene for hele sit Følgeskab, naar de sade i Skytninge; og den samme Gavmildhed og Stormodighed viste han ligeledes ved andre Leiligheder. Brødrene vare nu i Byen om Vinteren.

Denne Vinter opholdt Kong Olaf sig øster i Sarpsborg, og man hørte derfra, at Kongen vilde blive der. Tidlig paa Foraaret seilede derfor Brødrene did, og begave sig strax til Kongen. Denne modtog sin Hirdmand Thorleik og hans Ledsagere vel, og spurde saa, hvad det var for en statelig Mand, han havde med sig? Thorleik svarede: „Det er min Broder, og han hedder Bolle.“ „Visselig er det en dygtig Mand,“ sagde Kongen. Derpaa bød Kongen dem at blive hos sig, hvilket de med Tak toge imod, og de vare hos ham om Foraaret. Kongen kunde godt lide Thorleik, ligesom før, men han gjorde dog langt mere af Bolle, og fandt i ham et Mynster paa en Mand. Mod Enden af Vaaren talte nu Brødrene om deres Reiseplan; Thorleik spurgte sin Broder, om han om Sommeren vilde tage ud til Island, eller han vilde blive længer i Norge? Bolle svarede: „Ingen af Delene; og sandt at sige var det min Beslutning strax da jeg tog fra Island, at udbrede mit Ry længer, end saa; tag nu du, min Broder, mod vort Skib!“ Det gjorde Thorleik ondt, at de skulde skilles ad, men han lod sin Broder have sin Villie. Denne Beslutning forebragte de nu ogsaa Kongen, der gjerne havde seet, at Bolle blev hos ham endnu en Stund, og lovede ham samme Navnebod, som Thorleik. Men Bolle svarede, at han gjerne ønskede at gaa Kongen tilhaande, men først maatte han følge sin Bestemmelse, og vilde da gjerne tage derimod, hvis han kom lykkelig tilbage.

„Du faar," sagde Kongen, „selv raade for dine Rejser, Bolle! Islænderne ere nu engang egenraadige, men det maa jeg sige, at jeg holder dig for den mærkeligste Mand, der er kommen fra Island i mine Dage." Da nu Bolle havde faaet Orlov af Kongen, lavede han sig til Rejsen, og gik ombord paa en Kog, der skulde til Danmark; han havde meget Gods med sig, ogsaa nogle af hans Ledsagere fulgte med ham. Om Vinteren var han i Danmark. Thorleik blev da tilbage hos Kong Olaf, men Bolle rejste sin Vej, og hvor han kom frem, nød han megen Ære hos Høvdingerne. Da han havde været en Vinter i Danmark, fortsatte han sin Rejse endnu længer ud, og drog lige ud til Miklegaard. Her varede det ikke længe, førend han blev optagen blandt Væringerne. Efter de Frasagn, vi have hørt, har ingen Nordmand gaaet i Sold hos Miklegaardskongen[1], før Bolle Bollesen. I Miklegaard var han i mange Aar, og viste sig som den rysteste Mand i alle Mandeprøver, og gik altid de Fremmeste næst; og Væringerne gjorde meget af ham, saalænge han var der.

74. Thorkels Udenlandsrejse.

Nu er at fortælle om Thorkel Ejolfsen, at han sidder paa sin Gaard og i sit Høvdingskab. Hans og Gudruns Søn Geller voxte op hjemme; han blev tidlig mandig og vennesæl. Engang, fortælles der, at Thorkel fortalte Gudrun en Drøm, han havde haft; „jeg drømte," sagde han, „at jeg havde saa stort Skjæg, at det strakte sig over hele Bredefjord;" hvorpaa han bad hende raade Drømmen. Hun spurgte: „Hvad mener du, den betyder?" „Jeg tænker snarest," sagde han, „at min Magt vil udbrede sig over hele

[1]) den græske Kejser.

Bredefjord." „Maaskee," sagde hun, „men jeg skulde snarere tro, det betyder, at dit Skjæg skal falde ned i Fjorden."

Den samme Sommer satte Thorkel sit Skib frem, for at sejle til Norge; hans Søn Geller var da tolv Aar gammel, og fulgte med sin Fader. Thorkel tilkjendegav, at han vilde hente sig Ved til en Kirke, og sejlede strax ud; han havde en god Overfart, men laa dog temmelig længe paa Søen, og kom til Norge nordpaa. Den Gang opholdt Kong Olaf sig i Throndhjem. Thorkel begav sig strax til ham med sin Søn Geller, og de bleve vel modtagne; Thorkel nød megen Ære hos Kongen den Vinter, og det er et almindeligt Ord, at denne gav ham ikke mindre Gods, end hundrede Mark brændt Sølv. Geller gav han om Julen en Kappe, der ogsaa var en stor Kostbarhed og et herligt Stykke. Dette Aar lod Kong Olaf en Kirke bygge i Byen af Tømmer; det skulde være en prægtig Munsterkirke, opført med al Pragt. Om Foraaret blev det Tømmer, som Kongen gav Thorkel, ført ned til Skibet; det var stort og godt, thi Thorkel forestod selv Valget. Engang en Morgen tidlig, da Kongen gik ud med nogle faa Mænd, saae han en Mand oppe paa Kirken, som var under Bygning; han kjendte ham, og saae at det var Thorkel Ejolfsen, der gik og maalede alle de største Træer, baade Tværbjælkerne, Afbindingerne og Stolperne. Kongen gik strax derhen, og sagde: „Hvad nu, Thorkel! Agter du efter dette Maal at lade det Tømmer hugge, som du fører til Island?" „Ja, i Sandhed, Herre!" svarede Thorkel. „Hug to Alen af hvert Stortræ," sagde Kongen, „og det bliver endda den største Kirke, der er bygget paa Island." Thorkel svarede: „Behold selv dit Tømmer, hvis du tror at have givet mig for meget, men jeg hugger ikke saa meget som en Alen deraf; jeg har baade Lejlighed og Lyst

til at skaffe mig noget andet Tømmer." Da svarede Kongen, og det i al Sagtmodighed: „Det er sandt, Thorkel, at du er al Ære værd, men nu gjør du dig for meget til; thi visselig er det Overmod for en Bondesøn at ville kappes med os; imidlertid formener jeg dig ikke Tømmeret, hvis det maa lykkes dig at bygge en Kirke deraf; thi du maa nu gjøre den saa stor, som du vil, saa kan din Hovmod dog ikke rummes deri; men det bæres mig for, at dette Ved vil komme til liden Nytte, og at det aldrig vil times dig at danne et stort Værk deraf." Dermed ophørte Samtalen; Kongen gik igjen bort, og man kunde nok mærke, at han var misfornøjet, fordi Thorkel saa lidet brød sig om hans Raad; imidlertid lod han sig ikke mærke dermed, saa de skiltes med megen Kjærlighed. Thorkel steg ombord, fik god Bør, og var ikke længe paa Søen. Han landede i Hrutafjord, og red strax hjem til Helgafjeld. Alle glædede sig over hans Hjemkomst, og han havde vundet megen Ære ved denne Rejse. Han lod nu Skibet sætte op og forvare, og lagde Tømmeret hen i god Behold. Han sad nu hjemme om Vinteren paa sin Gaard, havde mange Folk, og førte i det hele megen Pragt, hvilket Gudrun ikke havde noget imod; thi hun sagde, at Penge vare kun derfor til, at man skulde skaffe sig Anseelse deraf, og naar hun skulde skaffe noget tilveje, sørgede hun altid for det kunde være som Storfolk havde det. Om Vinteren forærede Thorkel sine Venner mange af de Kostbarheder, han havde ført ud med sig.

75. Haldors og Thorkels Samtale.

Om Vinteren efter Jul gjorde Thorkel sig rede at tage til Hrutafjord, for at flytte sit Tømmer derfra; først red han ind i Dalene, derfra til Ljarskov til sin Frænde Thorsten, hvor han forsynede sig med Folk og Heste; og endelig til Hrutafjord, hvor han dvælede en Stund, for at indrette alt

til sin Reise; han samlede Heste der omkring ved Fjorden, thi han vilde ikke gjerne gjøre flere Farter, hvis det kunde undgaas; og det skulde have sin Tid. Disse Forretninger beskjæftigede ham til ind i Fasten, og endelig fik han det i Stand; paa mer end tyve Heste lod han Tømmeret føre bort derfra, og lod det ligge paa Ljaore, hvorfra han agtede at føre det til Søs til Helgafjeld. Thorsten havde en stor Færge; den vilde han see at faa paa Tilbagevejen. Om Fasten var Thorkel paa Ljarskov, thi det gik meget kjærligt til imellem Frænderne; og da talte Thorsten til ham om, at det var nok bedst, de fulgtes ad til Hjardarholt; han vilde nemlig kjøbe paa nogen Jord hos Haldor; thi denne havde kun faa Penge, siden han havde betalt Bolles Sønner Bøderne for deres Fader, og Jorden var saadan, at han nok vilde eje den. Thorkel bad ham raade, og de toge omtrent en Snes i Følge til Hjardarholt; Haldor tog her vel imod dem, og var meget snaksom. Der var kun faa Folk hjemme, da han havde sendt dem hen til Stengrimsfjord, hvor en Hval var dreven op, som tilhørte ham. Beiner den Stærke var hjemme, den eneste der endnu var i Live af de Folk, der havde været hos hans Fader Olaf. Haldor havde sagt til Beiner, da han saae Thorsten med de andre komme ridende: „Jeg seer nok, hvad disse Frænder have for et Ærende; de vil kjøbe Jord af mig, og hvis saa er, vil de kalde mig hen til en Samtale, og formodentlig sætte sig hver paa sin Side af mig; truer de mig da med nogen Ulempe, saa vær du ikke senere til at anfalde Thorsten, end jeg er mod Thorkel. Du har længe været tro mod os Frænder, og jeg har ligeledes sendt Bud til den næste Gaard efter Folk, og jeg vilde ønske, at de maatte komme just som vi ende Samtalen.“ Da det nu led hen paa Dagen, talte Thorsten til Haldor, om de ikke

skulde gaa hen at tale sammen, thi de havde et Ærende til ham. Haldor sagde jo, det kunde de gjerne. Da vendte Thorsten sig til sine Ledsagere, og sagde, at de behøvede ikke at gaa med dem; men Beiner den Stærke gik alligevel med, thi han mærkede nok, det vilde gaa som Haldor havde talt om. De gik meget langt hen i Tunet. Haldor havde en sømmet Kappe paa med et langt Brystspænde, som den Gang var Brug. Han satte sig ned paa Marken, begge Frænderne hver paa sin Side af ham, saa nær, at de næsten sade paa hans Kappe; Beiner stod tæt hos dem, og havde en stor Øxe i Haanden. Da sagde Thorsten: „Det er mit Ærende her, at jeg ønsker at kjøbe Jord af dig, og jeg bringer nu dette paa Bane, fordi min Frænde Thorkel er med; denne Handel tykkes mig passende, thi efter hvad jeg har hørt har du Mangel paa rede Penge, men derimod god Jord; jeg vil give dig sømmelig Stadfæste derfor og saa meget i Penge, som vi kan blive enige om." Haldor lod i Begyndelsen, som han nok kunde have Lyst dertil, og de gave sig til at tale om Prisen; og da de mærkede, at Haldor ikke var uvillig dertil, saa gav Thorkel et Ord med i Laget, og søgte at bringe Handelen i Stand. Men da begyndte Haldor at trække sig tilbage, de trængte desto fastere paa ham, og omsider vare de endnu længere fra Kjøbet, jo mere de gik ham paa Klingen. Da sagde Thorkel: „Seer du ikke, min Frænde Thorsten, hvorledes dette hænger sammen? Haldor har trukket Sagen ud for os hele Dagen, og vi har siddet og ladet os gjække af ham som Narre; har du Lyst til at kjøbe Jorden, saa faar vi nok tage Sagen paa en anden Fod." Thorsten svarede, at han vilde vide, hvorledes han var faren, og bad Haldor tage Bladet fra Munden, og sige ham, om han vilde sælge ham Jorden eller ej. Haldor svarede: „Jeg tænker ikke, jeg

behøver at lægge Dølgsmaal paa det, at du kommer til at fare hjem i Kveld, uden at have sluttet nogen Handel." Da sagde Thorsten: „Jeg tænker heller ikke, jeg behøver at opsætte det, som alt er besluttet: at to Kaar ere dig tiltænkte, og vi ere saa mandstærke, at vi kunne foreskrive dem; det ene, at du indgaar denne Handel med din gode Villie, og erholder derfor vort Venskab; det andet, som tykkes værre, at du tvungen rækker din Haand frem, og haandsæler mig Hjardarholts Land." Men da Thorsten kom frem med saadanne Trusler, da sprang Haldor op, saa Spændet brast i hans Kappe, og sagde: „Da skal der skee noget andet, førend jeg lader mig twinge til at sige, hvad jeg ikke vil." „Hvad da?" sagde Thorsten. „Den værste Mands Buløre skal staa i dit Hoved, og tæmme dit Overmod og din Uretfærdighed," sagde Haldor. Thorkel svarede: „Det er ilde spaaet, og jeg haaber, der ikke bliver af; men nu synes mig der er god Grund til, Haldor, om du overlader din Jord, og ingen Penge faar derfor." Da svarede Haldor: „Før skal du spænde om Tangshoved paa Bredefjord, førend jeg imod min Villie haandsæler min Jord." Han gik derpaa hjem, og nu samlede de Folk sig til, som han havde haft Bud efter. Thorsten var meget vred, og vilde strax anfalde ham, men Thorkel bad ham lade være, thi nu var det den ubekvemmeste Tid dertil, men en anden Gang skulde han ikke have noget imod at vove en Dyst med ham. Haldor sagde, at han skulde altid være færdig til at tage imod dem. Derpaa rede de bort, og talte en Del med hinanden om denne Færd. Thorsten fandt, at den gjorde dem liden Ære; „men hvorfor, Frænde Thorkel!" sagde han, „havde du saa meget imod at anfalde Haldor og beskjæmme ham?" Thorkel svarede: „Saae du da ikke Beiner, der stod lige ved dig med

opløftet Øre? Saasnart jeg gjorde mindste Mine til noget, vilde han have hugget dig Øren i Hovedet." De rede nu hjem; det led frem paa Fasten, og dens sidste Uge kom.

76. Thorkel drukner.

Paa Skjærtorsdag tidlig om Morgenen lavede Thorkel sig til at rejse. Thorsten vilde holde paa ham, thi Vejret var ikke at lide paa, mente han. Men Thorkel sagde, at Vejret vilde nok blive godt, og han maatte ikke holde ham tilbage, da han vilde hjem førend Paaske. Han satte nu Færgen frem, og ladede den; men Thorsten bar ligesaa hurtig fra, som de andre til, indtil Thorkel endelig sagde: „Lad nu være, Frænde! og ophold ikke mere vor Rejse; du faar dog ikke din Villie denne Gang." Thorsten svarede: „Den raader nu, som vil have mest Skade deraf; med denne Rejse gaar det aldrig godt." Thorkel sagde derefter Farvel. Thorsten gik derpaa hjem, og var meget bedrøvet; han gik ind i Stuen, satte sig ned, og bad, man skulde lægge en Pude under hans Hoved; det skete; Tjenestepigen saae, at hans Taarer randt ned paa Puden. Kort efter kom der et stort Vindgny paa Stuen. Da sagde Thorsten: „Der har vi nu Gnyet af Frænde Thorkels Bane!"

Om Thorkels Rejse er at fortælle, at de sejlede om Dagen ud ad Bredefjord, og vare ti Mand paa Skibet; Vejret begyndte at tage til, og blev tilsidst til en stærk Storm, men de fortsatte mandig deres Rejse, thi det var raske Folk. Thorkel havde Sværdet Skofnung med sig; det laa i en Kiste. De sejlede til de kom til Bjørnø, og man kunde see deres Fart paa begge Sider af Landet; men da de kom der, slog en Vindbyge i Sejlet, Skibet kæntrede, og Thorkel druknede tilligemed alle dem, der vare med ham; Tømmeret drev vide omkring til Øerne; Hjørnestaven drev ind til den Ø, der

siden den Tid kaldes Stavø; Skofnung sad fast i Indtømmeret paa Færgen, og blev funden ved Skofnungsø.

Den samme Aften da Thorkel var druknet om Dagen, hændte det sig paa Helgafjeld, at Gudrun gik hen til Kirken, efterat Folk vare gangne i Seng; og da hun kom til Kirkegaardsledet, saae hun et Spøgelse staa for sig; det bøiede sig tæt til hende, og sagde: „Stor Tidende, Gudrun!" Gudrun svarede: „Ti da dermed, du Uting!" hvorpaa hun gik til Kirken, som hun havde foresat sig; og da hun kom til Kirken, da tyktes hende, at hun saae Thorkel og de andre Mænd, der vare komne hjem, og stode udenfor Kirken; hun kunde see, hvorledes Vandet randt ned af deres Klæder. Hun talte ikke til dem, men gik ind i Kirken, og blev der saalænge hun syntes, hvorpaa hun gik igjen tilbage til Stuen, thi hun tænkte, at Thorkel med sine Mænd vare gangne derhen, men da hun kom ind, fandtes der ikke et Menneske. Da blev hun meget betænkelig ved hele denne Tildragelse. Langfredag sendte hun sine Folk ud at indhente Efterretning om Thorkels Reise, nogle ind paa Stranden, andre omkring til Øerne; da var Tømmeret allerede drevet ind til Øerne og paa begge Strandene. Løverdagen før Paaske rygtedes Ulykken, og vakte megen Opsigt, thi Thorkel havde været en stor Høvding. Han var een og fyrgetyve Aar, da han druknede; det var fire Aar før Kong Olaf den Helliges Fald. Gudrun tog sig Thorkels Død meget nær, men bar dog sin Sorg mandig. Enkelte Stykker bjergedes af Kirketømmeret.

Geller, som da var fjorten Aar gammel, overtog nu Husets Bestyrelse med sin Moder, samt Høvdingskabet; og det viste sig snart, at han var vel skikket til at være Formand. Gudrun blev meget gudfrygtig; hun var den første Kvinde paa Island, som lærte Psalteret, og tilbragte en stor Del

af Natten i Kirken med Bøn. Bolles Datter Herdis var da jævnlig med hende om Nætterne; thi Gudrun elskede hende meget. En Nat, fortælles der, drømte Møen Herdis, at der kom en Kvinde til hende, iført en vævet Kaabe og af uhyggeligt Udseende; hun talte saaledes til hende: „Siig til din Bedstemoder, at jeg kan ilde lide, at hun saaledes hver Nat vælter sig over mig, og udgyder saa hede Taarer paa mig, at jeg ganske kommer til at brænde deraf. Til dig siger jeg dette, fordi jeg kan bedre lide dig, endskjønt der ogsaa ved dig er noget Underligt; men dig kunde jeg endda komme til at holde af, hvis ikke Gudrun var mig i Vejen." Derpaa vaagnede Herdis, og fortalte Gudrun sin Drøm; denne ansaae det for et godt Varsel. Om Morgenen efter lod hun nogle Fjælle tage op af Kirkegulvet, der hvor hun plejede at ligge paa Knæ, naar hun bad, og lod saa grave derunder; der fandtes da i Jorden nogle blaa og stygge Ben, ogsaa Hager og en stor Seidstav eller Troldstav, saa man kunde slutte, at det var en Vala eller hedensk Spaakvinde, som der var begravet. Benene bleve førte langt bort, hvor man mindst kunde tænke, at Mennesker vilde komme.

77. Bolle Bollesens Hjemkomst.

Fire Aar efter at Thorkel Ejolfsen var druknet, kom der et Skib til Øfjord; det tilhørte Bolle Bollesen, og var mest besat med norske Skibsfolk. Bolle havde meget Gods, og deriblandt mange Kostbarheder, ud med sig, som Høvdingerne havde givet ham. Han var en saadan Elsker af Pragt, da han kom tilbage fra denne Rejse, at han ikke vilde bære andre Klæder, end af Skarlagen og Pelд, og alle hans Vaaben vare med Guld belagte. Han kaldtes Bolle den Prude. Han gav sine Skibsfolk tilkjende, at han agtede at tage vesterpaa til sine egne Herreder, og overgav dem Skib og Lad-

ning. Han red nu fra Skibet selvtolvte; alle hans Følgesvende vare iførte Skarlagensklæder, og rede paa gyldne Sadler, alle kostelige Mænd, men især Bolle; han var iført den Peldsklædning, som Kongen af Miklegaard havde givet ham; udenpaa den havde han en Skarlagens Kappe; han var gjordet med Sværdet Fodbider, hvis Hjalte var belagt med Guld, og Fæstet var ligesaa med Guld omvundet; paa Hovedet havde han en gylden Hjelm, paa Siden et rødt Skjold, hvori var et gyldent Ridderbillede; i Haanden førte han en Dolk, som Skik var i fremmede Lande. Overalt, hvor de gjæstede, kunde Kvinderne ikke vende deres Øjne fra Bolle og fra hans og hans Ledsageres Pragt. Med slig Anstand red Bolle vester igjennem Landskaberne, indtil han kom til Helgafjeld med sine Folk. Gudrun tog med megen Glæde mod sin Søn. Det varede ikke længe, førend han tog derfra til Sælingsdalstunge til sin Svigerfader Snorre og sin Kone Thordis. Det var da et glædeligt Møde. Snorre bød ham til sig med saa mange Mænd, han selv vilde. Han tog derimod, og blev der om Vinteren med de Mænd, som vare fulgte med ham nordfra. Af denne Rejse blev Bolle meget berømt, og Snorre søgte, ligesom forrige Gang han var hos ham, at vise ham al Opmærksomhed og Venskab.

78. Snorre Godes Død.

Da Bolle havde været et Aar paa Island, faldt Snorre Gode i en Sygdom; den angreb ham dog ikke heftig, saa han laa længe hen; men da Sygdommen tog til, kaldte han sine Frænder og Slægtninge, og sagde til Bolle: „Det er mit Ønske, at du skal overtage Boet og Høvdingskabet efter min Død; thi jeg agter dig ligesaa højt, som mine Sønner, og den iblandt dem, som jeg anseer for den ypperste, nemlig Haldor, er nu ikke her i Landet.“ Derpaa døde Snorre;

han var da syv og tresindstyve Aar gammel. Det var et Aar efter Kong Olaf den Helliges Fald; saa sagde Are Præst den Frode. Snorre blev begravet paa Tunge. Bolle og Thordis overtoge da Boet, saaledes som Snorre havde befalet, og dennes Sønner vare vel fornøjede dermed. Bolle blev en indflydelsesrig og vennesæl Mand. Hans Datter Herdis vorte op paa Helgafjeld, og blev meget smuk; hun blev gift med Orm, en Søn af Hermund Illugesen, og fra dem nedstammer en stor Slægt. Bolles og Thordises Søn hed Uspak, fra hvis Datter Gudrun der ligeledes stamme mærkelige Mænd.

Geller Thorkelsen blev gift med Valgerd, en Datter af Thorgils Aresen fra Rejkenæs. Han drog udenlands, opholdt sig hos Kong Magnus den Gode, og fik af ham tolv Øre Guld foruden meget andet Gods. Hans Sønner vare Thorkel og Thorgils, Fader til Are den Frode.

Gudrun begyndte nu at ældes meget, og levede i slig Sorg, som nys er fortalt om; hun var den første Nonne og Eneboerske paa Island, og ansaaes iøvrigt for den gjæveste blandt sine Jævnlige her i Landet. Engang fortælles der at Bolle kom til Helgafjeld, thi Gudrun syntes meget godt om, at han kom og besøgte hende. Han sad længe hos sin Moder, og de talte om adskillige Ting; da sagde Bolle: „Vil du sige mig, Moder, hvad jeg har stor Lyst til at vide? Hvilken af dine Mænd har du holdt mest af?“ Gudrun svarede: „Thorkel var den mægtigste og en stor Høvding, men ingen var fremmeligere, end Bolle, og behageligere i alt sit Væsen; Thord Ingunnesen var en meget klog Mand og en stor Lovmand; om Thorvald vil jeg ikke tale.“ „Ja,“ sagde Bolle, „det skjønner jeg nok hvad du der siger mig, alle dine Husbonders Væsen og Færd, men du har ikke sagt

mig noget om, hvem du elskede mest, og det maa du ikke skjule for mig." Gudrun svarede: „Strængt æsker du dette, min Søn! men skal jeg sige det til nogen, saa maa det helst være til dig." Bolle bad hende gjøre det. Da sagde Gudrun: „Ham var jeg værst, som jeg elskede mest." „Sikkerlig," sagde Bolle, „har du nu talt oprigtig," hvorpaa han takkede hende, fordi hun havde sagt ham, hvad han ønskede at vide. Gudrun blev en gammel Kone, og skal tilsidst have tabt sit Syn. Hun døde paa Helgafjeld, og er der begraven.

Geller Thorkelsen boede paa Helgafjeld til sin Alderdom, og der fortaltes meget Mærkeligt om ham; han forekommer ogsaa i mange Sagaer, skjøndt kun lidet i denne. Han lod en meget anseelig Kirke bygge paa Helgafjeld, hvilket Arnor Jarleskjald vidner i den Arvedrapa, han digtede om ham, hvori dette tydelig siges. Da Geller havde naaet en temmelig høj Alder, rejste han bort fra Island; han kom til Norge, men opholdt sig ikke der længe, og drog strax bort, for at gjøre en Valfart til Rom til den hellige Apostel Peders Grav. Paa denne Rejse tilbragte han en lang Tid. Da han kom tilbage fra de sydlige Lande, kom han til Danmark, hvor han blev syg og laa længe. Her døde han omsider, efter at have faaet Del i alle Kirkens Sakramenter, og ligger begravet i Roeskilde. Sværdet Skofnung, der var blevet taget ud af Rolf Krakes Høj, havde han med sig, men ingen veed, hvor det siden er blevet af. Da Gellers Død spurgtes til Island, tog hans Søn Thorkel mod sin Fædrenearv paa Helgafjeld, men hans anden Søn Thorgils druknede i sin Ungdom paa Bredefjord tilligemed alle dem, der vare med paa Skibet. Thorkel Gellersen var en hændig Mand, og skal have været en af de sagnkyndigste.

79. Om Bolle Bollesen.

Paa den Tid da Bolle Bollesen boede paa Tunge, som nys er omtalt, boede Arnor Kerlingnef, en Søn af Bjørn Thordsen fra Høfde, paa Gaarden Miklebæ i Skagafjord. Paa Marbæle boede en Mand, ved Navn Thord, hvis Kone hed Gudrun, dannede og velhavende Folk; deres Søn hed Olaf, og var endnu ung, men tegnede godt. Thords Kone Gudrun var nær i Slægt med Bolle Bollesen, de vare Søskendebørn, og Thords Søn Olaf var opkaldt efter Olaf Paa i Hjardarholt. Thord og Thorvald, Hjaltes Sønner, boede paa Gaarden Hof i Hjaltedalen og vare store Høvdinger. Der var ogsaa en Mand, der hed Thorolf, kaldet Stjertemand; han boede paa Tufa, en meget trættekjær og særdeles hidsig Mand. Han var gift med en Frænke til Arnor, men var Hjaltesønnernes Tingmand. Han laa nu idelig i Trætte med sine Naboer, og det gik især ud over Marbælingerne. Blandt andet havde han en graa gal Tyr, der gjorde Folk megen Men, naar den kom ned fra Æfret[1] imellem Fjeldene; den gjorde det andet Kvæg Skade, og lod sig ikke jage bort ved Stenkast, brød Gjærderne istykker, og gjorde meget andet Ondt. Thord fra Marbæle søgte da Thorolf op, og bad ham passe paa sin Tyr, de kunde ikke længer taale dens Vold; men Thorolf svarede, at han kunde ikke sidde at passe paa sit Kvæg, saa Thord maatte dermed vende hjem igjen. Ikke længe efter fik Thord at see, hvorledes Tyren havde revet hans Tørvstakke om. Han løb da derhen, han havde

[1]) Oprindelig betyder dette Ord de afsidesliggende fælles Græsgange i Fjeldene, hvor man lod Kvæget gaa om Sommeren, Fjeldfælleberne eller paa Norsk Fjeldhavnene. Da dette gammeldanske Ord ogsaa findes her i Grundtexten, syntes det passende her at beholde det, skjøndt Betydningen nu er noget forandret.

just et Spyd i Haanden, og da Tyren fik Øje paa ham, sparkede den Jorden op med sine Kløver, men Thord gjennemborede den, saa den styrtede død om. Derpaa opsøgte han Thorolf, og sagde ham, at Tyren var død. „Det var et ringe Hæderværk," sagde Thorolf; „jeg vilde ønske jeg kunde gjengjælde dig det med noget, som du syntes ligesaa lidet om." Han gav sig derpaa til at skjelde, og udstødte Trusler med hvert Ord. Nu havde Thord en Reise for, og imidlertid gik hans Søn Olaf, der da var syv til otte Aar gammel, bort fra Gaarden for at lege, og byggede Huse, som Børn have for Skik; men Thorolf kom der til ham, gjennemborede ham med sit Spyd, og gik saa hjem, og sagde det til sin Kone. Hun svarede: „Det er en slet og umenneskelig Gjerning, der vil vorde dig til stor Ulykke;" og da hun saa haardt dadlede ham, gik han bort, hen til Arnor paa Miklebæ. De spurgte hinanden om Nyt; Thorolf fortalte ham Olafs Drab, og at han nu for deres Svogerskabs Skyld søgte hans Bistand; men Arnor svarede, at han maatte være gal, hvis han troede, at han skulde agte deres Svogerskab mere end sin egen Anseelse og Hæder, og at han af ham ingen Hjælp havde at vente. Thorolf tog da op ad Hjaltedalen til Hof, traf Hjaltesønnerne, fortalte dem, hvorledes han var stædt, og at han nu søgte Bistand hos dem. Men Thord svarede: „Sligt er Nidingsværk, og jeg vil ingen Hjælp yde dig heri;" Thorvald var temmelig ligegyldig derved, saa Thorolf udrettede intet hos dem denne Gang. Han red da bort, op igjennem Hjaltedalen til Rejke, hvor han gik i Bad; men om Aftenen red han tilbage igjen, og hen under Virket[1] ved Hof, og lod, skjøndt han var ene, som om der var en anden, han talte med. Han hilste paa ham,

[1]) Indhegningen.

og spurgte, hvad han var for en? „Jeg hedder Thorolf,“ sagde han. „Hvor skal du hen? og hvad har du for?“ sagde den anden Mand, som det skulde lade der var. Derpaa fortalte Thorolf alt saaledes som det var forefaldet, „og jeg bad Hjaltesønnerne,“ sagde han, „om Hjælp for vort Slægtskabs Skyld.“ Hertil svarede den anden Mand, som han forestillede: „Ja, med dem er det gaaet svært tilbage, siden den Tid de gjorde det store Arveøl, da der vare tolv Hundrede samlede, og nu er der kun faa Høvdinger, som vil hjælpe en Mand, naar han trænger dertil.“ Thorvald stod just udenfor, og hørte paa denne Tale; han gik hen', tog Hesten i Tømmen, og sagde til ham, han skulde staa af; „endskjøndt du,“ sagde han, „fortjener liden Agtelse formedelst din tossede Adfærd.“

80. Om Thorolf Skjert.

Om Thord er nu at fortælle, at han kom, og erfarede sin Søns Død, og blev meget bedrøvet. Hans Kone Gudrun sagde: „Det er bedst, at du tillyser Drengens Drab Thorolf paa Haand, men jeg vil ride til Tunge til min Frænde Bolle, og see hvad Hjælp han vil yde os til Eftermaalet.“ De gjorde saa, og da Gudrun kom til Tunge, blev hun godt modtaget. Hun fortalte Bolle, hvorledes hendes Søn Olaf var bleven dræbt, og bad ham overtage Eftermaalet. Han svarede: „Det vil ikke være nogen let Sag at give sig i Kast med Nordlændingerne, og efter hvad jeg har spurgt, er Manden ogsaa kommen hen et Sted, hvor det skal være vanskeligt at søge ham.“ Men omsider paatog dog Bolle sig Sagen. Gudrun drog da hjem, og fortalte sin Husbonde hvorledes Sagen stod. Nu led det saa frem en Stund. Om Vinteren efter Jul blev der bestemt en Sammenkomst ved Tværaa i Skagafiord, og Thorvald stævnede Starre i Gud-

dalene did, thi han var en Ven af Brødrene. Thorvald drog til Tinget med sine Mænd, men da de kom forbi Urdstridehol, løb der en Mand ned fra Lien til dem, det var Thorolf, han fulgte nu med dem, og da de havde kort til Tværaa, sagde Thorvald til Thorolf: „Her har du tre Mark Sølv; sæt dig nu oppe ved Gaarden ved Tværaa, og lad det tjene dig til Mærke: saasnart jeg drejer mit Skjold saaledes at det Hule vender imod dig, det er hvidt indeni, saa er det Tegn til at du sikkert kan komme frem." Da Thorvald nu kom til Tinget, kom han sammen med Starre, og de gave sig i Samtale. Thorvald sagde: „Det hænger nu saaledes sammen, at jeg vil bede dig at tage Thorolf Stjertemand under din Beskjermelse og Varetægt; jeg vil give dig tre Mark Sølv og mit Venskab." „Det er en Mand," svarede Starre, „som tykkes mig lidet vennesæl, og det er uvist, hvorvidt han har Lykke med sig; men for vort Venskabs Skyld vil jeg tage imod ham." „Tak skal du have," sagde Thorvald, og vendte saa Skjoldet, saa at den hule Side vendte fra ham, og saasnart Thorolf saae dette, kom han strax frem, og Starre tog imod ham. Starre havde et Jordhus i Gudbalene; thi der var jævnlig fredløse Skovmænd hos ham, og han var heller ikke selv fri for at have Sager med andre.

81. Om Bolle.

Bolle Bollesen beredte sig nu til at forfølge Drabssagen; han drog til Skagafjord med tredive Mand, kom til Miklebæ, og forkyndte Hensigten af sin Rejse, at han nu vilde forfølge Sagen mod Thorolf Stjertemand paa Hegranæsting, og at han haabede at finde Understøttelse hos Arnor. Denne svarede, at det vilde nok falde ham vanskeligt at udrette noget mod slige Voldsmænd, som havde med den Sag at gjøre, da de mere vilde værge den med Overmagt end

efter Retsindighed; imidlertid havde han god Grund til at forsøge det, og hvad ham selv angik, da vilde han gjøre hvad han kunde til Sagens Fremme. Arnor samlede derpaa en hel Del Folk, og drog med Bolle til Tinget. Brødrene, der havde hørt om Bolles Rejse, havde ogsaa mange Folk med sig, og agtede at forsvare Sagen. Da man nu kom til Tings, begyndte Bolle Anklagen mod Thorolf, og da det kom saavidt, at der blev budet til Værns, gik Thorvald og Starre frem med deres Følge, og tænkte at forspilde Sagen for Bolle med Magt og Vold. Men da Arnor saae dette, gik han imellem med sit Følge, og sagde: „Det er alles Pligt at paasee, at ikke saa mange gode Mænd komme i Fare, som det her seer ud til, naar Retten fornægtes, og det er ubilligt at staa Thorolf bi i denne Sag; og kommer det til noget, Thorvald, saa maa du være mandstærk.“ Thorvald og Starre saae nu nok, at de ikke kunde drive deres Hensigt igjennem, thi dertil havde de ikke Folk nok mod Arnor og Bolle; de gave derfor efter. Bolle erklærede der paa Hegranæsting Thorolf Stjertemand fredløs for Drabet paa hans Frænde Olaf, og drog saa hjem. Arnor og han skiltes kjærlig fra hinanden; og nu sad Bolle hjemme paa sin Gaard.

82. Om Thorolfs Død.

En Mand, ved Navn Thorgrim, havde et Skib staaende oppe i Hrutafjord; derhen red Starre tilligemed Thorolf. Starre sagde til Styremanden: „Her er en Mand, som jeg vil bede dig tage med herfra Landet, og herfor skal du have disse tre Mark og mit Venskab.“ Thorgrim sagde: „Det er et Spørgsmaal, hvorvidt dette lader sig gjøre, men efter dit Forlangende vil jeg tage imod ham, skjøndt han seer mig ud som en Ulykkesfugl.“ Thorolf gav sig nu i Følge med Kjøbmændene, men Starre red hjem, efterat have faaet dette

i Stand. Om Bolle er nu at fortælle, at han tænkte efter paa den Sag med Thorolf, og syntes, at han ikke havde forfulgt den ret, hvis Thorolf skulde slippe bort; han spurgte nu, at Thorolf var kommen til Skibet. Han brød da op fra Hjemmet; han havde Hjelm paa Hovedet, Skjold paa Armen, Spyd i Haanden, og var gjordet med Sværdet Fodbider; han red til Hrutafjord, og kom just som Kjøbmændene vare ganske sejlfærdige, og Vinden havde da ogsaa rejst sig; og i det Bolle red hen til Døren paa Boden, kom Thorolf just ud med en Vadsæk i Favnen. Bolle traf Fodbider, og gjennemborede ham. Thorolf faldt baglænds ind i Boden, men Bolle sprang paa sin Hest. Kjøbmændene løb sammen, og satte efter ham. Bolle sagde: „Det er raadeligst, at I lade mig med Fred, thi det vil holde haardt for eder, at faa Bugt med mig, og det kan vel være, at jeg stævner[1] een eller to af eder, førend jeg bliver fældet.“ „Jeg tror, du har Ret,“ sagde Thorgrim, og de sloge sig da til Ro. Men Bolle red hjem, og erhvervede sig megen Anseelse ved denne Sag, og tyktes at have teet sig mandig, i det han havde gjort Manden fredløs i en anden Fjerding, og havde derpaa redet ganske alene midt ind imellem sine Uvenner, og dræbt ham der.

83. Gudmunds og Bolles Samtale.

Om Sommeren paa Altinget traf Bolle og Gudmund den Mægtige hinanden, og talte adskilligt sammen. Da sagde Gudmund: „Det maa du tro, Bolle, at jeg gjør meget af saadanne Mænds Venskab, som du, og jeg vil byde dig til mig til Halvmaanedsgilde, og tænker du gjør mig den Ære at komme.“ Bolle svarede, at han visselig satte Pris paa den Hæder, en saadan Mand viste ham, og lovede at komme.

[1]) kapper, hugger forbærvet.

Ogsaa andre Mænd gave ham slige Beviser paa deres Venskab. Arnor Kerlingnef bød ham ogsaa til Gilde paa Miklebæ; en Mand, ved Navn Thorsten, som boede paa Hals, bød ham ligeledes til sig, naar han vendte tilbage fra Nordlandet; ligeledes indbød Thord fra Marbæle ham. Folk droge nu fra Tinget, og Bolle tog hjem.

Denne Sommer kom der et Skib til Dagverdsnæs, og blev der sat op. Bolle tog imod tolv Kjøbmænd, som fik deres Ophold paa Tunge, og vare der om Vinteren. Han behandlede dem med megen Gjæstfrihed, og de vare nu der i Ro, indtil Julen var forbi. Da besluttede han at tage til Gilde paa Nordlandet, lod Hestene sko, og gjorde alt i Stand til Rejsen. De vare atten Ridende i Følge, alle Kjøbmændene bevæbnede. Bolle var iført en blaa Kappe, og havde Spydet, hin gode Kongegave, i Haanden. De rede nu nordpaa, og kom til Thord paa Marbæle, hvor de bleve vel beværtede. Derfra rede de til Miklebæ til Arnor, der ligeledes tog imod dem paa det bedste, og der holdtes et prægtigt Gilde. Da sagde Arnor: „Jeg takker dig, Bolle, fordi du har besøgt mig; du har derved viist mig godt Kameradskab, og skal ogsaa faa de bedste Gaver, jeg har, og du kan altid gjøre Regning paa mit Venskab; men jeg frygter for, at ikke alle Mænd her i Herredet ere dig saa hengivne, thi de mene at have tabt en Del af deres Anseelse, og det kan man da især takke Hjaltesønnerne for; nu vil jeg, naar du tager bort, følge med dig nordpaa til Heljardalshede." Bolle svarede: „Jeg takker dig, Arnor Bonde! for al den Hæder, du har beviist mig baade nu og før; det vil styrke vor Flok, naar du rider med os. Iøvrigt tænkte vi at drage rolig frem igjennem disse Herreder, men er der nogen, der vil os no-

get, saa turde det vel bekomme dem ilde." Derpaa gav Arnor sig i Følge med dem, og de fortsatte deres Rejse.

84. Om Hjaltesønnerne.

Om Thorvald er nu at fortælle, at han talte saaledes til sin Broder Thord: „Du maa vide, at Bolle drager her omkring til Gjæstebud; nu ere de hos Arnors, atten i Følge, og agte sig nord efter til Heljardalshede." „Jeg veed det," sagde Thord. „Jeg kan ikke finde mig i," vedblev Thorvald, „at Bolle saaledes farer omkring ved vore Enemærker, uden at vi træffe ham; thi jeg veed ingen, der saaledes har forringet min Hæder, som han." Thord sagde: „Du blander dig i mange Ting, og mere end jeg ønsker; naar jeg maa raade, saa skal der ikke blive noget heraf, thi jeg tvivler paa, at Bolle lader sig overraske af dig." „Jeg lader ikke være," sagde Thorvald, „men du raader jo dig selv, om du vil tage med." „Naar du tager afsted," sagde Thord, „saa vil jeg ikke blive tilbage, Broder! Du skal have al Æren for denne Færd, hvis den lykkes, men ogsaa Skammen i andet Fald." Thorvald samlede derpaa Folk, de bleve atten, og rede nu hen paa Bolles Vej, og agtede at lægge sig i Baghold for dem. Arnor og Bolle rede ligeledes med deres Mænd, og da der kun var et kort Stykke Vej imellem dem og Hjaltesønnerne, sagde Bolle til Arnor, at det nu var bedst han vendte om; han havde fulgt dem, som en brav Mand, og Hjaltesønnerne vilde vist ikke efterstræbe ham. Men Arnor svarede, at han vilde ikke vende om, thi det var som nogen sagde til ham, at Thorvald havde noget i Sinde mod Bolle; „men hvad er det jeg seer komme deroppe?" sagde han, „er det ikke Skjolde der blinke? det maa være Hjaltesønnerne; men nu skal vi sørge for, at de ikke faa andet end Skam af denne Færd, de tragte vist efter dit Liv." Nu saae Thor-

vald og hans Broder, at de andre vare ligesaa mandstærke, som de, og da de indsaae, at hvis der kom nogen Ulykke heraf, vilde det gaa ud over dem, saa fandt de det raadeligst at vende om, da de ikke kunde naa deres Hensigt. Da sagde Thórd: „Det gik som jeg tænkte, at vi fik kun Skam af denne Rejse; det havde været bedre, vi vare blevne hjemme; vi have viist vort Fjendskab mod andre, uden at kunne udrette noget.“ Bolle red nu sin Vej med sit Følge, og Arnor fulgte dem op paa Heden, og skiltes ikke fra dem, førend Vejen gik ned efter nordpaa; da vendte han om, men de andre rede ned igjennem Svarfadardal, og kom til Gaarden Skeid, hvor der boede en Mand, ved Navn Helge, en Mand af ringe Herkomst, ildesindet, men velhavende. Hans Kone Sigrid var en Frænke til Thorsten paa Hals, og tænkte bedre end sin Mand. Bolles Folk saae, at der stod en Høstak i Nærheden af dem; de stege derfor af, og kastede noget Hø for Hestene; det var i Grunden kun ubetydeligt, men Bolle holdt dem dog tilbage, og sagde, de skulde lade det være, man kunde ikke vide, hvordan Bondens Sindelag var; de gave da kun Hestene en Tot Hø. Hjemme paa Gaarden kom en Mand ud, og gik strax ind igjen, og sagde: „Der ere nogle Mænd ude, Husbonde, som ødelægge vore Høstakke.“ Husfruen Sigrid sagde: „Det er sikkert Mænd, som det ikke er raadeligt at spare paa sit Hø for;“ men Helge sprang op som et galt Menneske, og sagde, at han vilde ikke lade sit Hø stjæle af nogen; han løb strax afsted som om han var fra sig selv, og kom hen til Stedet, hvor de bedede. Bolle stod op, da han saae Manden komme, og støttede sig paa Spydet Kongegaven. Saasnart Helge havde naaet ham, raabte han: „Hvad er det for Tyve, som komme her og øve Vold, og stjæle min Ejendom, og splitte mit Hø ad til deres

Heste?“ Bolle sagde sit Navn. Helge sagde: „Det er et ulideligt Navn; du maa nok ingen retviis Mand være.“ „Maaskee,“ sagde Bolle, „men du skal dog ikke træffe andet, end retviis Behandling.“ Bolle jog derpaa Hestene bort fra Høet, og befalede de andre, ikke at bede der længer. Helge sagde: „Jeg erklærer, at I har stjaalet det, som I har taget, og derved gjort eder skyldige i Skovgangssag.“ „Du tænker vel dog, Bonde!“ sagde Bolle, „at vi kan give dig Pengebøder; du har ingen Grund til at anklage os; jeg vil betale dig Høets dobbelte Værd.“ „Nej,“ sagde Helge, „der bliver ikke noget af, det er jeg ikke fornøjet med.“ Bolle sagde: „Er der nogen Ting, Bonde, som du vil tage imod til Forlig af os?“ „Ja, det kunde nok være,“ sagde Helge, „jeg kunde nok have Lyst til det guldindlagte Spyd, du har der i Haanden.“ „Jeg veed ikke,“ sagde Bolle, „om jeg nænner at skille mig ved det, det kan vel bruges bedre; desuden vil du vel ikke tage mig Vaabenet ud af Haanden; men tag heller imod andet Gods, saa meget, som du tykkes du kan være tilfreds med.“ „Nej,“ sagde Helge, „og det er ogsaa bedst, at I faar Løn efter eders Gjerninger.“ Derpaa gav Helge sig til at fremsige Stævning, og stævnede Bolle for Tyveri, samt til derfor at lide Skovgangsstraf. Bolle stod, og hørte til, og smilte saa smaat derved. Og da Helge var færdig med sin Stævning, spurgte han videre: „Naar tog du hjemmefra?“ Bolle sagde ham det. Da vedblev Bonden: „Saa har du drevet om og tæret andres Ejendom over en halv Maaned;“ og derpaa begyndte han paa en anden Stævning, og stævnede Bolle for Løsgjængeri. Og da han var færdig dermed, sagde Bolle: „Du tager stærkt paa, Helge! saa det er nok bedst at svare dig Lige for Lige;“ og derpaa gav ogsaa han sig til at stævne, og stævnede Helge først for

Skjældsord, han havde udstødt imod ham, dernæst for ublu Fordring, han havde gjort paa hans Gods, og erklærede ham ligeledes skyldig i Skovgangsstraf. De, der fulgte med Bolle, raabte, at man skulde slaa den Skjelm ihjel, men Bolle forhindrede dem, og sagde, de skulde bringe Helges Husfrue en Kniv og et Bælte, som han vilde forære hende, thi man havde sagt ham, at hun var den eneste, der havde lagt et godt Ord ind for dem. Bolle red saa bort, men Helge blev tilbage. De kom til Thorsten paa Hals, hvor de bleve vel modtagne, og der anrettedes et smukt Gilde.

85. Om Helge.

Om Helge er nu at fortælle, at han kom hjem til Skeid, og fortalte sin Hustru hvad der var foregaaet imellem ham og Bolle. „Nu veed jeg ikke,“ sagde han, „hvorledes jeg skal bære mig ad med en saadan Mand som Bolle; jeg er ikke selv dreven i at føre Sager, og har ikke heller mange, der kunne være mig til Hjælp.“ Husfruen Sigrid svarede: „Du er et stort Drog; du har givet dig i Kast med en meget gjæv Mand, og gjort dig selv til Nar; det vil gaa dig som skjelligt er, du vil komme til at øde hele din Formue og dig selv med.“ Helge hørte paa hende, og syntes det var slemme Ord, men frygtede dog det kunde blive sandt; thi med ham hang det saaledes sammen, at han var en feig Usling, baade ond og dum; han saae nu ingen Udvej for sig, men havde bragt sig i Ulykke ved sine egne Ord, og var formedelst alt dette meget nedslagen. Sigrid lod sig bringe en Hest, og red hen for at træffe sin Frænde Thorsten paa Hals. Da var Bolle kommen der. Hun bad Thorsten om en Samtale, og fortalte ham, hvorledes det hængte sammen. „Det er en daarlig Sag,“ sagde Thorsten. Der-

næst underrettede hun ham om det gode Tilbud, Bolle havde gjort, men hvor tosset Helge havde baaret sig ad, og bad Thorsten at han vilde gjøre alt sit til, at Sagen kunde jævnes. Derpaa drog hun hjem; men Thorsten gav sig i Tale med Bolle. „Hvorledes hænger det sammen, Ven!" sagde han; „hvad er det for en tosset Opførsel Helge fra Skeid har viist imod dig? Jeg vil bede dig for min Skyld at lade denne Sag falde og ikke at ænse den videre; ugyldig er Gjæks Tale." Bolle svarede: „Vistnok er det en ubetydelig Ting, som jeg heller ikke bryder mig noget om." „Saa beder jeg," sagde Thorsten, „at du vil tilgive ham det for min Skyld, og tage mit Venskab derfor." Bolle svarede: „Dermed har det ingen Nød, og der ligger mig ikke stor Magt paa, men det faar at bie dermed til Foraaret." „Men jeg maa dog sige dig," sagde Thorsten, „at det er mig om at gjøre, at du opfylder mit Ønske; jeg vil give dig den bedste Hingst, der er her paa Egnen, tilligemed tolv Hopper." Bolle svarede: „Det er et smukt Tilbud, men du behøver ikke, at tage dig saa meget deraf; jeg har ikke brudt mig stort derom, og der vil heller ikke komme synderlig ud af det, naar Sagen kommer til Doms." „Sandelig," sagde Thorsten, „jeg vil overgive dig Selvdømme i Sagen." „Ligesaa sandelig," svarede Bolle, „kan det ikke nytte, du taler mere derom, thi jeg vil ikke lade Sagen komme til Forlig." „Saa vælger du det, som baader os alle mindst," sagde Thorsten: „Helge er ikke stort værd, men han er dog i Slægtskab med os, saa vi vil ikke give ham blot for eders Vaaben, siden du ikke bryder dig det mindste om mine Ord; og hvad de Udtryk angaar, som Helge har brugt, da han stævnede dig, saa tænker jeg ikke, Beskjæmmelsen bliver større, fordi de fremføres paa Tinge."

Thorsten og Bolle skiltes derpaa ad, ikke som de bedste Venner. Bolle red bort med sine Folk, men der tales ikke om, at han fik nogen Gaver til Afsked.

86. Om Bolle.

Bolle kom til Mødruvolle til Gudmund den Mægtige, der modtog ham og hans Følge med megen Venlighed, og var meget glad. Der bleve de en halv Maaned, og bleve vel beværtede. Da sagde Gudmund til Bolle: „Hvorledes hænger det sammen dermed, er der kommen nogen Uenighed imellem dig og Thorsten?“ Bolle svarede, at det havde lidet at betyde, og drejede Talen paa noget andet. Gudmund vedblev: „Hvad Vej tænker du at tage tilbage?“ „Den samme jeg kom,“ sagde Bolle. Gudmund sagde: „Det vil jeg dog ikke raade eder; jeg har hørt, at du og Thorsten ikke skiltes ad som de bedste Venner, bliv heller her hos mig, og rid hjem til Foraaret, og lad os da fremme den Sag!“ Men Bolle ytrede, at han vilde ikke forandre sin Rejse for deres Truslers Skyld; „det foresatte jeg mig,“ sagde han, „da Helge, den Fjolle, bar sig saa taabelig ad, og sagde det ene Uord efter det andet imod os, og vilde have Spydet Kongegaven ud af min Haand for en Tot Hø, at jeg vilde see til, han kunde faa sine Ord betalte. Med Spydet havde jeg en anden Hensigt; det vilde jeg nemlig heller give dig tilligemed den Guldring, som Stolkongen[1] gav mig; og jeg tænker, at disse Kostbarheder ere nu bedre anbragte, end naar Helge skulde have dem.“ Gudmund takkede ham for disse Gaver, og sagde: „Smærre Gaver har jeg at give dig igjen, end værdigt er;“ hvorpaa han gav Bolle et med Guld belagt Skjold, en Guldring og en Kappe af det kostbareste Klæde og udstaf-

[1]) Kejseren, den græske Kejser.

feret saa prægtig som det kunde være. Alle disse Sager vare meget fortrinlige. Derefter sagde Gudmund atter: „Jeg tror, Bolle, at du gjør fejl i at ride igjennem Svarfadardal;" men Bolle svarede, at det havde ingen Nød. De rede da bort, og han skiltes fra Gudmund i megen Kjærlighed.

Bolle red nu med sit Følge ud over Galmarstrand. Om Aftenen kom de til en Gaard, der hedder Krosse, hvor en Mand, ved Navn Ottar, boede; han stod udenfor; han var skaldet, og havde en Skindtrøje paa; han hilste dem, og bød dem indenfor; de toge derimod; der var god Beværtning, og Bonden var meget munter. Der bleve de om Natten. Om Morgenen, da de vare færdige til at rejse videre, sagde Ottar: „Det var smukt af dig, Bolle, at du vilde gjæste mit Hus, jeg vil ogsaa yde dig en ringe Paaskjønnelse, og give dig en Guldring, hvis du ikke vil forsmaa den; ligeledes et Fingerguld[1], som skal følge med." Bolle tog Gaverne, og takkede Bonden. Ottar stod dernæst til Hest, og viste dem Vejen, thi der var falden nogen Sne om Natten. De rede nu deres Vej ud til Svarfadardal, og da de havde redet en kort Tid, vendte Ottar sig atter om, og sagde til Bolle: „Jeg vil vise, at jeg sætter Pris paa dit Venskab, her er endnu en Guldring, som jeg vil give dig; jeg vil gjerne vise eder min Velvillie i alt hvad jeg kan; og I vil ogsaa behøve det." Bolle svarede, at Bonden viste sig meget højmodig imod ham, men han vilde dog modtage Ringen. „Deri gjør du vel," sagde Bonden.

87. Slaget paa Hestenæs.

Nu komme vi igjen til Thorsten fra Hals. Saasnart

---

[1]) en mindre Guldring til at bære paa Fingeren, hvorimod den større blev baaren paa Haandleddet eller Armen.

han kunde formode, at Bolle vilde ride fra Nordlandet, samlede han Folk, og agtede at passe ham op, og vilde nu see at faa Ende paa den Sag med Helge. De vare tredive Mand, og rede til de kom til Svarfadardal, og lagde sig der i Bagholb. Der var en Mand, ved Navn Ljot, som boede paa Gaarden Bolle i Svarfadardal, en stor Høvding, vennesæl og retskyndig. Hans dagligdags Dragt var en svart Kjortel og et Sværd i Haanden; men naar han gik til Kamp, havde han en blaa Kjortel og en krumhaget Øxe, og da saae han meget barsk ud.

Bolle red nu med sine Ledsagere ud igjennem Svarfadardal; Ottar fulgte dem ud forbi Gaarden paa Hals og ud til Aaen; der laa Thorsten i Bagholb med sine Mænd, og strax da Ottar fik Øje paa Bagholdet, blev han forskrækket, drejede sin Hest, og skyndte sig bort. Bolle og Thorsten vare hver paa sin Side af Aaen; paa begge Kanter var Isen løs, men fløb i Midten; Thorsten og hans Folk sprang ud paa den. Helge fra Skeid var ogsaa med, eggede de andre stærkt, og sagde, at nu var det vel, at Bolle fik at finde, hvad hans Overmod og Stolthed duede til, og om der ikke var nogen der nordpaa, der vovede at maale sig med ham; „lad os kun dræbe dem alle!“ raabte han, „det vil afskrække andre fra at anfalde os.“ Bolle hørte Helges Ord, og saae, hvorledes han var kommen ud paa Isen; han kastede sit Spyd efter ham, og traf ham midt paa Livet, saa han faldt bagover i Aaen, men Spydet fløj over i Aabrædden paa den anden Side, og sad fast, saa at Helge hang derpaa ned i Aaen. Derpaa begyndte den skarpeste Træfning. Bolle gik saa fast frem, at alle, som stode nær, toge Flugten; da søgte Thorsten frem imod Bolle, og saasnart de mødtes, hug Bolle strax til Thor-

sten, og gav ham et stort Saar i Skulderen; et andet Saar fik Thorsten i Foden. Striden blev meget haard; Bolle blev ogsaa saaret, men ikke meget. Hvad nu Ottar angaar, da red han op til Bolle til Ljot, og saasnart han fik fat paa ham, sagde han: „Nu er det ikke Tid at sidde stille, Ljot! Viis nu hvad du duer til, nu er der Lejlighed til det.“ „Hvad er der da paa Færde, Ottar?“ sagde Ljot. „Jeg tænker,“ svarede han, „at de ere i fuld Kamp her nede ved Aaen, Thorsten fra Hals og Bolle, og det vil være en stor Lykke, om vi kan faa dem skilt ad, førend der skeer en Ulykke.“ „Ofte har du viist din Bravhed,“ sagde Ljot; hvorpaa han skyndte sig afsted med nogle flere Mænd, og Ottar med; og da de kom til Aaen, strede endnu Bolle og hans Folk paa det heftigste; der vare da tre faldne paa Thorstens Side. Ljot og de der vare med ham gik snarlig frem imellem dem, saa at de ikke mere kunde faa med hinanden at gjøre; og Ljot sagde: „I skulle skilles ad paa Stedet, her er allerede skeet Ulykke nok; jeg vil ene være Voldgiftsmand i Sagen, og er der nogen af Parterne, som ikke er fornøjet dermed, saa vil vi anfalde dem.“ Og eftersom Ljot trængte saa stærkt paa, saa ophørte de med Striden, og samtykkede paa begge Sider, at han skulde dømme dem imellem. Dermed skiltes de ad. Det Sted, hvor Striden stod, hedder Hestenæs. Thorsten tog hjem; men Ljot bød Bolle hjem til sig, og Ottar forlod ham heller ikke, førend de vare komne hen til Ljots. Da gav Bolle ham prægtige Gaver, takkede ham for hans Bistand, og lovede ham sit Venskab. Ottar drog da hjem til Krosse, og sad i Ro paa sin Gaard.

88. Om Bolle.

Efter Slaget paa Hestenæs drog Bolle hjem med Ljot

tilligemed alle sine Mænd. Ljot lod deres Saar forbinde, og de kom sig snart ved den omhyggelige Pleje. Da de vare helbredte, stævnede Ljot et talrigt Ting sammen; han og Bolle toge derhen; Thorsten fra Hals kom ogsaa med sine Mænd, og da Tinget var sat, talte Ljot saaledes: „Nu vil jeg ikke opsætte at bekjendtgjøre den Dom, jeg har fældet i Sagen mellem Thorsten fra Hals og Bolle; det er Begyndelsen af min Kjendelse: at Helge skal være falden uhellig[1] formedelst hans Skjældsord og øvrige Adfærd mod Bolle; Thorstens og Bolles Saar lader jeg gaa op imod hinanden; men for de tre Mænd, som ere faldne paa Thorstens Side, skal Bolle give Bøder, men for Anslaget mod Bolles Liv og Bagholdet skal Thorsten betale ham femten Hundrede tre Alens Øre; og hermed skal Forliget være sluttet." Derpaa blev Tinget hævet. Bolle sagde nu til Ljot, at han vilde ride hjemad, takkede ham for al sin Bistand, og de skiltes ad med fagre Gaver og som gode Venner. Bolle tog imod Sigrids Husholdning paa Skeid, thi hun vilde tage hjem med ham. De rede nu deres Vej frem til de kom til Arnor paa Miklebæ, hvor de opholdt sig i nogen Tid, og Bolle fortalte ham alt, hvorledes det var gaaet til imellem ham og Svarfdælerne. Arnor sagde: „Du maa prise dig lykkelig, at denne Rejse har faaet et saadant Udfald, da du havde med slige Mænd at gjøre som Thorsten; og vist er det, at faa eller ingen Høvdinger fra andre Herreder har indlagt sig saa megen Ære her i Nordlandet som du, naar de havde saa mange Avindsmænd for sig." Ved Afskeden forsikrede de endnu hinanden om gjensidigt Venskab; hvorpaa Bolle red bort fra Miklebæ med sine Mænd og hjemad. Og da han kom hjem

[1]) uden at der gaves Bøder for ham.

til Tunge, blev hans Hustru Thordis meget glad ved ham, thi hun havde allerede hørt noget om hans Strid med Nordlændingerne, og frygtede for, at der skulde tilstøde ham noget. Bolle sad nu paa sin Gaard, meget anseet. Denne hans Reise gik i ny Fortællinger gjennem alle Herreder, og alle vare enige om, at der næppe havde været Mage dertil. Hans Anseelse vorte nu herved og ved meget andet. Sigrid skaffede han et gjævt Giftermaal, og skiltes godt fra hende. Mere have vi ikke hørt af denne Fortælling.

Fortælling

om

Kormak.

1.[1] Kong Harald Haarfager regjerede over Norge, da Begyndelsen til de Begivenheder, som her fortælles, forefaldt. Paa den Tid levede der i Norge en Høvding, ved Navn Kormak, der havde sin Herkomst fra Vigen, og var en mægtig og ætstor Mand; han var en dygtig Stridsmand, og havde været med Kong Harald i mange Slag. Hans Søn Øgmund var ligeledes en haabefuld Mand, der tidlig blev stor og stærk; da han havde naaet den mandlige Alder, laa han om Sommeren i Viking, men var om Vinteren hos Kongen; han erhvervede sig godt Ry og meget Gods. En Sommer begav han sig i Vesterviking, og traf her paa en Mand, ved Navn Asmund, der ligeledes var en dygtig Kjæmpe, og som havde overvundet mange Vikinger og Hærmænd. Først bleve de hinanden bekjendte ved Rygtet, saa sendte de Bud til hinanden, endelig mødtes de selv, bestemte hinanden

[1]) Denne Fortælling meddeles her noget forkortet. Den indeholder en stor Mængde Vers med de i den gamle Poesi sædvanlige Omskrivninger. Naar disse bortskjæres, og for danske Læsere blive de næsten altid utilgjængelige, saa bliver i Almindelighed ikke stort tilbage. Derfor ere især de Vers forbigaaede, som udvide Fortællingen om Verse, der allerede i og for sig bortdrager Opmærksomheden fra Kormak og Stengerde. Det i Sagaens 16de Kap. forekommende Vers, der allerede findes i Laxdælasaga, afbryder her, hvor det staar, Sammenhængen imellem det Foregaaende og Efterfølgende, og er uden Tvivl en Randglosse. Noget maatte ogsaa forbigaas for Sømmeligheds Skyld. Imidlertid er alt medtaget hvad der bidrager til at skildre Kjærligheds-forholdet imellem Kormak og Stengerde eller til at oplyse Sæderne.

Stedet til et Vaabenmøde, og sloges. Asmund havde flest Folk, men brugte dem ikke alle i Striden. De strede i fire Dage; en stor Del af Asmunds Folk faldt, men han selv flyede, og Ögmund fik Sejer, og kom hjem med Bytte og godt Lov. Kormak sagde, at Ögmund ikke kunde indlægge sig større Hæder ved Hærtog, og at han nu vilde skaffe ham Frode Jarls Datter Helga til Kone. Dermed var Ögmund tilfreds. De rejste altsaa hen til Frode Jarl, der tog vel imod dem. De kom frem med deres Ærende, hvilket han ogsaa optog vel. Kun Striden imellem Ögmund og Asmund vakte ham nogen Betænkning, men Giftermaalet blev dog bestemt; hvorpaa de toge hjem, og lavede til Gilde, hvortil der kom mange Gjæster. Frodes Datter Helga havde en Fostermoder, der var fremsynet, og som fulgte med hende. Vikingen Asmund spurgte dette, opsøgte Ögmund, og æskede ham til Holmgang. Ögmund modtog Udfordringen. Nu havde Helgas Fostermoder for Skik, førend nogen gik til Strid, at føle paa dem, og det gjorde hun da ogsaa ved Ögmund, førend han drog hjemmefra. Hun sagde, at der var ingen store Knuder i Vejen, saa det vilde nok gaa godt. Begge mødtes saa til Holmgangen, og strede. Vikingen bøjede Siden for Ögmunds Hug, saa det bed ikke, men da svang denne hurtig sit Sværd, skiftede det om i den anden Haand, hug Foden af ham, og tog tre Mark Guld til Løsepenge.

2. Paa den Tid døde Kong Harald Haarfager, og Erik Blodøxe tog mod Regjeringen. Men Ögmund stod sig ikke godt med Erik og Gunhilde. Han gjorde derfor sit Skib i Stand, for at sejle til Island. Med Helga havde han en Søn, ved Navn Frode, men baade Helga og denne Søn bleve syge og døde forinden. De andre styrede derpaa til Havs; Ögmund udkastede sine Højsædesstøtter. De kom til Land uden-

for Midfjord[1], hvor Højsædesstøtterne allerede vare komne; der kastede de Anker. For dette Strøg raadte den Gang Midfjord-Skegge; han roede ud til dem, og bad dem komme ind i Fjorden, og tilbød dem gode Landstrækninger, et Tilbud som Ögmund modtog. Han afsatte nu Pladsen til sin Bolig. Det var den Gang deres Tro, at hvis Maalet, naar det oftere blev prøvet, slog til, saa vilde det gaa den Mand vel, men skortede det, saa vilde det gaa ham ilde, saa at hans Omstændigheder rettede sig efter Maalestokken; Maalet blev nu tre Gange forsøgt, og slog til. Derefter lod Ögmund bygge Hus der paa Mælen, og boede der siden. Han blev gift med Dalla, en Datter af Önund Sjona. Deres Sønner vare Thorgils og Kormak, af hvilke den sidste havde sort, kruset Haar, lyst Ansigt, tildels efter sin Moder; han var stor, stærk, og modig af Sind. Thorgils var taus af sig og stille. Da disse Brødre vare fuldvorne, døde Ögmund, hvorpaa Dalla overtog Gaardens Bestyrelse med sine Sønner, og Thorgils varetog Husholdningen under Midfjord-Skegges Tilsyn.

3. En Mand, ved Navn Thorkel, boede paa Tunge; han var gift, og havde med sin Kone en Datter, Stengerde, der var til Opfostring paa Gnupsdal. En Høst hændte det sig, at der var kommen en Hval ude ved Vatnsnæs, hvilken tilhørte Brødrene, Dallas Sønner. Thorgils spurgte Kormak ad, om han helst vilde tage tilfjelds eller ud til Hvalen? Han foretrak, at tage med Huskarlene tilfjelds. Der var en Værkstyrer (Opsynsmand), ved Navn Tofte, der skulde see efter Faarene; med ham fulgtes Kormak til Gnupsdal, hvor de bleve om Natten; der var en stor Stue, hvor der var Ild optændt. Om Aftenen gik Stengerde med sin Tjenestepige

[1]) Paa Nordlandet i Hunavatnssyssel.

fra sin Kvindestue; de hørte da, at der i den anden Stue vare Fremmede. Pigen sagde: „Stengerde min! Skal vi betragte Gjæsterne?" Hun svarede, at det behøvedes ikke, men gik dog hen til Døren, steg op paa Dørtærskelen, og saae ovenover det der opstablede Brændeved. Imellem Stabelen og Dørtærskelen var der et Rum, hvor hendes Fødder kom frem. Det saae Kormak, og kvad:

Møen har en Funke
kastet i mit Bryst;
denne Fod har vakt mig
Elskovs søde Lyst.
Disse Sløgudindens
smalle Fødder ville
vorde, det jeg frygter,
Snarer for mit Snille.

Nu mærkede Stengerde, at hun var bleven seet, drejede sig hen i Krogen, og saae frem under Hagbards Skjæg, thi hans Billede var der paa Væggen. Men i det samme faldt Lyset paa hendes Ansigt, og Toste sagde: „Kormak! seer du Øjnene der, ude ved Hagbards Hoved?" Kormak kvad:

Begge Møens Kinders
klare Lys, hvormed
Elskov tændes, brænde
ved det fældte Ved;
og ved Dørens Tærskel
(aldrig denne Lue
slukkes) jeg den Rankes
Ankler fik at skue.

Fremdeles kvad han:

Under Brynets klare
Himmelvang udgik

som en skyløs Maane
Møens Falkeblik;
disse Straaler ville
Ringes Hlin[1] den bolde
og mig selv utrolig
Sorg og Kummer volde.

Toste sagde: „Hun stirrer paa dig.“ Kormak kvad:

Bort fra mig har Møen
aldrig Øiet vendt;
næppe selv hun kjender
Smerten, hun har tændt,
veed ei selv, hvorlunde
mig hun har forvirret,
da hen under Hagbards
Hals hun paa mig stirred'.

Nu gik de ind i Stuen, og satte sig ned. Kormak hørte, hvad Kvinderne ytrede om hans Udseende; Pigen sagde nemlig, at han var sort og styg, men Steingerde roste hans Skjønhed og Fuldkommenhed, og den eneste Lyde, han havde, var, at hans Lokker krøllede sig i Panden. Kormak kvad:

Een, men kun en liden,
Lyde fandt hos mig
Møen, der jo smiler
selv saa elskelig:
Haaret, kvad den Hulde,
(Kvindekjøn forsanden
skulde jeg vel kjende)
krøllet er i Panden.

Pigen sagde: „Øinene ere sorte, Søster! og det klæder ikke vel.“ Dette hørte Kormak, og kvad:

[1]) Gudinde.

Svarte Øjne har jeg,
naar i Mandeleg
fro jeg møder, tykkes
maaskee altfor bleg;
dog, o Kvinde, stundum
hørte Mø min Tale,
og for fager gjaldt jeg
da i Kvinde-Sale.

De bleve der om Natten. Om Morgenen, da Kormak var staaet op, gik han hen til Vandkarret, og toede sig, derpaa gik han hen til Stuen, og saae ingen der, men inde i den inderste Stue hørte han nogen tale, og gik da derind; der var Stengerde med flere Kvinder. Tjenestepigen sagde til Stengerde: „Der kommer den smukke Mand, Stengerde!" „Ja vist er det en rask Mand," svarede hun. Hun sad med en Kam, og redte sit Haar. Kormak sagde: „Vil du laane mig den?" Stengerde rakte ham den. Hun havde overmaade smukt Haar; og Tjenestepigen sagde: „Du maatte give meget til, at din Kone havde saadant Haar, som Stengerde, eller saadanne Øjne." Kormak kvad:

Dette Nannas[1] milde
Øje, der saa skjært
tindrer i sit Gjemme,
er tre Hundred[2] værdt;
disse bløde Lokker,
Frejas gyldne Snarer,

[1]) Nanna, den bekjendte Gudinde, sættes, som andre Gudinders Navne, for enhver yndig Kvinde.

[2]) De Gamle regnede efter Hundreder i Sølv eller Varer; her, hvor Kormak vil vurdere sin Elskedes Skjønhed, staar naturligvis tre, fem Hundreder for store, uvurdeerlige Størrelser.

mere end fem Hundred
agter jeg i Varer.

Tjenestepigen sagde: „I ere hinanden værd, men hele Møen maa du vurdere højt.“ Kormak kvad:

Møen ej opvejer
Islands Klippebryst,
Hunalands og Danmarks
fiskerige Kyst;
hvad er Englands Skove,
hvad er Irlands Søer
mod den Sol, som over-
straaler alle Møer?

Toste kom, og bad Kormak foretage noget. Kormak kvad:

Tag letfødet Hoppe,
giv den Tøjlen slap,
lad min Ganger rende
over Heden rap!
Jeg vil her mig heller
fryde ved Stengerdes
favre Ord, end efter
brune Veder færdes.

Toste sagde, at det tyktes ham nok fornøjeligere; han gik sin Vej, men Kormak satte sig til Tavlbordet, og morede sig. Stengerde sagde, at han føjede sine Ord endnu bedre, end Folk sagde. Han blev der om Dagen, og først efterat Toste var kommen tilbage fra Fjeldet, droge de hjem. Derefter havde Kormak sin sædvanlige Gang til Gnupsdal, for at besøge Stengerde, og bad sin Moder om smukke Klæder, for at Stengerde kunde synes godt om ham. Dalla sagde, at der var megen Forskjel imellem de to, og hun vidste heller

ikke ret, om det vilde være Thorkel paa Tunge med, hvis han fik det at vide.

4. Thorkel spurgte nu snart hvad der gik for sig, og fandt, det var en Vanære baade for ham og hans Datter, hvis Kormak ikke ordentlig friede til hende; han sendte derfor Bud efter Stengerde, og lod hende hente hjem. Hos Thorkel var der en Mand, ved Navn Narfe, en hovmodig tosset Praler, endda af ringe Herkomst; han sagde til Thorkel: „Hvis du ikke synes om, at Kormak kommer her, saa skal jeg nok sætte en Pind for det.“ Thorkel bad ham gjøre det. Om Høsten havde Narfe med Slagtning at gjøre. Engang da Kormak nu kom til Tunge, saae han Stengerde i Kogehuset; Narfe stod ved Kjedelen, og da Kogningen var endt, tog han en Pølse op, svingede den forbi Næsen af Kormak, og kvad i det samme:

Hvordan tror du Kjedlens Orm,
Kormak! vil dig smage?

Han svarede:

Søde Flomme Øgmunds Søn
saare vil behage.

Og om Aftenen, da Kormak vilde gaa hjem, saae han Narfe, og mindedes hans Haan, og sagde: „Jeg tror, Narfe, at jeg snarere vil slaa dig, end at du skal komme til at raade for, naar jeg maa komme og gaa;“ og i det samme gav han ham et Hug med sin Øxehammer, og kvad:

Hvad skal du om Maden
tale, dumme Gjek!
Tror du, jeg vil taale,
Narfe, Kaadhed fræk?

Og i et andet Vers udtrykte han sin Foragt for denne Træl,

der og Gjødning paa Ageren, og maatte behandles som en Hund.

5. Thorveig hed en Kone, der var meget troldkyndig; hun boede paa Stenstad i Midfjord; hun havde to Sønner, af hvilke den ældste hed Od, den yngste Gudmund, begge meget overmodige. Od havde sin Gang til Thorkels paa Tunge, og sad og talte med Stengerde. Thorkel gav sig meget af med disse Brødre, og eggede dem til at overfalde Kormak. Od mente, at det vilde de være stærke nok til. En Dag, da Kormak kom til Tunge, var Stengerde i Stuen, og sad paa Tværbænken. Thorveigs Sønner sade ogsaa i Stuen, og vare færdige til at anfalde Kormak, naar han gik ind; men Thorkel havde paa den ene Side af Døren sat et draget Sværd, og paa den anden satte Narfe en Le med sit Langskaft. Da nu Kormak kom til Døren, faldt Leen, og traf Sværdet, og brød et stort Skaar deri. Da kom Thorkel til, og sagde, at Kormak der havde gjort en stor Ufærd, og gav sig til at skjende; hvorpaa han skyndte sig ind, og befalede Stengerde at gaa ud af Stuen; han fulgte hende saa ud af den anden Dør, lukkede hende inde i et Udebur, og sagde, at hun og Kormak aldrig skulde sees mere. Kormak gik ind, hurtigere end de andre tænkte, saa de bleve forbløffede. Han saae sig om, men da han ikke kunde faa Øje paa Stengerde, men saae Brødrene, der sprang op, og toge deres Vaaben, saa skyndte han sig bort, og kvad:

Ind jeg kom at søge
  Møen; end der staar
ej i Hrungners ædle
  Fodblad[1] noget Skaar.
Skjoldet mod jeg vender;

[1]) Hrungners Fod af Sten er en Omskrivelse paa Skjoldet.

hvo der vil mig høde,
skal i Odins Uvejr[1]
for mit Værge bløde.

Han fandt ikke Stengerde, og kvad atter:

Bort fra Salen gik hun,
i den hele Gaard
jeg med Længsel spejder
efter hulde Maar;
overalt mit Øje
stirrer, for at finde
Maalet for min Tanke
og min Sjæls Veninde.

Derefter gik Kormak hen til det Hus, hvor Stengerde var i, brød det op, og talte med hende. Hun sagde: „Du farer uvarlig afsted, og kommer her for at tale med mig, imedens Thorveigs Sønner staa dig efter Livet." Kormak kvad:

Inde mine Fjender
sidde, deres Sværd
hvæsse de, men mine
Baner[2] er ej der;
vil de to paa Marken
mod mig ene stride,
det er kun som Lam, der
glubske Ulv vil bide.

Han blev siddende der om Dagen. Nu saae Thorkel nok, at det Raad, han havde oplagt, var slaaet fejl; og han bad derfor Thorveigs Sønner, at de skulde lægge sig i Baghold for Kormak i en Dal udenfor hans Gjærde, og sagde: „Narfe skal fare med eder, men jeg vil blive hjemme, og yde eder Hjælp, hvis I behøver det." Om Aftenen tog

[1]) Kampen. [2]) Banemænd.

Kormak bort, og strax da han kom til Dalen, saae han tre Mænd, og kvad:

Mænd i Baghold sidde,
men de ej formaa
mig at kunne gjenne
fra min Sjæls Attraa;
thi jo større Avind
mod vort Fund[1] de bære,
desto mer jeg elske
vil min Hjertenskjære.

Da sprang Thorveigs Sønner op, og anfaldt Kormak i lang Tid; Narfe gik og rodede udenom dem. Thorkel saae hjemme fra Gaarden, at det gik sent for dem, og tog sine Vaaben; men i det samme kom Stengerde ud, og da hun mærkede sin Faders Hensigt, saa greb hun ham og holdt ham tilbage, saa han ikke kunde komme Brødrene til Hjælp. Enden paa Striden blev, at Od faldt, men Gudmund blev uskikket til Kamp, og døde siden af sine Saar. Kormak drog hjem, men Thorkel sørgede for Brødrene. Kort efter tog Kormak hen til Thorveig, og sagde, at han ikke vilde have hende boende der i Fjorden; „du skal flytte bort," sagde han, „inden en vis Tid, og jeg skal sørge for, at der ingen Bøder gives for dine Sønner." Thorveig svarede: „Det tror jeg gjerne, at du vil udvirke, at jeg bliver fordreven fra Herredet, og at mine Sønner ligge uden Bøder, men jeg skal gjengjælde dig det dermed, at du aldrig skal faa Stengerde." Kormak sagde: „Det raader du ikke for, din onde Kjærling!"

6. Derpaa tog Kormak hen at besøge Stengerde ligesom før; og engang da de talte om denne Tildragelse, syntes hun ret tilfreds dermed. Kormak kvad:

---

[1]) Sammenkomst.

Mænd i Bagholð sidde,
og med Øglefærd
tro de mig at gjenne
fra min Hjertenskjær;
men før skulle Slanger
klyngevis mig true,
førend jeg aflader
dig, min Sol, at skue.

„Tal ikke saa meget herom," sagde Stengerde, „der kan komme mange Hindringer i Vejen." Da kvad Kormak:

Hvem mon du i Verden
(Lyse Lilievand,
hvisk mig dine Tanker!)
vælge vil til Mand?

Stengerde svarede:

Bradt, o Mand, jeg vilde
Brudgom blind mig fæste,
hvis de gode Guder
unde mig det bedste.

Kormak sagde: „Det var det rette Valg, du der gjorde. Tit og ofte har jeg haft min Gang hid." Nu bad Stengerde ham, at han skulde see at vinde hendes Fader, for at faa hende; og for Stengerdes Skyld gav Kormak Thorkel Foræringer. Desuden vare der adskillige andre Mænd, som lagde sig derimellem, saa omsider kom det saa vidt, at Kormak bejlede til Stengerde, og hun blev ham fæstet, og Bryllupsdagen blev bestemt, saa nu var det roligt en Stund. Nu blev forhandlet imellem dem, og der kom nogen Tvist angaaende Godset, og tog det paa een Gang den Vending, at Kormak blev ligegyldig; men det voldte Thorveig, som brugte sin Seid, at de ikke skulde faa hinanden. Thorkel paa Tunge havde en

voxen Søn, der ogsaa hed Thorkel, og havde Tilnavnet Tandgnister, han havde i nogen Tid været udenlands, men kom denne Sommer hjem, og var hos sin Fader. Kormak indfandt sig ikke til Brylluppet efter Bestemmelsen, og Tiden led saa frem. Stengerdes Frænder ansaae det for en Beskjæmmelse, at han saaledes afbrød Giftermaalet, og overlagde hvad de nu skulde gjøre.

7. Berse hed en Mand, der boede paa Sørbæ[1], en rig Mand, en brav Kjæmpe, stolt paa det, en Mand, der ingen Kamp skyede, og en Holmgangsmand. Han havde været gift med Finna den Fagre, der nu var død; og deres Søn hed Asmund, der endnu var ung, men fremmelig efter sin Alder. Berses Søster hed Helga, som endnu var ugift, en dannet og mandig Kvinde; hun forestod Berses Husholdning efter Finnas Død. Paa Gaarden Mule boede Thord Arndissen, der var gift med Børk Digres Søster Thordis; de havde to Sønner, der begge vare yngre, end Asmund Bersesen. En Mand, ved Navn Vale, boede paa Valasted, en Gaard kort fra Hrutafjord. Thorveig den Troldkyndige drog hen til Holmgange-Berse, og klagede ham sin Nød, nemlig at Kormak vilde forjage hende fra Midfjord. Berse kjøbte hende Land nordenfor Midfjord, og der boede hun siden længe.

Engang da Thorkel paa Tunge og hans Søn talte om Kormaks Troløshed, tyktes dem, at det fortjente at hævnes. Narfe sagde: „Jeg har et Raad, som er godt; lad os drage vesterpaa med Varer, og tage ind paa Sørbæ til Berse; han er Enkemand, lad os see at faa ham med i Sagen, han vil være os til Hjælp nok." Dette Raad besluttede de, og droge til Sørbæ. Berse tog vel imod dem. Om Afte-

[1]) Paa Vesterlandet i Dalesyssel.

nen kom de til at tale om de giftefærdige Piger; og Narfe sagde, at der var intet Parti saa godt, som Stengerde, og at mange mente, at hun passede sig just for Berse. Denne svarede, at saavidt han havde spurgt, var der en stor Hindring i Vejen, ellers var Partiet godt. Narfe sagde: „Hvis det er Kormak, man frygter for, saa er det uden Grund, thi han er nu ganske udenfor den Sag.“ Og da Berse hørte dette, saa begyndte han paa Frieriet hos Thorkel, og bejlede til Stengerde. Thorkel tog vel derimod, og fæstede Berse sin Datter. De rede nordpaa, atten tilsammen, for at være ved Brylluppet. Thord Arndissen var med Berse; ligeledes en Mand, ved Navn Vige, en stor, stærk og troldkyndig Mand, en Frænde af Berse, og som de mente vilde være dem til god Hjælp. Denne Vige boede paa Holm. Det var udvalgte Mænd, der vare med. Da de kom nordpaa til Thorkel, blev der strax holdt Bryllup, saa der gik ingen Ord deraf omkring i Herredet. Det skete meget mod Stengerdes Villie. Vige den Hamramme iagttog alles Væsen og Færd, hvad enten de kom til Gaarden eller gik bort; han sad yderst i Stuen, og hældede sig op til Døren. Stengerde lod Narfe kalde til sig, og sagde: „Jeg vilde bede dig, Frænde, at lade Kormak vide hvad for Raad her er oplagt, og ønsker at du selv vilde udføre dette Ærende.“ Narfe gik nu hemmelig bort, men han var kun kommen et kort Stykke Vej, da kom Vige efter ham, bad ham at vende hjem, og ikke gjøre sig skyldig i nogen Svig. De fulgtes da ad tilbage, og Natten led. Om Morgenen prøvede Narfe atter at komme bort, men det lykkedes ham ikke engang at komme saa langt, som før, thi Vige søgte ham op, og drev ham tilbage uden Skaansel. Da Brylluppet var forbi, toge de hjem. Stengerde havde Guld og Kostbarheder med sig. De

rede saa til Hrutafjord, men gave sig gode Stunder. Saasnart de vare borte, tog Narfe affted, og kom til Mæl. Kormak var ifærd med at opføre en Væg, og bankede den med en Nodde. Narfe red med Skjold, og var gjordet med Sværd; sine Øjne lod han fare om til alle Sider, som et forfulgt Dyr. Der vare nogle andre Mænd ved Væggen med Kormak, saa Hesten sprang tilbage. Kormak sagde: „Hvad Nyt, Narfe? og hvad for Mænd vare der hos eder i Nat?" Narfe svarede: „Det Ny er kun ringe, men Gjæster havde vi nok af." „Hvem vare Gjæsterne?" sagde Kormak. Narfe svarede: „Der var Holmgange-Berse med atten Mand, og han holdt sit Bryllup." „Hvem var Bruden?" spurgte Kormak. Narfe svarede: „Berse fik Stengerde Thorkelsdatter; hun sendte mig herhid, da de vare borte, at lade dig det vide." Kormak sagde: „Altid forkynder du Ondt;" sprang hen til Narfe, og gav ham et Slag paa Skjoldet, der slog ham ind paa Brystet, og gav ham et ringe Saar; han faldt af, og Hesten løb bort med Sadelen. Kormaks Broder Thorgils sagde, at det var for haardt gjort, men Kormak svarede, det var netop som det skulde være. Narfe kom nu til sig selv igjen, og de taltes videre ved. Thorgils spurgte, hvorledes Mændene havde været bænkede ved Gildet? og Narfe fortalte det. „Vidste Stengerde noget af dette forud?" spurgte den anden. „Nej," svarede Narfe, „ikke førend den samme Aften, da de kom til Gildet." Derpaa fortalte han, hvad der var forefaldet imellem ham og Vige, og sagde, at Kormak nok vilde finde det lettere at gaa at snuse efter Stengerde, end at stride med Berse. Da kvad Kormak:

See til, at din Hest du kan holde,
uden at tabe dit Skjold;
inden du veed det, skal Nodden

hilse dit Øre, du Knold!
Kom aldrig mer at fortælle,
skal det dig ellers gaa vel,
nogen om Gilder, om syv end
holdes om Dagen, du Træl!

Thorgils spurgte fremdeles efter Ægtepagten imellem Berse og Stengerde. Narfe sagde, at Stengerdes Frænder nu vare fri for alle Forpligtelser i den Henseende, hvordan det end gik, men Fader og Søn tog alt paa sig hvad Gildet angik.

8. Kormak tog sin Hest, sine Vaaben og Sadeltøjet. Thorgils spurgte: „Hvor skal du nu hen, Broder?“ Kormak kvad:

Bort har Berse ført min Brud,
som mig først var lovet,
derfor nu det visselig
gjælde maa hans Hoved.
Før da hun mig elsked, (nu
hun af Sorg er slagen,)
kyste jeg den smække Mø
fast hver Stund paa Dagen.

Thorgils sagde, at det var en farlig Rejse, thi Berse vilde allerede være kommen hjem, førend de traf hinanden, men han vilde dog tage med sin Broder. Men Kormak udbrød, at han vilde afsted, uden at vente efter nogen; hvorpaa han strax steg til Hest, og red til alt hvad han kunde. Imidlertid samlede Thorgils snart Folk, saa de bleve atten i alt, og de traf Kormak paa Hrutafjords Hals; han havde da sprængt sin Hest, og de drejede om til Thorveigs Gaard. De saae da, at Berse var kommen paa Thorveigs Skib. Hun sagde til Berse: „Tag mod denne lille Foræring af mig, min Hyldest følger den;“ det var et jernbeslaaet Skjold,

om hvilket hun sagde, at saalænge Berse bar dette Dækvaaben, vilde han kun blive lidet saaret; og det var, tilføjede hun, kun en ringe Gjengjæld for den Bolig, han havde skaffet hende. Berse takkede hende for Gaven, og de skiltes saa ad. Thorveig fik Folk til at beskadige alle Skibene, der vare paa Land, thi hun vidste forud, at Kormak og de andre vilde komme. De kom da ogsaa, og bade hende om et Skib; hun svarede, at hun kunde ingen Beforbring skaffe dem uden for Penge; „her," sagde hun, „ligger et daarligt Skib i Nøstet, det vil jeg leje eder for en halv Mark." Thorgils mente, at to Øre kunde være nok; men Kormak sagde, at det var ikke værdt at standse deres Rejse for sligt. Thorgils vilde ogsaa heller, at de skulde ride indenom ved Fjorden, men Kormak fik sin Villie frem, og de gik ombord paa Skibet. Imidlertid vare de kun komne et kort Stykke fra Land, førend Skibet fyldtes under dem, saa de med Nød og næppe kom tilbage til samme Sted. „Straf skulde du have, og ingen Penge, du onde Kjærling!" sagde Kormak; men hun svarede, at det var en ringe List. Thorgils betalte hende Sølvet. Kormak kvad:

Nu jeg Gautes Pile
  kaste[1] maa om Kvinden,
og dem lade flyve
  som en Fjer for Vinden:
Drøpners Duglys[2] blive
  dyre nu at eje,
skal for Øre trende
  Thorveigs Skib vi leje.

---

[1]) at kaste Gautes eller Odins Pile, d. e. at gjøre Vers.

[2]) Drøpners Dug er Guld, der formedelst sin Glands her tillige kaldes Lys.

Berse fik sig snart Heste, og red hjemad. Kormak, som saae, at han ikke kunde indhente dem, kvad:

Saa farvel da, hulde
  Brud, jeg paa dig led,
men du gik, og skuffet
  har min Kjærlighed;
Skibet har mig gjekket,
  men i Morgenstunden
Navn skal mættes, du skal
  atter vorde funden.

Kormak og hans Medfølgere toge deres Heste, og rede indenom ved Fjorden. De kom til Vale, og spurgte her efter Berse. Vale sagde, at han var kommen til Mule, havde samlet Mænd til sig, og at de vare mandstærke. „Vi komme altsaa for silde," sagde Kormak, „siden de allerede har samlet Folk." Thorgils forlangte af Kormak, at de skulde vende tilbage, og mente, at de vilde hente sig liden Hæder; men Kormak svarede, at han vilde see Stengerde. Vale tog med dem, og de kom til Mule, hvor Berse allerede var med meget Mandskab. De taledes ved, og Kormak beklagede sig over Berse, at han havde sveget ham ved at borttage Stengerde; og nu vilde de have hende med sig, samt Bøder for den tilføjede Fornærmelse. Da sagde Thord Arndissen: „Forlig ville vi tilbyde Kormak, men for Kvinden raader Berse." Denne sagde: „Det er ikke at tænke paa, at Stengerde skal fare med eder, men jeg vil give Kormak min Søster, og han vil da være vel gift, hvis han faar Helga." Thorgils sagde: „Det er et godt Tilbud; lad os tage det i Betænkning, Broder!" men Kormak taug.

9. En Kone, ved Navn Thordis, en ildesindet Kvinde, boede paa Spaakonefjeld paa Skagastrand; hun vidste forud

Kormaks Reise, kom den Dag til Mule, og svarede paa denne Sag for Kormak saaledes: „Byder ham ikke saa bedragerst en Kvinde, det er en Tosse, der ikke passer sig for nogen dygtig Mand, og hans Moder vil ikke være fornøjet med, at han skal have saa slet en Skjæbne.“ Thord sagde: „Pak dig, du onde Utyske!“ og han forsikrede, at Helga vilde befindes at være en brav Kvinde. Kormak sagde: „Hendes Ord ere vistnok sande; derfor vil jeg heller ikke tænke paa det.“ Men Thorgils sagde: „Liden Lykke ville vi have, dersom vi lytte paa dette onde Væsens Ord, og afslaa dette Tilbud.“ Da sagde Kormak: „Jeg byder dig, Berse! Holmgang med halv Maaneds Frist paa Leidholmen i Middalene.“ Denne Holm kaldes nu Kampholmen. Berse lovede, at møde, men sagde, at Kormak valgte det, som bragte mindst Hæder. Derpaa gik Kormak omkring i Gaarden, for at opsøge Stengerde; han fandt hende, og bebreidede hende, at hun havde bedraget ham, da hun vilde tage en anden Mand tilægte. Stengerde sagde: „Du, Kormak, var først Skyld i dette Brudd, og det er dog ikke skeet med min gode Villie.“ Da kvad Kormak:

Lyse Brud, du klager,
at jeg svigtet har
Mødet, men jeg sprængte
Hesten, som mig bar;
heller maatte alle
Heste gaa tilgrunde,
end jeg skulde see dig
hen mod Graven stunde.

Derefter drog Kormak hjem med sine Ledsagere; og han fortalte sine Mænd og sin Moder, hvorledes det var gaaet. Dalla sagde: „Liden Lykke bringer din Bestemmelse os, thi du

har afslaaet det bedste Parti, og at stride med Berse er en mislig Sag, thi han er en stor Kjæmpe og har gode Vaaben." Berse ejede et Sværd, der kaldtes Hviting, et hvast Sværd, med hvilket der fulgte en Livsten, og det havde han baaret i mange Mandefarer. Dalla spurgte Kormak, hvilket Vaaben han vilde have imod Hviting? Han svarede, han vilde bruge en stor og hvas Øxe. Men Dalla fandt det raadeligt, at besøge Midfjord-Skegge, og bede ham om Sværdet Skofnung. Derefter drog Kormak til Rejse, fortalte Skegge, hvorledes det hang sammen, og bad ham laane sig Skofnung. Skegge gjorde Indvendinger, og sagde, at de passede ikke for hinanden: „Skofnung," sagde han, „giver sig gode Stunder, men du er vild og fremfusende." Kormak red misfornøjet bort, kom hjem til Mæl, og fortalte sin Moder, at Skegge ikke vilde laane ham Sværdet. Skegge hjalp Dalla med Tilsyn ved Husholdningen, og der var god Forstaaelse imellem dem. Dalla sagde derfor: „Han laaner dig nok Sværdet, om han end ikke strax er villig dertil." Kormak sagde, at det var en Skam, hvis han sparede paa det for ham, og ikke for hende. Dalla bebrejdede ham hans Ustyrlighed. Nogle Dage efter bad hun ham fare til Rejse: nu vilde Skegge laane ham Sværdet. Kormak fandt Skegge, og bad om Skofnung. „Det vil være dig en vanskelig Sag," sagde Skegge, „at behandle dette Sværd; der hænger en Pung ved det, som du ikke skal røre; heller ikke skal du lade Solen skinne paa den øverste Del af Hjaltet, eller bære det, uden naar du ruster dig til Kamp; naar du da kommer til Kampladsen, saa sæt dig etsteds ene, drag det saa ud, ræk Klingen frem, og blæs derpaa; da vil der skride en lille Orm frem af Hjaltet; hæld det saa, at den desto lettere kan skride ind igjen under Hjaltet." Kormak

sagde: „I har mange Ting for, I Tryllefolk!“ Skegge sagde: „Dette vil dog være nok.“ Derefter red Kormak hjem, og fortalte sin Moder, hvorledes det var gaaet, sagde, at hun havde megen Indflydelse hos Skegge, viste hende Sværdet, og vilde drage det, men det gik ikke af Skeden. Dalla sagde: „Du tager dog heller aldrig mod gode Raad, min Søn!“ Kormak satte derpaa Fødderne ved Hjaltet, og rev Pungen af, hvorved Skofnung gav et Skrig af sig, men det gik ikke ud af Skeden. Tiden led nu frem til Stævnemødet; Kormak red hjemmefra med femten Mand; ligesaa red Berse til Holmgangen med ligesaa mange. Kormak kom først, og sagde til Thorgils, at han vilde være alene. Han satte sig ned, spændte Sværdet af, men tog sig ikke i Agt for, at Solen jo kom til at skinne paa Hjaltet; han vilde drage det, men kunde ikke, førend han satte Foden paa Hjaltet; Ormen kom, men der var ikke faret dermed, som der skulde, saa Sværdet havde tabt sit Held, og det gik hylende ud af Skeden.

10. Derefter gik Kormak hen til sine Mænd; Berse var da kommen med sine Ledsagere, og mange andre, som vilde være Tilskuere ved dette Møde. Kormak tog Berses Skjold, og slog paa det, og der gik Ild ud af det. Derpaa tog man et Skind, og bredte det ud under deres Fødder. Berse sagde: „Du, Kormak, har æsket mig til Holmgang, derimod byder jeg dig Enekamp. Du er en ung, lidet forsøgt Mand; Holmgang er vanskelig, men slet ikke Enekamp.“ Kormak svarede: „I Enekamp vil jeg ikke stride bedre, end i Holmgang; jeg vil derfor forsøge derpaa, og i alting søge at maale mig med dig.“ „Du raader selv derfor,“ sagde Berse. Følgende vare Holmgangslovene: Der skulde være et Skind, fem Alen i Udstrækning, med Lykker i

Hjørnerne, hvori der bleve nedsatte Trænagler med Hoveder paa. Den, som lavede det til, skulde gaa hen til Naglerne saaledes, at han saae Himlen imellem sine Fødder, og holde i Øresnippene, i det han fremsagde det Formæle (den Formular), der siden blev brugt i det Blot, der kaldes Nagleblot. Udenom Skindet skulde være tre Rum eller Bede, af en Fods Bredde, og udenfor dem igjen blev der nedsat fire Stænger, der kaldtes Hæsler, og det Hele, naar det saaledes var indrettet, kaldtes hæslet Mark. Hver Mand skulde have tre Skjolde, men naar de vare udulige, skulde han gaa ind paa Skindet, om han end før var traadt udenfor det, og fra den Tid af skulde han dække sig med sine Vaaben. Den, som var udæsket, havde det første Hug. Blev een af de Stridende saaret, saa at der kom Blod paa Skindet, saa var han ikke forbunden at stride længer. Dersom nogen satte den ene Fod udenfor Hæslerne, saa veg han, men satte han begge, saa løb eller flyede han. For hver af de Stridende skulde en Mand holde Skjold. Den, som blev mest saaret, skulde betale tre Mark Sølv til Holmløsning. Thorgils holdt Skjold for sin Broder, men Thord Arndissen for Berse. Berse hug først, og kløvede Kormaks Skjold; denne hug til Berse med samme Held; hver hug tre Skjolde fordærvet for den anden. Nu skulde Kormak hugge; han hug til Berse, denne svang Hviting, Skofnung tog Odden af Hviting, og Sværdodden røg hen paa Kormaks Haand, saarede ham paa Tommelfingeren, og kløvede Leddet, saa at der kom Blod paa Skindet. Derpaa gik de andre imellem dem, og vilde ikke have, at de skulde stride længer. Kormak sagde: „Det er kun en ringe Sejer, Berse har faaet ved mit Uheld, om vi end nu skilles ad." Men da Skofnung blev sænket, traf det paa Berses Skjold, og der blev et stort Skaar paa Skofnung, men Il-

den stod ud af Skjoldet, som Thorveig havde givet Berse. Denne krævede Holmløsningen. Kormak lovede, at den skulde blive betalt, og saaledes skiltes de ad.

11. Steinar, en Søn af Ønund Sjona, var Broder til Kormaks Moder Dalla; han boede paa Ellide, og var en ufredelig Mand. Derhen red Kormak fra Holmgangen, for at besøge sin Frænde Steinar. Kormak fortalte, hvorledes det var gaaet ham; Steinar tyktes ilde derom. Kormak sagde, at han vilde rejse bort fra Landet, og overlade den anden at betale Berse. Steinar sagde: „Du lægger just ikke meget Mod for Dagen, men Pengene maa betales, om saa skal være." Kormak blev der nogle Dage, og hans Haand, som ikke var forbunden, svulmede op. Efter dette Møde drog Holmgange-Berse hen til sine Brødre, der spurgte ham, hvorledes det var gaaet med Holmgangen? Han fortalte det. De mente, at disse to ellers modige Mænd her havde viist liden Dygtighed, og at Berse kun ved et Uheld havde sejret over Kormak. Berse kom til Stengerde; hun spurgte, hvorledes det var gaaet? Han sagde hende i et Vers Kampens Udfald.

Steinar og Kormak rede bort fra Ellide, og hen til Sørbæ; de saae nogle Mænd komme ridende imod dem; det var Berse. Han hilste Kormak, og spurgte, hvorledes det gik med Saaret? Kormak svarede, at det vilde nok komme sig. Berse sagde: „Vil du, at jeg, skjøndt jeg er Skyld deri, skal læge det, da vil det ikke længe være dig til Men." Kormak sagde Nej, og at han altid vilde holde ham for sin Fjende. Berse svarede, at han jo selv havde udæsket ham til Kamp. Derpaa skiltes de ad. Kormak drog hjem til Mæl, og fandt sin Moder; hun lægede hans Haand, men der blev dog et stygt Ar. Skaaret, som var kommet paa Skofnung,

vilde de hvætte ud, men jo mere de hvættede, desto større blev det. Derpaa drog Kormak til Rejse, og kastede Skofnung for Skegges Fødder, kvad et Vers, og beklagede sig over sit Uheld med Sværdet; men Skegge sagde, at det gik som han havde tænkt. Kormak vendte tilbage til Mæl, og gik atter til Rejse, og udgjød forgjæves i Vers, saavel der, som hjemme, sine Klager over Sværdet og sin uheldige Skjæbne.

12. Om Vinteren holdtes der Lege i Sørbæ, i hvilke saavel Asmund Berseson, som Thord Arndisſens Sønner, der baade vare yngre og heller ikke saa stærke, toge Del. Asmund holdt saa ilde Maade med sin Styrke, at Thords Sønner ofte kom blaa og blodige hjem. Derover blev deres Moder Thordis saa fortørnet, at hun bad Thord anmode Asmunds Fader Berse at give Bøder for ham. Det vilde Thord nødig. Saa faar jeg ty til min Broder Børk," sagde hun, „men da vil der flyde ligesaa meget Ondt deraf." Thord bad hende lade det være, han vilde da heller selv tale med Berse; og for hendes Bøns Skyld begav han sig til Berse, og talte til ham om Bøder. Berse svarede: „Nu viser du dig altfor begjerlig efter Penge, og der er liden Ære i, at fare med sligt; uvist er det, om du bliver fattig, fordi det ikke skorter hos mig" Thord tog hjem, og der herskede Kulde imellem dem om Vinteren. Vaaren led frem til Thorsnæsting, og Berse indsaae, at Thordis var Skyld i den Fordring, Thord havde gjort til ham. Man beredte sig nu til at ride til Tings; Thord og Berse plejede at ride sammen. Berse red hjemmefra, og kom til Mule, men Thord var allerede borte. Berse sagde: „Nu har Thord forandret vor gamle Skik, siden han ikke har biet efter mig." „Det er din egen Skyld," svarede Thordis, „men dette er

kun en ringe Hævn, hvis der ikke kommer større." De kom i Ordskifte sammen, og Berse sagde, at hendes Raad vilde have onde Følger. De rede derpaa bort. Berse sagde: „Lad os vende hen til Fjorden, og faa os et Skib, thi det er en lang Vej at ride indenom." De fik sig et Skib, som hørte Thord til, sejlede deres Vej, og kom til Tinget, efter at de fleste allerede vare komne, og gik hen til Olaf Paas Bod fra Hjardarholt; Berse var hans Tingmand. Der vare mange samlede i Boden, og Berse kunde ikke faa Rum; han plejede at sidde hos Thord, men denne Plads var optagen; der sad nemlig en stor, stærkbygget Mand i en Bjørneskindskappe og med Maske for Ansigtet. Berse stillede sig foran ham, men den anden veg ikke sin Plads. Berse spurgte efter hans Navn, og fik til Svar, at han hed snart Glum, snart Skuma. „Du behøver ikke at skjule dit rette Navn," sagde Berse. „Det agter jeg ikke heller," svarede den anden, „jeg hedder Steinar, og har Penge at betale dig for Kormak, hvis det behøves; men først æsker jeg dig til Holmgang, kanskee du saa faar to Gange tre Mark, eller ogsaa du mister begge Dele." Berse svarede, at hvor gammel han end var, saa skyede han dog ikke Kampens uvisse Udfald. „Det er let at see," vedblev han, „at I Frænder staa mig efter Livet, men det var godt, du fik at vide, om mit Tykke har noget at betyde, og at dit Overmod kunde stækkes." Steinar sagde: „Vi søge ikke at raade dig Bane, men det tyktes os godt, om du kunde agte dig selv for hvad du er." Berse lovede at møde til Holmgangen, gik saa ind i et andet Aflukke, og blev der. En Dag bleve Mændene kaldte sammen til Svømning. Steinar sagde til Berse, om denne vilde prøve Svømmestyrke med ham? Berse svarede, at han havde lagt Svømning af, men han vilde dog tage med. Han svømmede rask,

og kom sin Modstander haardt paa Livet; om Halsen havde han en Livsten. Steinar svømmede imod ham, rev Stenen med Pungen fra ham, kastede den i Havet, og kvad:

Længe jeg leved,
lod Guder raade;
aldrig jeg bar
brunrød Pung;
aldrig jeg bandt mig
Bælg om Halsen,
fuld af Trolddom,
dog end jeg lever.

Derpaa svømmede de til Land. Det onde Raad, som Steinar havde oplagt mod Berse, var efter Thords Tilskyndelse, at Berse skulde bukke under i Holmgangen. Thord gik nede ved Fjorden, da det var Ebbe, fandt Livstenen, og gjemte den. Steinar havde et Sværd, der hed Skrymer, hvilket aldrig fik en Plet eller havde anden Mangel. Paa den bestemte Dag gik Thord og Steinar ud af deres Bod; Kormak kom da til Tinget. Olaf Paa gav Berse Folk med til Holmgangen. Ellers plejede Thord Arndissen at holde Skjoldet for Berse, men nu blev der intet af, men han tog alligevel hen til Kamppladsen, og havde en anden Skjoldsvend, der ikke er nævnet. Kormak skulde holde Skjoldet for Steinar; Berse havde det, som Thorveig havde givet ham. Tre Skjolde havde de hver; to hug Berse itu, men Kormak holdt det tredie. Berse hug til Steinar, men Hviting blev siddende i Jernranden paa Steinars Skjold; Kormak løftede rask Skjoldet op, og i det samme hug Steinar til Berse, hans Sværd traf i Randen paa Skjoldet, sprang af derfra, fulgte Laaret til Knæhasen, og gik ind i Benet, saa at Berse faldt. Da sagde Steinar: „Nu ere Pengene betalte for

Kormak." Men Berse sprang op, hug til Steinar, kløvede hans Skjold, og Sværdodden traf Steinar i Brystet. Thord sprang til, og rev Steinar bort, og sagde: „Nu har jeg betalt dig for min Søns Mishandling." Derpaa blev Berse baaren hen til Boden, og hans Saar forbundne. Thord gik hjem til Boden. Da Berse saae ham, bebrejdede han ham i Vers hans Frænders Troløshed, at de saaledes stode ham efter Livet; men Thord svarede, at de ikke attraaede hans Død, men kun vilde tilføje ham Skam.

Derefter blev Berse ført hjem til Sørbæ, og laa længe af sine Saar. Om Kormak og Steinar er nu at fortælle, at den Gang Berse blev baaren til Boden, sagde Steinar til Kormak: „Tolv Mænd have allerede maattet vige for Skrymer, nu har den voldet Berses Fald, og udgydt hans Blod; nu skal du eje den, Kormak! thi jeg holder denne Holmgang for min sidste." Derpaa skiltes de som Venner; Steinar drog hjem, og Kormak til Mæl.

13. Om Berse er nu at fortælle, at hans Saar lægedes sent. Engang da mange Mænd vare tilstede, og der blev talt om Mødet, hvorledes det var løbet af, gjentog Berse sine Bebrejdelser mod Thord, men denne gik da hen til Berses Leje, og bragte ham Livstenen, og lægede hans Saar. De bleve da atter gode Venner, og vare det efter den Tid. Men Stengerde fattede ved denne Lejlighed Lede til Berse, og erklærede sig skilt ved ham. Hun drog nordpaa til sine Frænder, søgte hen til sin Broder Thorkel, bad ham kræve hendes Gods hos Berse, Brudegodset og Medgiften, og sagde, at hun ikke vilde have Berse, saadan en vanæret Krøbling som han var. Thorkel havde intet at erindre derimod, og lovede at paatage sig denne Rejse. Vinteren gik, og Tiden kom, da Thorkel skulde afsted.

14. Om Foraaret efter drog Thorkel Tandgnister hen til Holmgange-Berse, for at kræve Godset. Berse sagde, at det var en tung Skjæbne, der havde ramt ham, skjøndt de begge havde liidt derunder, og at han ikke vilde udrede Godset. „Saa æsker jeg dig til Holmgang paa Kampholmen ved Tjaldanæs," svarede Thorkel. „Det vil nu tykkes dig en ringe Ting," sagde Berse, „saadan en Kjæmpe som du er, men jeg lover dig dog at komme." De kom til Holmen, og Holmgangen begyndte. Thord Arndissen holdt Skjoldet for Berse, men Vale for Thorkel; og da to Skjolde vare kløvede, bød Berse Thorkel at tage det tredie. Thorkel vilde ikke. Berse havde Skjold og et langt, hvast Sværd. Thorkel sagde: „Det Sværd, du der har, Berse! er længer, end Loven tillader." „Det skal ikke være," sagde Berse, hvorpaa han greb Hviting, tog det i begge Hænder, og gav Thorkel Banehug. Derpaa æskede Vale Berse til Holmgang, men Berse kvad et Vers, hvorved han modtog Udfordringen. Thord kom, da de skulde til at stride, og sagde til Berse og Vale: „Det tykkes Mænd stor Skade, om saa tapre Kjæmper skulle falde uden skjellig Sag; jeg byder mig til at mægle imellem eder." De samtykkede; hvorpaa Thord blev ved: „Det, tænker jeg, vil snarest bringe Fred tilveje, Vale! naar Berse faar din Søster Thordis, og du vil have Hæder deraf." Berse samtykkede, og lovede Thordis Brekkuland til Brudegods; Svogerskabet blev sluttet imellem dem. Derefter lod Berse gjøre et Virke (Forskansning) omkring sin Gaard, og boede der mange Vintre i Fred og Ro.

15. En Mand, der hed Thoraren Alfsen, boede nord i Thambardal, hvilken Dal strækker sig ud fra Bitra[1]. Han var en stor og stærk Mand, og kaldtes Thoraren den Ramme

[1]) En Landstrækning paa Nordlandet.

(den Stærke); han havde længe været paa Reiser, og havde saadant Held med sig, at han altid kom i Havn, hvor han vilde. Han havde tre Sønner: Alf, Lopt og Skapte; og som han selv var en trættekjær Mand, saa slægtede Sønnerne ham paa, og vare meget overmodige. En Mand, ved Navn Od, boede paa Tunge, som ligger i Bitra; hans Datter hed Stenvør, en væn og dannet Mø; hun kaldtes den Smalbenede. Hos Od vare mange Fiskere; blandt andre en ved Navn Glum, en ond og fletsindet Mand. Engang talte Od og Glum om, hvilke der vare de største Mænd i Herredet; Glum mente, at Thoraren var den første, men Od sagde, at Holmgange-Berse var langt fremmere. „Af hvad Grund tror du det?" sagde Glum. Od svarede: „Hvor kan nogen falde paa at ligne Berses Tapperhed og Thorarens Tyverier?" De talte nu saa længe derom, til de bleve vrede og sloge til Bæds. Saa tog Glum hen til Thoraren, og sagde ham det; han blev meget vred, og truede at hævne sig paa Od. Derefter tog han afsted, og førte Stenvør bort fra Tunge uden hendes Faders Minde, og sagde, at det skulde bekomme ham ilde, hvis han paatalte det. Han kom nu hjem med hende til Thambardal. Saa stod det nu en Tid. Derefter tog Od hen til Holmgange-Berse, sagde ham, hvorledes det var gaaet, og bad om hans Hjælp til at faa Stenvør igjen, og at afvaske denne Skam. Berse sagde, at denne hans Anmodning ej havde været nødvendig, bad ham tage hjem og ikke bryde sig om noget, men lovede ham sin Bistand. Strax da Od var borte, tog Berse hjemmefra, red i fuld Rustning, var gjordet med Hviting, og havde tre Spyd; han kom til Thambardal henimod Aften, da Kvinderne gik fra deres Stue. Stenvør saae Berse, gik ham imøde, og klagede ham sin Nød. „Gjør dig rede til at følge med mig,"

sagde Berse, og hun gjorde saa. Han sagde, at han ikke forgjæves vilde have redet til Thambardal, gik hen til Dørene, der hvor Mændene sade ved Langildene, og bankede paa; der kom en Mand ud, ved Navn Thorleif. Thoraren kjendte Berses Stemme, sprang ud med en stor Tollekniv, og stak efter Berse. Denne saae det, traf Hviting, og hug ham strax Banehug. Derpaa sprang han op paa sin Hest, satte Stenvør paa sit Knæ, tog sine Spyd, som Stenvør havde passet paa, og red hen i en Skov; der lod han Hesten og Stenvør blive tilbage i et Skjul, og bad hende bie efter sig; derpaa gik han hen til den Klev, som den alfare Vei førte over, og blev der. I Thambardal var ikke alt roligt; Thorleif løb hen til Thorarens Sønner, og sagde, at deres Fader laa død i Døren. De spurgte, hvem der voldte det? Thorleif sagde det. Derpaa satte de efter Berse, stævnede den gjenneste Vej til Kleven, og tænkte, at komme før Berse, men nu var han der allerede; og da de kom nær til ham, kastede Berse et Spyd efter Alf, og gjennemborede ham; da skjød Lopt efter Berse, men han holdt Skjoldet for, saa Kastet ramte ej; derpaa skjød Berse først Lopt, og saa Skapte, tildøde. Da dette var skeet, kom først Brødrenes Hjemmemænd, og maatte med uforrettet Sag vende tilbage.

16. Derefter opsøgte Berse Stenvør, steg til Hest, og kom hjem, førend Folk vare staaede op. De spurgte ham om hans Færd, og han fortalte den. Derefter tog Od hjem, men Stenvør blev hos Berse. Dette syntes Thordis ikke om. Bøder, hedder det, bleve ikke givne for disse Mænd. Berses Virke begyndte at forfalde, det lod han nu istandsætte. Tiden led nu saa frem. Engang da Thordis og Berse talte sammen, sagde han, at han havde tænkt paa, at tilbyde Olaf Høskuldsen Opfostring af en af hans Sønner; men hun

svarede, at hun syntes ikke derom, thi vanskeligt var det, og hvad Hæder derved var at vinde, vidste hun ikke. Berse svarede, at det vilde være ham en fast Støtte, nu da han havde mange Sager og begyndte at ældes; saa han tog hen til Olaf, og tilbød sig at opfostre et af hans Børn. Olaf tog med Tak derimod, hvorpaa Berse fik Olafs Søn Haldor hjem med sig, og gav ham til Stenvør for at opfostres. Dette mishagede Thordis, og hun forstak Pengene. Berse begyndte nu stærkt at ældes.

Engang kom Tingmændene til Berse; han sad ene, og hans Mad kom førend de andres. Han havde Grød, men de andre Ost og Skjør. Da kvad Berse:

Blaafjedret Ravn jeg ofte
gav Brad paa blodig Tofte,
halvfjerde halve Snese
berømt i Mandekredse;
er det mig end ej givet,
saa tage Trolde Livet,
og Mænd, naar det skal være,
mig flux til Højen bære!

Haldor sagde: „Saa agter du at fælde en Mand endnu, min Fosterfader!“ Berse sagde: „Jeg kjender een, der har fortjent det.“

Thordis overlod sin Broder Vale Nytten og Brugen af Brekkuland; men Berse lod sine Huskarle arbejde hjemme, uden at have noget at skifte med Vale. Haldor tyktes det ilde, at Berse ikke selv raadte for sin Ejendom. Og da han engang ytrede, at han ikke kunde lide Vale, kvad Berse:

Naar Fødderne bli'r kolde,
det kan vel Ælde volde,
maa Manden megen Kvide,

han før afværged, lide;
men jeg, kjøndt Alderdommen
er med sin Kulde kommen,
vil dog paa Holmen Sværdet
rødfarve uforfærdet.

Haldor sagde: „Lidet ældes du end i Hu, min Fosterfader!“

Stenvør og Berse taltes ved. Berse sagde til hende: „Der skal tages en Beslutning, og dertil behøve Haldor og jeg din Bistand.“ Hun svarede, at hun var forbunden til at gjøre hvad hun kunde. „Du skal,“ vedblev Berse, „give dig i Trætte med Thordis om Melkekjedelen, og holde paa den, til I spilder Melken; saa vil jeg komme til og holde med hende; derpaa skal du tage hen til Vale, og fortælle ham, hvad Uret der er skeet dig.“ Dette skete efter Berses Raad, og hun kom til Vale, fortalte ham hvor slet hun havde det, og bad ham følge sig over Kleven. Han gjorde det. Men da han vendte tilbage, kom Haldor og Berse imod ham; Berse havde et Huggespyd i den ene Haand, og en Stav i den anden, men Haldor bar Hviting. Strax da Vale saae dem, vendte han sig imod dem, og hug til Berse. Haldor kom bag paa ham, og vilde hugge ham i Haserne med Hviting; da vendte Vale sig rask om mod Haldor, men i det samme satte Berse ham sit Spyd imellem Skuldrene, og det blev hans Banesaar. Derpaa satte de hans Skjold op ved hans Fødder, og Sværdet ved hans Hoved, og bredte et Skind over ham; derefter stege de til Hest, og rede forbi fem Gaarde, tillyste, at de havde øvet Drabet, og rede hjem. Der toge da Mænd ud, for at sørge for Vales Begravelse; Stedet hvor han faldt, kaldes Valesfald. Haldor var tolv Aar gammel, da denne Begivenhed skete.

17. Thorvald Eistensen, kaldet Tinten[1], var en rig og behændig Mand; han var Digter, men ikke synderlig modig. Han boede nord i Sunnudal, men hans Broder Thorvard nord i Fljot; de vare mange Frænder, henhørende til Slægten Skidunger, men havde lidet Mandheld med sig. Thorvald Tinten beslede til Stengerde, og fik hende med Frænders Raad, og ikke imod hendes Villie. Dette skete den samme Sommer, da hun forlod Berse. Denne Tidende hørte ogsaa Kormak, men han lod, som han ikke vidste det; kort før havde han ført sine Varer omhord, og agtede sig udenlands tilligemed sin Broder. En Morgen tidlig red Kormak fra sit Skib, drog hen at finde Stengerde, gav sig i Tale med hende, og bad hende sy sig en Skjorte. Hun svarede, at han heller maatte have blevet borte, thi hverken Thorvald eller hans Frænder vilde lade dette gaa hen uhævnet. Kormak kvad:

Aldrig, Guldlads[2] Blomme!
  det jeg fatte kan,
hvorfor du blev given
  til en Tindræts Mand[3];
altid, Silkenanna!
  det mit Sind oprører,
at din Fader fæsted
  dig saa blød en Fører.

Stengerde sagde: „Dette røber aabenbart Fjendskab; jeg skal sige Thorvald din Forhaanelse, som ingen Mand kan blive siddende rolig ved.“ Da kvad Kormak:

Nej, formen mig ikke,

[1]) sammensat af Tin og Ten; Tintenen, Tinstangen. [2]) Guldbaands.

[3]) Med dette Udtryk sigter Kormak til Tilnavnet Tinten; han spotter paa een Gang med Tilnavnet og med Thorvalds Blødhed, d. e. Fejghed.

Liljevand saa hvid!
(Kløgt jeg har) at smede
Skidungernes Nid;
nide vil jeg Manden,
saa at Stene flyde;
nu vist Eistens Sønner
Lykke slet vil nyde.

Derpaa skiltes de uvenlig ad, og Kormak tog til sit Skib.

18. Da Brødrene sejlede ud af Havnen, kom der en Hval op ved Skibet, som Kormak skjød til med en Paalstav, saa den igjen dykkede under; man troede, at gjenkjende Thorveigs Øjne paa den; Hvalen kom ikke op mere, men om Thorveig spurgtes, at hun laa farlig syg, og det er et gjængs Sagn, at hun døde deraf. Derpaa sejlede Brødrene til Havs, og kom til Norge. Paa den Tid regjerede Hagen Adelstensfostre over Norge; Brødrene droge strax til Kongen, der modtog dem vel, og de vare der om Vinteren i god Anseelse. Om Sommeren efter begave de sig paa Hærtoge, og øvede mange Storværker; i Følgeskab med dem var en tysk Mand af god Herkomst, ved Navn Sigurd; de gik tit i Land for at plyndre. En Dag, da de vare gangne op paa Land, kom elleve Mænd imod dem, og anfaldt dem, men Brødrene overvandt dem alle. Derpaa gik de atter ombord; de andre Vikinger, der allerede havde opgivet dem, bleve nu meget glade, da de kom tilbage med Sejer og Bytte. Paa dette Tog indlagde Brødrene sig megen Berømmelse. Sommeren led, og man nærmede sig Vinteren; de vilde styre til Norge, men fik stærk Kulde, og der lagde sig Rim paa Sejlene; Brødrene vare dog altid blandt de fremmeste. Da kvad Kormak:

Taale maa jeg Tabet;
ej min Bod[1] er blid;
højt paa Skibets Toppe
ligger Rimen hvid.
Gid dog han, som nu er
af den Huldes Herre,
havde det ej bedre
eller endnu værre!

Thorgils sagde: „Tænker du endnu altid paa hende, og dog vilde du ikke have hende, da det stod dig frit for." Kormak svarede: „Det voldte mere onde Vætters Trylleri, end min Ulyst." De sejlede nu hen ved nogle Klipper, og maatte med megen Fare rebe Sejlene. Da sagde Kormak: „Det var godt, om Thorvald Tinten var her hos os." „Han har det nok bedre i Dag, end vi," svarede Thorgils smilende. „Saa burde det ikke være," sagde Kormak. Kort efter kom de til Norge.

19. I deres Fraværelse var der skeet Høvdingeskifte. Hagen var død, og Harald Graafeld kommen i hans Sted; de søgte Kongens Venskab, og han tog vel imod dem. De fulgte ham paa et Tog til Irland, og deltoge i Træfningerne der. Engang da de havde gjort Opgang med Kongen, kom en stor Hær imod dem, og da begge Hære stødte sammen, kvad Kormak:

Lidet jeg, naar Kongen
samler Hær mod Hær,
frygter Døden, Hæder
mer end Guld er værd;
og min Tanke svæver
hen i fjerne Norden,

[1]) eller Telt, Opholdssted.

Sjælesot er mig kun
  Thorkels Datter vorden.

Thorgils sagde: „Aldrig kommer du i nogen Mandeprøve, uden at jo Stengerde rinder dig i Hu." Kormak svarede: „Lidet er det mig gaaet af Glemme." Dette var et stort Slag, og Kong Harald vandt en herlig Sejer; hans Mænd forfulgte de Flygtende. Brødrene vare stædte hos hinanden, da ni Mænd vendte sig imod dem. De stredes en Stund; men Brødrene vandt Sejer, og de ni faldt. Kormak kvad:

Ni mod to er mange,
  dog vi Sejer vandt,
og bag deres Skjolde
  visse Død de fandt;
medens hun, hvis Ynde
  aldrig jeg kan glemme,
sidder spag og syer
  paa sin Guldsøm hjemme.

Thorgils sagde: „Det kommer du altid tilbage til." Ved denne Daad erhvervede Brødrene sig megen Roes af Kongen, og megen Hæder hos andre. Brødrene vare jævnlig med Kongen paa hans Toge; da lagde Thorgils Mærke til, at Kormak bestandig sov lidet, og spurgte ham hvoraf det kom? Kormak kvad:

Voven bruser, bratte
  Klippevæg den slaar,
og ved Thjalfes Øer[1]
  høje Brænding gaar;
saa hver Gang jeg slumrer
  søvnløst Sindet vanker,

[1]) Formodentlig en Øgruppe ved Norge.

vaagner jeg, saa vaagner
hun i mine Tanker.

„Jeg maa nu sige dig, Broder!“ vedblev han, „at jeg vil seile hjem til Island.“ „Megen Ulykke,“ sagde Thorgils, „hviler over dig, Broder! og jeg veed ikke hvad der nu bliver af.“ Strax da Kongen erfarede, at Kormak vilde reise, lod han ham kalde til sig, forestillede ham, hvor uforstandigt det var, og raadte ham derfra; men det nyttede ikke. Han gjorde sig seilfærdig; men paa Udseilingen fik de hvast Veir med stærk Søgang, saa at Raaen blev brudt. Da kvad Kormak:

Tinten sidder rolig,
han er aldrig der,
hvor om Mod det gjælder
i en farlig Færd.
I Solundarsundet
Raaen for os knækker,
Som naar Træl paa Toften
Fyrrespaanen flækker.

Da de kom ud paa Havet, fik de et haardt Veir, og engang da Bølgerne havde slaaet over Skibet, saa at Mænd bleve vaade, kvad Kormak:

Tinten lidet kjender
til en oprørt Sø,
pløjed aldrig Havet
for en Vennemø.
Medens Styrtesøer
over Dækket ile,
kan han lunt i Kvindens
runde Arme hvile.

De havde en haard Overfart, men landede omsider ved Mid-

fjord; de kastede Anker i Nærheden af Landet; og da de saae op paa Landet, fik de Øje paa en Kvinde, som red der. Kormak kjendte Stengerde, lod Baaden skyde ud, roede til Land, skyndte sig fra Baaden, og fik sig en Hest, og red hen til Stengerde. Saasnart de mødtes, sprang han af Hesten, løftede hende ned, og satte hende hos sig. Hestene gik bort fra dem. Dagen led, og Mørket faldt paa. Stengerde sagde, at det var Tid, at lede efter deres Heste. Kormak svarede, at det behøvedes ikke, men da han saae sig om, fik han ingensteds Øje paa Hestene, thi disse vare gaaede hen til en Bæk kort fra det Sted, hvor de sade. Natten faldt paa, og de gave sig da til at vandre, og kom til en lille Gaard, hvor man tog imod dem, og forsynede dem med alt hvad de behøvede. Om Natten sov de saaledes, at der var kun en Fjæl til Skillerum imellem dem. Da kvad Kormak:

Kun et Brædt os skiller,
Skjæbnen raade maa,
hvo har kunnet tænke,
saa det vilde gaa?
Var ej Skofnung skaaret,
angerløst, du Hulde!
vi paa samme Leje
begge hvile skulde.

Stengerde sagde, at det var bedre, de aldrig havde mødt hinanden. Kormak kvad:

Lad os, væne Kvinde!
mørke Nætter fem
hvile her i Huset,
fro i alle dem;
og hver Nat, mens Ravnen
flagrer vildt i Taagen,

mine stille Tanker
  vil mig holde vaagen.

Stengerde sagde, at det var ikke noget at tale om. Kormak kvad:

Før skal Stenen svømme,
  let som Korn, paa Vand,
før skal Jorden synke
  med sin Klippestrand,
før skal Fjeldes Vandring
  Havets Dyr forfærde,
førend Kvinde fødes
  yndig som Stengerde.

Stengerde sagde, at nu vilde han endog drive Spot med hende. Kormak kvad:

Tit i mine Drømme
  saae jeg det saa klart,
har jeg mig ej daaret
  altfor aabenbart:
at engang omsider
  dine Arme skulle
(o var den Tid kommen!)
  favne mig, du Hulde!

Stengerde sagde: „Det vil aldrig skee med min Villie; du har een Gang opført dig saaledes, at derom er intet Haab.“ Nu sov de Resten af Natten. Om Morgenen gjorde Kormak sig færdig til at gaa, gik til Stengerde, og tog en Guldring af Haanden, og vilde give hende den. Hun sagde: „Troldene have dig og dit Guld!“ Kormak kvad:

Kvinden i den aarle
  Morgenstund jeg bød
(dette var en Uhelds

Dag) Guldringen rød;
og den blide Kvinde,
(hvo kan sligt udholde?)
bød mig med min Guldring
gaa til alle Trolde.

Kormak red bort, fortrydelig paa Stengerde, og endnu mere paa Tinten; han red hjem til Mæl, og blev der om Vinteren, men Kjøbmændene fik sig Opholdssted i Nærheden af Skibet.

20. Om Vinteren begav Kormak sig nordpaa til Sunnudal, for at tale med Stengerde, og da han var kommen der, steg han af Hesten, og gik ind i Stuen. Stengerde sad paa Tværbænken, og Kormak satte sig hos hende, men Thorvald sad paa Langbænken, og hos ham var Narfe. Da sagde denne til Thorvald: „Kan du rolig see paa, at Kormak saaledes tager Sæde; er det til at taale?“ Thorvald svarede: Sligt vil jeg ikke tage mig nær; der er jo ingen Skam i, at de tale sammen.“ „Da er det ilde,“ sagde Narfe. Kort efter kom Brødrene Thorvald og Thorvard sammen; og Thorvald fortalte den anden, at Kormak var kommen der. „Taaler du det?“ sagde Thorvard. Den anden svarede, at han havde ladet det være for det, det var, men Kormaks Komme var ham ikke med. „Da skal jeg,“ sagde Thorvard, „raade Bod derpaa, skjøndt du ikke tør, thi det er en Skam for os alle.“ Og næste Gang da Thorvard kom til Sunnudal, kjøbte Brødrene og Narfe en omløbende Tigger til, at han skulde synge et skammeligt Nidvers, saaledes at Stengerde hørte derpaa, og det skulde hedde sig, at Kormak havde digtet det. Stengerde blev saa vred derover, at hun ikke vilde høre Kormak nævne. Kormak ledte hende op, søgte længe forgjæves at stille hende tilfreds, men endelig sagde hun ham,

at hun var fortørnet, fordi han saaledes digtede Nid om hende, hvilket nu løb Herredet rundt. Kormak sagde, at det ikke var sandt. Stengerde svarede: „Men jeg har jo selv hørt det.“ „Hvem kvad det da, saa du hørte det?“ spurgte Kormak. Hun sagde ham det, og tilføjede, at han skulde aldrig vente, at faa et Ord mere at høre af hende, hvis dette var sandt. Kormak red bort, søgte efter Tiggeren, og fandt ham, og nu maatte han gaa til Bekjendelse. Kormak blev meget vred, løb efter Narfe, og dræbte ham. Det samme havde han tiltænkt Thorvald, men denne blev bange og krøb i Skjul, og der kom Mænd imellem dem, som skilte dem ad. Da kvad Kormak:

Nu mig haardt bebrejder
 Kvinden hel ublid,
at jeg fløgtig smeded
 Skidungernes Nid;
Manden skal jeg nide,
 saa at Stene flyde;
nu vil Eistens Sønner
 liden Lykke nyde.

Dette spurgtes Herredet over, og deres Uvenskab blev endnu større. Brødrene Thorvard og Thorvald brugte store Ord, men Kormak var meget fortørnet.

21. Derefter sendte Thorvard Bud fra Fljot, at han vilde stride med Kormak, bestemte Sted og Tid, og sagde, at han vilde hævne Nidet og andre Fornærmelser. Kormak lovede at komme, og indfandt sig paa Stævnedagen paa det aftalte Sted, men der var ingen Thorvard kommen eller nogen af hans Mænd. Kormak traf en Kvinde der paa Gaarden; hun hilste ham, og de spurgte hinanden om Nyt.

Hun sagde: „Hvad er dit Ærende hid, og hvem bier du efter?" Kormak kvad:

Sent fra Fljot han kommer,
  Havets Nabo fejg,
han som mig udæsked
  til en Vaabenleg;
meget Guldets Ejer
  mangler; han maa være
havgal[1], og i Brystet
  kun en Lerklump bære.

Derpaa sagde han: „Nu æsker jeg Thorvard paa ny til Holmgang, og han skal være hver Mands Niding, hvis han ikke kommer." Da kvad han atter:

Ej skal, thi for hende
  nu jeg æsket er,
mig til Taushed bringe
  hine Nidinger;
de mit Kvad skal spørge,
  skjælve for mit Snille,
til de lumskeligen
  mig ved Livet stille.

Nu lagde Brødrene Sag an imod Kormak for Nid; men hans Frænder paatoge sig hans Forsvar. Han vilde ingen Bod lade tilbyde, thi de havde fortjent Nid og ingen Hæder, sagde han, og han var beredt til at tage imod dem, naar de ingen Svig brugte; Thorvard havde ikke indfundet sig til Holmgangen, da Kormak æskede ham, derved havde de selv tildraget sig Nid, og de havde vel fortjent det. Tiden led nu frem til Hunavatnsting, hvor de begge toge hen. Engang

[1]) Man maa heraf slutte, at de Gamle tilskreve Havet en forstyrrende Indflydelse paa Menneskets Sind.

da Thorvard og Kormak mødtes, sagde Thorvard: „Meget Fjendskab have vi at lønne dig, og derfor byder jeg dig Holmgang her paa Tinget.“ Kormak svarede: „Vil du nu være bedre oplagt dertil, end før? du har altid unddraget dig.“ „Jeg skal dog nu forsøge det,“ sagde Thorvard, „thi vi ville ikke længer taale slig Skam.“ Kormak sagde, at han skulde ikke udeblive, og tog hjem.

22. En Mand, ved Navn Thorolf, boede under Spaakonefjeld, og var gift med den forhen omtalte Spaakone Thordis; de vare paa Tinget, og mange mente, at hvor hun var, der var Hjælp at vente. Thorvard søgte Raad hos hende, bad hende om Hjælp imod Kormak, og gav hende Penge; hun forberedte ham til Tvekampen, som hende syntes. Kormak fortalte sin Moder, hvad han havde for. Hun spurgte, om han mente, det vilde gaa godt? „Hvorfor ikke?“ sagde han. „Det vil ikke gaa godt,“ sagde Dalla, „naar du ikke søger andet Raad, thi Thorvard strider vist ikke, uden at Trylleri er med i Spillet. Jeg finder det derfor raadeligst, at du tyer hen til Spaakonen Thordis, thi der vil blive stredet med Svig.“ „Det bryder jeg mig ikke om,“ sagde Kormak. Ikke desmindre tog han hen til Thordis, og bad hende om Hjælp. Hun sagde: „Nu er du kommen for silde; ham (Thorvard) bider nu ingen Vaaben paa; men jeg vil dog ikke nægte dig min Hjælp. Bliv her i Nat, og forsøg din Lykke; saa vil jeg indrette det saa, at Jern heller ikke saarer dig.“ Kormak blev der om Natten. Da han vaagnede, mærkede han, at der var noget, som følte paa hans Leje ved Hovedet af ham. Han spurgte, hvem der var? Det gik bort, hen til Udgangsdøren, men Kormak efter det, og saae, at det var Thordis; hun var da kommen til det Sted, hvor de skulde stride, og havde en Gaas under sin Kappe. Kormak spurgte,

hvad det skulde betyde? Hun satte Gaasen ned, og sagde: „Hvorfor kan du dog ikke være stille?" Da lagde Kormak sig atter ned, men holdt sig vaagen, for at see hendes Adfærd; hun kom tre Gange, og hver Gang lagde han Mærke til hendes Færd. Den tredie Gang da Kormak kom ud, havde hun stukket to Gjæs, og ladet Blodet løbe sammen i en Bolle; hun havde da taget fat paa den tredie, og agtede at stikke den. Da sagde Kormak: „Hvad er det, du har for, Fostermoder?" „Det sandes dog," svarede hun, „at det er næsten umuligt at hjælpe dig; nu var jeg i Færd med at tilintetgjøre det Trylleri, Thorveig har lagt paa dig og Stengerde, saa at I kunde faa hinanden, naar jeg stak denne tredie Gaas, uden at nogen vidste det." Kormak sagde: „Jeg har ingen Tro til sligt."

De kom til Holmgangen. Thorvard gav Spaakonen endnu flere Penge, og tog mod Trylleblotet. Kormak bebrejdede Thordis det. Hun svarede: „Jeg vil mage det saa, at det ikke skader dig." Men Kormak skjeldte hende, og sagde, at hun var Skyld i al Ulykke, og vilde drage hende udenfor Døren, for at see hendes Øjne i Solskinnet. Hans Broder Thorgils forhindrede det. Stengerde sagde, at hun vilde tage hen til Holmen, og hun gjorde det. Da Kormak saae hende, kvad han:

Atter staar jeg rustet,
  hulde Liljevaand!
og paa Holmen svinger
  Sværd for dig i Haand;
tvende Sinde har jeg
  kjæmpet dig til Ære,
derfor maa jeg dobbelt
  nær din Hyldest være.

Derpaa kjæmpede de. Kormaks Sværd bed ikke; de skiftede længe Hug med hinanden, men ingen af Sværdene vilde bide. Tilsidst hug Kormak Thorvard i Siden, et stort Hug, saa den anden ludede derved, og hans Ribben bleve brudte, saa han var uskikket til Kamp, og dermed skiltes de ad. Kormak saae et Nød, som stod der, og dræbte det. Han var bleven meget varm, tog sin Hjelm af Hovedet, og kvad:

Hid til Holmen gik jeg,
fro til Vaabenklang;
kald mig ej, o Kvinde,
did den tredie Gang!
Skjændig har de al min
Kjæmpelyst bedøvet,
og ved Tryllekunster
Sværdets Eg mig sløvet.

Han tørrede Sveden af sig paa Skjødet af Stengerdes Kappe, og kvad:

Mødig maa jeg svale
mig med Kappens Flig;
megen Møde, Kvinde,
har du voldet mig.
Følg mig! Lad ham ruge
paa sit Guld der hjemme!
Megen Sorg, Stengerde,
har jeg end at glemme.

Kormak bad Stengerde drage med ham; men hun svarede, at hun havde Forretninger hjemme, og de skiltes ad, begge misfornøjede. Thorvard blev bragt hjem, og hun forbandt hans Saar. Kormak besøgte hende nu jævnlig. Thorvard kom sig sent; og saasnart han kunde gaa, tog han hen til Thordis, og spurgte hende, hvorledes han skulde faa sin

Helbred igjen? Hun sagde: „Kort herfra er en Høj, som Alfer bo i; den Tyr, som Kormak dræbte, skal du faa, og stryge dens Blod paa Højen, og gjøre et Gilde for Alferne af Kjødet, saa vil du komme dig.“ Derefter sendte de Bud til Kormak, at de vilde kjøbe Tyren; men han svarede, at han ikke vilde overlade dem den, uden for den Ring, som Stengerde havde. De gave ham Ringen, og førte Tyren bort, og bare sig ad, som Thordis havde sagt. Kormak kvad:

Næppe hjem med Nødet
  komme I, før hun,
som mig fordum elsked,
  i den samme Stund
spørge vil: hvor er den
  skjære Ring nu henne?
fik han den, hin Skjald, den
  svarteste blandt Svende?

Det gik som Kormak formodede, at Stengerde var ilde tilfreds med, at de havde skilt hende ved hendes Ring.

23. Derefter kom Thorvard sig hurtig; og da han tyktes at være rask, red han til Mæl, og æskede igjen Kormak til Holmgang. „Du vil fortryde det,“ sagde Kormak, „men jeg skal komme.“ De toge til Tvekampen, og Thorvard brugte Thordis, som før, men Kormak søgte ikke hendes Hjælp. Hun døvede Sværdet for Kormak, saa det ikke bed; desuagtet gav han Thorvard saa stort et Hug i Axlen, at Axelbenet blev brudt, saa han ikke kunde bruge Armen, og maatte betale endnu en Ring til Holmløsning. Da sprang Thorolf fra Spaakonefjeld til, og hug til Kormak; men denne afværgede det. Derpaa dræbte han, som Skik var, et Blotnød, og sagde: „Ilde ere vi komne an, at vi skulle taale eders An-

fald og Thordises Trylleri." Derefter tog hver hjem til sit, misfornøjede paa begge Sider.

24. Brødrenes Skib stod oppe i Hrutafjord om Vinteren; om Foraaret sejlede Kjøbmændene bort, og Brødrene agtede at følge med deres Skib. Da de vare færdige, kom Kormak hen at besøge Stengerde, og førend de skiltes ad, gav han hende to trofaste Kys. Dette tog Tinten ilde op. Begges Venner lagde sig derimellem, og forlangte, at Kormak skulde give Bøder. Han spurgte hvad de forlangte? Thorvard svarede: „De to Ringe, som jeg før har maattet give dig." Da kvad Kormak:

Ring jeg maatte bøde,
to af bedste Slag,
røden Guld til Gjengjæld
for et Favnetag;
aldrig end jeg hørte,
(dyr er Glæden) tvende
Kys saa meget kosted
Mænd og Ungersvende.

Og da han var kommen til Skibet, kvad han:

Vise vil jeg smede,
før vi gaa ombord,
og den fagre Kvinde
sende Afskedsord;
alle vil de hende,
Livets lyse Blomme,
som saa tro jeg elsker,
vist for Øre komme.

Kormak rejste nu udenlands med sin Broder Thorgils, og kom til Kongens Hird, hvor de bleve vel modtagne. Nu fortælles der, at Stengerde bad Thorvald Tinten, at de og-

saa skulde reise udenlands. Han fandt det ikke raadeligt, men kunde dog ikke afslaa hende det, saa de gave sig paa Reisen, og kom over Havet; men der kom Vikinger efter dem, og vilde plyndre dem og bortføre Stengerde. Dette fik Kormak at vide, drog hen og kom dem til Hjælp, saa at de beholdt alt deres Gods. Derefter kom de til Kongens Hird. Og en Dag, da Kormak gik over Gaden, saae han Stengerde sidde i en Kvindestue, gik ind og satte sig hos hende, og gav hende fire Kys. Thorvald bemærkede det, og trak sit Sværd; men Kvinderne sprang imellem, og der blev sendt Bud efter Kong Harald. Han sagde, at det kunde være vanskeligt nok at stifte Fred imellem dem, men han vilde dog forlige dem. De modtoge hans Mægling. Kongen sagde: „Eet Kys skal være, fordi Kormak ydede eder Hjælp ved Landingen, det andet, fordi han opsøgte Stengerde, men for de andre to skal han bøde to Øre Guld." Kormak kvad den samme Vise, som før er anført:

Ring jeg maatte bøde, o. s. v.

En Dag, da Kormak gik paa Gaden, saae han Stengerde, gik hen til hende, og bad hende gaa med ham. Hun afslog det; da greb han fat paa hende, men hun raabte om Hjælp. Kongen, som var der i Nærheden, kom til, og tyktes underlig om denne Færd, tog hende fra ham, og talte ham kort til. Kongen blev vred, men Kormak blev dog ved Hirden, og kom snart igjen i Yndest hos Kongen; og om Vinteren var alting roligt.

25. Foraaret efter gjorde Kong Harald sit Tog til Bjarmeland med en stor Flaade. Kormak var som Skibsfører med paa denne Færd, ligesaa Thorvald; og da de seilede i et Sund nær ved hinanden, slog Kormak med Rorpinden Thorvald paa Øret, saa at han uden Bevidsthed faldt

om; men Kormaks Skib tabte Kaasen, da det fejlede Styre. Stengerde, der sad ved Siden af Thorvald, greb Roret, og styrede hen paa Siden af Kormaks Skib. Det saae Kormak, og kvad:

Han, som med den fagre
  Viv mig foer forbi,
fik i Hovedskjørnen
  Slag af Rorets Ski;
vidløs Eistens Arving[1]
  nu i Stavnen ligger.
Vogt dig, o Stengerde!
  Styr ej saa usikker!

Skibet kantrede for Kormak, men da der var Folk nok i Nærheden, bleve hans Mænd strax bjergede. Thorvald kom til sig selv, og styrede videre. Kongen tilbød sin Mægling, og de modtoge den begge; Kongen lod Slaget, som Thorvald havde faaet, og Ulykken, som var hændtes Kormak, gaa op mod hinanden. Om Aftenen kom de til Land, og Kongen og hans Mænd satte sig til deres Maaltid. Kormak sad yderst ved Døren i Teltet, og drak Tvemænding med Stengerde; men medens han gjorde dette, stjal en Mand, for at drille ham, Spændet af hans Kappe, som han havde lagt fra sig, saa da han vilde tage Kappen, var Spændet borte. Kormak sprang op, løb efter Manden med Spydet Vig, og kastede det efter ham, men fejlede. Han kvad:

Dristig Ungersvenden
  Spændet fra mig stjal,
medens jeg med Kvinden
  drak i muntre Hal.
Vig har herligt Skjæfte,

[1]) Thorvald.

Stene kan den splitte,
men jeg traf ej Manden,
kun i Mossets Midte.

Derefter fore de til Bjarmeland, og tilbage igjen, og kom atter til Norge.

26. Thorvald Tinten sejlede paa sit Skib ned til Danmark, og Stengerde fulgte med ham. Kort efter toge Brødrene den samme Vej, og kom til Brennøerne silde om Aftenen. Der saae de Thorvalds Skib ligge, hvorpaa han var med nogle af sine Mænd; de vare blevne plyndrede, havde mistet alt deres Gods, og Stengerde var bortført af Vikinger. Af disse var her Thorsten, en Søn af Asmund Eskiside, der havde stredet med Kormaks og Thorgilses Fader Ogmund. Da Thorvald og Kormak kom sammen, spurgte denne, om det var gaaet dem slet? „Vist ikke godt," svarede den anden. „Hvad Ulykke er der skeet?" spurgte Kormak, „er Stengerde borte?" „Borte er Stengerde og alt vort Gods," svarede Thorvald. „Hvorfor søger I da ikke at faa dem tilbage?" sagde Kormak. „Vi er ikke stærke nok dertil," svarede Thorvald. „Er du saa svag?" sagde Kormak. „Vi har ikke Styrke nok til at stride med Thorsten; men hvis du har Magt dertil, saa forsøg derpaa." „Ja, det vil jeg," sagde Kormak. Om Natten gik han med sin Broder paa en Baad, roede hen til Vikingernes Skibe, og gik op paa Thorstens; Stengerde var i Bagstavnen, og var bleven gift med en Mand, men de fleste Folk vare paa Land, og sade ved Ilden, som de bagede ved. Kormak indhentede først Efterretning hos Madsvendene, der sagde ham alt hvad Brodrene ønskede at vide; og derpaa gik de ud paa Skibet ad Skudbryggen. Thorgils traf Brudgommen hen til Skibsbordet, og Kormak dræbte ham der. Thorgils sprang derpaa i Søen med Sten-

gerde, og svømmede til Land. Da Kormak var nær ved Landet, lagde Havaal sig om hans Hænder og Fødder, saa han var nær ved at synke. Han kvad:

Havets lede Slanger
  Snarer om mig slog,
da vi mod den frække
  Vikingskare drog;
nær jeg selv var vandret
  bid til Odins Skare,
da jeg frelste Kvinden
  fra den store Fare.

Kormak svømmede til Land, og bragte Thorvald Stengerde. Thorvald bad derpaa Stengerde, at hun nu skulde fare med Kormak, der saa mandig havde befriet hende, og Kormak saae det gjerne; men Stengerde vilde ikke forandre sin Stilling. „Nej," sagde Kormak, „den Lykke er mig ikke bestemt; onde Vætter eller Uting have tidlig forhindret det." Han kvad:

Far da med din Husbond!
  Vend til ham din Hu!
Mellem Mænd at vælge
  lidet mægter du.
Fejg, naar Fare høder,
  han sig sammen krymper;
ringere du agter
  mig, end denne Stymper.

Derpaa bad han Stengerde fare med sin Husbonde.

27. Derefter vendte Brødrene tilbage til Norge, men Thorvald Tinten drog til Island. Brødrene hærgede paa Irland, Bretland, England og Skotland, og bleve meget berømte Mænd. De anlagde det Virke, som kaldes Skardaborg. De gjorde ogsaa Toge til Skotland, øvede mange Storværker,

og havde en stor Hær, men ingen lignede Kormak i Styrke og Dristighed. Engang, da han forfulgte de flygtende Fjender, efterat hans Folk vare vendte tilbage til Skibet, kom Skotternes Blotrise[1] ud af Skoven imod ham, og der begyndte en haard Kamp. Kormak var den svagere Del, da Risens Styrke var øget ved Trylleri; men Kormak saae paa sit Sværd, som allerede var løbet ud af Skeden, rakte sin Arm ud, og gav Risen Banehug. Risen lagde dog sine Hænder saa fast paa Kormaks Sider, at hans Ribben bleve brudte; han faldt, og den døde Rise over ham, saa han ikke kunde komme op; imidlertid fandt dog Mændene ham, som vare gaaede ud for at opsøge ham, og bragte ham omborde. Da kvad Kormak:

Det var ej som den Gang,
  da jeg hjerteglad
Favn mod Favn i Lyfting
  med Stengerde sad.
Hvis ej Skrymer[2] havde
  svigtet, da det gjældte,
skulde jeg nu drukket
  Øl med Odins Helte.

Kormaks Saar bleve nu eftersete; Ribbenene vare brudte paa begge Sider; han mente, at Lægemidler ej kunde nytte, og laa en Tid hen af sine Saar; hans Mænd sørgede meget over, at han havde faret saa uvarlig. Han kvad:

Højberømt for herligst
  Øde det mig gjaldt,
naar engang for Sværdet
  uden Sot jeg faldt.
Lad os onde Vætter
  fly! De tidt besnæred

[1]) den Rise, som Skotterne blotede eller dyrkede. [2]) Sværdet.

Mandens Sind, og bitter
Helnød[1] ham beskjæred.

Og end videre kvad han:

Ej, haandfagre Kone!
saae jeg her din Mand,
da med Blod vi rødned
Sværd paa Irlands Strand;
Da om mine Kinder
møgne Klinger suste,
Ørnen skreg, og hede
Strøm for Ravnen bruste.

Og nu nærmede han sig sin Ende, og kvad:

Djærve Svende fulgte
mig; paa Sværdets Hug
randt af dybe Vunder
Saarets røde Dugg;
fægte kunde Helte
med de brede Sværde;
dog maa jeg nu Straadød
lide, o Stengerde!

Derefter sagde han, at han vilde give sin Broder Thorgils Godset og Hæren; ham undte han det bedst. Derpaa døde Kormak, men Thorgils blev Anfører for Hæren, og laa længe i Viking. Her ender denne Fortælling.

[1]) Leje paa Sotteseng.

Anmærkninger.

1. Bemærkninger om de her meddelte Fortællinger.

Fortællingen om Gunlaug eller Gunløg omfatter en kort Aarrække. Hovedbegivenhederne ere ordnede saaledes: Da Gunlaug var atten Aar gammel, bejlede han til Helga, og rejste udenlands, kom til Erik Jarl paa Lade, og om Høsten til Kong Edelred i London. Næste Foraar drog han til Dublin, saa til Orkenøerne, Norge og Gøtland. I det følgende Aar kom han til Kong Olaf den Svenske i Upsal, og havde Trætte med Rafn; Rafn sejlede om Høsten til Island, og Gunlaug til Kong Edelred i England, hvor han var om Vinteren. Næste Sommer bejlede Rafn til Helga, imedens Gunlaug blev opholdt i England, hvor man frygtede for et Overfald af Kong Knud den Store, der da nylig havde tiltraadt Regjeringen. Næste Sommer igjen holdt Rafn Bryllup med Helga; Gunlaug drog til Erik Jarl i Norge, og vendte tilbage til Island. I det næstfølgende Aar mødtes Gunlaug og Helga. Næste Sommer igjen holdt Gunlaug og Rafn Tvekamp paa Altinget, og Rafn sejlede til Norge. Derimod drog Gunlaug Aaret efter til Orkenøerne og til Erik Jarl i Norge; og nu følger endelig Tvekampen med Rafn og begges Død. De to næste Aar trættes deres Slægtninge. Helga bliver anden Gang gift, uvist naar. Hendes Dødsaar bestemmes ikke.

Naar man tæller efter, saa omfatter altsaa Fortællingen fra Gunlaugs Frieri til Helga indtil hans Død et Tidsrum af otte Aar, og den hele Fortælling omtrent ti Aar. Til nu at bestemme Tiden nøjere tjene flere i Sagaen angivne Tidspunkter; nemlig Kristendommens Indførelse paa Island, Aar 1000; at Skapte blev Lovmand over Island, hvilket skete 1003; Knud den Stores Tiltrædelse af Regjeringen over Danmark efter Svend Tveskjægs Død, hvilket de islandske historiske Sagaer henføre til Aaret 1008, men som i Virkeligheden først skete 1014. Gunlaug fyldte sit attende Aar efter Kristendommens Indførelse paa Island; var

det tillige tre Aar efter at Skapte blev Lovmand, hvilket dog ikke er ganske klart, saa var Aaret 1006; og den Tid, da han hos Kong Edelred blev opholdt i England, fordi man frygtede for Knud den Stores Overfald, var da 1009. De øvrige Begivenheder ordne sig da af sig selv derefter. Gunlaug blev da født 988, og døde 1013. I sidstnævnte Aar skal han have været hos Erik Jarl i Norge; men dette lader sig vanskelig forene med de historiske Sagaers Tidsregning, efter hvilken Erik Jarl drog til England 1012. Vil man lægge Svend Tveskjægs virkelige Dødsaar 1014 til Grund for Sagaens Tidsregning, saa at det ikke var 1009, men 1015 at Gunlaug blev opholdt hos Kong Edelred, saa bliver Vanskeligheden naturligvis endnu langt større. Det er da klart, at Fortællingen følger den sædvanlige islandske Tidsregning, skjøndt denne i sig selv er urigtig, og giver et dermed overensstemmende historisk Grundlag, saa at der ingen Grund er til at tvivle om Hovedbegivenhedernes Sandhed. Men disse historiske Begivenheder, der først i en senere Tid ere fortalte, ere, som let skjønnes, udsmykkede med enkelte tilsatte Træk, og det Hele afrundet i Form af en historisk Novelle. Som saadan er den for sin Tid en af de skjønneste vi have, og indeholder et Emne, der egner sig til en nyere digterisk Behandling.

Den anden her meddelte Fortælling, Laxdælasaga, er af mange kyndige Dommere bleven anseet for en af de fortrinligere; den indeholder unægtelig ogsaa flere særdeles skjønne Skildringer og hist og her saa naturtro karakteristiske Træk, at de næppe kunne være opdigtede. Overalt hvor den bevæger sig om Kjartan, Bolle, og deres Forhold til Gudrun, naar den skildrer Kjærligheden, Døden og Hævnen, er den fortræffelig; men paa den anden Side har den igjen ofte noget vel snaksomt, langtrukkent og slæbende i Fortællingsmaaden, der deels vidner om en mindre øvet Fortæller, deels er en Følge af Tilsætninger, som hist og her ere tilføjede, nu af een, nu af en anden. Nogle Partier, f. Ex. Gudruns Drømme og deres Udtydning i Kap. 33, ere ligefrem Tildigtninger, hvis Indhold og Behandling tillige røbe en meget uøvet Haand. Alt dette viser, at Fortællingen, saaledes

som vi nu have den, henhører til en senere Tid, hvilket ogsaa tilfulde bekræftes af Sproget. Ved Tidsregningen mangler paa flere Steder de enkelte Bestemmelser og den jævne Fremskriden, der i andre Sagaer gjør det saa let, at følge Begivenhedernes Gang fra Aar til Aar. Jævnføres den med andre historiske Beretninger, saa opstaa Modsigelser, der ikke lade sig hæve. Det maa her være nok at berøre nogle Hovedmomenter. Fortællingen gaar tilbage til Islands Bebyggelsestid, og fortæller derpaa Begivenheder, som indfalde medens Hagen Adelstensfostre (S. 59. 63) og Harald Graafeld (S. 82. 87) regjerede i Norge. Olaf Paa rejser til Norge paa Hagen Jarls Tid (S. 112). Fortællingen om Kjartan lader sig henføre til bestemte Aar, da den staar i Forbindelse med Kristendommens Indførelse; Kjartan sejler til Norge, efter at Olaf Tryggvesen der havde begyndt at indføre Kristendommen (S. 141—142); denne indføres paa Island (S. 150—151), Aar 1000; Sommeren efter vender Kjartan tilbage til Island, 1001, og nu kan man følge Begivenhederne i hans Liv indtil hans Død. Han ægtede Hrefna 1002; og ved Paasken i næste Sommer, 1003, blev han dræbt (S. 174). Tre Aar efter, 1006, døde Olaf Høskuldsen (S. 181); og næste Sommer, 1007, blev Kjartan hævnet og Bolle fældet; da var Thorleik Bollesen fire Aar gammel (S. 191), og Bolle Bollesen, der var født efter ham, altsaa endnu yngre. Men nu er Fortællingens Traad brudt. Man antog vel, at Sønnen maatte være tolv Aar gammel, førend han kunde hævne sin Fader, og denne Alder tillægges nu (S. 195) Bolle Bollesen, skjøndt dette hverken stemmer med Sagaens egen Fortælling eller med andre. Efter andre Beretninger, hvilket allerede Kritikken forhen har bemærket, blev Helge Hardbensen dræbt 1012, men da kunde Bolle Bollesen, der ved Faderens Død, 1007, endnu ikke var fire Aar gammel, ej have opnaaet en Alder af tolv Aar. Heller ikke kunde Bolle Bollesen, hvilket ligeledes af andre er bemærket, nogle Aar før Snorre Godes Død besøge Gudmund den Mægtige, thi efter troværdige Beretninger døde Gudmund førend Snorre. Hvad der fortælles om Thorkel Ejolfsens Udenlandsrejse (S. 238), hvil-

ken dog staar i den nøjeste Forbindelse med Fortællingens Sammenhæng, er ligeledes urigtigt; thi Thorkel med flere Stormænd bleve vel, efter Snorre Sturlesen, af Olaf den Hellige indbudne at komme til Norge; men Thorkel sendte sin Søn Geller derover, og kom der ikke selv. Hverken denne hans Rejse eller Angivelsen af hans Dødsaar, fire Aar før Olaf den Helliges Fald (S. 244) eller hans Søn Geller Thorkelsens Alder, o. s. v. stemmer med Snorre Sturlesen. Man har derfor anseet Slutningen af Sagaen for en senere, lidet nøjagtig Tilsætning, som derfor kun ved nogle enkelte Skildringer har noget Værd.

Hvad Kormakssaga angaar, da angiver Fortællingen selv aabenbar nok dens Hensigt. Kormak var en berømt Digter, af hvem der andre Steder anføres Vers, som ej forekomme her. Man vilde samle endnu flere af disse, især med Hensyn til hans Kjærlighed til Stengerde, og forbandt hermed nogle samtidige Begivenheder. Med Hensyn til Tiden gives der to faste Punkter. Kormaks Fader Øgmund nedsatte sig paa Island i Begyndelsen af Erik Blodøxes Regjering, altsaa omtrent 935, og Kormak kan da ikke være født førend 936. Kormak sejlede til Norge, var en Vinter hos Hagen Adelstensfostre, og da han næste Efteraar fra sit Vikingstog kom til Norge, var Hagen Adelstensfostre død og Harald Graafeld havde tiltraadt Regjeringen; det er efter den sædvanlige Tidsregning 961 eller 962. Altsaa sejlede Kormak fra Island 960, og det var, efter Sagaens Beretning, samme Aar som Stengerde havde forladt Berse og ægtet Thorvald Tinten. Tiden for Begivenhederne forud beror paa, hvor mange Aar man vil antage forløbne imellem Kormaks første Bekjendtskab med Stengerde og hendes Giftermaal med Berse. Hvor vidt Begivenhederne selv kunne ansees for historiske, maa overlades til Læserens eget Omdømme.

2. Om hedensk Barnedaab og Børns Udsættelse.

Dersom man ikke af andre Omstændigheder allerede vidste, at Asalæren er kommen fra Syden, saa kunde man slutte det af den over hele Norden under Hedenskabet herskende Skik, at døbe Barnet. Dette skete derved, at man kort efter dets Fødsel øste

Vand paa det, eller efter det gamle Udtryk, vadnede det. Det synes passende, om denne gamle Skik at beholde det gamle Ord, der desuden har vedligeholdt sig saalænge i Sproget; i gamle danske Skrifter og Dokumenter finder man nemlig endnu imellem 1400 og 1600 meget hyppig Formen Vadn, Vadnmølle, o. s. v. isteden for det nu brugelige Vand, Vandmølle, o. s. v. Da Skikken ogsaa hos de Gamle kaldes: at øse Vand paa Barnet, at kaste Vand paa det; saa bestod denne Daab ikke deri, at man nedsænkede Barnet i Vand, for derved at hærde det, men i en Paagydelse af Vand, just saaledes som ved den senere kristelige Skik, og Betydningen var altsaa ogsaa her religiøs; det var en Indvielse til Guderne, til Livet her og hisset. Om man derved tillige, som ved den kristelige Daab, tænkte paa en Art Renselse, er uvist. Med denne Daab var Navngivningen forbunden; og med denne atter det saakaldte Navnfæste, eller en Gave, som Barnet erholdt til Minde om den hele højtidelige Handling. Var det et Kongebarn eller havde det andre rige og mægtige Forældre, saa kunde en saadan Gave endog bestaa i en hel Landstrækning eller en Gaard, o. desl. ellers i et Sværd, en Ring eller andet Smykke. I det nu Faderen vadnede Barnet, gav det Navn, og da sædvanlig opkaldte sin Fader, Moder eller anden nær og kjær Slægtning, ønskede han tillige Barnet al sin egen Lykke, og al den Lykke, der fulgte den, efter hvem det var opkaldt. Man optog det paa den Maade ligesom i Skjødet af sin egen Slægt, i Kredsen af sine egne Frænder og dyrebare Venner, og ønskede, at alle de Fylgier eller gode Aander, som fulgte Personerne i denne Slægt, i denne Kreds, ogsaa maatte være med det og beskjerme det.

Da der i denne Skik ligge saa hjertelige, saa fromme Følelser til Grund, saa synes det vistnok underligt, at der ved Siden deraf kan være Tale om Børns Udsættelse. Men denne var heller ikke Følge af Tilbøjelighed, men af Nød. Retmæssigheden eller Tilladeligheden deraf var grundet i Faderens naturlige Ret over sit Barn. Det betragtedes som hans Ejendom, som noget han kunde gjøre med hvad han vilde, og dette hans

uindskrænkede Herredømme, især over Drengen (thi Pigen agtede han ikke stort), varede ved indtil denne var voxen, var vaabenfør eller kunde bære og bruge Vaaben. Dette var sædvanlig det femtende Aar, men hos dem, der udviklede sig tidlig, ogsaa før. Saaledes have vi ogsaa seet i Fortællingen om Egil, at fra det Øjeblik af denne brugte Vaaben, til Forsvar og til Hævn, indlod Faderen sig heller ikke mere paa at holde ham i Ave.

Naar Barnet var født, bragtes det til Faderen, og lagdes i hans Skjød; han kunde da antage det, eller forskyde det. Gjorde han det sidste, saa blev det udsat, eller, som det hedder, baaret ud. Denne haarde Bestilling udførtes af en Træl. Han svøbte Barnet ind i et Dække, gav det nogen Føde i Munden, og lagde det saaledes hen paa et ensomt Sted, dog gjerne i Nærheden af en Gaard eller Vej, under et Træ, ved et Gjærde, eller i en Fordybning, hvor han ladede Sten omkring det, dog saaledes at en Indgang dertil holdtes aaben. At han ikke dræbte det, heller ikke kastede det hen paa et aldeles øde Sted, men endog gav det nogen Føde med, som det kunde suge paa, vidner om menneskelig Følelse midt under saa grusom en Færd; det var muligt, at dets Liv i nogen Tid kunde opholdes, og at en anden kunde komme og forbarme sig over det.

Exempler paa denne oprørende Skik ere sjeldne i Norden. Den kan kun undskyldes noget ved to trængende Bevæggrunde: at Barnet var aldeles vanskabt, eller at Forældrene lede af den højeste Nød, saa at Barnet i begge Tilfælde ikke kunde friste uden et kummerfuldt Liv. Naar Barnet var saa vanskabt, at det ikke kunde, hvis det var en Dreng, komme til at bære Vaaben, eller endog maatte ventes at blive uden menneskelig Sands og Samling, da vidste de ulykkelige Forældre ingen anden Udvej paa en Tid, da egentlig Lægekunst slet ikke var til, end at skille sig ved det. Naar Forældrene selv, og det kunde paa visse Tider og Steder være Tilfældet paa Island, vare udsatte for at dø af Hunger, saa saae de heller ikke andet at gjøre, end at skaffe det Barn af Vejen, der nu ikke var dem en Velsignelse, men en Byrde. Men denne Nød maatte være meget haard,

naar en saa afskyelig Handling skulde finde nogen Undskyldning selv hos den raa Hedning. Derfor siger ogsaa, i Fortællingen om Gunlaug, Jofride til sin Mand Thorsten, at selv Tanken derom var noget, han, der var en saa rig og vennesæl Mand, aldrig vilde kunne give Rum, og Handlingen noget, han aldrig kunde bære over sit Hjerte. Kun den Allerelendigste, den fattigste Staadder, kunde tillade sig sligt. Naar det derfor i en Saga derom hedder: at det paa den Tid var Lov (vedtaget Skik), at man udsatte fattige Mænds Børn, hvis man vilde; saa tilføjes tillige sammesteds: men det tyktes dog ikke vel gjort. At det endelig var Hungersnød eller Frygt for den, som gjorde en saadan Handling tilladelig, det fremlyser allerklarest deraf, at man ved Kristendommens Indførelse paa Island, hvor meget man end søgte at afskaffe alle hedenske Skikke, dog ikke strax troede at burde udstæde Forbud mod Spisen af Hestekjød og mod Børns Udsættelse; thi skulde disse Love strax hæves, hedder det, da maatte man befrygte Hungersnød; skulde alle de Børn, der fødtes, nødvendig opdrages, da maatte man befrygte, at Folkemængden kunde blive for stor i Forhold til Levnetsmidlernes Mængde.

Enkelte Exempler finder man paa, at man af andre Bevæggrunde, af Frygt eller Had, lod sig bevæge til at skaffe et Barn af Vejen; men det er vanskeligt at sige, hvor vidt disse ere ren historiske; ofte synes de blot at være Træk, hvormed man søgte at udsmykke Historien. Saaledes frygter Thorsten, i Følge Fortællingen her foran, advaret ved en Drøm, for, at hans Datters Skjønhed skulde afstedkomme megen Ulykke, og befaler derfor, at hun skal udsættes. Paa andre Steder læser man om Børn, som bleve udsatte af de nærmeste Frænder af Had til Forældrene, naar Moderen f. Ex. havde giftet sig uden sin lovlige Værges Tilladelse, og denne da, for at hævne sig, lod Barnet dræbe; eller om Børn af en Skjøge, som enten Faderen selv eller de nærmeste Frænder frygtede for skulde blive en bestandig Plet for Familien, hvis de levede og opfødtes i denne; eller om Børn af Trælkvinder og Friller, som Husfruen skaffede af Vejen, hvis ikke Faderen drog Omsorg for, at de aldrig kom for hendes Øjne;

eller endelig om Børn, der bleve avlede ved en unaturlig Forbindelse imellem for nær Beslægtede. Ved at dræbe Frugten af alle slige Forbindelser troede man tillige at udslette Mindet om alt det Forhadte, som fandtes ved dem. Men i alle slige Tilfælde var Børneudsættelsen forbunden enten med en større Grusomhed eller med formildende romantiske Træk, som gjøre Handlingens historiske Paalidelighed mindre sandsynlig. Snart hedder det nemlig, at man tog saadanne Børn, og kastede dem i Floder eller andre Vande; snart derimod, naar Forældrene var rige, at man lagde kostbare Ringe og andre Smykker ved Siden af dem, omtrent som man læser i næsten alle Middelalderens Folkehistorier ved lignende Lejligheder.

Endnu maa bemærkes, at skjøndt Børns Udsættelse var tilladt, saa kunde den dog ingenlunde finde Sted, naar Barnet var vadnet; et nyt Bevis paa den Hellighed, som man tillagde ogsaa den hedenske Daab. At udbære Børn, hedder det, efter at de vare øste med Vand, det ansaaes for Mord. Man finder derfor enkelte Exempler paa, at naar Faderen endnu ikke ret var enig med sig selv, hvilken Skjæbne hans Barn skulde have, saa opsatte han at vadne det, men næppe nogensinde paa, at han, naar det først havde modtaget Daaben, forsøgte at lade det udsætte. Det var da ikke mere en blot Ting, en Ejendom, det var nu, indviet til hans Slægts Guder og Skytsaander, blevet betroet Gods og som Gudernes Ejendom blevet en hellig Gave.

3. Om Bondestanden og dens Forhold til de andre Stænder.

I den ældste Tid, førend egentlige Kjøbstæder vare til, var Ordet Bonde (den Boende) den almindelige og naturligste Benævnelse paa enhver fri Mand i Landet. Først da Kjøbstæderne vandt Anseelse, maatte det vige tilbage for Navnet Borger, der ikke blot brugtes om Indvaanerne i Kjøbstaden, men ogsaa, ligesom før Bonde, om alle Medlemmer i Staten. Da gejstlig og verdslig Stand under Hedenskabet ikke vare adskilte, i det de hedenske Gudehuse og alt hvad der vedkom Gudsdyrkelsen forestodes af de mest ansete Bønder, som gjerne selv byggede et saa-

bant Gudehus eller Hov (Hof) ved deres Gaard, saa bestode Statens Medlemmer kun af Bønder, Frigivne og Trælle. Bonden kunde begive sig til Kongens Hird eller Hof, kunde gaa Kongen tilhaande eller sværge ham Troskab, og blev da enten Hirdmand i det han tjente ved Kongens Hird, eller Hærmand, i det han anførte en Del af Hæren. Bonden kunde ogsaa ved Forbrydelser gaa ned i Trællestanden. Bondestanden udgjorde saaledes den egentlige, oprindelige fri Stand i Riget, den hele store Masse af Folket.

Paa Island vare der i de ældste Tider hverken Konge, Kongemagt, Jarler eller andre Magthavere, hvis Anseelse udgik fra Kongen; der kunde Bønder alene føre Ordet paa Tinge, afgjøre Trætter imellem sig selv eller ringere Bønder, og beslutte hvad der kunde tjene til en enkelt Landstrækning eller til det hele Lands Velfærd. Her kaldtes enhver fri Mand, der ejede Jord, og ikke var i en andens Tjeneste, Bonde, som Familiefader især Husbonde, som rig og mægtig Mand Storbonde. En saadan Storbonde kunde tillige, enten fordi han arvede sin Faders Magt, eller fordi han ved Slægtskab og andres Yndest vidste at svinge sig i Vejret, blive Høvding, i det han forestod Tingets Bestyrelse for et vist Distrikt eller endog tillige var Hovgode ved et hedensk Gudehus; og som Høvding havde han flere saakaldte Tingmænd under sig, der henhørte til hans Tingsted, og efter hans Tilsigelse indfandt sig der, for at varetage de offentlige Anliggender. Men selv om en Storbonde ikke havde Høvdingskab, kunde han dog paa Tinget, dels i de Trætter, han havde med sine Naboer, dels i almindelige Sager, naar han var en dannet Mand, besad Indsigt og Lovkundskab, udøve en betydelig Indflydelse, der maatte forøges ved den Mængde af Undergivne, der i Almindelighed kun ventede paa hans Vink, forat efterkomme hans Villie. Foruden sin egen Hovedgaard, som han selv beboede og bestyrede, ejede han nemlig sædvanlig flere mindre Gaarde og Huse, der vare anlagte hist og her, nu imellem Fjeldene, nu ved Floderne, nu ved Havet, dels for Kvægavlens, dels for Fiskeriets Skyld. Han besad ofte en hel Fjord som sin Ejendom,

store vidtudbredte Landstrækninger og talrige Hjorde af Kvæg. Sine Gaarde og Huse overlod han enten til andre Bønder, som beboede dem og havde sit Ophold der, mod en vis Afgift eller visse Arbejder, eller han lod en af sine Trælle, hvis Dulighed, Flid og Skikkelighed han havde lært at kjende, flytte hen til Gaarden som sin Husbondes Bryde eller Forvalter. Fæstebonden, **landseti**, maatte, som vi i Fortællingen om Gunlaug (S. 6) have seet et Exempel paa, udføre sin Husbondes eller Jorddrots Arbejde, og overhovedet yde ham Bistand, naar den krævedes. Viste han sig uvillig mod Husbonden, da var det en let Sag for denne, enten med Vilkaarlighed eller efter Lov og Dom at kaste ham ud og at gjøre ham med Familie husvild. Trællen, om han end var Bryde, og som saadan havde flere Trælle under sig til at udføre det ved Gaarden nødvendige Arbejde, var naturligvis sin Herre aldeles undergiven. Selv om han, ved fortsat Vindskibelighed og Troskab eller ved en og anden mærkelig Daad, satte sig saaledes i Gunst hos sin Herre, saa at denne som Belønning gav ham sin Frihed, vedblev han som Frigiven endnu i mange Henseender at staa under sin forrige Herre og at være afhængig af ham. Som Frigiven var han endnu ikke stort mere, end Træl; først hans Efterkommere kunde, om de vilde, arbejde sig ud af dette Afhængighedsforhold. Som Frigiven kunde han hverken beskytte eller beskjerme sig selv, men forblev, og det var en ren Menneskelighedspligt, der fremkaldte dette Forhold, endnu bestandig under sin forrige Husbondes Værn eller Vordned (Beskyttelse), han blev, som det kaldtes, hans Vordnedsmand. Men som saadan kunde han heller ikke, som en anden fri Mand, gjøre alt hvad han vilde, mindst oplægge Raad mod sin Herre eller foretage noget, der sigtede til hans Skade; heller ikke kunde han uden videre, uden Herrens Tilladelse, drage bort fra den Landstrækning, over hvilken Herren udstrakte sin Magt; thi derved maatte han jo strax unddrages hans Værn. Kun naar det var nødvendigt, at den frigivne Træl, for at ikke mere Ondt skulde opstaa, maatte bortfjernes, gav Husbonden eller Husfruen, der havde brugt ham til en eller anden farlig

Daab, ham som Belønning sin Frihed, forsynede ham i det mindste med saa mange Penge, som han kunde faa Skibsleilighed for, at han kunde drage bort fra Landet, og lod ham da sørge for sig selv. Exempler derpaa finder man ogsaa hist og her i Sagaerne, her f. Ex. S. 9. 76.

De Bønder, der paa Island droge til Tinget, for at afgjøre egne eller Landets Sager, vare da enten Høvdinger eller Storbønder; de fulgtes derhen af andre Bønder, som enten ligefrem vare deres Undergivne eller i det mindste stode i megen Afhængighed af dem. Disse ringere Bønder udgjorde Storbøndernes Følge, de vare der, forat staa dem bi, forat stride under og med dem, hvis det skulde gjøres nødig, men ikke for selv at have noget at sige, i det mindste ikke noget, som kunde geraade deres Beskyttere til Skade. Gjorde de det, saa vilde der snart opstaa en Strid eller Dele (Proces), som enten afgjordes ved Sværdet eller ved Lov og Dom, men hvor den mægtige Mands Indflydelse næsten altid maatte vinde Seier. Storbønderne, som havde al denne Magt, som vare Ejere af anseelige Hovedgaarde, som besade flere mindre Gaarde og Huse, hvis Beboere var deres Undergivne, og en stor Skare af Trælle, der forrettede alt det personlige Arbejde ved Mark og Sæ og hvad det ellers kunde være, disse Storbønder, der med et stort Følge, stundum af flere hundrede Mænd, droge til Tinge, ere det vi læse om i Sagaerne som Landets Magthavere; saadanne vare Skallegrim, hans Søn Egil, Thorsten Egilsen, Snorre Gode, o. s. v. En saadan Bonde krigede og seilede til fremmede Lande; at drive Handel ansaae han næsten for under sin Værdighed (ogsaa derpaa give Sagaerne flere Exempler, her f. Ex. S. 179, men andre Steder forekomme de endnu tydeligere); han havde næsten altid med Vaaben at gjøre, smedede dem vel ogsaa undertiden selv, han deltog vel ogsaa i Agerdyrkningen, men begge Dele da kun for Lyst, ikke fordi han behøvede det; han digtede Sange og kvad dem hjemme eller ved fremmede Hoffer; han gik paa sine Udenlandsreiser i Tjeneste hos de mest ansete Konger og Jarler, og hørte ofte til deres mest udmærkede Mænd; vilde han i sit eget

Land have megen Indflydelse, saa lagde han sig fra sin tidlige Ungdom efter Lovkyndighed, og opholdt sig gjerne, for at blive ret dygtig i disse Studier, hos en eller anden i denne Henseende berømt og udmærket Mand (blandt de mange Exempler herpaa findes ogsaa et S. 12); kort, han var en af de saakaldte storættede Mænd, han hørte til de rigeste, mægtigste, til de mest dannede Slægter i Landet. Der hører da kun liden Eftertanke til at indsee, at disse Oldtidens Bønder ikke have andet end det Tilfældige i Navnet tilfælles med vor nuværende Bondestand, at en saadan Bonde var for sin Tid endog en langt mere anseelig og betydelig Mand, end Herremanden nu er hos os. En Forblanding af tvende saa væsentlig forskjellige Forholde røber en saa overfladisk Betragtning af Fortid og Nutid, som det vel er muligt at tænke sig.

Imidlertid finder man dog idelig og idelig, saavel i lærde Skrifter, som i populære Opsatser, saadanne vrange Forestillinger gjentagne. Det vil maaskee derfor ikke ansees for upassende, at jeg benytter denne Lejlighed til at meddele nogle Bemærkninger om dette Forhold, saaledes som det ogsaa maa have været i Danmark. Thi skjøndt jeg derved skrider udenfor de islandske Sagaers Kreds, saa er det dog fra dem især at Æmnets første Belysning udgaar, og det viser sig ved denne Materie, som ved saa mange andre, at det ikke kan nytte, nogen vil tænke at finde Rede i Middelalderen uden at gaa tilbage til Oldtiden. Vel kan jeg ikke paa dette Sted begrunde mine Bemærkninger paa ren videnskabelig Vis eller underkaste dette Æmne, hvad det højlig fortjente, en fuldstændig videnskabelig Behandling; men selv nogle almindelige Bemærkninger derom, der naturligvis maa udgaa fra mere specielle Undersøgelser, kunne dog bidrage til, at det Enkelte bliver nøjere betragtet og revideret paa ny. Ny er denne Anskuelse ikke, men man synes ej at have taget Hensyn dertil. Den er allerede fremsat af Estrup i Skriftet Tygestrup som det var og er. Meget kan ikke være andet end Formodning; men Hovedsagen vil dog nogenlunde kunne bringes til Klarhed.

Man støder ofte paa Paastande som disse: at Bondestanden i Oldtiden var en anderledes vigtig Stand end nu; det var den vigtigste i Landet; det var Bondestanden, der havde den afgjørende Stemme paa Tingene, det var den, der valgte Kongen, o. desl. Først efterhaanden, i ulykkelige Tider og ved Adelens Tryk, sank denne Stand ned til en Trællestand. Dette kan tildels være rigtigt, naar man nemlig ved Bondestand forstaar Kjærnen af Landets dannede Mænd; men skjævt bliver det ved den Sammenligning, man derhos gjør imellem den gamle ægte Bondestand og vor nuværende Bondestand. Fremdeles: at det ældste Hoveri opkom langt hen i Middelalderen, derved at man paa de større Gaardes Grund byggede Huse med noget Jord til, hvilke lejedes bort til andre Bønder, der betalte Lejen deraf ved Arbejde til Gaardens Drift; andet Hoveri kjendte man ikke til, før ved Slutningen af Middelalderen. Dette forudsætter en aldeles vrang Forestilling om Hoveriets Oprindelse; det opkom ikke langt hen i Middelalderen, men gik over i denne fra Hedenskabets Tid. Ligeledes: at i Oldtiden var Statens Forfatning en Blanding af Kongedømme og Folkeregjering (Demokrati), hvilken Forfatning efterhaanden gik over til en Blanding af Kongedømme og Adelsvælde (Aristokrati). Men hvad enten man kalder Aristokraterne Bønder eller hvad Navn man giver dem, det gjør intet til Sagen; Statens Forfatning var altid saadan, at Kongen, Kongens Mænd og de store Jordegodsejere, og ikke Almuen, gjorde Udslaget. Saa og: at i Oldtiden var det danske Folk et frit Folk, og vedblev at være det, indtil der i Midten af Middelalderen udviklede sig et alt undertrykkende Aristokrati. Ja vel, et frit Folk; dog saaledes, at hartad Halvdelen af Landets Befolkning, næsten hele den arbejdende Klasse, var livegne Trælle. Man finder disse og flere lignende Paastande, ved hvilke man synes at være gaaet ud fra, at den nuværende Bondestand, eller en Stand, der kunde lignes med den, i Oldtiden udgjorde den vigtigste Stand i Landet, men efterhaanden ved Tryk ovenfra blev nedsænket i en uværdig afskyelig Trældom.

I det jeg, i det mindste for en stor Del, bestrider disse

Paastande, behøver jeg vel ikke at tilføje, at det ikke er min Hensigt at tale Ordet for Adelskab eller Adelsvælde, endnu mindre for Undertrykkelse. Menneskets Bestemmelse er den størstmulige Lighed; Aristokrati, der grunder sig alene paa Fødsel, Rigdom og arvet Magt, ikke paa større Indsigt og Dannelse, er fordærveligt, fordi det fører Vilkaarlighed med sig. Det er et af Statens vigtigste Formaal, hvilket den saa sjelden har for Øje, at forhindre en altfor stor Opdyngelse af Rigdom og Magt i enkelte Slægter, og, hvad deraf følger, en næsten total Mangel af Livets første Fornødenheder hos en hel Hob andre, at ordne Forholdene saaledes, at hvad der har opdynget sig paa eet Sted, atter, førend det forvolder for megen Ulempe, vender tilbage til den hele Masse, kort, at bevirke, at der i Staten hverken gives nogen, der er for fattig (nemlig saa fattig, at den Virksomhed, hvortil han duer, aldeles hemmes), eller nogen, der er for rig (saa rig nemlig, at han har mere end han kan overkomme at bruge). Staterne have endelig begyndt ved Love at sætte Grændse for Fattigdommen, men dette vil ikke ret lykkes, førend man tillige sætter Grændse for Rigdommen. Med disse Grundsætninger for Øje, kan jeg vist ikke have til Hensigt at tale Vældens Sag; jeg vil kun forsøge at bringe nogen Klarhed ind i Begreber, som ere blevne helt forvirrede, jeg vil kun gjøre opmærksom paa, at man hos os, som i andre Lande, naturligvis med enkelte Tilbagesvingninger, har strebet fremad i Udvikling, fra en høist ufuldkommen ældgammel Forfatning, hvor der næppe kunde være Tale om Menneskerettigheder, end sige om almindelig Folkefrihed, igjennem en Middelalder, hvor det væsentlige Grundlag forblev som det var, men gik ind under andre Former, hvor Tanken om almindelige Menneskerettigheder begyndte at udvikle sig, i det de egentlige Stænder fremstode, men hvor der endnu ikke kunde være Tale om sand almindelig Folkefrihed; saa at man i det hele ikke er gaaet over fra Folkefrihed til Trældom, men omvendt fra denne gradvis har nærmet sig hin.

Herved komme da især de Spørgsmaale i Betragtning: hvorledes forholdt det sig i Oldtiden og Middelalderen med dem,

der svare til vor Almue, Bønder og Borgere? hvorledes med dem, der svare til vor Adel, vore Aristokrater? Man maa stille disse sammenhørende Begreber lige overfor hinanden, og ikke kaste Begreberne Almue og Folk sammen, som om de højere Stænder i Staten ikke udgjorde ligesaavel en Del af Folket, som de lavere, ikke paa een Tid ved Folket forstaa blot de højere Stænder med Udelukkelse af de arbejdende Klasser, til en anden blot de lavere arbejdende Klasser i Modsætning til de højere. Alle tilsammen udgjøre Folket (selve Regjeringens Embedsmænd ikke undtagne, hvilke vel endog sædvanlig udgjøre den meest dannede Klasse), og kun Harmonien imellem alle Klasser frembringer Harmoni i Folket eller sand Folkelykke.

Betragte vi da for det første, hvorledes det vel kan have seet ud med Forfatningen i Danmark førend Rigets Forening under Gorm den Gamle, saa kan man derom vistnok ikke have andet, end Formodninger. Hele denne Tids Historie er kun udsmykkede Sagn. Landet skal have været delt imellem en stor Mængde Smaakonger, der i det højeste vel herskede over en af de større Øer, eller over et Syssel, mangen Gang ogsaa kun over en ganske ubetydelig Strækning. Om Forholdet imellem dem og deres Undergivne kan man næppe gjøre sig anden Forestilling, end den om Krigerens Forhold til hans Høvding; nærmest det Virkelige kommer man vel, ved at have den skotske Klaninddeling for Øje. Den Magt, som en Klanhøvding havde, var uden Tvivl ogsaa den nordiske Konges; den Afhængighed, hvori han stod til sine Undergivne, delte uden Tvivl den nordiske Konge med ham. Undersaatterne vare deres Høvding hengivne med Liv og Blod, de styrtede sig i Døden paa hans Vink; det, som de i ham hyldede og elskede, var hans Fødsel, hans Slægt, ikke blot hans Dyder; ligesom Magten var gaaet i Arv til ham, saaledes var ogsaa Kjærligheden gaaet over til dem fra deres Fædre. Denne Hengivenhed mod en Stammes Overhoved og indbyrdes Sammenhold imellem Stammens Medlemmer, hvorved enhver Fremmed betragtes som Fjende, er, som bekjendt, en af de første Udviklinger af Statsforholdet. Men paa den anden

Side vare Undersaatterne ogsaa som uartige Børn, der ingen Lov kjendte; naar de engang endelig ikke vilde noget, saa maatte Høvdingen finde sig deri; naar de vare kjede af at stride, thi derfor syntes de egentlig at være til, naar de vilde bringe deres Bytte i Sikkerhed, eller mente, de havde nok, saa gik hver hjem til sit, og Høvdingen maatte da enten ved Overtalelser eller List eller ved andre gunstige Omstændigheder søge at gjøre en ny Opfordring gjældende. Denne barbariske Forfatning, denne Egenraadighed forbunden med det største Trællesind, er hyppig hos alle Folk i deres ældste Tilstand, og har vel ogsaa hersket i Norden.

Nu drog Gorm den Gamle, ligesom i Norge Harald Haarfager, igjennem Landet. Han undertvang den ene af Smaakongerne efter den anden. Fremgangen og Følgerne vare uden Tvivl de samme her, som i Norge. Vilde den forrige Konge ikke underkaste sig, saa slog Gorm ham ihjel, og satte i hans Sted sin egen Høvding; men hvis hin faldt tilføje, saa gjorde han ham til Høvding over hans forrige Rige, og gav ham, som en Lævning af hans forrige Herlighed, Jarls Navn. Om Harald Haarfager hedder det, at han gjorde alle Bønder til sine Lejlændinge, ved nemlig at paalægge dem Skat og Skyld; i Danmark fandt uden Tvivl noget Lignende Sted. Før havde Bønderne (hvorved man her, som paa Island, maa tænke paa de større Jordbesiddere) ejet alt hvad de havde kvit og frit som deres. Kongen havde ogsaa sine Jordejendomme, som han levede af; Byttet i Krigen gav ham og dem endnu mere; manglede han, saa hentede han det Nødvendige paa Søen. Hvad Undersaatterne ydede ham var vel, hvad Gjæstfriheden desuden af sig selv fordrede, i det højeste kun, at de modtoge ham paa deres Gaarde, og beværtede ham og hans Følge, naar han fra Sted til Sted drog om i Landet. Hvad de for Resten vilde give, var Gave. Den Pligt, de ellers skyldte ham, var at forsvare Landet og at drage i Leding, hvortil de desuden ledtes af egen Tilbøjelighed. Gjæsteri og Leding vare uden Tvivl de ældste Skatter; men de ydedes begge personlig, Gjæsteri ved at modtage Kongen selv, Leding ved selv at gaa i Krig. Under de Bønder, om hvilke her kan være

Tale, stode igjen en stor Del ringere Bønder, ringere i Fødsel og Ejendom, som levede i de førstes Tjeneste eller paa deres Grund, og en hel Mængde Trælle, der udførte alt det legemlige Arbejde. Jordejendommene kunde vistnok være af meget forskjellig, større eller mindre, Udstrækning, men deres Ejere lignede dog alle hinanden deri, at de vare deres egne Herrer, at de besade Jordejendom uden nogen Slags Afgift, og at de i alle Henseender stode langt over hele den tjenende og arbejdende Klasse af Folket. Men hvad vare da disse Besiddere af de større Jordejendomme andet end Adel? Og saa var her jo allerede Kongedømme og Adelsvælde, thi imellem Kongen og dem afgjordes alt. Men under Enekongen maatte ogsaa de bøje sig. Nu var hele Landet hans, han havde erobret det; vilde de vel fare, vilde de beholde hvad de havde, saa maatte de blive hans Lejlændinge, saa maatte de betale ham Skat og Afgift af deres Besiddelser. Dette Tryk ovenfra forplantede sig naturligvis nedad igjennem den hele Masse; hvad de maatte yde, erhvervede de ikke selv, deres Undergivne maatte forskaffe det ved forøget Arbejde. Men længe kunde det heller ikke vare, førend de søgte at vinde i det mindste noget tilbage af det Tabte; det kunde kun skee ved at nærme sig Kongen, ved at vinde hans Naade, ved at yde ham og Landet Tjenester. Derved erholdt de atter Frihed i det mindste for deres Person, for deres Familie og for den Gaard de selv beboede. Derved vare de igjen traadte tilbage i deres forrige Forhold, de vare just hvad man kalder Adel. Men Kongen kunde paa sin Side heller ikke være tjent med andre, end med ham tro og hengivne Mænd; han indsatte, ligesom Vilhelm Erobrer i England og som saa mange andre Erobrere, sine Vasaller rundt omkring i Landet, eller gjorde de forrige Ejere dertil. Naar disse Forleninger bleve arvelige, hvilket uden Tvivl meget tidlig fandt Sted, saa have vi altsaa ikke blot Adel, men tillige Arveadel. Hver fik herved sin Ejendom, men alt kun under Kongens Højhed, og Kongen beholdt kun umiddelbar, foruden de store frugtbare Strækninger, som allerede tilhørte de forrige Smaakonger og hvilke Erobreren ligeledes tilegnede sig, alt det som ej var dyrket, Skove, Søer og Ørkener.

Endnu 1411 kaldes en saadan Landstrækning i et dansk Diplom Konungsøtken, Kongsørken.

Den gejstlige Stand, om man kan bruge dette Udtryk ved en hedensk Forfatning, var, som allerede bemærket, ikke adskilt fra den verdslige. Høvdingen var tillige Hovgode eller Præst ved Templet, og Kongen var den fornemste blandt disse Hovgoder. Det er, som bekjendt, først Kristendommen, der indførte den jødiske Skik, at adskille de gejstlige og verdslige Interesser, der i Grunden aldrig burde saaledes adskilles, thi det er just i selve det jordiske Liv det himmelske bør aabenbare sig. I Oldtiden kjendte man ikke nogen saadan Forskjel. Herredsforstanderen eller Herredshøvdingen, der selv havde bygget Templet eller Hovet ved sin Gaard (hvilken, som man af de islandske Sagaer seer, ofte derefter førte Navn af Hof, at Hofi, Gaarden ved Hovet) paasaae som Hovgode, at alt tilbørlig udførtes hvad der hørte til Hovet, og at intet blev unbladt af den Tjeneste, der saaledes ydedes til ham som gejstlig og verdslig Høvding, der forenede begge Værdigheder i sin Person. Denne Forestilling bliver ogsaa først ret klar, naar man tænker sig Forholdet paa Island, der naturligvis var udgaaet fra Nordens Fastland.

Man kan altsaa omtrent tænke sig alle Landejendommene (Kjøbstæder gaves der ikke) delte paa følgende Maade: Kongen havde meget betydelige Besiddelser, hvilke ogsaa senere forekomme under Navnet Konunglef; han havde sine Kongsbu eller Kongsgaarde rundt omkring i hele Landet, med tilhørende Jord, Skov, Fiskeri og andre Herligheder; derunder tjente en stor Del Bønder, som maatte gjøre Arbejde, Ægt o. desl. Naar Kongen lod en af de ham tilhørende øde Strækninger opdyrke, saa lod han enten dette gjøre ved sine Trælle, eller hvis Landstrækningen var betydelig, og laa saa langt borte, at den ikke kunde drives under en af Kongsgaardene, saa satte han enten en Træl eller en Frigiven, maaskee ogsaa en fribaaren Bonde, der ikke selv besad Jord og Gaard eller i det mindste ønskede mere, til at forestaa en saadan Gaard som Bryde eller Foged. Denne Bryde eller Foged var Kongens personlige Tjener, ofte hans Træl; han fore-

stod Gaardens indre og ydre Bestyrelse, han hævede paa Kongens Vegne Landgilde af alle underliggende Beboere, han udøvede i Kongens Navn Strandretten eller Rettigheden til opdrevne Vrag o. desl., kort han var som kongelig Forvalter. En saadan Bryde, ved Navn Birger, tilligemed en Del af hans Forretninger omtales under Harald Blaatand; og i Norge forekommer hyppigere saadanne Bryder eller ármenn, som de ogsaa der kaldes. Med Jarlen var det samme Tilfældet som med Kongen; han havde omkring i sit Jarldømme, ja selv udenfor det, sine Gaarde, hvoraf han hævede Skat og Skyld, alt paa samme Maade som Kongen, kun i mindre Udstrækning; saaledes Palnatoke i Fyn. Den anden Hoveddel af Landejendommene tilhørte de fri Bønder, de store Godsejere, der enten fra før af vare i Besiddelse af disse Gaarde, og af Enekongen fik Lov til at beholde dem, imod deraf at udrede Gjæsteri, Leding og anden Tjeneste, og som under sig paa deres mindre Gaarde og Huse havde ringere Bønder, Fæstebønder, Husmænd, o. desl. eller i deres Sted Trælle; eller og de tillige vare Høvdinger, Sysselmænd, Hærmænd, Styresmænd, eller hvad disse Befalingsmænd kunne have hedt, Bønder, som af Kongen forlenedes med Jord og Ejendomme, forat varetage Tjenester til Kongens og Landets Bedste. At de, som Kongens Mænd, ikke blot havde at befale over deres umiddelbare Undergivne, men ogsaa over det hele dem underliggende Distrikt (Syssel eller Styreshavn), følger af sig selv. Endelig var den tredie Hoveddel af Landejendommene uden Tvivl henlagt til Gudstjenesten, til Hovet. Thi saa vist, som det er, at det skete paa Island, saa sandsynligt er det, at der ogsaa i Danmark til Hovet blev henlagt Jordstrækninger med derpaa værende Gaarde, som bleve dyrkede af derpaa boende Bønder med deres Trælle. Paa Island kaldtes en saadan Landstrækning Hovmark (Hofteig o. desl.) Af alle Tingmænd, som hørte under et Hov, betaltes Hovtold (Afgift til Templet), og udførtes de til Hovets Vedligeholdelse nødvendige Arbejder. Skjøndt det, af Mangel paa Efterretninger, i det enkelte ikke lader sig vise, hvorledes denne hele Forfatning var ordnet, saa kan der ikke være Tvivl om, at Hov-

goden, der, efter hvad der er bemærket, var baade Høvding og Præst, ogsaa paasaae Udførelsen af dette Arbejde, og derved havde Befaling over alle de andre Bønder. Og dette er, saavidt jeg skjønner, det ældste, det oprindelige og naturlige Hoveri (der altsaa egentlig betyder Tempeltjeneste), hvilket da ingenlunde er opstaaet i Middelalderen, men er ligesaa gammelt, som hedensk Gudsdyrkelse var i Landet. Man finder endnu den Dag i Dag, som bekjendt, flere Gaarde med Navnet Hovgaarde, sædvanlig, som Oluffen siger, saa store, at de ere delte imellem to Gaardmænd. Disse Gaarde kaldtes saaledes, ikke fordi der blev gjort Hoveri til dem, men enten fordi de i sin Tid laa som Hovedgaarde ved det dem tilhørende Hov, eller fordi de selv vare henlagte til Hovet, hørte det til for bestandig, og udførte det derved nødvendige Arbejde. Denne hele Hovtjeneste, der paa een Gang ydedes til Hovet og dets Forstander, var da Forbilledet for alt andet; og det er aabenbart, at hvad man i vore Tider kalder saaledes, det var allerede i den hedenske Oldtid i fuldeste Gang og Drift. Hele denne Indretning gik i det Væsentlige over i Middelalderen; og til at bekræfte det Nysanførte, tjener just det, at der, hvor vore Efterretninger begynde, der finde vi ogsaa alt dette i fuld Gang, uden noget Spor til en senere Oprindelse.

Efterretningerne fra Middelalderen ere vel meget mangelfulde, men her ere vi dog i Stand til nogenlunde at kunne adskille de forskjellige Klasser af Bønder, og at faa Indsigt i deres Forhold til hinanden. Vi finde nemlig Landejendommene delte imellem Kongen, Gejstligheden, Hærmændene og Bønderne. Kongen og Gejstligheden havde især større Gaarde, Hovedgaarde (curiæ principales, capitales) og mindre Gaarde, som bestyredes ved Bryder, Fogder eller Ombudsmænd (curiæ villicales), samt adskillige endnu mindre. Bonden kunde enten eje og dyrke sin egen Jord, eller dyrke en andens Jord, Kongens, Gejstlighedens, Hærmandens eller en anden Bondes. Naar han uden at være af Adel eller Hærmand eller overhovedet Embedsmand, selv ejede og dyrkede sin Jord, saa kaldtes han Adelbonde, jordegen Bonde (jorth eghændæ bonde, Bonde, som ejer Jord;

paa Latin kaldtes saadanne bundones); han var altsaa hvad vi kalde Selvejer, Proprietair, der hverken har Adel, Rang eller Embede. Ejede Bonden derimod ikke selv Jorden, men dyrkede en andens, saa kunde hans Stilling være hel forskjellig. Vi bemærke her især de tvende Hovedklasser. Enten lejede han Jorden af Ejeren imod at udrede en vis Afgift deraf; han kaldtes da Landbo eller Landsæde (landbúi, landseti, lat. colonus). Jorden, som han beboede og dyrkede, kaldtes Landbostavn eller Landsædestavn (landbostaffn, landsetjestaffn, lat. colonia). Denne Landbo svarer altsaa til vore Fæstebønder. Forskjellig herfra var igjen Gaardsæden (garðseti, lat. inquilinus), der boede paa den større Gaards Grund og forrettede Arbejde dertil. Hans Bolig kaldtes Gaardsædestavn (garthsetjestaffn, lat. curia pro inquilino eller inquilinaris). Da han havde en mindre Gaard eller Hus, med mere eller mindre Jord til, saa svarer han nogenlunde til vore hoverigjørende Gaardmænd og Husmænd. Hovedforskjellen imellem begge de her anførte Klasser af Bønder ligger deri, at nogle af dem boede paa selve den større Gaards Grund, det var Gaardsæder, d. e. de som havde Sæde paa Gaarden; andre derimod boede paa det Jordegods, som var henlagt under Hovedgaarden, men udenfor dens egen Grund; det var Landsæder, d. e. de som havde Sæde paa Jorden (saaledes modsættes jævnlig Land eller Jord og Gaard). Foruden disse og endnu nogle ringere Bønder, omtales ogsaa ofte Bryder. Disse vare ikke egentlig Bønder; tværtimod stilles sædvanlig Bønder og Bryder saavel i ældre som nyere Diplomer sammen; det vil sige, Bønder kunde gjerne være Bryder, men Bryder kunde ogsaa være andre, end Bønder. Man kan bedst, naar man vil have noget fra vor Tid at sammenligne dem med, forestille sig dem som vore Fogeder eller Forvaltere og vore Forpagtere. Deres Forhold har ingen videre Indflydelse paa vort Æmne, og vi forbigaa derfor Udviklingen deraf, som ellers baade kunde være interessant og vigtig.

Vi finde da i Middelalderen Landejendommene delte omtrent paa samme Maade, som i Oldtiden, imellem Kongen og Kongens Mænd, Gejstligheden og Selvejere; men vi finde tillige de

forskjellige Arter af Godsbestyrere og Agerdyrkere saa nøje adskilte, at vi kunne sammenligne dem med lignende paa vor Tid: Selvejere, Forvaltere, Forpagtere, Fæstebønder og endnu ringere Gaardmænd og Husmænd. For at oplyse Bondestandens Forfatning, kommer det da an paa, i hvilket Forhold de sidste stode til Jorddrotten; hvorvidt vare de afhængige af ham? vare de Vordnede? gjorde de Hoveri? vare de Stavnsbundne?

Forat besvare disse Spørgsmaale, maa vi først betragte de gejstlige Godser, thi disse uddannede sig først, og vare Forbilleder for de store adelige Jordegodser, eller rettere, de afsondrede sig kun som en særegen Fortsættelse af det gamle Forhold, som vi allerede have omtalt, det Oldtidens Forhold, da Adel og Gejstlighed vare eet. Ved Kristendommens Indførelse blev det hedenske Hov afløst af en kristen Kirke. Det er højst sandsynligt, som Estrup bemærker, at denne Kirke fik samme Rettigheder, som Hovet allerede havde. Men det gik endnu langt videre. Hvad der forhen var Kongens og Storbøndernes Ejendom, det blev nu for en Del Kirkens. Til de større Kirker bleve henlagte endog hele Herreder. Munkene strømmede ind, og satte sig fast i de smukkeste og frugtbareste Egne. Konger og Høvdinger, Store og Smaa, gave Kirker og Klostre Sjælegaver o. desl., hele store Jordstrækninger med alt hvad derpaa boede, ligesom Monarkerne ved Traktater skjødede hele Lande til hinanden. De spurgte ikke Folket ad, om det vilde med; man spurgte heller ikke Bonden. De Rettigheder, som Kongen allerede havde paa sit Gods, gik naturligvis over paa de nye Ejere, paa Kirken; hvad den saaledes fik, det fik den frit for alle Tjenester, der forhen ydedes Kongen (for Leding, Inne og Stud, samt alle kongelige Tjenester), og tillige den Myndighed over de Undergivne, som Kongen forhen havde haft, saa at disse kun skulde svare og tjene Kirke eller Biskop eller Kloster. Det er de staaende Formularer i de Værndebreve eller Beskjermelsesbreve, som Kongerne ved slige Lejligheder udstædte, og hver følgende Konge bekræftede, ofte med ny Tillæg. Fra Klosteret anlagdes atter mindre Gaarde, Ladegaarde og andre Filialgaarde, der snart bestyredes af Gejstlige

selv, hvorved de bleve til smaa Klostre, snart af en ringere Brøde. Til dem alle betaltes Afgifter, udførtes Arbejder, udredtes Kjørsler, o. s. v. ligesom før til Kongsgaarden. Den Myndighed, som Kongen eller anden Stormand, naar han skjænkede Kirken Gods, overdrog de ny Ejere, strakte sig over alt deres Gods, deres Hjon (Tyende, som umiddelbar tjente Herren), deres Vordnede (dem, som umiddelbar stode under Herrens Varetægt) og alle deres Tjenere. Dette er ligeledes staaende Formular i alle slige Breve. Ligesom Kongen tog Kirken og dens Tjenere i sin Varetægt, saaledes stode ogsaa alle de, der tjente til eller boede paa Kirkens og dens Tjeneres Gods, under disses Værn eller Beskyttelse. Estrup har henviist til flere Exempler derpaa i den ældre Tid; de senere ere kun Gjenklang af det samme: 1404 tog Kong Erik i sin Beskyttelse „alle, som bygge og bo i Hospitalen og alt deres Gods og Vordnede og Hjon og Tjenere i Kordel hos Kallundborg"; 1411 pantsatte en Ridders Enke sit Gods med alt dets Tilliggende til Lave Rød, saaledes at denne og hans Arvinge skulde have „fuld Magt at sætte Vordnede i og af paa dette forskrevne Gods"; 1418 lejede Fogeden paa Dragsholm adskilligt Gods tilhørende et Alter i Roskilde mod en vis aarlig Afgift, og fik Magt imidlertid „i og af at sætte Hjon, Gaardsæder og Landboer (familiam, inquilinos et colonos interim instituendi et destituendi)", o. s. v. Overalt gik Myndigheden over Godsets Beboere over fra den ene Ejer til den anden. Saalænge de vare der, vare de dets Vordnede.

Dette Vordnedskab var oprindelig en Overgang fra Trældom til Frihed; det var en Overgang, der ikke kunde undgaas. Det opkom ikke i en ond, men i en god Hensigt. De første Vordnede vare frigivne Trælle, og altsaa allerede til i Hedenskabets Tid; men dette Vordnedskab udstraktes ikke blot til Hjon eller Tyende (Eriks sjæll. Lov, 3, 44), men ogsaa til alle dem, som boede paa Godset, dem, som ej selv ejede Jord, men enten gave sig i andens Tjeneste eller fæstede Jord af ham. Et mærkeligt Exempel paa denne Betydning af Vordnede findes i Brevene angaaende Mogens Krafses Stiftelse i Odense 1477. Fundatsen

herfor bestemmer nemlig, at Bispoppen og Kapitlet skulde have Magt til „Vordnede udi og af at sætte" i tre Almisseboliger, der skulde bygges, saaledes at den aarlige Leje af tvende af disse Boliger paa en vis Tid skulde uddeles til de Fattige. De Vordnede, som her nævnes, skulde være Præstemænd eller Klerke, ei Lægfolk, som redelig udredte Lejen. Det var ikke, som K. Ancher mener, Hospitalslemmer eller de Fattige, der fik Almissen, som her kaldes Vordnede, men det var de Mænd, som lejede Vaaningerne og betalte Lejen deraf, hvilken derpaa uddeltes til Fattige; det var disse Lejere, som Bispop og Kapittel kunde i og af sætte, kunde antage og opsige, naar de vilde, og som saaledes stode under den hele Stiftelses Værn. Vare Præster og Klerker Vordnede, sagtens kunde de stakkels Bønder være det, ikke blot Gaardsæder, men ogsaa Landboer og Bryder; og de maatte være det i en langt højere Grad. Kongen overdrog de Gejstlige Jurisdictionen over deres Bryder og Fæstebønder og alle deres øvrige Tjenere (villici et coloni seu alia eorum familia), saa at de for de Forbrydelser, de begik, kun skulde svare disse deres Herrer (Diplomer fra 1268). Og i en saadan Betydning forekommer Ordet Vordnede i alle Landets Provinser, ogsaa i Jylland, saa langt tilbage, som Breve haves, hvori Ordet findes eller Forholdet omtales.

Men hvad der ligger os endnu mere Magt paa at vide, er, om dette Vordnedskab i den ældste Tid ogsaa var forbundet med Hoveri, med personligt Arbejde til Herskabet, til Bispoppens Borg eller Klosteret o. s. v. Uden Tvivl. Saa langt tilbage, som vore Efterretninger gaa, finde vi Exempler derpaa. I Kong Svends Brev til Kirken i Ringsted 1148 omtales „Høstarbejde, kaldet Dagsværk, der skulde ydes efter gammel og rigtig Taxt (cum laboribus metendi, dictum dagswerke, in autumno secundum antiquum et verum taxum)", altsaa var Bestemmelsen allerede den Gang gammel. Af dette Brev kan man ikke see, om det var Gaardsæder eller Landboer, der ydede dette Arbejde. Men om Gaardsæder er det ellers bekjendt nok. Der tales saaledes hyppig i gamle Jordebøger og Diplomer om Gaard-

fæder, som hver Dag gjorde Arbejde, og imedens de arbejdede ingen anden Afgift udredte (f. Ex. octo inquilini, dicti Gardsæter, quotidie laborantes, qui non dant aliam pensionem interim quod laborant), om andre, som enten gave Penge eller arbejdede (dat 20 grossos vel laborat; eller efter at Pengeafgiften er nævnt: pro laboribus 16 solidos), om andre, som baade gave Penge og arbejdede (2 inquilini, quilibet dat 4 sterlingos, et laborant). Men at det samme ogsaa gjældte om Fæstebønderne, har Estrup ligeledes bemærket. Man finder almindelig om dem, at de betalte en Afgift, en Leje, men tillige Udtrykkene, at de tjene, gjøre Tjeneste til Borgen eller Klosteret, (f. E. sex curiæ, et omnes serviunt ad castrum; duæ curiæ, quæ dederunt 2 pund annonæ et servitia ad castrum). Vil man imidlertid ikke urgere Ordet Tjeneste, saa at derved skulde menes legemligt Arbejde, thi der forstaas aabenbar ogsaa andre Afgifter, Kjørsler o. desl. derved, som skulde udredes foruden Landgilden; saa finder man dog ogsaa andre Exempler, som ere tydelige nok. Det hedder saaledes i Roskilde Jordebog 1370, at Landboer og Bryder (coloni et villici) hver Uge i Høsten arbejdede til Hovedgaarden med at høste med fire dawswerke, og ligeledes i Høsten hver Uge med at slaa Hø med to dawswerke, saaledes at de for Halvdelen af den Jord, de havde, forrettede dette Arbejde, for den anden Halvdel udredte Penge. Slig Dagsgjerning omtales ikke blot i Sjælland, men blev ogsaa ydet til Klostrene i Jylland. Selv Mølleren, der havde en Mølle i Fæste, maatte dels give Penge, dels fede Svin for Bisſkoppen, dels endelig efter Tilsigelse, altsaa ikke efter Akkord, men efter Herrens vilkaarlige Bud, skove for Bisſkoppen (et laborat cum securi sua ad castrum, quando necesse fuerit). Ligeledes vare, som flere Breve vise, de saakaldte Maalsbønder, skjøndt de nøde adskillige Friheder, som de havde fra Arildstid, hvoriblandt Frihed for at pløje til Slottet, dog forpligtede til at kjøre Langægt, og gjøre anden Del, som Maalsbønder fra Arildstid plejede at gjøre; deriblandt nævnes, at de, naar de bleve tilsagte af Embedsmanden, skulde koste og vaage paa Slottet eller derfor give

aarlige Vægterpenge. Men alt dette viser jo, at Bønderne, ikke at tale om det offentlige Arbejde, der paalagdes dem, som de eneste, der kunde udføre det, tillige vare hoveripligtige til Herskabet.

Der staar da endnu kun tilbage at vise, om Bønderne vare stavnsbundne eller ej. Men derom kan der næppe være to Meninger, siden de vare Vordnede; af Vordnedskabets Oprindelse fulgte ligefrem, at de ældste Vordnede ikke uden Herskabets Tilladelse kunde drage bort fra Godset, thi derved bleve de ligefrem unddragne Herskabets Værn. Derom finder man mere hos Estrup. Erik Plovpenning befalede 1243 de Landboer og Gaardsæder (coloni et inquilini), som havde forladt Sorø Klosters Gods, inden 15 Dage at vende tilbage og forrette deres skyldige Tjenester (servitia); og han forbød tillige strengelig, at ingen maatte forlokke nogen af Klosterets Tjenere (familia, Hjon og øvrige Tjenere). Heraf sees da, at ikke blot Gaardsæderne, men ogsaa Fæstebønderne vare stavnsbundne. Og derom kan saa meget mindre være Tvivl, som endog Selvejere vare bundne til Stavn, forsaavidt de vare tilpligtede at bo paa deres Arvejord, og ikke maatte flytte ind og bosætte sig i en Kjøbstad. Et Diplom fra 1410 viser, at tvende Brødre, som havde ret Arvejord i Sletherred, men som boede i Aalborg og Randers, paa Kongens Retterting bleve dømte til at bygge og bo paa deres Arvejord. Det samme sees af den Maade, hvorpaa Bonden gik over til Adelsmand; han maatte først frigjøres af Herskabet, og derefter adles af Kongen. I Dueholm Klosters Breve findes tvende Mænds Adelsbrev fra Aaret 1454, og tillige et ældre Brev af 1418, hvori Anders Offesen, Ridder, af Bjørnholm, kundgjør, at han „haver tilhjulpen at de have fanget deres Frihed af Herskabet, samt for Frændskabs og Troskabs Skyld giver og under dem sin Moders Skjold og Hjelm med sig." Som en Følge af dette Stavnsbaand betragtedes Bønderne omtrent som et Inventarium, der fulgte med Godset. Naar en Adelsmand skjødede sit Gods til Klosteret, saa gav han det til Klosterets Brug med Bygninger og Gaardsæder (in usum claustri

cum edificiis et inquilinis). Naar øde Jord blev pantsat til en anden, og denne før Indløsningstiden havde faaet den bebygget, saa skulde han eller hans Arvinger ved Indløsningen have Erstatning for Bygningen efter tiltagne Mænds Skjøn, men fandtes der Bonde, Korn og Kvæg, dem kunde han eller de tage med sig (et si ibi colonus, annona, Holtzkorn et jumenta inventa fuerint bonorum redemptionis tempore, ipsa auferendi plenam habeant potestatem). Saa hedder det i Breve fra 1402 og 1406. En Adelsmand, som skjødede Dronning Margrete Gods i Jylland, kundgjorde med det samme for Bonden i et andet Brev, „at han havde ham igjen vundet" af en anden Adelsmand, og „at han nu havde opladet og skødet ham med fornævnte Gaard til Dronningen." En anden Adelsmand skjødede ligeledes i Jylland til samme Dronning en Gaard og en Landbo, som han selv havde faaet af to andre Adelsmænd, der tilforn havde arvet (ærffde) dem efter en tredie. Kong Erik af Pommern undte og lænte 1415 Axel Pedersen Ridder „disse sex vore Bønder med det Gods, som de oppaa bygge og bo, med al brugelig Ret", og tog disse Bønder i sin synderlige Værn og Fred og Hegn; o. s. v. De Bestemmelser, som forekomme dels i de ældre Love, dels senere, angaaende Vordnedes Ret til at opsige deres Fæste, tjene da kun til Beviis paa en Fremskriden, hvorved man søgte at løse nogle af de Baand, der allerede vare knyttede i Oldtiden.

Det kunde give Anledning til flere interessante Bemærkninger, hvis her var Sted til at gaa nøjere ind i Forholdet mellem Gejstlig, Adel og Bonde; men det som er anført vil allerede kunne tjene til at oplyse, at det Tryk, som hvilede paa Bondestanden, ikke fremstod pludselig, men havde begyndt langt tilbage, samt at der overhovedet i Middelalderen ikke fandt en Tilbagegang Sted, men en Fremgang. Den forrige Bonde gik op til Adel, den forrige Træl op til Bonde. Selvejernes (bundonum) Antal maatte nødvendig formindskes, da en stor Del af dem gik over i Kongens Tjeneste som Hirdmænd, Hærmænd og andre Embedsmænd; men deres Anseelse maatte ogsaa i samme Grad, som disse stege,

efterhaanden aftage. Nogle, for hvem det gik tilbage, maatte være glade ved, at de som Fæstebønder kunde give sig under et Herskab, der paa en Tid, da Magten sad i Spydstagen, og den Enkeltes Ret vanskelig lod sig haandhæve, var mægtigt nok til at beskytte dem. Kristendommen vakte Sandsen for Menneskefrihed; med den skulde Trællestanden egentlig have ophørt, men det skete kun langsomt, ikke førend henved 1300. Da det endelig fandt Sted, maatte en stor Mængde Vordnede fremstaa; den talrige Trællestand gik jo ikke ud af Landet, den maatte, efter at gejstlig, adelig og borgerlig Stand havde udviklet sig, som den, der især dyrkede Jorden, nærmest gaa over i Bondestanden. Den forrige Træl fik Rettigheder, han fik Frihed; vel blev han endnu vordnet, vel hvilede der endnu mange og svære Tryk paa ham, men han var dog fra at være en blot Ting gaaet over til at være et Menneske; han kunde endog, naar han havde Anlæg eller formaaende Slægtninge eller andre Omstændigheder vare ham gunstige, arbejde sig frem til at blive en af Landets anseeligste Mænd. Exemplerne derpaa ere vel Undtagelser, men Adgangen stod dog alle aaben. Ved Landets Ulykker, blandt hvilke maadelige Konger ikke vare blandt de mindste, maatte vel det Tryk, der hvilede paa de mindre Heldige, og som allerede havde hvilet paa dem fra Oldtiden af, blive større; de maatte nødvendig dele den almindelige Nød; men ret smertefuldt blev det først, da der med den tyske Kongestamme indvandrede en Skare af tyske Adelsmænd, med, som det hedder, en tom Pung i den ene Haand, et Adelsbrev i den anden, da de bleve dragne frem og forsynede med Gaver, Jorder, Friheder. Disse Fremmede vidste godt at sørge for sig selv, men bekymrede sig i Almindelighed lidet om at fremdrage Landets Børn eller at fremme deres Velfærd; og havde den gamle danske Adel glemt, at Bonden var Træl, saa blev den nu altfor haandgribelig mindet derom, og var desværre kun altfor lærvillig. Saaledes er det begribeligt, at Adelen lige til Souverainiteten ansaae sig alene for fri Stand, at den, der havde faaet de Jordejendomme, som den enten allerede besad eller som Belønning for visse Tjenester erholdt af Kongen, fri for

alle Afgifter, al kongelig Tynge, selv efter at Bonde og Borger havde afkastet en Del af sine Lænker, endnu betragtede disse som ufri, der vare pligtige at yde Kongen Skyld og Skat.

Borgerstanden udviklede sig omtrent paa en lignende Maade, som Bonden. Den udgik fra Haandværkernes Klasse. Men i Oldtiden udførtes alle Haandgjerninger nærmest ved Trælle. Ligesom man endnu ved Herremandens Sæde gjerne seer en lille Koloni af Haandværkere, saaledes maa ogsaa i ældre Tider Borgen have haft sine Torpere, der maatte udføre slige Arbejder. Da Kristendommen var bleven indført, fik ogsaa Klostrene sine. Alle disse Arbejdere vare enten ligefrem Borgherrens eller Klosterets Trælle og Livegne, eller, hvis de vare fribaarne, dog i deres Tjeneste. Selv Fiskelejerne ved Søkanten beboedes af Fiskere, der oprindelig hørte Herremanden eller Klosteret til. Men efterhaanden fik Byen, alt som den voxte til, alt som Trællene bleve mere fri eller flere fri Mænd nedsatte sig der, større Udstrækning, større Friheder og Privilegier. Der udviklede sig ikke blot en Fiskerstand, en Haandværksstand, men ogsaa en Handelstand. Desuagtet vedbleve mange af Kjøbstæderne endnu at staa i samme Afhængighedsforhold til Herremanden eller Klosteret, som før; hvilket tilfulde beviser, at Borgerstandens Udvikling skete paa lignende Maade, som Bondestandens. I Kjøbenhavn vare der Boder, som maatte gjøre Arbejde til Bispoppens Gaard, ligesom endnu langt senere Mariager, efter at den havde faaet Kjøbstedprivilegier, i Høstens Tid maatte gjøre Arbejde til Klosteret. Hvorledes skulde man ogsaa ellers kunne forklare sig, at Landets Byer og Stæder havde saa liden Indflydelse paa Handelens Flor, at de kunde være saa fortrykte, saa afmægtige, at fremmede Handelstæder kunde tilegne sig et saa gjennemgribende Herredømme over Landet, som Historien viser, de havde, at de kunde bemægtige sig dets vigtigste Fiskerier og betydeligste Handel. Ogsaa her gik Udviklingen indenfra kun langsom for sig, medens Tidsomstændighederne forøgede det indvortes Tryk ved udvortes Hindringer; thi med flere af Kongerne, f. Ex. Frederik den Første, der bejlede til Hansestædernes Gunst, fulgte hin ulykkelige Af-

hængighed af Fremmede, der fik Lov til, ja næsten bleve bedte om, at benytte den bedste Del af Landets Indtægtskilder. Fra denne Side, turde man næsten sige, kom især det, som hemmede Landets Udvikling og Fremgang; og naar Danmark havde Konger, som man kan tillægge nogen Storhed, saa gik al deres Higen og Tragten ud paa, at drive denne fremmede Indflydelse tilbage, at møde dette Tryk med et Modtryk; desværre kun sjelden med synderligt Held, dels fordi deres Planer til Landets Vel kun vare som et forbigaaende Glimt i Mørket, dels fordi Omstændighederne virkelig til sine Tider vare uovervindelige. Ogsaa her finde vi bekræftet, hvorledes det til alle Tider har været Danmarks Ulykke, at Fremmede have fundet Landet saa velsignet; næsten altid ere de komne for at høste der, hvor Landets Børn havde saaet; næsten hveranden Familie i Kjøbstæderne kan til en vis Tid antages at have været tysk; tyske Møllere, Bagere, Skindere (Müller, Becker, Schumacher) og en hel Sværm af lignende Gjæster oversvømmede Landet; og, som det almindelig gaar, slige Gjæster vare just ikke blandt de bedste i deres eget Hjem. De forbærvede derfor ofte Landets Sprog og Sæder, toge i det mindste altid Brødet fra de Indfødte. Men dette kunde ej have fundet Sted, hvis Landets egne Børn i nogenlunde betydelig Grad havde været sig sin Nationalitet, sin nordiske, altsaa utyske, Ejendommelighed bevidste. Derom kunde siges meget; Tiden vil komme, eller er den allerede begyndt? da Folket endelig vil vaagne til Bevidsthed, da det endelig engang vil indsee, at et Folks Bestemmelse er noget højere end blot Spise og Drikke, og at det er uværdigt, i Handel og Industri, som i Videnskab og Kunst, at lade sig vise tilrette af andre, saalænge man selv har Arbejdskraft og Dygtighed og Følelse for Selvstændighed og Frihed.

4. Om den danske Tunge, og de Lande, i hvilke dette Sprog fordum taledes.

De tre vigtigste Folkestammer, der efterhaanden have besat den nordlige Halvdel af Evropa, ere Kelter, Gother og Slaver. De ere vandrede ind i den Orden, hvori de her ere nævnede,

men med store Mellemrum, og Tiden lader sig ved Kelterne slet ikke, ved de andre kun saa omtrent bestemme. Da Gotherne, der sidst kom fra Landene ved det sorte Hav, derfra udbredte sig mod Vesten og Norden, saa dreve de Kelterne og endnu en anden Hovedstamme, Finnerne, bestandig længer tilbage; Kelterne mod Vesten, hvor der endnu findes Levninger af dem, nemlig Britterne i Wales og Kornwall; Finnerne mod Norden, hvor de endnu bo langs med Ishavet. Gotherne derimod indtoge efterhaanden Kjærnen af Evropa, dets Midte, saa godt som hele det nordlige, ja endog store Strækninger i det sydlige. Endnu senere kom Slaverne, der igjen trængte sig ind imellem de gothiske Folk, sprængte nogle af dem fra hinanden, blandede sig med andre, og endelig mod Østen stiftede store Riger, f. Ex. i Polen og Rusland.

Efter disse tre Folkestammer deles de nordevropæiske Sprog i ligesaa mange Sprogstammer, der vistnok, siden de alle have haft deres dybere Udspring i nærliggende Egne i Asien, ogsaa have noget Slægtskab; men som dog efterhaanden have fjærnet sig saa meget fra hinanden, at de nu maa betragtes som ganske forskjellige Tungemaal. Mange enkelte Ord ere f. Ex. endnu de samme i det gamle Brittiske eller Vælsk og Islandsk, ligeledes i Russisk og Dansk; men Forskjellen er dog saa stor, at enhver der seer en russisk og dansk Bog ved Siden af hinanden, eller hører en russisk og dansk Mand tale, aldrig vil falde paa, at henregne deres Sprog til samme Stamme.

Det forholder sig derimod anderledes med alle de Sprogklasser, der henhøre til den gothiske Stamme, den, der for os har den største Interesse, fordi det er den, til hvilken vi selv høre. Denne Stamme deler sig igjen i to Hovedgrene: den germaniske eller tyske og den skandinaviske eller nordiske. Begge disse have næsten alle Stamord tilfælles, begge aflede Ordene næsten paa samme Maade, og til Grund for dem ligger samme Bøiningssystem. Hvo der derfor er nogenlunde øvet i at finde sig tilrette i Sprog, vil ikke have stor Vanskelighed med, naar han kjender den ene Gren, ogsaa at finde Rede i den anden;

har han engang mærket sig de Bogstavforandringer, der finde Sted imellem dem, og de Regler denne Overgang følger, saa kjender han strax det Ord igjen, hvis Betydning han allerede veed, i dets noget forandrede Skikkelse; og kan han kun eengang Sproglæren tilgavns i eet af disse Sprog i deres ældre Tilstand, saa har han derved tillige Grundlaget til alle de andres, thi dette er overalt det samme. Naar denne Overensstemmelse ikke overalt er i Øjne faldende, saa ligger Grunden dertil ikke i Sprogene, men i Sproglærens fejlagtige Behandling. Men uagtet saaledes Ligheden imellem de germaniske og nordiske Sprog er overmaade stor, saa gives der dog imellem begge saa bestemte Grændser, saa nøjagtige Kjendetegn, at en Sprogkyndig, naar han seer et Stykke af dem, uden synderlig Betænkning strax vil kunne sige: det er Tydsk, og det er Nordisk. Et Par af disse Kjendetegn, simpelt fremsatte, og som enhver, der kan Dansk og Tydsk, strax vil erkjende for rigtige, er følgende: Alle nordiske Sprog have den Egenhed, at de, saavel ved Navneord som ved Gjerningsord, kunne danne Former ved at hænge Stedord bagtil Ordet; alle germaniske Sprog mangle den. Alle nordiske Sprog kunne nemlig ikke blot sætte en Artikkel foran Navneordet, men ogsaa hænge den bagved, f. Ex. i Mand-en, Mænd-ene, Vand-et, Vand-ene, hvilken Artikkel er fremkommen af Stedordet hin (Manden staar for Mandhin, Mændene for Mændhine, Vandet for Vandhint, o. s. v.); Tydskerne kunne derimod blot sige der Mann, die Männer o. s. v. ved at sætte Artiklen foran. Alle nordiske Sprog kunne fremdeles udtrykke Gjerningsordenes Lideform ikke blot ved et Hjælpeord, men ogsaa ved et tilhængt -s, f. Ex. i læses, læstes, hvilket Tillæg er fremkommet af Stedordet sig (læses staar for læse-sig), men denne Egenhed have de germaniske Sprog ikke, de kunne blot sætte sig foran (f. Ex. sich lesen lassen).

Nogle nyere Lærde i Tydskland have, man kan ikke sige: ikke villet erkjende denne Forskjel, thi det er fast umuligt at tage fejl af den; men de have dog uden videre villet drage de nordiske Sprog ind under de germaniske, og betragter dem som en Del

af disse, som om de nordiske vare de germaniske underordnede, ikke sideordnede. Men deri gjøre de Uret; og ligesom vi Nordboer have vidst at hævde vor politiske Uafhængighed, saa ville vi vel ogsaa bestræbe os for, (skjøndt vi, Gud bedre det! hidtil have viist os meget efterladne deri) at hævde vort Sprogs Selvstændighed. Naar vi gjøre dette, saa opfylde vi ikke blot en Fordring, som Mindet om vore Fædre gjør os til Pligt, men vi give derved tillige Sandheden Medhold. Den Forskjel nemlig, der endnu findes imellem vore nordiske Sprog og de germaniske (høitydske og lavtydske), er ikke fra i Dag af, men en Levning fra Arilds Tid, og jo længere man gaar tilbage i Tiden, desto stærkere og tydeligere træder den frem. Vel kunde man ogsaa ved de nordiske Sprog anvende en lignende Inddelingsmaade, som ved de germaniske, i høje og lave; og henføre f. Ex. Norsk og Svensk, saaledes som de tales i de bjergfulde Dele af Norge og Sverrig, til de høje; til de lave derimod Dansk i selve det lave Danmark og i de nærmeste svenske Landskaber, der ogsaa engang vare danske. Men skjøndt saaledes vort nuværende danske Sprog maa høre til den lavere Side, hvilket enhver ogsaa strax vil kunne høre paa dets Blødhed og mattere Klang, saa vil det dog altid blive den lavnordiske, ikke den lavgermaniske Side, til hvilken det maa vende sig. Og saaledes som Naturen har indrettet det, er det ogsaa langt skjønnere, end naar man efter Systemer, der ere byggede ved Menneskehænder, søger at tvinge det, der hæver sig frem med Selvstændighed, ind under en fremmed Magt, hvis Herredømme det aldrig har adlydt. I det sydlige og sydøstlige Tyskland dannede Naturen af sig selv et højttonende Maal, i det nordlige og nordvestlige Tyskland et andet lavttonende; og begge knyttede den sammen med uopløselige Baand. I de lavere Egne af Norden dannede den paa samme Maade et lavttonende Maal, i de højere bjergfulde Egne et andet højttonende; og begge disse forenede den ligeledes saa uopløselig, at de nordiske Folks idelige, men usle Nationalhad, og deres bestandige, men daarlige Higen efter fremmed Glimmer ikke have været i Stand til at rive dem fra hinanden. Saaledes har Naturen her dan-

net en ganske tydelig Harmoni, men ogsaa en ligesaa tydelig Modsætning; hist ligger det Høje imod Syden, her ligger det imod Norden; og begge tilsammen danne en skjøn Forening, en stor Muskelskal, der vel bestrænget lyder som den herligste Aeols-harpe; men hvis Strænge stedse have lydt, og, som vi maa haabe, stedse ville lyde med forskjellig Stemning. Med samme Ret, som nogle tyske Skribenter nu under de germaniske Sprog anføre Svensk, Islandsk o. s. v., med samme Ret kunde vi til de nordiske Sprog henføre Angelsaxisk, Engelsk, o. s. v.; ingen af Delene er Ret. Islandsk eller Oldnordisk er ikke underordnet Germanisk eller Oldtysk; og Germanisk eller Oldtysk er ikke underordnet Islandsk eller Oldnordisk. Det er to Søstre af een og samme Moder. Som Søstre kunne de leve kjærlig ved Siden af hinanden, lege venlig sammen paa Harpe, og knytte det nydeligste Slyngende, de kunne finde paa, og hvad Fremgang den ene da gjør, vil visselig glæde den anden; men kommer een af dem og stiller sig an, som om hun var den andens Mormoder, og vil give sig til at mestre hende, da svarer den anden med Rette: Det klæder dig ret ilde, kjære Søster! Betænk dog, at vi ere fuldkomne Tvillinger, og det er endog umuligt for noget Menneske at afgjøre, hvilken af os der er ældst.

Hvad vi nu kalde Gammel-Islandsk eller Oldnordisk, det hed i gamle Dage enten den danske Tunge eller norsk Maal (Norræna) eller i Islændernes Mund: vor Tunge, altsaa Islandsk. Det er nemlig det Sprog, som var almindeligt i Norden, paa Island, i Norge, Sverrig og Danmark, og derfra udbredte sig over endnu flere Lande. Det er det, fra hvilket nuværende Islandsk, Norsk, Svensk og Dansk nedstamme, hvilke alle kunne betragtes som Hoveddialekter af eet og samme Tungemaal. At dette Sprog engang var det samme, det bekræftes saa tydelig i gamle Digte, Love og Sagaer, det bekræftes ved saa mange historiske Erfaringer, at ingen, som kjender noget til hin Tids Historie og Sprog, kan tvivle derom. En Islænder, en norsk Mand og en dansk Mand forstaa i de gamle Beretninger altid hinanden, naar de samles, uden at de behøve nogen Tolk; og

det ikke blot hinandens daglige Tale, men Skjaldenes vanskelige Maal, der var fuldt af de sjeldneste Ord og Omskrivninger. Dog er Meningen heraf naturligvis ikke den, at Sprogligheden gik saa vidt, at det, som vi nu kalde Islandsk, blev nogensinde talt i Jylland; tværtimod havde Islænderne sine visse Egenheder, og Jyderne havde sine, og hver beholdt sit uafhængig af den anden; saaledes er f. Ex. nu Sjællandsk og Jydsk ikke det samme, men det hindrer os dog ikke fra, at kalde begge Dele Dansk; og just paa den Maade vare i Oldtiden Islandsk, Norsk, Svensk, Dansk ikke i eet og alt det samme, men Forskjellen var dog saa liden, saa uvæsentlig, at man kunde kalde, og virkelig kaldte dem alle med eet Navn, hvad enten man nu foretrak: den danske Tunge eller det norske Maal efter de tvende den Gang mest fremtrædende Hovedfolk. Dette Sprogslægtskab sees ogsaa endnu i vore Dage tydelig i de afledte Sprog, nuværende Dansk, Svensk og Norsk; de have endnu det væsentlige Grundlag i Bøjning og Ordforraad tilfælles; men jo længere man gaar tilbage i Tiden, desto større finder man denne Lighed, saa at de alle tilsidst næsten ganske falde sammen, saa at der til f. Ex. at læse en dansk, svensk eller norsk Runesten, en ret gammel dansk, svensk eller norsk Lov, hører samme Sprogkundskab, samme Studium.

Da det synes, som om mange endnu ikke ganske have fattet, at der virkelig i Oldtiden og i Begyndelsen af Middelalderen har hersket eet og samme Tungemaal over hele Norden, saa vil det ikke være af Vejen at pege hen til de Beviser herfor, som ligge i de hidtil meddelte Fortællinger. Lad os f. Ex. betragte Egil Skallegrimsen. Han er født paa Island, og opdraget der, og taler det Sprog, som hans Fædre havde ført med sig; det var oprindelig Norsk, men maa nu kaldes Islandsk, da det her efterhaanden forandrede sig noget; han sejler over til Norge, synger her sine Vers i Kongehallen og i Bondestuen, og de forstaa ham alle; han kommer til Kurland; der finder han tre fangne danske Mænd, som han aldrig før har seet for sine Øjne, og de tale strax med hinanden, overlægge, hvorledes de skulle berede deres Flugt, o. s. v. uden at den ene havde mindste Van-

skelighed med at fatte den andens Mening; han gjør fremdeles en Reise ind igjennem Værmeland i Sverrig, besøger her den ene Bonde efter den anden, drager til Jarlens Hof, underhandler med ham, o. s. v.; og her taler han ligeledes med de Svenske, som om det Sprog, de tale, var eet og samme Modersmaal for dem alle. Det samme finde vi i Fortællingen om Gunlaug; og saaledes fortælles der vidt og bredt om Helte og Skjalde, at de drage igjennem de tre nordiske Riger, uden at derved er Tanke om nogen Sprogforskjel. Ja ikke blot fremsige islandske Skjalde deres kunstige Vers ved det danske Kongehof, men en dansk Konge, Valdemar Sejer, giver sig endog af med at undersøge det islandske eller rettere danske Bogstavsystem; og en islandsk Skjald, Olaf Hvideskjald, der opholdt sig hos denne Konge imellem 1236—1240, lærer endog af ham mange rare Fortællinger og anden Bogkløgt paa en Tid, da Sprogene dog allerede begyndte at affondre sig fra hinanden. Det er underligt, naar man søger at bortforklare denne mærkelige Fortælling ved at antage, at den danske Konge og vel flere Fornemme ved hans Hof lagde sig efter Islandsk, thi Fortællingen viser tydelig nok, at det var ikke Kongen, der lærte af Islænderen, men omvendt denne af ham; det Tungemaal, som Kong Valdemar studerede paa, var hans eget, den gamle danske Tunge, og af hans Bemærkninger om den kunde Islænderen have godt, thi hans Sprog var just ogsaa denne danske Tunge. Man skulde ikke, synes mig, ved slige Spidsfindigheder forstyrre den venlige Maade, hvorpaa de Gamle selv tale om deres Sprog som eet og det samme, og kalde Dansk Norsk og Norsk Dansk, hvilket der først falder dem i Munden. Saaledes hedder det f. Ex., og det er en Islænder der siger det: at Biskop Absalon var Provincial over alle Prædikerklostere, hvor det norske Sprog herskede; hvori der visselig tillige indbefattedes alle danske. Og saaledes ere selv endnu Sprogene i de tre nordiske Riger, hvor meget de end efterhaanden have fjærnet sig fra hverandre, og hvor gjerne man end, ved at kalde dem Svensk, Norsk og Dansk, vil gjøre opmærksom paa denne Forskjel, saa nær beslægtede, at der hører saare lidet

til for den, der kan eet af dem, at lære begge de andre, saa ensagtige i hele deres Grundlag, at det vil være en sand Binding for dem alle, gjensidig at laane af hinanden, og at udvikle og uddanne sig af og efter hinanden. Thi hvad der er ægte nordisk, det er ogsaa dansk, norsk og svensk, og kun det, som ikke kan henføres til disse tre Grundfolk, er vort Norden uvedkommende.

Det vilde blive en vidtløftig Sag, i det enkelte at udvikle de mange andre Beviser, der haves for, at denne nordiske Sproglighed i gamle Dage var langt større, end nu. Jeg vil derfor kun berøre nogle Omstændigheder, som ere saa simple, at der ikke behøves nogen dybere Sprogkundskab til at fatte dem. Man finder endnu i Sverrig, Norge og Danmark en stor Mængde Runestene med Indskrifter; men en langt større Mængde ere ødelagte i Tidens Løb, og der var den Tid, da enhver Egn i de nordiske Riger kunde opvise flere saadanne; de indeholde nemlig Efterretninger om udmærkede og fortjente Mænd, de sattes af Sønner efter Fædre, af Slægtninge efter Frænder, af Krigere efter tapre Stalbrødre; deres Mængde har da omtrent været som vore Ligstenes, kun at vi trænge dem sammen paa enkelte Steder, medens hine vare spredte over store Strækninger. I Indskrifterne paa disse Stene, hvor de end have hjemme i Norden, finder man samme Sprog, og naar man igjen sammenligner dette Sprog med Gammel-Islandsk, saa er Overensstemmelsen saa stor, at kun den, der forstaar dette, kan rettelig læse og forklare disse Indskrifter; den, der derimod ikke forstaar det, men tror at kunne hjælpe sig alene med f. Ex. nuværende Dansk, han finder, som i sin Tid Worm, ikke andet ud, end usammenhængende, meningsløse eller meningsvrange Sætninger. Naar man midt i Danmark, f. Ex. i Jellinge, finder en gammel Indskrift over en af Landets gamle Konger, og naar Sproget i denne Indskrift i de grammatikalske Endelser, i Dannelsen af Sprogformerne, og i de enkelte Ord selv, er næsten aldeles det samme, som i en gammel islandsk Bog, er ikke da dette et klart Bevis paa, at dette Sprog engang har været talt i Danmark?

Og naar man nu igjen finder det samme, saavel i andre danske Landskaber, som i alle svenske og norske, er det da ikke Beviis paa, at dette Sprog engang har været talt over hele Norden? De, som nu ikke kunne finde sig heri, søge vel at forklare denne Overensstemmelse saa: de mene, at i Oldtiden dannede Islændernes Sprog ligesom et almindeligt Skriftsprog, og Overensstemmelsen i hine Indskrifter maa forklares deraf, at man lod Islændere indhugge dem. Hvilke forvendte Forestillinger! Paa Island uddannede Historieskrivningen sig; dette Folks vakre Videlyst og altid beskjæftigede Aand opbevarede Fortællingen om meget, som foregik i det øvrige Norden, og hvis Minde der er gaaet tabt; men det kan dog vel aldrig nogen tro, at de Lande, hvor Begivenhederne skete, hvor det bevægede Liv selv herskede, skulle have været saa aldeles berøvede al Sands for deres eget, at de maatte forskrive Fremmede for at sætte en Indskrift over en kjær Slægtning. Dannedes der da maaskee et Laug af islandske Runeristere over hele Norden? Var det Islænderne alene, der forstode sig paa Sprog, paa Skjaldskab, paa Fortælling? Da maa det have seet sørgeligt ud hos vore Fædre. Den islandske Skjald drog omkring fra Land til Land, for at vinde Roes og prægtige Vaaben og Klæder; han satte en Ære i at kunne vise sig; men den Tid har dog aldrig været, at en dansk Konge skulde behøve at lade hente en Skjald, for at faa sine Bedrifter besungne; til en saa simpel Ting, som en dansk Indskrift, behøvedes det endnu mindre. Indskrifterne selv bevidne ogsaa, at de ikke ere satte af en Fremmed, thi de angive ofte Runeristerens Navn, og de meddele undertiden i hvilket Slægtskab han stod til den Afdøde, og hvor han havde hjemme, saa det herved alene er sat udenfor al Tvivl, at mangen dansk Indskrift, hvor gammelt end Sproget seer ud, og hvor forskjelligt det end er fra nuværende Dansk, er forfattet af en dansk Mand. Men ligesom disse Runeindskrifter, hvor de end findes i Norden, bekræfte, at dette havde samme Sprog; saa tjene de ogsaa til at vise, at dette Tungemaal i Udtale og andre smaa Egenheder skilte sig ad i flere Hoveddialekter; og man kan derved faa et Slags Begreb

om, hvorledes Mænd fra de tre Riger let kunde forstaa hinanden, skjøndt de hver for sig udtrykte sig paa en noget forskjellig Maade. Isteden for Navnet paa Guden Frej sagde f. Ex. Nordmanden Frøj, den danske Mand derimod Frø; isteden for det nuværende danske Ord Svend sagde Nordmanden Svein, den danske Mand derimod Sven (med langt e). Men saaledes adskiller sig endnu den Dag i Dag Udtalen hos to Fynboer fra forskjellige Egne; og de forstaa dog begge hinanden, og tale begge Fynsk. Just saaledes talte ogsaa Nordmanden og den danske Mand, den ene Oldnorsk, den anden Olddansk, men begge desuagtet Oldnordisk. Hvad der her er sagt om Sproget i Runeindskrifter, det samme gjælder om de ældste Skrifter fra de tre nordiske Riger; her træde naturligviis, fordi disse Skrifter ere udførligere, saavel Overensstemmelserne, som Forskjellighederne endnu tydeligere frem.

Nu da vi have dannede Skriftsprog, og vi i dem stedse søge at udslette det Provincielle eller Landskabsagtige, have vi Vanskelighed ved at indsee, hvorledes der i et Sprog kan være saa mange tusende smaa Forskjelligheder, uden at det dog ophører at være det samme; men hvo der vil betragte Sproget i ethvert Riges enkelte Landskaber, vil let overtyde sig derom. Her findes mange gamle Bøjninger og Former, ja en stor Mængde Ord, Landskabsord eller Provincialismer, som Skriftsproget har forsmaaet at optage, men som desuagtet i Aarhundreder have vedblevet at forplante sig fra Slægt til Slægt, og ville vedblive at leve i Almuens Mund, hvor meget end de, der gjøre sig til af en højere Dannelse, see ned paa dem. Hvorledes kan det nu være, at den, der forstaar Gammel-Islandsk, har saa let ved at forstaa disse Landskabsord, medens den, der kun kjender det nuværende danske Skriftsprog, slet ikke veed, hvad han skal tænke sig derved? Viser det ikke, at Almuens Maal, der er en Levning af deres Fædres Maal, har beholdt meget af et gammelt dansk Sprog, der maa have haft en paafaldende Lighed med gammelt Islandsk? Og naar man i langt fra hinanden liggende Landskaber i de tre Riger finder samme Ord, men ikke i de mel-

lemliggende Landskaber, og man igjen finder disse Ord i de gamle islandske Skrifter, viser da ikke dette, at der engang over hele Norden har hersket et Tungemaal, som har været eet med den gamle danske Tunge eller Oldnordisk eller Islandsk, hvad man nu vil kalde den. Er det ikke besynderligt, at naar man hører en Fynbo tale om en Usle (Ødelæggelse af noget), saa søger man forgjæves Oplysning om dette Ord i danske Bøger; vil man ret vide Besked derom, saa maa man søge Ordet op i islandske Sagaer eller gamle norske Love. Eller naar Sjællænderen siger: i den Ri (i den Stund) saa veed Fynboen ikke hvad han mener; men den, der forstaar Islandsk, kjender strax Ordet igjen, thi her er det et ganske almindeligt Ord (hríð). Eller naar Jyden siger: at skenne, saa er det et Ord, som Fynboen nok aldrig har hørt, og som han vel forgjæves søger i en dansk Ordbog, men slaar han op i en svensk, saa finder han her, at at skena er et ganske almindeligt Ord om Heste, der løbe løbsk; og i Thelemarken i Norge forekommer samme Ord at skjene i en lignende Betydning: at fare hurtig afsted. Er nu Sjællænderens Ri eller Fynboens Usle kommen ned til dem fra Island eller over til dem fra Norge, eller have ikke disse Ord meget mere haft hjemme saavel i Danmark, som hist? Er det norske og svenske at skena ved en egen Forvildelse kommen over til Bonden i Jylland, eller har det ikke snarere ogsaa der haft sit Hjem fra Arilds Tid? Hvad jeg her har søgt at oplyse ved nogle Exempler af Landskabsord, gjælder naturligvis ogsaa om Ord, som findes i gamle trykte Skrifter, hvor de ere komne ind fra det Sprog, som den Gang var i Alles Munde. I et gammelt dansk Digt: Liden Laurins Krønnike forekommer som Skjeldsord: I kraaden Skieffle! i norske Breve: en kraden Garp, o. lign.; man finder altsaa her baade i Danmark og Norge Ord, der nu synes ganske at være forsvundne af Sproget. I samme Laurins Krønnike staar:

han kommer og vrager os til Had,
jeg tror, her vil alt vorde et Bad.

Ingen kan ret forstaa Meningen af disse Ord, der ikke veed, at

vrage betyder at anfalde, øve Hævn; at Had eller rettere Haad betyder Spot; og at Bad betyder Strid, Kamp. Men alle slige gamle danske Ords Betydning lader sig kun oplyse af den gamle danske Tunge og dens nærliggende Slægtninge. De forekomme ikke blot af og til i gamle danske Bøger, men næsten i hver Linie. Der, hvor de vare gjængse, maa altsaa have været talt et Sprog, der fra gamle Tider af maa have haft den største Lighed med det, af hvilket de endnu maa forklares. Og betragter man nu ikke blot enkelte Ord, men deres Dannelse og deres Forbindelse, den Maade, hvorpaa de have faaet deres nuværende Skikkelse, den Maade, hvorpaa de rettest, naturligst og mest overensstemmende med Sprogets Aand skulle formes, og disse forskjellige Former igjen føjes sammen i en hel Sætning, ligesom Bestanddelene af et Hus ikke paa maa og faa maa tilbannes, men efter Overlæg og Regel, og ikke som det kan falde sig maa sættes sammen, men med Orden og Harmoni; betragter man dette ved de nuværende nordiske Sprog, hvorfra skal man vel da hente Oplysning derom, uden fra den gamle danske Tunge, som er Stammen til dem alle? Den blotte Kundskab til Sproget i sin nærværende Form, om den end er nok saa grundig, vil hverken være tilstrækkelig hertil eller til at meddele en anden tilstrækkelig Undervisning deri. Den, der ønsker at blive en god Bygmester, mon han vil ty hen til en Mand, der ikke kjender videre til Kunsten, end at han har seet mange Bygninger opføre, har lært Navn paa de forskjellige Dele, og hvorledes denne eller hin Bygmester bar sig ad, eller mon han ikke snarere vil søge Oplysning hos den, der har gjort sig bekjendt med alle kultiverede Folks Bygningsmaade, og som deraf kan vise, hvorledes en renere Smag, en højere Kunst har udviklet sig? Og det skulde være anderledes ved andre Kundskaber? Det skulde virkelig være saa let, at gribe og fastholde det flygtige Ord? Det skulde være muligt, at gjøre Rede derfor, uden at kjende dets Grund, uden at forstaa dets Sammenhæng? Nej, paa en mekanisk Maade at underrette dig om, at saaledes er det Brug nuomstunder, at sige dig, at saa siger den og den, dertil hører ikke meget; men theo-

retisk at forklare, hvorledes dette eller hint er kommet til at blive Brug, om denne Brug har nogen dybere Grund i Sproget, eller er en løs Grille, at godtgjøre, hvorfor dette eller hint maa være saa, med andre Ord, at gaa til Bunds i Betragtningen af Sproget, dertil hører mere, end at kunne snakke efter, som din Amme har lært dig. Ogsaa dette er da et Bevis paa, at et almindeligt Tungemaal, et Tungemaal med samme Bøjning og Ordbannelse engang har hersket i Norden, det, at man dristigen kan paastaa, at ingen kan erholde grundig Indsigt i noget af de tre nordiske Sprogs grammatikalske Indretning, at ingen derfor skulde indlade sig paa at udvikle de gjængse grammatikalske Regler og at vise en anden deres rette Anvendelse, førend han først selv har tilegnet sig det gamle Sprogs System i sin Helhed.

Da Nordboerne som Vikinger og Handlende besøgte adskillige Lande udenfor Norden, ja endog der stiftede flere Smaariger og større Stater; saa kan man allerede deraf slutte, at ogsaa deres Sprog udbredte sig udenfor Island, Norge, Sverrig og Danmark. Endnu førend Island opdagedes, droge Nordmændene til Færøerne, og her tales, som bekjendt, endnu en gammelnorsk Dialekt; fra Island gik de over til Grønland, og det islandske Sprog herskede her, indtil Nordmændene bleve udryddede af de Indfødte. Men langt vigtigere var Sprogets Udbredelse til endnu flere evropæiske Lande, især mod Østen og Vesten.

Mod Norden indskrænkedes det oldnordiske Sprog ved Lapper og Finner, hvilke dog bestandig trængtes længer tilbage mod Nord. Mod Østen udbredte Vareger sig fra Sverrig, der især omkring Ladogasøen stiftede nordiske Smaariger, og disse stode i lang Tid i temmelig nøje Forbindelse med de Svenske og Norske. Herved udbredte den danske Tunge sig for en Tid over en Del af nuværende Rusland; ja de Lærde have endog fundet Levninger af den i Navnene paa flere Vandfald i Dniperfloden; det var nemlig denne Vej, som en stor Del Væringer toge, for at komme ned til Miklegaard eller Konstantinopel, hvor de gik i Tjeneste hos den græske Keiser. Den danske Tunge kan vel al-

drig siges, at have været herskende i disse Egne, hvor den snart fortrængtes af de slaviske Sprog; men da man finder, at Islændere her endog stiftede Klostere, saa maa den dog selv langt imod Østen have haft sine enkelte Plantesteder.

Mod Vesten gik Nordmændene fra Færøerne videre frem til Orkenøerne, til Sydereerne og helt ned til Man. Paa disse Øer vare en Tidlang norske Riger, hvis Sprog blev en Blanding af Nordmændenes og de Indfødtes. Herfra hærgedes paa Skotland, og den nordlige Del deraf indtoges af og til af de Norske; medens Danske og Norske fra England af udbredte deres Sprog over Skotlands sydligere Dele. Nordmanden Gange-Rolf gik med en talrig Skare af nordiske Vikinger til Nordmandiet i Frankerig, og fik det til Len af den franske Konge; herved blev det danske Sprog i nogle Slægtled herskende paa disse fjerne Kyster. Gange-Rolfs Søn Vilhelm den Første forstod den danske Tunge, og søgte at vedligeholde den i sin Slægt; just af denne Grund lod han sin Søn Rikkard opdrage i Byen Bayeux, da man der mest og bedst talte det nordiske Sprog. Beretningen herom, i hvilken dette Sprog udtrykkelig kaldes det danske, finder man hos normanniske Historieskrivere, der ere ældre end de islandske Sagaer og uafhængige af alle nordiske Kilder. Men mærkeligst bliver dog det nordiske Sprogs Udbredelse i England, som egentlig er det, der har givet Anledning til disse Bemærkninger.

Fra Midten af det femte Aarhundrede gik Angler (Engle), Saxer og Jyder over til det Land, der siden efter de første kaldtes England. Først droge Brødrene Hengst og Hors derover, understøttede Britterne mod Pikter og Skotter, og fik til Besiddelse Øen Thanet. Derefter sejlede hele Skarer af deres Landsmænd derover. Jyderne udbredte sig over Landskabet Kent, Øen Wight og en Del af Hampshire; men deres Herredømme var kun lidet og indskrænket. Derimod udbredte Saxerne eller Oldsasserne sig efterhaanden over flere Landskaber, som endnu bære deres Navn: Middlesex, Essex, Sussex, Wessex, eller Mellem-, Øst-, Syd- og Vestsaxen, og derfra herskede de over endnu flere

tilgrændsende Egne. Anglerne, af hvilke muligen en Del vare fra det nuværende Slesvigske, nedsatte sig langsmed Østkysten i det efter dem opkaldte Østangeln; derfra trængte de mod Norden ind i Northumberland, mod Vesten ind i Mercien. Henimod 600 Aar eft. Kr. var der af disse med hinanden nærbeslægtede Folk stiftet eet sysk og syv angelsaxiske Riger. De oprindelige Indbyggere, Britterne, bleve bestandig drevne videre mod Vesten, til de endelig indskrænkedes til Landskaberne Wales og Kornwall, hvor der endnu findes Levninger af dem.

Disse angelsaxiske Riger vare idelig udsatte for Anfald af nordiske Vikinger, der snart plyndrede, snart søgte at sætte sig fast. De Danske havde især Northumberland for Øje. Her tilsatte den danske Konge Regner Lodbrog Livet, efter den gamle Fortælling ved af Kong Ella at nedsættes i en Ormegaard; hans Sønner droge over, for at hævne hans Død, og den snildeste af dem, Ivar Benløse, stiftede et Rige i York. Siden den Tid herskede af og til danske Prinser i det mindste over en Del af Northumberland; i nogen Tid, som vi have seet i Fortællingen om Egil, ogsaa den norske Erik Blodøxe. I samme Fortælling hedder det, at der vare kun faa Indbyggere i dette Land, der jo enten paa fædrene eller paa mødrene Side vare af dansk Herkomst, nogle paa begge Sider; og Snorre Sturlesen bemærker, at mange Steders Navne i dette Land ere norske. Af Historien er det bekjendt, hvorledes de Danskes Herredømme ved Svend Tveskjægs Erobringer udbredte sig endnu mere over England, at dette ganske underkastedes de Danske under Knud den Store og hans Sønner Harald Harefod og Hardeknud. I denne Tid, fra omtr. 1014 til 1042, maatte Angelsaxernes Herredømme vige for det danske. Derefter vandt de angelsaxiske Konger deres Magt tilbage, men stode endnu i megen Forbindelse med Norske og Danske, ja tyede til dem, for at faa Hjælp mod Fremmede; indtil endelig Hertug Vilhelm af Nordmandi, siden kaldet Erobreren, 1066 gik over til England, og stiftede et nyt normannisk Rige paa Ruinerne af de angelsaxiske, hvilket ogsaa er bemærket her foran i Fortællingen om Gunlaug.

Hvad nu Sproget i England angaar, da kunde Jydernes, siden de kun boede imod Sydost paa en enkelt Kant af Landet, (Navnet Kent betyder netop dette, en Kant), og vare faa i Antal, ikke have synderlig Indflydelse. Derimod udviklede Saxerne, der boede i Hjertet af Landet, især under de vestsaxiske Konger Egbert og den af Literaturen særdeles fortjente, saavel som for sin Herskerdulighed berømte, Alfred, det angelsaxiske Sprog til en stor Fuldkommenhed, og det udbredte sig efterhaanden saa meget, at det endnu udgjør den nærmeste Stamme til Engelsk. Anglerne, der boede imod Nordost, i Ostangeln, Northumberland, og derfra tillige udbredte deres Sprogherredømme over en Del af Mercien og det sydlige Skotland, dannede en anden Dialekt, mere bred end den vestsaxiske, og mere overensstemmende med den gamle danske Tunge. Der herskede altsaa i England to Hoveddialekter: den Angelsaxiske og den Danskſaxiske eller Angeldanske, den ene mod Sydvest, den anden mod Nordost, men begge berørende hinanden saa nær, at hvo, der ikke trængte nøjere ind i disse Sprogs Egenheder, kunde ansee dem for eet og samme.

Man kan nu let begribe, hvorfor der her foran i Fortællingen om Gunlaug siges, at der den Gang herskede samme Sprog i England, som i Danmark og Norge. Den forhen nævnte islandske Skjald, Olaf Hvideskjald, siger ligeledes om Engellænderne og det engelske Sprog: „Vi ere af een Tunge, skjøndt disse to Tunger have efterhaanden forandret sig, den ene (nemlig den engelske) meget, den anden (nemlig den nordiske) noget." Thi baade Saxernes og de egentlige Nordboers Sprog betragtedes af de Gamle altid som eet; ja, de bemærke ofte, at Aserne førte dette Sprog med sig, det som siden udbredte sig over Saxland, Danmark og hele Norden. Efter sin Oprindelse var det eet Sprog; først i Tidens Løb udviklede sig deraf forskjellige Tungemaal, i det nordlige Tyskland og i Norden, ligesom paa den ene Side af England og paa den anden; og først i Tidens Løb formede sig derved saadanne Hovedklasser af det samme Grundsprog, at de Sprogkyndige, ved at anstille en dybere Undersøgelse om deres Ligheder og Forskjelligheder have været i

Stand til at føre det Lignende sammen og at fremhæve det Afvigende. Paa den Tid da Gunlaug (omtr. 1006) besøgte den engelske Konge Edelred i London, laa Sprogene endnu hinanden saa nær, at den islandske Skjald let kunde forstaas af den engelske Konge; men de fjernede sig snart fra hinanden, og Forskjellen imellem dem er heller ikke undgaaet de Gamle selv. Snorre Sturlesen f. Ex. fortæller, at efter det store Slag ved Standfordbridge (1066), hvori den norske Konge Harald Haardraade tilsatte Livet, flygtede Kongens Staller Styrkar alene om Aftenen, da Mørket faldt paa, næsten uden Klæder; han mødte da en Mand, der kom kjørende, og havde en god fodret Kjortel paa. Styrkar spurgte ham, om han ikke vilde sælge ham denne Kjortel? „Nej," svarede Manden, „du er uden Tvivl en Nordmand, det kan jeg høre paa dit Maal." „Og hvis jeg var en Nordmand", sagde Styrkar, „hvad vilde du da gjøre ved mig?" „Dræbe dig", svarede Manden. Her finde vi da, at skjøndt Engellænder og Nordmænd vel kunde forstaa hinandens Sprog, saa var det dog ikke undgaaet dem, at deres Tungemaal ikke var det samme. Naar de Gamle tale om sydligere Tydske eller Sondermænd, som de kalde dem, saa udtrykke de endnu bestemtere Sprogforskjellen, og sige, at disse Søndermænd og de, der tale den danske Tunge, ikke kunne forstaa hinanden. Der gives endelig Exempler nok paa, at det nordiske Sprog var forskjelligt fra vendiske eller slaviske og endnu sydligere evropæiske. Absalon f. Ex. kunde ikke tale med Venderne uden Tolk. Rognvald, Jarl over Orkenøerne, gjorde med flere Nordmænd en Rejse til Palæstina; paa Vejen kom de til en Borg i Valland (i den vestlige Del af Frankerig), hvis Hovedsmand kunde tale mange Sprog; han talte Valsk til dem, og det kunde de bedst forstaa. Her nævnes Valsk eller Romansk i Modsætning til Norsk eller Dansk, saaledes som her foran i Fortællingen om Gunlaug. (S. 18.)

Disse Bemærkninger ville have viist eller i det mindste gjort Læseren opmærksom paa den ved Nordens ældre Historie bekræftede Sandhed, at hvor vidt end Nordboerne færdedes og derved tillige udbredte deres Sprog, saa ophørte de dog aldrig, at betragte

dette som en Enhed, som et fælles Baand, der forbandt dem indbyrdes og igjen affondrede dem fra andre Folk. Uagtet derfor de tre nordiske Riger tit og ofte laa i Strid med hinanden, og uagtet deres Indbyggere ofte saae skjævt til hinanden, saa glemte de dog aldrig, at de vare af een Stamme. Kunster og Videnskaber kunde de ikke besidde i den Grad, som vi; men hvad de kjendte, det delte de med hinanden, og herved var ikke Spørgsmaal om smaalige Statshensyn. Der gaves et almindeligt Forbindelsesmiddel for hele Norden, for hvilket al smaalig Nationalitet maatte forsvinde. Det samme kan vorde Tilfældet endnu. Hvad der i Tidernes Løb har affondret sig, kan atter nærme sig; den aandige Forening af det, som Gud vil skal være forbundet, og som kun menneskelig Daarskab har adskilt og endnu adskiller, kan indtræde paa ny. Brødre kunne kives med hinanden, at de berøre hinanden saa nær, giver dem just Lejlighed dertil; men er der nogen ædel Natur i dem, saa ville de under al deres Tvist ikke forglemme deres fælles Udspring, og alene Tanken derom vil forvandle deres Trætte til en større, til en inderligere Hengivenhed. Gud give, at denne Tid maa være nær, og at vi ikke ved sløv Ligegyldighed forsinke det, som skal skee og maa skee og vil skee!

Rettelser: S. 40, L. 8 og 17 l. sagde. S. 62, L. 4 nedenfra l. Vigdises. S. 93, L. 5 kunde ved Ordet højtaget bemærkes, at det betyder taget fra en Gravhøj. S. 104, L. 3 nedenfra l. nogle. S. 176, L. 8 nedenfra for Haand l. Arm. S. 222, L. 16 efter sagde sættes Kolon. I Egennavnene er indløben nogen Forvirring. For Rut, Rutafjord l. Hrut, Hrutafjord; for Saurbæ, Miklebæ o. desl. l. Sørbø, Mikleбø; for Marbæle l. Marbøle.

Stanford University Libraries
3 6105 015 184 133